

C
1406

BARANYAVÁRMEGYE
ÉS
PÉCS. SZAB. KIR. VÁROS
KÖZIGAZGATÁSI
ALMANACHJA

SZERKESZTETTE:
KATICS ANTAL
NY. VÁROSI FŐIEGYZŐ

20117

1933

KULTÚRA KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZET NYOMÁSA

PÉCS

Csak helyben
használatra

BEVEZETŐ

Amikor első ízben merült fel ezen Almanach kibocsátásának gondolata s ennek kapcsán reám hárult a feladat, hogy Baranyavármegye és Pécs szab. kir. város mai közigazgatásának képét egyrészt az érdeklődő nagyközönség, de másrészt bizonyos vonatkozásokban a gyakorlati közigazgatás terén műödők részére is megrajzoljam, — őszintén el kell ismernem, hogy bizonyos aggodalommal fogtam a munkához. Számolnom kellett ugyanis azokkal a nehézségekkel, amelyek főképen a gyakorlati használhatóság szempontjából merülnek fel lépten-nyomon, azután meg kellett teremteni azokat a feltételeket is, amelyek mellett a feltárt száraz és rideg adathalmaz felkelti az olvasó figyelmét és érdeklődését a tárgy iránt.

E két követelmény kellő kielégítését úgy véltem legcélszerűbben megoldani, hogy az Almanach egybeállítása végeredményben a gyakorlati közigazgatás terén tényleg működő kiváló szakférfiak közreműködésével jöjjön létre, az egybegyűlt értékes anyagot pedig a magam tapasztalatai alapján akként foglaltam rendszeres egészzé, hogy abban a gyakorlati téren munkálkodó egyén a használhatóság minden kellékét feltalálhassa, egyben azonban az érdeklődő nagyközönség számára is tájékoztatást és útmutatást nyújtson.

Ezeknek a szempontoknak a figyelembevételével elsősorban is oly képet kívántam az olvasó elé tárni, amely megismerteti őt az egyes közigazgatási testületek multjával és fejlődésével. Nézetem szerint az Almanach anyagának feltétlen a monographiákból kell kiindulnia, mert azok ismeretében sokkal nagyobb érdeklődéssel fordulunk a folytatólagos kérdések tanulmányozása felé. De adni kívántam e történeti anyagot azért is, mivel a vármegye, Pécs és Mohács város rövid, áttekinthető és minden fontosabb eseményt felölelő történetével alig találkozott eddig az olvasó. E részben

szerepel a vármegye egyik régi községének, az ormánysági Sellyének története is, amelyet az azóta elhunyt vitéz Jávor János, a községeért rajongó református lelkész írt meg és bocsátott rendelkezésemre.

A közigazgatási testületek kialakulását nyomon követi néhány, a mai közigazgatás égető kérdését tárgyaló tanulmány, amelyek már csak azért is a legnagyobb érdeklődésre számíthatnak, mivel szakavatott férfiak tollából láttak napvilágot. Természetesen itt csak néhány ily tanulmányt hozhattam, hogy azok némi tájékoztatást nyujtsanak abból a nagy műhelyből, amelyet a következő rész tárgyal tüzetesen. Ebben az önkormányzati élet megnyilvánulásának minden szervét igyekeztem abba a megvilágításba helyezni, mely hivatásának és feladatának tényleg megfelel. Kiegészült e rész még a törvényhatóságokkal kapcsolatban levő állami közigazgatást teljesítő hatóságok és azok ügybeosztásának ismertetésével. Hangsúlyoznom kell itt, hogy nem volt szándékom címtárat nyujtani s éppen ezért csak egyes hivatalok, illetve ügycsoportok vezetőit emeltem ki és azokat a tisztviselőket, akik önálló ügykört látnak el. A személyi adatok teljesen külön részt alkotnak, ott is azonban csakis szigorúan vett lexikonszerű feldolgozásban.

Ily elgondolás mellett alakult ki az Almanach négy részből álló felosztása és pedig: I. rész a monographiák, a II. rész tanulmányok a mai közigazgatás köréből, III. rész a vármegyei, városi és községi közigazgatás, valamint a törvényhatóságok területén működő állami közigazgatási hatóságok, végül a IV. rész az életrajzok.

Amint már fenntebb voltam bátor megjegyezni, e könyv összeállításánál odairányult legfőbb igyekezetem, hogy az érdeklődő nagyközönség az itt felsorakoztatott kérdések mindegyikét abban a megvilágításban kapja, amelyben az ma tényleg van. Ez a törekvésem pedig csak úgy valósulhatott meg, hogy az anyagot az önkormányzatok, illetve közigazgatási ágazatok jelenlegi tényleges vezetői, hivatott működői adják tulajdonképen közzé. Amikor tehát ez a munka most a nagy nyilvánosság elé kerül, elengedhetetlenül kötelességemnek ismerem hálás és meleg köszönetet mondani azoknak a vezető férfiaknak, akik támogatásukkal és a szükséges adatok rendelkezésre bocsátásával lehetővé tették számomra e könyv elkészítését. Itt első sorban Fischer Béla úr, Bara-

nyavármegye alispánjára, Nendtvich Andor dr. úr, Pécs szab. kir. város polgármesterére és Margitay Lajos dr. úr, Mohács város polgármesterére gondolok és velük szemben óhajtom e helyütt is leróni a legmélyebb köszönetem adóját. De nem mulaszthatom el megemlékezni azokról a tisztviselő kollegáimról sem, akik vezetőik hozzájárulásával ugyancsak értékes módon működtek közre e munka elkészítése tekintetében — részint a történeti anyag, részint a tanulmányok és adatok rendelkezésre bocsátása révén.

Az ily módon elkészült mű hirdesse tehát az ő munkásságukat.

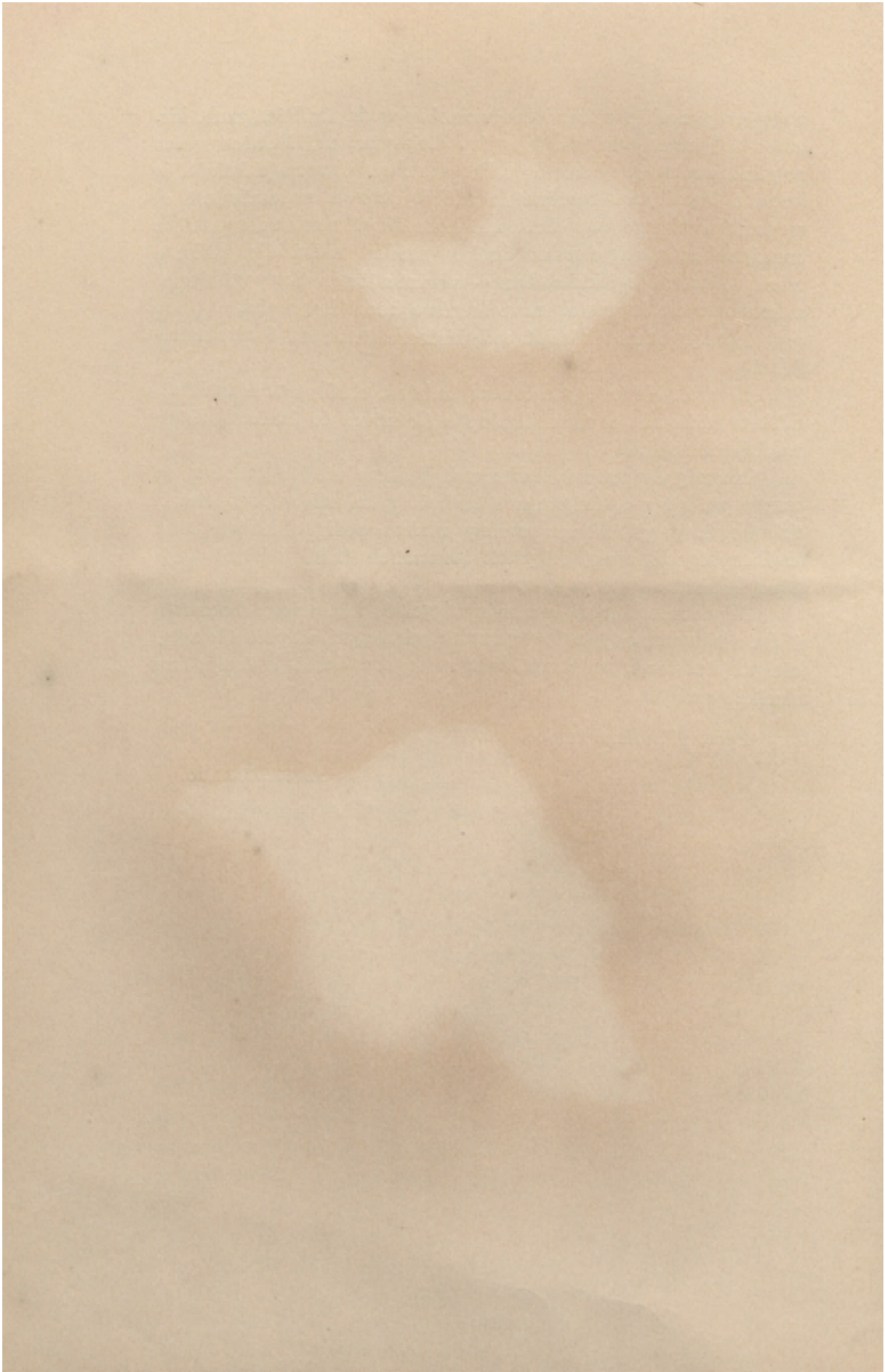
E sorok elején aggodalomról, nehézségekről tettem említést. Ezeket hártották el útból éppen ők szives és értékes közremunkálkodásukkal.

Ha még ezekután is fennmaradt bennem némi aggodalom, ez csupán az, hogy a közigazgatás területe a rohanó, robogó élet, a szüntelenül pergő film, e szerény munka pedig a közigazgatási tevékenységnek csak lerögzített pillanatfelvétellel készült fényképe lehetett.

Mindamellettt azzal a reménységgel és kívánsággal bocsátom útjára e könyvet, hogy vele nemcsak a vármegyei, városi és községi közigazgatás megismertetését, hanem megbecsülését is óhajtottam némiképp szolgálni.

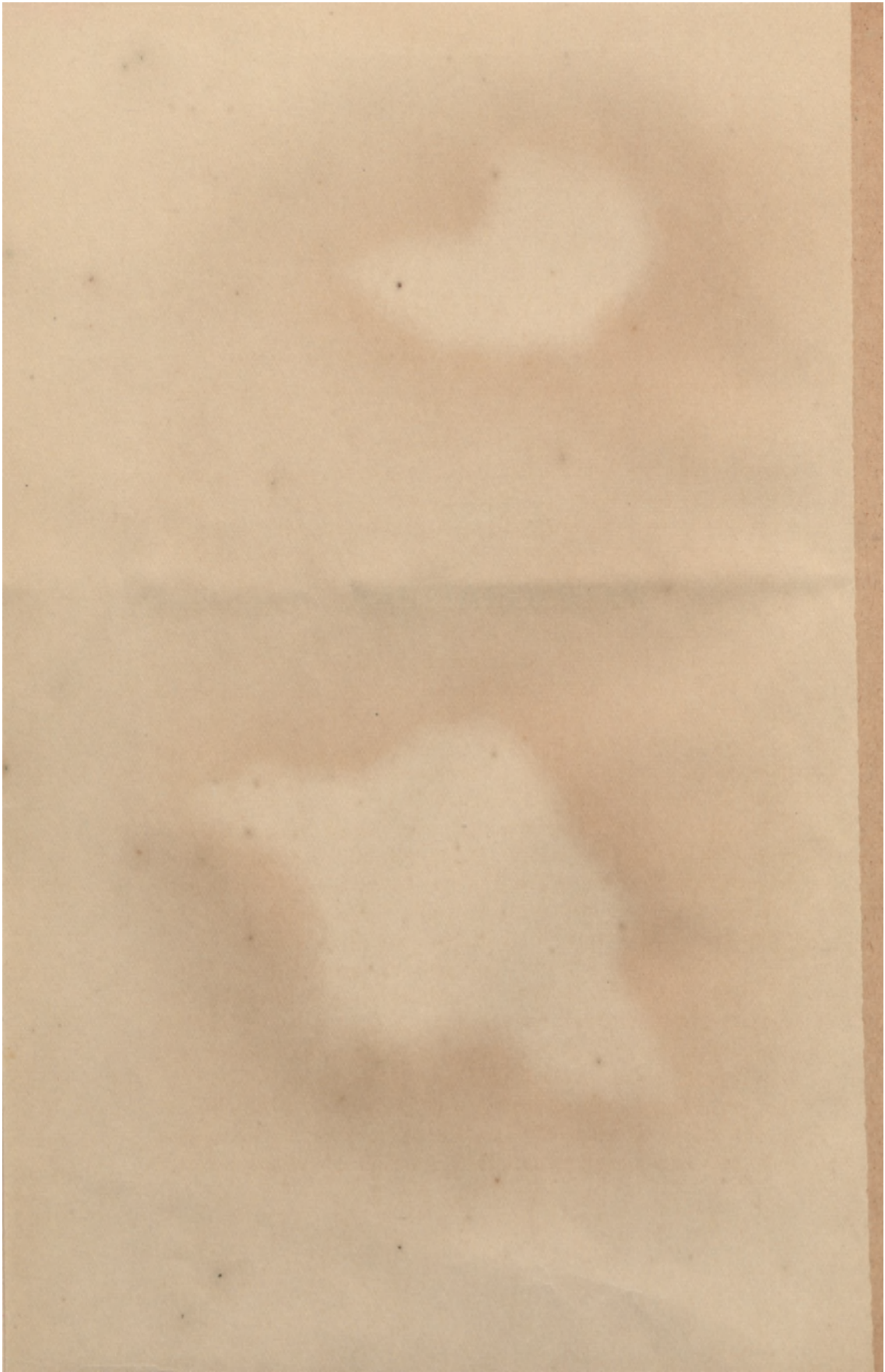
Pécs, 1933. szeptember hó.

A szerkesztő.

I. RÉSZ

MONOGRAPHIÁK

BARANYAVÁRMEGYE

Írta: *MÉRŐ JÓZSEF dr.*, Baranyavármegye főlevéltárosa

Baranyavármegye a Duna és Dráva szögletében fekszik, északon Tolna, nyugaton Somogy vármegyék által határolva. A világháború előtti területe: 5.106 négyzetkilóméter, népesség száma: 302.656. A trianoni határok között megmaradt területe: 3.963 négyzetkilóméter, népesség száma: 240.043. Északi részét az erdőkben és kőszénbányákban gazdag Mecsek-hegység borítja; legmagasabb csúcsa a Zengő. A Duna és Dráva közötti része mezőföld, mely a hatalmas Margita-szigetet is magában foglalja, a Nagyalföldhöz csatlakozik. Déli részében a Villány-siklói dombvidék emelkedik; lejtőin terem a világhírű villányi vörösbor. Éghajlata mérsékelt, hasonló az alföldi klimához; évi csapadéka kielégítő. Termőföldje javarészt szántó, igen gazdag szőlőkben, de van elegendő rétje, legelője s erdeje. Ásványos vizei közül a harkányi 63°-os kénes hőforrás és a legújabban feltárt sikondai földes-meszes hévvíz érdemel figyelmet. A lakosság túlnyomó része őstermelő; ipara és kereskedelme Pécs, Mohács, Siklós, Szentlőrinc, Mágocs gócpontokkal jelentékeny. Vasút 342 km. hosszúságban hasítja a csonka vármegyét. Műúthálózata 662 km. Az anyagi jólétnek mindezen kedvező feltételei mellett a közművelődési viszonyok is kedvezők, úgy hogy Baranyavármegye méltán sorolható hazánk legvirágzóbb vármegyéi közé.

Története az ősnépek kultúrájának gazdag nyomait őrzi. Az ifjabb kőkorszak telepei behálózzák egész területét; a föl-színre került bronzkori leletek, több bronz-öntőműhely értékes bizonyítékai a fejlődő művelődésnek. A keltákkal fellépő vasműveltség új izlésű iparának termékei elég gyakoriak vármegyénkben. A pannonoknak nevezett kelták a Krisztus utáni első században római főhatalom alá kerültek s fokozatosan elrómaisodtak. Vidékünk az akkori római tartománynak Pannonia secunda, később

P. Valéria néven ismert keleti részéhez tartozott. Pécs (Sopianae) a polgári kormányzó székhelye. A római sas uralma alatt az egykori kelta telepeken, a védelmi jelentőségű dunamenti hadiút táján fejlettebb községek alakulnak s ezekkel nekilendül az anyagi és szellemi élet, melynek útjelzői Pécsen s a vármegye minden részében napfényre kerültek római leletek bősége. Megyénket több római út szelte keresztül. Ezek a magyar középkorban is nagy jelentőséggel bírtak s rajtuk jártak a II. Endre korában Baranyavármegyén áthaladó kereszties hadak. Pécs, előkelő polgári város s egyúttal központja a keresztény életnek, melynek európai jelentőségű emléke a IV. századból eredő őskeresztény festett sirkamra a mai székesegyház mellett. A rómaiság kora javítja és gonddal műveli a földet, meghonosítja a szőlőművelést, kifejlett kereskedelmet folytat, élénk ipart űz, magas szintre emeli az agyag- és fém-művességet s mozaikkészítéssel is megörökíti emlékét.

A római uralmat elsöpri a népvándorlás. Az V. század elején Pannoniának baranyai része már a hunok földje. Az Attila halálával széthullott egységes hun birodalomnak dunamenti részén belső forrongás és tülekedés között germán törzsek küzködnek egymással, hogy egy század leforgása alatt eltűnve, a több mint két századon át hatalmon volt avaroknak adjanak helyet. Ezeket a frankok törlik össze a VIII. század végén s az ő alattvalóik hódoltak meg a 900. év derekán Alsó-Pannoniát megszálló őseinknek.

Árpádtól Szent Istvánig csak krónikás adatok szólnak vidékünkéről. Anonymus szerint Baranyát Ete és Bojta vezérek foglalták el. A megszálló nemzetségek telepedési viszonyainak állandóságát föltételezve, a későbbi oklevelekben említett itt lakó s nagy tekintélyre emelkedett Aba, Kán, Kalán, Győr nemzetségek lehettek azok, akik már a honfoglalás óta itt éltek.

Szent István király egyházi és politikai új berendezkedése lezárja a vezérek 100 éves harci korát s hazánk a kereszténység befogadásával megnyílik a nyugati műveltség előtt. Ebbe a nagy jelentőségű átalakulásba megyénk a várszervezettel, a pécsi püspökség és a pécsváradi apátság megalapításával kapcsolódik be.

A baranyai várszerkezet királyi javaknak egyházi és nemesi szállás-birtokokkal átszőtt, még nem tömör egysége a Mecsek-hegylánctól a Duna-Dráva szögletéig. Mint déli véghely Baranyavárra és Koasztvárra támaszkodva fontos honvédelmi feladatokra

volt hivatva. Címerpecsétjében is talán ezért vette föl később a bástyát zárt kapujával. Élén, mint katonai és polgári tisztviselő a várispán áll, ki egyúttal hitvédő s ellenőrzi a királyi birtokok különféle népének vallásos életét. Első ismert várispánunk Illés, kivel 1055 körül Helios néven találkozunk a tihanyi apátság alapítólevelének záradékában.

A püspöki szék s a pécsváradi apátság a vármegye hivatott hitterjesztői és a kultúra fáklyavívői. Működésük zavartalansága az új hit ellen fegyveresen fölkelt Koppány somogyi vezér népének közelsége miatt a szent király kiváló gondosságának tárgya. A püspöki székbe bizalmas emberét, Bonipertust küldi; utóda a legendás és szentéletű író, Boldog Mór püspök, a XI. század egyik legkiválóbb egyénisége. A pécsváradi monostor templomának fölszentelési ünnepségén Szent István az ország előkelőségeivel személyesen résztvesz, kihirdeti az apátság alapítólevelét és védelmére 200 vitézt rendel. A kolostornak történeti emléke, hogy körülbelül egy századdal később itt volt elrejtve Vak Béla király. Ma csak román stílusú altemplomának romjai hirdetik hajdani nagyságát, mely kultúrmunkájával és fegyveres erejével az egész vidék védelmi bástyája volt. A környék e kiváltságos helyzetében találhatjuk magyarázatát annak, hogy az első királyunk idejében hazánkban menedéket keresett angol hercegek a szomszédos Püspök-nádasd táján a „terra Britannorum“-on kaptak birtokot.

A magyar királyság első századainak államszervezési munkája a kereszténység átalakító erejére volt alapozva, azért az egyházi méltóságok, az egyházak és ezek alattvalói részesülnek a legkiterjedtebb kiváltságokban. Így III. Béla király által a pécsi püspökségnek 1190-ben adott kiváltságlevél szerint a püspökség népe sem a királynak, sem az országnagyoknak nem adózik, hanem egyedül a püspöknek és egyházának. Az egyházat illeti az összes polgári és büntető ügyekben az igazságszolgáltatás, mely csak az esetben hárul a várispánra, ha az egyház azt teljesíteni vonakodik. Az egyház tehát külön kormányzati terület volt, ahol a király emberei általában csak a végrehajtó hatalmat gyakorolták. Kiténik a kiváltságlevélből, hogy az egyház területén lakó nép az egész országban vámmentességet élvezett, ami kétségtelenül a helyi ipar és kereskedelem föllendülését vonta maga után. Ily kedvezmények vonzó hatása növelte a népességet s természetes következménye az anyagi és szellemi erők kifejlődése.

Művelődésünk két és fél százados derüs egén váratlanul sötét zivatarként vonúl végig az 1241. évi tatárdulás. Baranya népe is vérzik a sajói ütközetben s feldult tűzhelyeivel osztozik a nemzet egyetemes sorsában.

A pusztulást követő idők új fordulatot jelentenek. Az ősi nemzetségek előkelői kiválnak a nemzetségi kötelékből. A várépítés joga növeli erejüket s tekintélyüket, hatalmaskodnak egymásközt s a gyengébbek fölött. Túlkapásaik ellensúlyozására a nemesség gyengébb része a már bomladozó várszerkezet védtelenjeivel együtt a királyi megyékbe tömörül s azt új közjogi tartalommal tölti meg. Már feltűnnek a szolgabírák s velük az autonóm nemesi vármegye. Az országos szervezkedés mozgó elemei megyénkben is megváltak. Sársomlyó (Harsány) 1249. évi adományleveléből ismeretes, hogy vármegyénk akkor tele volt nemesekkel. Nem hiányoztak hatalmas családok sem ; köztük a legerősebbek a Kán-nemzetségbeli Siklósiak. Az ő nevükhöz fűződik a siklósi vár első története. Baranyában is kibontakozik az új vármegye. Az 1327. évből kelteződik az első okleveles nyom, hogy az önrendelkező nemesség közgyűlést tart Nagyfaluban, — jelenleg Siklósnagyfalu, mely azután századokon át színhelye a megyei élet megnyilvánulásának. A XIV. század elején okleveles emlékeinkben az alispánok neve csak elvétve fordul elő, a század végén, mikor hatáskörük kibővül s a szolgabírákkal okleveleket állítanak ki, már sűrűbben találkozunk velük.

Az új megyei élet kialakulása mellett Baranya vármegye kulturális életének is volt nagyfontosságú eseménye : a pécsi egyetem fölállítására. A főiskolát, melyet a bécsi egyetem csak két évvel előzött meg, Vilmos pécsi püspök és kir. kancellár támogatásával Nagy Lajos király alapította s V. Orbán pápa 1367. évi szeptember 1-én kelt bullájával megerősítette. A nagy hírű egyetem tanzségeit kiváló tudósok foglalják el s lelkes ifjúságának utolsó csapata a mohácsi vérmezőn száll sírba.

A Nagy Lajos halála után kitört belső zavar a Dráván-túl lázadásra fajulva, népünket kínos félelemben tartotta. A lázadók, hogy Kis Károly megöletését megbosszulják, Horváthi János macedói bán által tüzelve, pusztítva hatoltak egész Pécsig. A mozgalmat vérbefojtotta Zsigmond, ki azonban maga is az elégedetlen országnagyok fogságába került s rabságának egy részét 1401-ben Siklós várában töltötte el. Megyénk nagyjai mellette küzdöttek ;

fejedelmi látogatásával ismételten kitüntette Baranyát s 1416-ban Pécssett országgyűlést is tartott. Alatta erősödött a megyei autonómia.

A nemesség kiküzdötte az alispáni állás függetlenítését. Alispánjaink okmányaikban már csak ritkán hivatkoznak a főispánra; gyakran közvetlenül leveleznek a királlyal: helyzetük tehát közjogi. A vármegye hivatalos kiadványai az alispán és a négy szolgabíró címeres pecsétje alatt keltek. Ismert legrégebb ily oklevelünk, melynek hátlapján még megvan az öt pecsét helye, 1492-ből ered. Zsigmond uralkodása alatt a török veszedelem közvetlen közelünkbe férközött. Okleveles bizonyosságunk van reá, hogy ismételt betöréseik miatt hadban volt Baranya egész népe.

Az I. Ulászló trónrajutását kísérő pártviszályokat a mi földünk is megsínylette. Gara László s a megye előkelősége Ulászló párthívei ellen támadt. Hunyadi János leverte az ellenpártot s ez alkalommal Siklós várát ostromolta.

A Hunyadiak uralma anyagi és szellemi fejlődésünk kora. Közéletünk szereplő egyéniségei közül kimagaslik Csezmiczei János, a Janus Pannonius néven ismert európai hírű humanista, pécsi püspök-költő. A megyei élet elhagyja egyidőre százados tanácskozási helyét Nagyfalut; a megyegyűlésekkel a Garaiak kedvelt birtokán, Trinitáson — mely ma puszta — találkozunk. Figyelemreméltó a korszak okleveles tanúsága, hogy vármegyénknek a Dráván inneni lakói színmagyarok, a falvak mind magyar nevéek. A szlávajkú nép tehát csak később, a török nyomása alatt telepedett meg itt.

Hunyadi Mátyás halálát általános hanyatlás kísérte. Az új királyválasztás során Baranya nemessége Hampó Ernest Zsigmond pécsi püspökkel Corvin János királyságát támogatta, fegyveres felkészültségük azonban meghiusult. A vezérek közül a legkitartóbb, Zsigmond püspök is meghódol és csakhamar II. Ulászló bizalmasa, az ország kincstartója lett. Az 1495. évben egy hónapig vendégül látta a Pécssett tartózkodó királyt. A törökkel kötött béke és Miksa követeinek fogadtatása alkalmából megyénk fényes ünnepek színhelye volt. E királyi látogatásról fennmaradt számadások tanulságos képet nyújtanak a megyei ipar és kereskedelem fejlettségéről. Megtudjuk belőle, hogy Baranyavármegye a legtöbb adót fizető megyék közé tartozott s adója az 1495. évben 15.018 és fél forint volt.

A következő évtizedekben a török mozgólódás egyre aggasz-

több veszedelemként jelentkeznek, míg végre II. Lajos alatt századokra kiható szerencsétlenségbe dönti az egész országot. II. Szolimán támadásának híre készületlenül találta a nemzetet. A lassan gyülekező kicsiny magyar sereg a mohácsi síkon vonult fel s 1526 augusztus 29-én királyával együtt ott lelte hősi halálát. A vész színhelye, Baranya szenvedett legtöbbet. A katasztrófát kísérő polgárháború alatt megyénk János király pártján állott, majd halála után rövid időre Ferdinánd uralma alá került, de jelentékenyen megkisebbedve. A dunamenti vonal már a török birodalomhoz tartozott; Pécsvárad vidéke is megszállott terület. A megmaradt részek siralmasak. Egy-egy községben alig van 10—15 ház, úgy hogy 1543-ban, amikor egész Baranya török hódoltság alá jutott, népe műveltebb elem híján s vezetés nélkül a legszomorúbb viszonyok között volt. A hódoltsági területen megszűnt a megyei élet. Az elmenekült nemesség egyideig még fenntartotta az érintkezést régi alattvalóival; a balsorsban osztozó Tolnával egyesülve, tisztikart választ és a szomszédos szabad vármegyékben gyűléseket tart. A jobbagység is bízva régi urai segítségével, a hódítók súlyos adói mellett a magyar királynak is adózott, míg a török védelmi vonalát Szigetvárig (1566) ki nem terjesztette. Megyénk ezzel végleg idegen szolgaságba jutott.

A gazdasági élet visszafejlődik. A földművelés aláhanyatlík, mert a föld népe verejtékes munkájának termését a martalócok ellen megvédeni nem képes. Az ipar pang, mert a keleti kényelem igényeihez nincs berendezkedve. Régi műveltségünk emlékei áldozatul esnek a mohamedán fanatizmusnak, mely azokat nem gondolzza, sem gondoztatni nem engedi. Másfél századig késett a megtorlás órája, míg az 1687. évi nagyharsányi csata fényes győzelme össze nem törte a gyűlölt rabigát.

A fölszabadult Baranya földje fegyveres foglalás jogán katonai, majd kamarai hatalom alá került, hogy jövedelme a még folyó hadműveletek költségeit fedezze. Az állapotok siralmasak voltak; az 1696. évi vármegyei összeírók is „miser comitatus“-nak, nyomorúsággal teljesnek mondják a vármegyét. A régi nagy családok kihaltak, a köznemesség, illetve azok utódai ősi jószágait csak úgy kaphatták vissza, ha tulajdonjogukat okmányyszerűen igazolták, ami a zavaros időkben elveszett okmányok hiánya miatt a lehetetlenséggel volt határos. Azért a régi Baranya nemes családai, melyek hivatva lettek volna a vármegyét életrekelteni, nem igen

kereshették itteni volt birtokaikat. Így történt, hogy az alapítás címén az egyházaknak átadott s a kincstárnak visszatartott területek mellett nagykiterjedésű s legnagyobb részben idegen főuraknak s nagyrangú külföldi származású katonáknak jutott adományos birtokok keletkeztek vármegyénkben, melyeknek első gazdasági tevékenysége nagyarányú idegen telepítéssel indult meg.

Az új telepesek több évi adómentességet élveztek, hogy gazdaságilag erőre kapjanak; kötelességekben, de jogokban is egy mértékkel osztoztak az őslakossággal és mindmáig zavartalanul megtartották ősi nyelvüket, nemzetiségi viseletüket, szokásaikat.

Vármegyénk ősi szervezete a hódoltság utáni időben csak fogalom volt. Tisztikar és a régi nemesség híján nincs jogfolytonosság. Az intéző körök kamarai kiküldöttekkel gyakorolták az igazgatást s nem viselték szívükön az ősi intézmények helyreállítását. Mindezekhez járult a változott birtokviszonyoknál fogva a vármegye egész képének újsága. A többnyire külföldön élt új földesurak s azok idegen képviselői annyira nem törődtek a hazai intézményekkel, hogy még az országgyűlési költségekhez való hozzájárulást is megtagadták, amiért 1708-ban külön nádori dorgálásban részesültek. Ilyen viszonyok között az ősi megyei berendezkedés csak lassan éledezhetett. A kezdő lépés, hogy I. Lipót király új címeres pecsétet adományozott, mert a réginek még emléke sem maradt meg. Újabb előhaladás, hogy az 1696. és 1699. években rendezést nyert a hódoltság homályába vesztett megyehatár kérdése, melynek ütköző pontja a középkorban inkább Baranyavármegyéhez tartozott, de az új megállapítás szerint Somogyhoz csatolt Szigetvár volt. Megyei gyűlések tartásának első nyomaival az 1693. évben találkozunk. Írott közgyűlési jegyzőkönyveink az 1698. évvel kezdődnek. Valóságos önkormányzatunk megindítója azonban 1701 mert ebben az évben gyakorolhatta a vármegye először alispánválasztási jogát s három jelölt közül ekkor emelte az alispáni székbe Simaházy Ferencet. Ugyanezen évben alkotta meg a vármegye közönsége 15 pontból álló első szervezési szabályrendeletét, mely rendezte a megyegyűlések egybehívására, a tisztújításra, a törvénykezésre, az adó és katonai ügyekre vonatkozó teendőket; akkor történt a vármegye területének négy közigazgatási járásra való felosztása is.

A hamvaiból viszontagságosan kiemelkedett vármegye mindjárt kezdetben súlyos megpróbáltatásoknak volt kitéve. Az ismé-

telten fellépett pestis pusztításain kívül a Rákóczi mozgalmak idejében a kurucok dúlásának s ennek hatásaként fellángolt szlavóniai rác-garázdálkodásának tüzeiben égett. A főispáni székbe a katonás Nesselrode püspök jutott, akinek hajthatatlansága, mellyel a tisztújító gyűléseken hatalmaskodott, keserű összezapásokra adott okot. A feszült viszony csak királyi ítélettel simúlt el, mely a jövőre nézve támasza lett az önkormányzatnak. Az autonómia érvényesülése előtérbe juttatta a vármegyei székház kérdését. Az épület 1731-ben elkészült s 1886-ban nyugat felé folytatott kibővítésével ma is szolgálja hagyományos hivatását. Az idők tanulsága újabb szabályrendeletekkel tökéletesíti a közigazgatást s az igazságszolgáltatást. Ilyenek a megyei tisztviselők okmánykiállítási s eljárási díjait, úgy az alispán, mint a szolgabírák birói hatáskörét tárgyaló 1728. évi, a közbiztonság előmozdítását célzó 1729. évi és az igazságszolgáltatás emelése érdekében kiadott 1742. évi szabályrendeletek. Ezen kiemelkedőbb mozzanatok mellett a vármegye erejének és működésnek jelentékeny része a katonai ügyekre volt lekötvé.

Az állandó katonaság mindennemű kiszolgálása, az átvonuló hadak ellátása, Eszék és Szigetvár megerősítéséhez kívánt pénz és munkaerő előteremtése, utak építése, hidkésztés, a katonai kihágások elleni panaszok körül forogtak a gyűlések tanácskozásai. Ezekkel párhuzamosan a vallási sérelmek orvoslása foglalta le az igazgatás tevékenységét.

Vallási téren mint országszerte, nálunk is a korszak érvényesült: védeni a katolicizmust és csökkenteni a többi hitfelekezet terjeszkedését. A katolikus egyház anyagi és hitéleti viszonyainak rendezése körül az első lépést Radonay Mátyás püspök tette; az ő nevéhez fűződik az ariánusok megtérítése. Munkáját folytatta Nesselrode, aki egyházmegyei zsinatot is tartott. Az ő és utódai tevékenykedése nyomán számos templom és plébánia létesült. A többi keresztény egyházakkal a vármegye saját belső szervezétének kiépítéséig nem igen foglalkozott.

Gazdaságilag a XVIII. század derekán is még pangás észlelhető. A falvak száma a század első felén túl is állandóan növekedőben van, de kevés a művelés alá vont föld. A gazdálkodás jobbára csak belszükségletre szorítkozott. Rossz és csekély az állatállomány, mégis is az állattenyésztés lassan a földművelés fölé emelkedik. A bornak nincs piaca, azért a szőlőtermelés is hanyat-

lott. A nagykiterjedésű uradalmak tulajdonosai nem laknak a megye területén s jövedelmüket az országon kívül költik el. Ezzel szemben a terhek tetemesen növekedtek s a jobbágyság az adók súlya alatt görnyedt. Az adózó nép helyzetének javítását célozta az 1765. évi Urbéri Szabályzat. Bevezetése, minthogy a jobbágyságnak eddig úrbér alá nem tartozott néhány java adótárgy lett, valóságos parasztzundulást okozott, melyet az 1766/7. évi tél folyamán csak katonai erővel sikerült lecsendesíteni.

Az általános művelődés és népnevelés az egyházak kezén van s mint a hitfelekezeti érdekek érvényesülésének egyik ütközőpontja, nem egyszer háttérbe szorul. A Mária Terézia alatt megindult népoktatási mozgalom nagyobb érdeklődést kelt a kérdés fontossága iránt, de a rendszerben megnyilatkozó idegen szellem nem talál termékeny talajra. A felsőbb oktatásnak azonban lelkes híve a vármegye. A Karok és Rendek Pécs hajdani főiskoláját kívánták életrekelteni, mikor 1751-ben utasítják követeket, hogy az országgyűlésen szót emeljenek több egyetem és akadémia fölállításáért.

A vármegye kormányzata érezte a fokozottabb fejlődés szükségességét, de a fennállott közigazgatási tagozottság mellett képtelen volt aránytalanul kibővült munkakörének megfelelni. Elképzelhető-e, hogy a siklósi járásnak a kisköszegi Dunától egész Somogyvármegye határáig terjedő közigazgatási egysége négy tisztviselével megközelítően is kielégítse csak az úrbériség rendezéséhez fűződött népjóléti érdekeket? Ezért a vármegye közönsége 1777-ben a mohácsi és szentlőrinci járások létesítésével újraszervezte a közigazgatási beosztást. Ez a hat járásos tagozódás a pécsváradi járás szervezésével csak 1871-ben szenvedett változást s azóta csekély átalakulással ma is működik.

Nyolc évtized múltán ilykép külső szervezetében is megerősödve, vármegyénk felkészült a fokozott munkára, de II. Józsefnek fegyveres erőre támaszkodott, alkotmányellenes idegen léghőrt nem tudta elviselni. A kezdő és jószándékú újításokkal szemben tanúsított engedékenységet lelki forrongás követte. Egyesek elhagyták hivatalaikat; akik az erőszakos újításoknak még útjában voltak, azokon központi hatalom túlad. Megszűnt a vármegye neve is és beleolvadt a tíz kerületre felosztott ország „Pécsi kerületé”-be. Az erőszak azonban nem válhatott a haladás és fejlődés szilárd alapjává. Az 1790. év elején megtörtént a visszaalakulás. A megye

20117

közönsége sietett leszámolni a történetekkel, elsősorban a katasztrális munkálatokkal, melyeket mint veszedelmeseket, örök eltűnésre ítelt.

A lezajlott küzdelmek nyomán éledezni kezdett a nemzeti szellem. A vármegye 1807-ben kiadta „Tiszti szótár“-át s az 1808. évtől magyarul vezette gyűlési jegyzőkönyveit. Nemzeti létünk további kiépítésének reform-munkáját azonban megakasztották a francia háborúk. Vármegyénket súlyos pénz- és véráldozatok terhelték ; ismételten kiállította a nemesi felkelő sereget, 2000 munkással ott volt a komáromi vármunkánál, élelmiszereket szállított az eszéki és péterváradai várhoz, az ercsi dunai hajóhid építéséhez 500 embert rendelt ki. A területünkön tömegesen elhelyezett, a háborúból visszatért, beteg katonák gondozása szinte az elviselhetetlenségig szakadt ránk. Kiapadtak erőforrásaink s a vármegye mindig áldozatkész és konzervatív közönsége hazafias ellenzék szellemében 1813-ban megtagadta a törvénytelen katonaállítást. Magatartásáért kénytelen volt érezni a bécsi hatalom üldözését, mely titkos feljelentések alapján hosszas eljárást indított csaknem az egész vármegyei tisztikar ellen. Az aknamunka azonban nem törte meg a vármegye vezetőségének erejét s az alkotmányvédelem mellett helyi érdekeink szolgálata nem egy életrevaló eszmét vet felszínre.

Intézkedések történtek a XIX. század harmincas éveiben a Dráva és a Pécsi-víz szabályozása iránt. A vízszabályozások folytán nagykiterjedésű pihent föld került művelés alá. Ily mocsárszárítási munka közben került napvilágra 1823-ban a harkányi hévvíz. A vármegye ismételten lépéseket tett az 1802. évben Győrbe helyezett pécsi kir. akadémia visszaszerzése iránt. A gondolatnak állandó ébrentartása báró Szepessy Ignác püspök lyceumi alapítványával szervezett új akadémiát eredményezett, melynek örökébe a Pozsonyból száműzött Erzsébet tudományegyetem lépett 1923-ben. Az olasz származású Passardi által a XVII. század végén Pellérdén meghonosított selyemtenyésztés fellendülése körül a XIX. század első felében sokat buzgólkodott a megyei hatóság s annak előmozdítása érdekében külön választmányt alakított.

A reform országgyűlések korában a közjogi küzdelmek közepette vármegyénk hivatalos álláspontja a konzervatív szellem fenntartása. Az úrbéri viszonyok rendezésében az 1843. országgyűlésen a nemesség megadóztatásával magáévá teszi a köz-

teherviselést, de még küzd az ősiség mellett. Az ellenzék gróf Batthyány Kázmér vezérlete alatt egyre nagyobb tért hódít s az 1848. év elején vezetéshez jut a vármegyében.

A szabadságharc évének legkiemelkedőbb eseménye a polgári vármegye megalakulása, a nemzetőrség szervezése s a Dráva mellékén fenyegető horvátok elleni tevékenység, melynek eredményeképp a szabadságharcosok kezébe kerül az eszéki vár. Az 1849. évi ostromállapot alatt Jellassich és Stokucha hadai garázdálkodva vonulnak át vidékünkön s ránk szakadt az abszolutizmus. A hazájukért szenvedők könnyhullatása áztatja a szűknek bizonyult börtönöket.

A kesergők hajnalvárását az 1867. évi kiegyezés derüs nappá varázsolja s azóta vármegyénk újból alkotmányos erő, a magyar kultúrának és közgazdasági alkotásoknak tevékeny előharcosa. A kor színvonalán álló iskolák épülnek s népoktatásunk országos viszonylatban is kedvező. Közhasznú intézmények létesülnek: a mohácsi „László-kózkórház” s a vármegyei „Ferenc József árvaház”. Mezőgazdaságunk az okszerű gazdálkodás elveinek alkalmazásával erőteljes fejlődésnek indult s hathatós emelője az 1872-ben alakult „Baranyavármegyei Gazdasági Egyesület”. Szőlőinknek a filoxera-vész által az 1890-es években bekövetkezett pusztulása 296 szőlőtermelő községünknek mérhetetlen kárt okozott és számtalan község teljes anyagi romlását vonta maga után. A megyeszerte teljes erővel megindult védekezés csak évek múltán volt képes termelésünk ezen legrégebb és világhírű ágát újból lábraállítani. Az állattenyésztés céltudatos fejlesztése folytán annak nem egy ága az országos átlag felett áll, simenthali szarvasmarha tenyésztésével pedig az egész országban vezet. Ipari tekintetben Baranya vármegye a Dunántúl egyik legnagyobb iparos megyéje; különösen fejlett a kőszénbányászat. Kereskedelmünk szárnyalása a múlt század 80-as éveiben a Budapest-pécsi és Villány-eszéki vasútvonal megnyitásához fűződik és a közlekedési műúthálózat nagyarányú kiépítésével egyre élénkülő forgalmat mutat.

E virágzó vármegye békés alkotó munkáját az 1914-ben kitört világháború és az ezt követő események egyidőre újból megbénították. Az elvesztett háború után a vármegye — a hegyháti járás legnagyobb részének s a pécsi és pécsváradi járás egy-két községének kivételével — szerb imperium alá került.

A vármegye tisztikara a jugoszláv állam szolgálatát megtagadta s hivatalából távozni kényszerült. Három év súlyos megpróbáltatásai alatt tettekre kész, szívós küzdelem s hűség őrszolgálat volt hívatása. Megaláztatásában is élesztette a magyar genius tüzét s karöltve az egész polgári társadalommal kivívta, hogy a trianoni parancs csak megcsonkítani tudta Baranya vármegyét, de meghódoltatni nem. Romjaiból újjá épült Csonka-Baranya, hogy időtlen időig hirdesse a magyar kultúra életerejét s létjogosultságát.

Az ellenséges megszállás alól történt felszabadulás után nyomban megindult ujjáépítésnek immár tíz éves munkája törhetetlen akaraterőről tanuskodik. A községek villamosításának eredményeként ma 321 község közül 200 községben ég a villany kultúrfénye, melynek áramszolgáltatása három központból 750 km. hosszú nagyfeszültségű távolsági vezeték és 500 km. hosszú községi elosztó hálózat útján történik. A háború tartama alatt leromlott s az ellenséges megszállás idejében az alapozásig tönkrement 545 km. hosszú műúthálózat teljesen helyreállított és a változott forgalmi viszonyoknak megfelelően megkezdett további kiépítése során 85 km. hosszú új műút készült el. A közúti munkálatok jelentős erőforrása a Baranyavármegyei Horthy Miklós segélyalap komlói kőbányaüzeme, melynek napi átlagos teljesítménye 600 tonna.

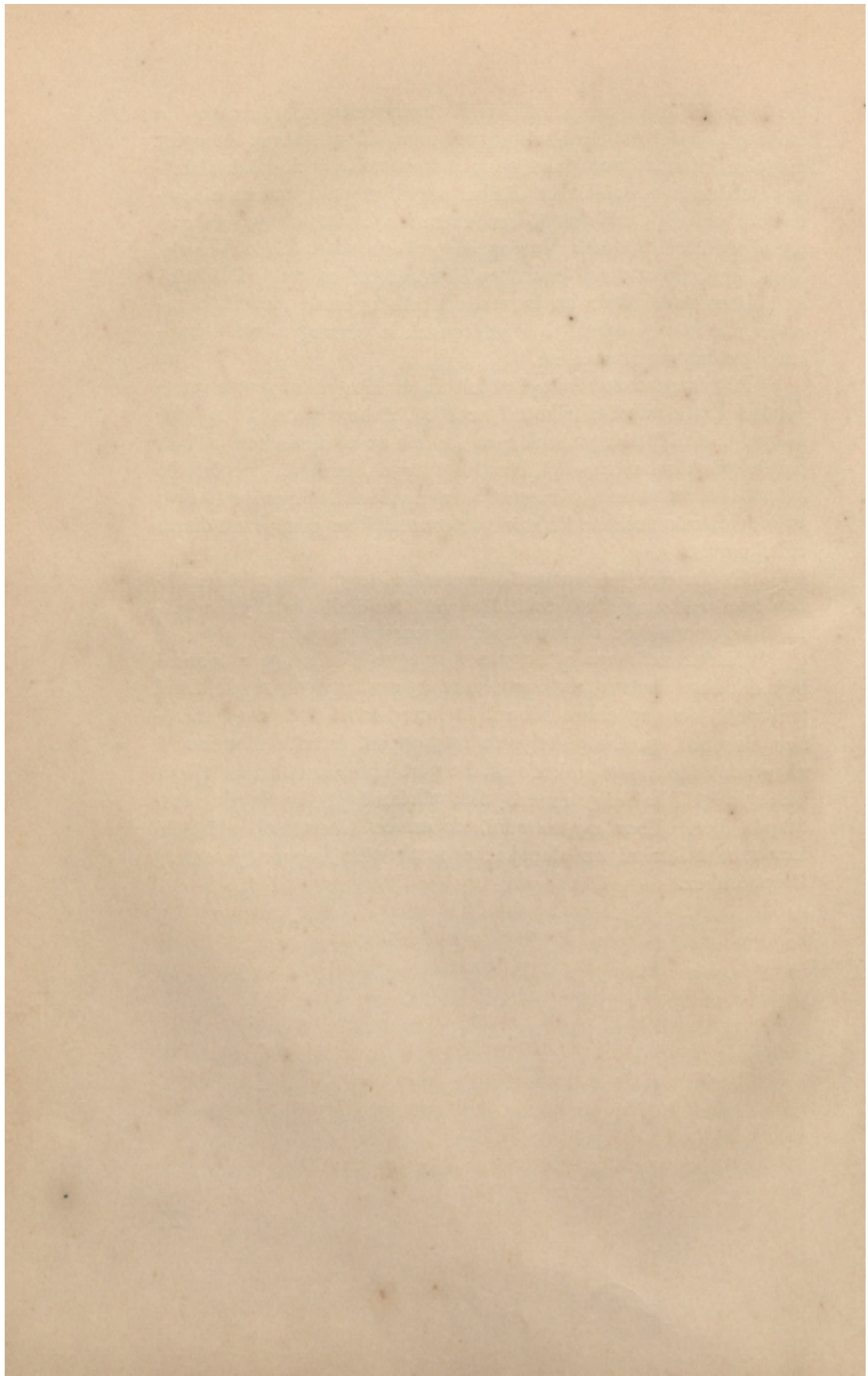
A falu kultúráját s a gazdasági tudás fokozását célzó iskolán kívüli népművelés indult meg évente átlag 120 gazdasági előadással és 3000 ismeretterjesztő előadás tartásával; mint külön népművelési intézmény Szentlőrincen és Mohácson téli gazdasági iskolák állítottak fel, az állattenyésztés további fejlesztése céljából 40.000 kat. hold legelő javítási munkálatai indultak meg. A helyenként már ország hírűvé vált népies tejtermelés fokozása érdekében pedig a községekben tejellenőrzési körzetek szervezése van vármegyeszerte folyamatban. A gyümölcsstermelésnek szakszerű fejlesztése érdekében Kisbicsérd község határában törvényhatósági faiskola létesült; törvényhatósági utaknak gyümölcsfákkal való betelepítése annyira előrehaladt, hogy 195 $\frac{1}{2}$ km. hosszúságban 18.205 gyümölcsfa kiültetése már megtörtént; nagy jelentőségű a mohács-szigeti mintagyümölcsös. A közegészségügyi feladatok intenzív felkarolásának tényezői: nyári gyermekmenhelyek létesítése; a fővárosi szegénysorsú gyermekek nyaraltatási akciójának áldozata-

tos állandósítása: az iskolánkívüli testnevelés kifejlesztése; a mohácsi, siklósi és pécsi vármegyei mentőállomásoknak az egész megyére kiterjedő segélynyújtása; a mohácsi „László-kórház”-nak sebészeti és szülészeti klinikai osztállyal való modern kibővítése; a babaügy mélyreható rendezése; a Stefánia anya- és csecsemővédő intézeteknek Mohács megyei városban, Siklós, Vajszló, Szentlőrinc, Pécsvárad és Szászvár községekben való fölállítás és áldásos működése; az ingyenes iskola-fogászati rendelő bevezetése; a közegészségügyi előadásoknak a vármegye egész területén történt megszervezése.

Régóta panaszolt hiányt pótolta az új közgyűlési terem megépítése. Ezt a művészi alkotást az 1931. évben vette át a vármegye közönsége. Ugyanakkor avatta föl az új teremben a hősi halált halt törvényhatósági bizottsági tagok emlékét megörökítő kőtáblát és az ellenséges megszállás alól való felszabadulás 10 éves évfordulójára a székház földszinti előcsarnokában elhelyezett díszes emlékművet.

A vármegye közigazgatási beosztása, amely már a békeidőkben sem volt megfelelő, az 1932. évtől kezdődő hatállyal a változott viszonyokhoz alkalmazkodó új rendezést nyert.

Míndez azt igazolja, hogy a vármegye közönsége a trianoni békediktátum hatása alatt, amely az egész országot megfojtással fenyegeti, bár vagyona a háború és forradalom alatt nagy részben elveszett, gazdasági helyzete megroppant és soha nem ismert nagy adóterhek alatt roskadozik, ha vért izzadva is, a teljesítőképesség végső határáig elmenő áldozatkészséggel igyekszik nemcsak életerejében megmaradni, de szívós kitartással, előrelátó terv szerint lerakni az alapokat a rombadőlt Nagymagyarország fölépítéséhez.

PÉCS VÁROS TÖRTÉNETE

Írta: *FEJES GYÖRGY dr.*, a Városi Múzeum ügyvezető igazgatója

Oly rég keletű az a kor, amelyben legelőször mutatkozott az ember Európában, hogy nemcsak a történelem, de még a monda sem bír eredetének, vagy életmódjának kérdésére némi világot deríteni. Sokan akként vélekedtek, hogy a multat a jelentől oly fátyol választja el, melyet az idő valószínűleg mind sűrűbbé tesz, de föllebbenteni sohasem bír. Ezért a történelmet megelőző időkből származó régiségeinket a hajdani ügyesség és kitartás emlékei gyanánt méltatták ugyan, de történeti képekül el nem ismerték, velők a történelem értékes lapjait nem bővítették, nem gazdagították.

A történelem előtti időkről ma már teljes képet tudunk alkotni és pedig minthogy írott feljegyzéseink nincsenek, egyedül a régészeti leletek adnak felvilágosítást e téren. A kultúra fejlődése a történelem előtti időkben hazánkban ugyanaz volt, mint Európa más részein. Legfeljebb arról lehet szó, hogy helyenkint hamarabb következett be egy fejlettebb fázis, mint másutt és hogy az egyik helyen az egyes fázisok rövidebbek voltak, mint másutt.

A Duna és Dráva szögében fekvő s hajdan délmagyar Athénnek nevezett Pécs igen régi kultúrhely. A Mecsek hegylanc alatt elterülő, Kelet és Nyugat felé nyílt s hajdan vízmedencét alkotó lapály, melynek természetes keretét délfelé a siklósi hegyekig nyúló lankás emelkedés alkotja, — szinte csalogatta az embereket a letelepedésre.

Pécs területén történt állandó letelepülések kezdetét történelmileg nyomon nem kísérhetjük, erre nincsenek adataink. Amit a leletekből megállapíthatunk, annyi, hogy az emberiség tudományosan ismert, ősi kultúrkorszakának nyomát jóformán kivétel nélkül megtaláljuk Pécsen.

Ha a pécsi városi múzeum gyűjteményeit szemléljük, meg-

győződhetünk, hogy lakott itt a kő- és csonteszközöket használó, halászó és vadászó ősember, de nem hiányoznak a bronz, még kevésbé a vaskorszak emlékei.

Az őskorban e vidéken lakott népfajokat nem ismerjük. Talán a Herodotos által említett siginneknek tarthatjuk őket, akik Ázsiából szakadtak ide. A kelták az elsők, kikről már a Kr. e. 4. században adataink vannak. Ezek a kelták voltak azok, akik Brennus vezérlete alatt Rómáig jutottak s akiket általában gallok-nak neveznek a régi írók. Egyik rajuk Sigoves vezérlete alatt a mai Franciaország területéről jött hazánkba, sőt még a Balkán félszigetre is lehúzódott. Állandóan nyugtalanították a görögöket és rómaiakat. A római írók valószínű túlzottan is írtak a kelták vadságáról, gyilkolásra, pusztításra való hajlandóságáról.

A kelták több törzsre oszlottak. Római írók tudósítása szerint tudjuk, hogy Pécs és környékén a brenkusok laktak. Bizonyítja ezt még a Pécs és vidékén nagy számban talált bélyeges római téglák, melyeken a brenkusok neve áll. De voltak még itt araviskok, andizetek és hercunátok. A rómaiak a Dunántúlon, így a Pécsen lakókat is összefoglalóan pannónoknak nevezték. Dio Cassius római történetíró, ki Alexander Severus császár alatt élt (222–235), azt mondja, hogy azért nevezték pannónoknak, mert pannumból gyapjúsövetből készült ujjas tunikát viseltek.

Pécs már a pannónok alatt is jelentékenyebb város volt. Különösen a vízi utakon élénk kereskedelmi összeköttetésben voltak a pannónok a szomszéd népekkel, sőt az itt talált Nagy Sándor korabeli görög pénzek tanúsága szerint Hellasig, s az etruszk jellegű edények szerint Olaszországig terjedtek ez összeköttetés szálai. A macedon pénzt maguk is utánozták. Egyes iparágakban nevezetesen voltak, mint pl. a kocsigyártásban. Kemény életű, de legerősebb testalkotású, harcias, állati és emberi áldozatokkal egy istenséget tisztelő emberek voltak.

Kr. előtti utolsó században a kvád markomann gótok foglalták el Dunántúl déli részét s így Pécs néhány évtizedig a kvád, markomann gótok birtoka volt.

Kr. előtt a 35-ik évben Oktavianus Augustus római császár hosszas küzdelem után adózás alá szorítván, leigazza az itt lakó népet, de némileg saját fejedelmeik alatt meghagyta őket. A sok küzdelem után végre Kr. u. 8-ik évben Tiberius főhadvezér Pannóniát teljesen a római uralom alá veszi és ennek Illyricum nevű

tartományához kapcsolá, úgy, hogy Illyricum akkor az adriai tengertől a Dunáig terjedt.

Pécs és környéke csak Claudius császár (41—54.) alatt úgy Kr. u. 45-ben jutott római uralom alá. Ezt bizonyíthatjuk azzal, hogy Pécs és környékén Claudius császár előtti időkből római pénzt nem találtunk még, míg Claudiustól kezdve III. Valentiniánusig minden császár képviselve van a múzeumi pénzgyűjteményben. De egyébként is tudjuk, hogy a rómaiak először a folyók mentét szállották meg s csak aztán vonultak a belterületekre. Ilyen belterületen fekszik és feküdt Pécs városa is.

A rómaiak Pannóniát 103-ik évben felső és alsó Pannóniára osztották. Az alsó Pannóniában feküdt Pécs városa, vagy a rómaiaknál Sopianae, mely nevet az itt uralkodott kelta vezér Sopianus nevéből kapta. Diocletianus császár (284—305) idejében 292-ben az ő veje Galerius caesar alsó Pannóniát feleségéről Valeriának nevezte el. Valeriának fővárosa Sopianae, Pécs volt. Itt székelt a praeses, a polgári kormányzó. A katonai igazgatás fejét duxnak hívták és ez Aquincumban, Ó-Budán székelt. Később Pécsen is volt katonai fővezér.

Augustus Pannóniát a szomszéd népek folytonos betörései és zaklatásai miatt hadi jellegű provinciává alakította s a főhadvezér főnhatósága alá rendelte. Azután Marcus Aurelius (161—180) és Caracalla (211—217) alatt is Pécsen volt a főhadvezér. Később a Duxnak a határvonalon kellett maradnia a Dunamentén, hogy az ellenség minden mozdulatát megfigyelhesse s ismét csak a polgári praeses maradt Pécsen.

Sopianae, mint a kormányzó székhelye előkelő helyet foglalt el a pannóniai városok közt. Ezt tüntetik ki az utak is, melyek vagy érintették, vagy innen indultak ki. Az utak voltak a római élet erei, nemcsak a hadviselés, hanem a kultúra szempontjából is. Csak a fontos helyek mellett mentek el főutak. Rómaiak egyik leghosszabb útja Sirmiumtól, Mitrovicától Bécsig szintén Sopianaeen keresztül vitt, mely út a mai németországi Trierig vezetett. Pannónia egyes városaiba pedig közvetlenül innen indultak ki az utak Pécsről Ó-Budára vezető út Magyarországot érintve a Mecsekken keresztül Dombóvár felé haladt.

1871-ben és 1926-ban Pécsen, a Korona vendéglőnél, a mai Szigeti-országúton 4 1/2 lábnyira a föld alatt római útrészletre akadtak. A város csatornázásánál 1926 őszén a Rákóczi-uton

római országút nyomaira akadunk 150 cm. mélyen a mai úttesttől. A székesegyház környékén, a Szitovszky-téren, az Apáca, Vörösmarthy, Kardos Kálmán, Káptalan, Ferenciek utcájában, a Királyutca elején, Széchenyi-téren, a gimnázium helyén és a takarékpénztár területén, valamint a Jókai-téren falazott, nyergestetővel ellátott sírok kerültek elő. Mindezekből azt következtetjük, hogy a római világban e részen volt a temető. A tulajdonképpeni római város ezektől a helyektől délre terült el. Ezt bizonyítják a posta palota helyén előkerült hatalmas római háznak alapfalai, valamint a Rákóczi út középső szakaszán 39 római háznak alapfalai, melyek a város 1926. évi csatornázásakor kerültek elő.

Sopianae képe milyen is lehetett a rómaiak alatt? Szűk utcák szeltek keresztül a háztömböket, amelyeket bizonyára egyszerű házak és nem márványpaloták szegélyeztek. Piacán köröskörül a középületek, a templomok, hivatalok és árúbódék. Volt színháza, amphiteatruma, nyilvános fürdője, vízvezetéke és a római művelődésnek sok-sok kísérői. A mai Pécsnek belvárosa, utcáinak beosztása, a római castellum-formára emlékeztetnek.

Pécs római kori világhírű emléke a katakomba, a festett kubiculum, melyre igazán és méltán büszkék lehetünk. Ez azt bizonyítja, hogy Kr. u. a IV. században már Pécsen is volt kereszténység. Ezt 1780-ban fedezték fel. Római emlékekben elég gazdag a pécsi múzeum és mégis hiányos, mert a római Pécs város térképét csak részlegesen tudjuk ezek segítségével megcsinálni.

A rómaiak bukásával Pécs is más és más sorsra jut. 441-ben Attila csapatai szállják meg Pannoniát és városunk új uralom alá került Attila birodalma azonban csak haláláig áll fenn. A népvándorlás áradata 478-ik évben a gótok kezére játsza Pécs városát egész Pannoniával együtt. Nemsokára, 536-ban elfoglalják a gepidák, 570-ben pedig a longobárdok és 590-ben az Ázsiából előnyomuló avaroké lesz Pannonia és Pécs városa is, kik 200 éven át uralkodtak itt.

786-ban Nagy Károly, a frankok császára kilenc évig tartó sok véres harc után leveri az avarokat s így Pannonia és Pécs városa is a frankok uralma alá jut. Valériát, vagyis Alsó-Pannoniát vallási kormányzás tekintetében a juvaviai, mai salzburgi érsek alá vette és Pécsen püspökséget állított. Valószínű, már a rómaiak alatt is nagyobb vallási központ, püspökség létezhetett Pécsen. A kereszténységgel természetesen békésebb életviszonyok

is beálltak városunkban. Az ipar és kereskedelem föllandult s az avar uralom, mely hasonló volt a húnéhoz, teljesen megbukott.

898-ban foglalják el Pannoniát őseink hadai, a beköltöző magyarság. Baranyát és Pécs városát Anonymus szerint Ete, Ondu fia és Bojta hadvezérek foglalták el s megalapították a több mint ezer éves magyar uralmat. Ete vezér Dunaszekcsőnél jött át a Dunán.

A történelem újabb kora köszönt Pécs városára a magyarok bejövetelével. Ez új kor Szent István uralmával veszi kezdetét. Szent István politikai működésének ereje a keresztény vallás megszilárdításában rejlik. Két működése esik ezekből Baranyára: az egyik a pécsi püspökségnek, a másik a pécsváradi apátságnek alapítása. Mindkettő nagy szerepet játszik a megye történetében.

Az 1000-ik évben Szent István a pécsi püspökséget újjászervezte és megalapította. Pécs első püspöke Bonipertus volt, ki Szent István kancellárja volt s politikai életben is nagy szerepet játszott. 1038-ban Szent István halála után Péter került a trónra, kit valószínű Pécssett temettetett el András király.

1064-ben a pécsi székesegyházban Géza vezér megkoronázza Salamon királyt. A koronázást követő éjjel óriási tűz pusztította el a székesegyházat, a püspöki palotát és a környező házakat. Pécs belső vára a mai székesegyház környéke, ezidőben nagyszerű volt, több templom és palota díszítette, mely képes volt a királyt és vezért teljes kíséretével s ezenkívül az országnagyokat s azok kíséreteit is befogadni és alkalmasnak mutatkozott a koronázásra is.

Ezutáni időkből Szent Lászlóig semmit sem tudunk városunk történetéből. László (1093) király különösen kedvelte megyénket, Pécs városát és püspökét. Alapítványában elrendeli, hogy a pécsi egyházmegye alattvalói akár nemesek, jobbágyok vagy jövevények, sem a királynak, sem a báróknak adót nem fizetnek, csupán a pécsi püspöknek stb. Egyúttal a pécsi püspöknek adományozta Nagynyáráddal határos Bog községet és Nagynyáradot.

A király kiváltság levele érdekes része az is, hogy Pécssett és a pécsi püspökség területén nem létezhetett pénzbeváltó intézet, sem megyei vagy országos gyűlést nem tarthattak. Abban az időben tehát kiváltsággal korlátozták azt, amit mi ma előnyösnek és szükségesnek tartunk nemzetgazdaság szempontjából.

Amint a rómaiak alatt, úgy az árpádházi királyok alatt is a

fő közlekedési útvonalak mind Pécsen mentek keresztül, sőt Baranya akkori területének útvonal gócpontja is volt, miként Baranyavár hadi központ, Pécsvárad mint jeles apátság és *Koaszt*, mint a hadgyakorlatok központja. (Mislény mellett.) Pécs nem lehetett hadi célokra alkalmas, mert részben elszigetelt város volt: mögötte meredek hegység, előtte széles mocsár volt.

A XII. század első felében Pécsről csak néhány püspök nevét örökítette meg a történelem. 1129 körül, mikor is Vak Bélát Pécsváradon fogva tartják, többször fordulnak meg a magyar vezérek Pécssett.

Az 1170. évben Makár a pécsi püspök, ki alatt a Szentföld zarándokai Pécs városát minden ízben meglátogatták.

Pécs XII. és XIII. százada, sőt a későbbi idők is szorosan összefüggnek a pécsi püspökség történetével, mert ők mindenkor nagy politikai és katonai szerepet is játszottak.

A XIII. században, 1225-ben épült a Jakab-hegyen a Pálosrend zárdája, melynek romjai ma is megvannak.

Városunk életéről a tatárdúlás idejéről hallgat a történelem, csupán azt tudjuk, hogy Pécs körüli falvakban pusztítottak a tatárok. Volt azonban belső viszálykodás a főispán és püspök, a káptalan és a nemesek, valamint a földbirtokosok egymás közt. A város fala ebből az időből származik.

1303-ban Baranyamegye főispánja Heysze lesz, ki Pécs városát fölégette s más károkat és igazságtalanságokat is elkövetett politikai okokból. Az utána következő főispánok megünva az örök forrongást, békésebb politikát követtek. A püspökök szereplése oly erős politikai jellegű volt, hogy nem egy pécsi püspök volt a király kancellárja, nevelője vagy más tanácsnoka. 1347-ben Miklós pécsi püspök Nagy Lajos királyt Aquilla városánál, midőn fivérének, András Szicília királyának meggyilkolását megbosszulandó, harcot vívott, a legkritikusabb pillanatban 200 válogatott vitézzel kimentette a vereségből.

Nagy Lajos király uralkodása egyik legnevesebb kultúr-történeti ideje Pécsnek. 1367. szeptember 1-én megalapítja a híres Nagy Lajos-féle pécsi egyetemet. Az egyetem alapításának egyik oka az alapító okmányban megnevezett ama körülmény, hogy Pécs az ország jelesebb városa volt. De Pécs egyúttal a legalkalmasabb is, amennyiben ide, az ország minden vidékéről könnyen seregletthettek a tanulni vágyók. Végül befolyással volt

az is, hogy Pécs püspöke Vilmos, a király kancellárja és kegyeltje volt.

A XIV. század végén történt a Horváth János-féle lázadás, mely inkább Baranyamegyére, mint Pécs városára volt kihatással, mégis Pécs városában vette befejezését, mert 1392-ben Horváth Jánost elfogták s halálos ítéletét Pécsen hajtották végre.

Zsigmond király siklósi fogsága után 1408-ban meglátogatta városunkat s itt 1408 november 14-én egy, a nemesek és jobbágyok közti viszály elsímitására okmányt állít ki. Zsigmond is igen szerette Pécsen s több ízben meglátogatta, valamint a pécsi püspöki székhelybe mindig kedvelt emberét tette. Zsigmond alatt Pécs zárkózottságából mindjobban kibontakozik, 1416-ban szakítván a régi intézményekkel, szeptember 3-án Zsigmond király Pécs városában tartja meg az országgyűlést. Ezzel Pécs mintegy a székvárosok sorába lépett.

A XV. század egyik neves eseménye Mátyás király uralkodása idején, mikor 1459 november 5-én Janus Pannonius Pécs püspöke lesz. Az irodalomtörténet hosszú hasábkot szentel költői tudományának. Olaszországban kezdett tanulni, hol a reneszánsz szépségét és tudományát magába szíva jött hozzánk s lett püspökünk. Műveinek nagy része a Corvin Mátyás könyvtár maradványai a bécsi császári irattárba került.

Legdicsőbb királyaink egyike, az igazság szerető Mátyás többször fordult meg városunkban. 1476-ban ő is országgyűlést tart, mint Zsigmond. Mátyás halála után 1490-ben, amidőn az intéző körök megunván Mátyás vaskezét, a király özvegyével Beatrixszal elfeledvén Mátyásnak tett ígéretüket, a gyenge Ulászlóhoz pártoltak. Corvin János legerősebb híve Hampó Zsigmond pécsi püspök volt. Corvin János hívei tehát fegyverrel szereztek meg a királyi jelvényeket és Koronát s azzal Pécs felé jöttek. Az ellenséges párt utánuk ment s Tolnában Sárvíznél megütköztek. E szerencsétlen ütközet után Corvin a kíséretével Pécsre futott s jó ideig itt őrizte Zsigmond püspöknél a Koronát.

Innen nemsokára, miután párthívei közt egyenetlenség támadt, szlavoniai birtokára huzódott Corvin János a Koronával együtt. Hampó Zsigmond sok rábeszéléssel végre hajlandó volt Corvin János és Ulászló közt a békét megteremteni s a Koronát Corvin az ország rendjeinek visszaadta.

Ulászlóban gyanút keltett Zsigmond pécsi püspök Corvin

iránti hosszú hűsége, 1491-ben Pécsre küldi Kinizsi Pált, hogy egy kissé körültekintsen a püspöki udvarban. Kinizsi azonban meggyőződött, hogy úgy Pécs püspöke, mint polgárai erősen ragaszkodnak Ulászlóhoz, miért is Pécs városát és püspökét a legnagyobb dicséretekkel halmozta el. Ez időtől kezdve Zsigmond pécsi püspök tanácsát gyakran igénybe vette Ulászló, úgy hogy lassan köztük barátság fejlődött.

1495-ben II. Ulászló király meglátogatja Pécs püspökét s egy hónapot tölt itt. Ez idő alatt fogadta vissza kegyeibe a király a tőle hűtlenül elpártolt Ujlaky Lőrincet. Volt hadijáték, ünnepség és ajándékozás. Ugyanakkor török követ is jött Pécsre, kit ünnepiesen fogadtak. Március 27-én volt a békekötés, mikor a török követ részére egy arany kupát adott a király s tetejébe 200 frt. készpénzt. De nemcsak a török, hanem a német követet is Pécssett fogadta Ulászló király.

Zsigmond püspök erősítette meg Pécs várát s kaputornyot építtetett, mely a mai sétatéren a Szepessy-szobornál volt. Ez széles, erős torony volt, melynek alsó részén volt a vár déli bejárata, felül párkányszalaggal bírt s még a XVIII. században abban voltak a harangok. Ezt a tornyot 1819-ben bontották le, mikor a székesegyházat átalakították.

A pécsi belső vár újjáalakításán Szathmáry György püspök is igen sokat fáradozott. Ugyancsak ő építtette 1510 körül a tetteyi fensíkon nyári palotáját tiszta reneszánsz stílusban, melynek romjai ma is festői képet nyújtanak.

Pécs történetében helyén valónak találom megemlíteni, hogy 1520-as években élt Pécssett Brodarics István mesterkanonok, ki mint szem- és fültanu megírta a mohácsi csatát, bár nem szakszerűen, mert a harci dolgokban járatlan volt, de mégis forrásmunkául szolgál.

Az 1526-ik év nemcsak Mohácsra, hanem Pécs városára s az egész országra is csapást hozott. Az országgyűlést Pécssett akarta megtartani a király. Az izgalmas napok már 1521-ben megkezdődtek, mikor Szulejmán első ízben közeledett ellenségként hazánkhoz. Szabács és Nándorfehérvár eleste csak fokozta az izgalmakat, miket a sok rémhír szintén táplált. Az 1526 aug. 29-iki nap aztán Pécs balsorsának a kezdete lett. A török hadsereg kiküldött őrségi Pécs városát is feldúlták.

Az országban ekkor két király küzdött a trónért: Ferdinánd

és János. Pécs városa, mint püspöki város, hol a püspök volt már a főispán is, eleinte Ferdinánd pártján volt, de később János király pártjára állott 1541-ig, mely idő alatt több ízben járt Pécssett János király. Halála után csak két évig volt Ferdinándé Pécs városa, mert 1543-ban már a töröké lett.

1541-ben Szulejmán Budavár elfoglalása után visszajövet Pécs várát ostromolta, de Athinay Simon várnagy győzelmesen védte a roppant török ellen s a hatalmas szultánnak szégyennel kellett felhagynia az ostromot. Csak 1543 július 20-án foglalták el Pécs városát és várát a törökök s ez időtől kezdődik Pécsnek török hódoltsága 1686-ig. Ez idő alatt városunk történetéről vajmi keveset tudunk. Emlékeink egyáltalán nincsenek és csak török defterekből tudunk néhány adólajstromot, katonai beosztást. Tudjuk, hogy Pécs szandzsákság székhelye volt és a budai beglerbég hatósága alá tartozott.

A törökök a város falai közt voltak s nem igen érintkeztek a magyarokkal, kik a várfalon kívül laktak. Egyetlen keresztény templom, a mai Mindenszentek temploma volt s a Zidina-környék helyén apáca-zárda állott. A Tettyéről lefolyó patak ez időben is malmokat hajtott, melyek száma negyven volt.

1664 január 28-án Zrinyi Miklós, a költő és hadvezér Hohenlohe Gyula gróffal megjelent Pécs alatt. Hozzájuk csatlakoztak Batthyány, Eszterházy, Puchard csapatai. Pécs ostromlására Zrinyi lovas hadaival előre jött. A török ezt látván, kirohant a budai kapunál, de Zrinyi a kirohanást megtudta akadályozni, míg a többi csapat is megérkezett. A várost hamarosan bevették. Zrinyi másnap felégette az eszéki hidat. Öt napi távolléte után Hohenlohe csapatai nem tudták a várat bevenni. Február 7-ig hiába ostromolták a várat, ekkor a várost felgyújtva vissza vonultak Pécstől Kanizsa felé.

Pécs ebben az időben a legszebb török városok közé tartozott. Tizenhat mecset a városban, két fürdő márványpadozattal, ércből készült kutakkal és kristály ablakokkal. Az utcákon számos kut s az épületek száma hétezer volt. A városnak négy kapuja volt és pedig a budai, siklósi, szigeti és vaskapu. A várat a várostól csak egy árok választotta el. A mecsetek legjelesebbje a mai belvárosi templom volt.

1686 október 16-án Lajos badeni herceg hadaival Pécs alá érkezik és október 21-én véglegesen elfoglalta Pécs várát a török-

től, végét vetvén a 143 éves török uralomnak. A legelső a várban Makár János huszárezredes volt, ki csapatával nem messze a székesegyháztól törte át a vár falát. Vitézségéért Pécs város bevétele után többrendű birtokot kapott s bárói rangra emelte a király. Róla lett elnevezve a mai Makár-hegy, mely termékeny szőlőkkel beültetett hegy volt.

Pécs városa lerázván a szenvedésekkel tele jármot, békésebb élethez jutott. A szervezés első feladata a harcba vonuló katonaság élelmezéséről való gondoskodás volt. Majd a bortermelés teljes kizsákmányolhatása és a malmok összeírása következett. A török tizenöt malmot hagyott Pécsen. A legelső a Tettyénél állami puskapormalom volt. A magyar állam is hosszú éveken folytatta itt a puskaporgyártást.

A török kiűzés után Pécs első püspöke Radonay Mátyás, ki egyuttal főispán is volt. A vármegye ujjaszervezése, a város helyreállítása, a sok idegen kiűzése, a várfalak ujjáépítése az ő munkája. A mai Radonay utcát, mely a felső sétatér folytatása, róla nevezték el. Pécs püspöki város lévén, a vallás terén is erős előrehaladást mutat az új korban. Szerzetesek telepednek le, kik részint tanítással, neveléssel, részint a köznép ügyes-bajos dolgaival, részint pedig lelkeszkedéssel foglalkoztak. 1687-ben a Ferencrendiek, 1700-ban a kapucinusok és domonkosok telepedtek le Pécsen. 1702-ben papnevelő-intézet létesül stb. A házak, középületek megváltoznak s lassan alig két évtized alatt Pécsnek képe teljesen átalakul.

1704 február 1-én Sándor László és Zana György kuruc vezérek Pécs városától, mely akkor labanc volt, tíz pontban felsorolt dolgokat, ú. m. subákat, párdücbört, darútollat, kócsagot, ezer pisztolyt karabéllyal, 50.000 forintot, paripákat, öltözeteket, stb. követeltek. Pécs alkudozásba bocsájtkozott a kurucokkal, miközben két lövés dördült el a kurucokra. Erre berontottak a városba, 3 napig dúltak s a német és rác lakosság közül 800-at leöltek. Ekkor Pécs Herberstein vezérlete alatt álló osztrák csapatot hívta segítségül Siklósról. E csapat legnagyobb része rác volt, kik még nagyobb öldöklést és pusztítást vittek végbe Pécsen, mint a kurucok.

Pécs a kétféle meghurcoltatás után a császári kormányhoz húzott újra, habár a magyar lakosság a Rákóczi felkeléshez szított. 1705-ben Vak Bottyán kuruc vezér Pécs városát és egész

Baranyát hatalmába kerítette, mi sem pusztítással, sem öldökléssel nem végződött. Ezután már békésebb állapotok köszöntöttek városunkra. Az ipar és kereskedelem fejlődésnek indult. Megalakulnak a céhek s országos hírű vásárokat tart Pécs. A megyegyűlések élén püspök-főispánokat találunk, a város élén erőskezű, de hazáját és városát igazán szerető bírákat, polgármestereket.

1739-ben erős dögvész üt ki Pécssett, úgy hogy fél évre erős katonai kordonnal volt elzárva városunk a világtól. A város belélete semmi nagyobb megrázkódtatáson nem ment keresztül. Több ízben előfordultak ugyan erős viták, pörök Pécsnek földesúri hatalom alóli fölszabadítására nézve, de ezek eredményre nem vezettek s a város beléletére változást nem hoztak.

Pécs püspöki földesúri hatalom alatt állott. 1780 január 21-én Mária Terézia királynő végre mégis fölszabadította a várost földesúri hűbér alól. Ezóta Pécs szab. kir. város. A fölszabadítási okmányt óriási ünnepség keretében, április hóban hirdették ki.

1787-ben II. József eltörölte a szerzeteseket, mely végzése igen érzékenyen hatott úgy Pécsre, mint egész Baranyára. Sok iskola, nevelőintézet, templom, társulat árván maradt, úgy hogy a városnak nagy gondot okozott új iskolák szervezése. 1802-ben akadémiánkat Győrbe helyezi át a király s csak 1828-ban kapjuk újra vissza Szepessy Ignác báró püspök közbenjárására.

Az 1809-iki nepoleoni hadjárat igen sok beteg és sebesült katonát szállít városunkba, úgy hogy az összes iskolák kórházakká alakultak át. Az itt tömegesen elhalt francia katonákat a Mecseken temették el s ezek emlékére emelte 1908-ban Pécs városa a francia emlékoszlopot a város fölött.

1828-ban foglalta el báró Szepessy Ignác a püspöki széket. Új élet kezdődik vele. Páratlan bőkezűségéből főiskola, nyilvános könyvtár — a mai egyetemi könyvtár — preparandia, sétatér stb. létesül. A város kegyelete jeléül egy utcát nevezett el róla és a sétatéren ércszobrot állíttatott neki. Pécs püspökeinek több mint 800 éve igen sokat köszönhetett. Az említetteken kívül neves volt még Király József, kiről a legszebb utcánk kapta nevét, aztán gróf Nesselrode Vilmos, Klimó György, ki szintén kapott egy utcát, Szatmáry, gróf Berényi Zsigmond és Scitovszky János, kiről a sétatér környéke lett elnevezve.

A 48-as események Pécs városát is élénken érdekelték.

Nagy plakátok hirdették a bekövetkezett állapotokat s a város tanácsa sietett a 12 reformpontra megtárgyalására. Az öröm és lelkesültség nagy volt. A miniszteri rendelethez képest a 3-ik hadmegye központját Pécs képezte. A nemzetőrség szervezése innen indult ki. Szeptember hóban Jellasich utolsó csapata Róth vezérlete alatt Pécsen keresztül vonul.

Minthogy Pécs kívül esett a nagyobb csatározások területén, csak egyes eseményt ragadok ki a szabadságharc idejéből. 1849 újév napján gróf Battyhány Kázmér főispán és hadvezér a kormánytól kapott ágyúkat Eszékre szállítja, mert a védelem súlypontja odaterelődött. Január 30-án Schottendorf báró cs. és kir. 26-ik gy. e. őrnagya bevonul Pécsre az osztrák csapattal. Pár napra rá új tisztviselőket nevez ki a városnál.

A lakosság az ezüstpénzt elrejtette és csak a papírpénzt használta. A volt nemzetőröktől beszedi a császári hadvezér a fegyvereket. Május 17-én az Estei Ferdinánd főherceg nevét viselő 26-ik gy. e. eltávozik Pécsről és helyette a varasd-szentgyörgyi 6-ik határőrezred jön hozzánk Reiche ezredes parancsnoksága alatt.

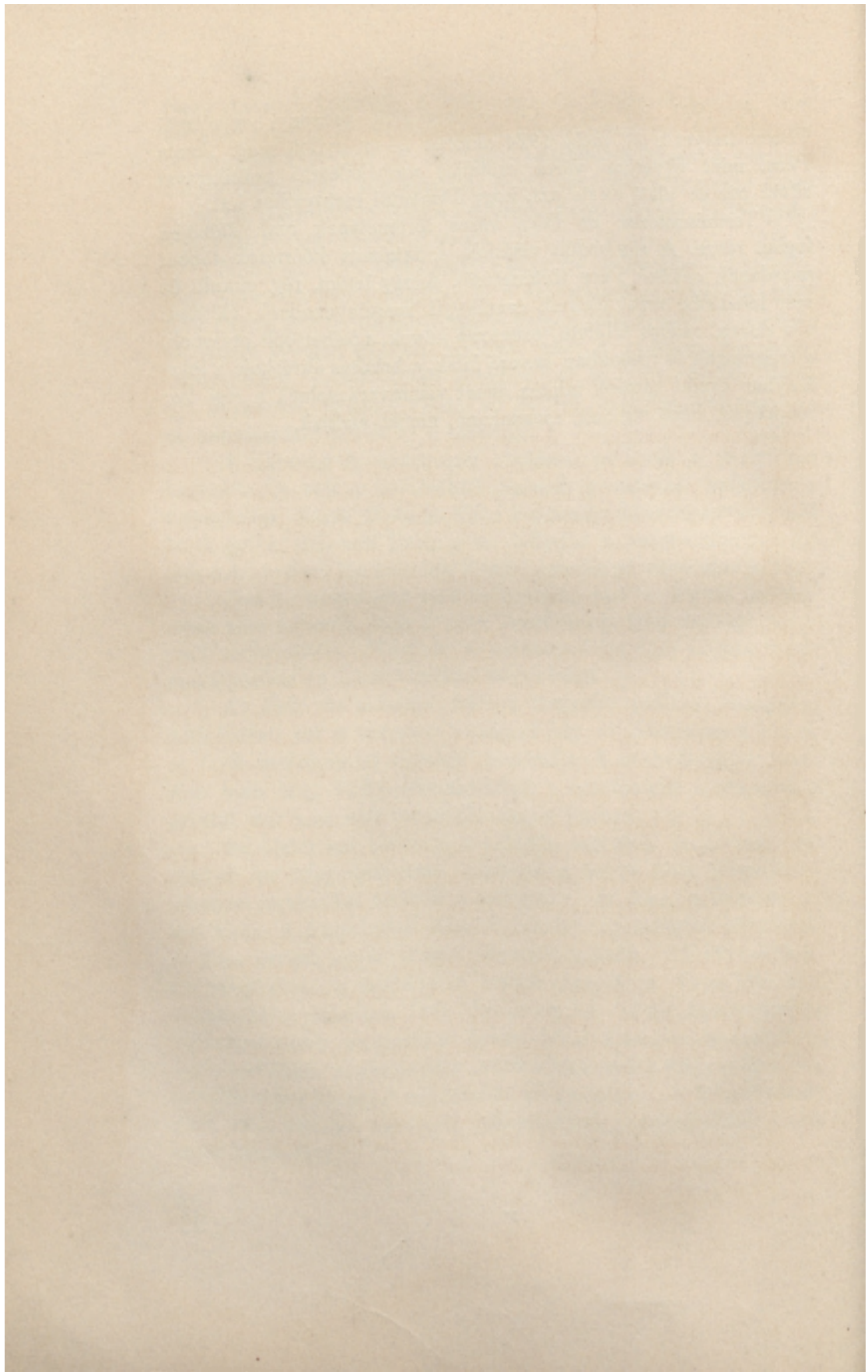
Pécs természetesen sem az osztrák, sem a horvát katonaságot nem szívesen látta s ezen érzelmének igen sokszor tanujelét nyilvánította. Miért is a parancsnokság igen szigorú rendszabályokhoz és büntetésekhez folyamodott.

Az 1849. év második felében nagyobb politikai mozgalom nem fordult elő a városban. Augusztusig itt állomásozott a 6-ik és 11-ik határőrezred egy-egy zászlóalja. A szabadságharc levereése után aug. 13-án fölszabadultak a harctereken a csapatok s ezentúl már nem volt megszálló csapat Pécsen.

Az újabb kor története a fejlődés jegyében indul meg. Az 1867-ik évi kiegyezés után városunk a békés idők állapotában rohamos lépésekkel fejlődik a tudomány, az ipar, a kereskedelem terén. A közlekedési utak, a vasútak egymásután létesülnek és Pécs hazánk egyik virágzó városává fejlődik. Az 1914—1918. évi világháború a fejlődésben erősen meggátolta. Ezen idők legszomorúbb emléke az 1918. évi november 13-án bekövetkezett ellenséges szerb megszállás, amely közel 3 esztendeig tartott és sok szenvedést, megaláztatást hozott a városnak a magyar hazához rendíthetetlen hűséggel ragaszkodó polgárságára. A felszabadulás utáni idők azonban városunk újjáépítésének és fejlődésének újabb korát hozta meg.

Az 1921. évi XXV. t.-c. a menekült pozsonyi egyetemet Pécsre helyezte át, mely 1924 október 24-én nyílt meg. Azóta Pécs, mint egyetemi város erőteljes városfejlesztő politikájával rövid pár év alatt elérte azt, hogy Dunántúl metropólisa lett.

Természetesen ez Pécs város történetének csak dióhéjba foglalt része. A rombadőlt várfalak, a hatalmas kőóriások többet mondanak nekünk Pécs történetéről. A rég letűnt, rég elmúlt és már feledésbe ment életnek tanulságai megelevenednek előttünk s a durva, mohos felületű, esőmosta kövek, a félbetörött oszlopok, a megrongált és romokban heverő falak, a bozotos várarkok, a foszlányban őrzött zászlók mintha ismét visszavarázsolnák a régi kor szépségeit, Pécs régmúlt, tovasuhanó, nemes alakjait.

A KÉTEZREDÉVES MOHÁCS

Írta : vitéz HORVÁTH KAZMÉR dr.

Mohács multjával éppen úgy vagyunk, mint a legtöbb magyar város és falu történelmével : valahol a messze távolban belemerül az ismeretlenség homályába, mert a maga kicsinységével és jelentéktelenségével nem hagytak nyomot az egymást felváltó generációk.

A földből kikerült leletek arra mutatnak, hogy az élet Mohács jelenlegi területén az újabb kőkorszak kezdetén indul meg. Tehát körülbelül kétezer év az a mult, amelyre Mohács visszatekinthet. Az azonban ma már kétségtelen, hogy Mohács helyén a rómaiak előtt, a kelták uralma alatt kisebb falu lehetett, amely átélte a rómaiak, az avarok, frankok, pannonszlávok uralmát és végül beleolvadt a magyarságba. Ezt elsősorban igazolják azok a leletek, amelyeket a XIX. század első felében találtak Mohácson és a berlini ethnografiai múzeum tulajdonát képezték, másodsorban bizonyítják azok a lakosság által használt szavak, amelyek kelta eredetre vallanak s amelyeket az őslakosság tarthatott csupán egy évezreden át emlékezetében.¹

A római uralom alatt Mohács nem volt jelentékeny hely. Legalább is fontosságban túlszárnyalta a közelében fekvő Lugium (mai Dunaszekcső) és Altinum (castrum és légiónak székhelye a mai Kölked határában fekvő szőlőhegyen²). Egyes források tudni vélik Mohács római korabeli nevét is.³ Ez azonban jelenleg még nincsen teljesen hiteltérdemlően megállapítva. Egy azonban bizonyos : az élet folytonossága nem szakadt meg az ősi Mohács területén, amit legjobban bizonyít az építkezések alkalmával a város különböző pontjain felbukkanó római érmek nagy száma. Viszont

¹ Ilyen szavak : Hajlok, Bont stb.

² A kölkedi szőlőhegyet ma is *várhegynek* nevezik.

³ Bonbardi : Topogr. Hung. p. 60. szerint Alta Ripa, vagy ad Statuas ; Theodorus császár alatt Amantia a neve.

a római korszakból fennmaradt sírok mellékletei csupán az őslakosságra mutatnak. Római intelligencia nem lakhatott itt nagy számmal. Az egész város határában egyetlen római jellegű kőkoporsót találtak, de erről sincs kétséget kizáró adatunk arra, hogy a város területén lelték.⁴

A népvándorlás korabeli leletek is gyérek. Ami a mohácsi II. Lajos múzeumban van, jobbára a környékbeli falvakból származik. Éppígy nem találtak a vezérek és az első Árpád-házi királyok korából sem magyar sírokat. Hogy azonban ekkor a kelta lakosságon kívül más nyelvű népesség is található Mohácson, mutatják a szigeti dülők és egyes városrészek elnevezései.⁵ Azt azonban tudjuk, hogy a mohácsi síkság egész Délbaranyával Botond vezér törzsének birtoka s a környék Ete és Bojta nemzetség által való megszállását is feljegyezte számunkra Anonimus.

Az első írásos nyom Mohácsra vonatkozólag a pécsváradi apátság adománylevele⁶ s amennyiben az nem apokrif, úgy Mohácsot Szent István ennek a hatalmas apátságnak adományozta a környékbeli községekkel: Kölkeddel, Dályokkal, stb.-vel egyetemben. A pécsváradi apátság ezen alapítólevele tartalmazza az első primitív határleírást is,⁷ amely szerint Mohácsot keletről a Duna, délről egy patak, nyugatról erdőség és északról egy patak határolják egész a Dunáig. A mai viszonyokra alkalmazva ezt a leírást Mohács keleti határa a Duna, délről a Bég patakja, nyugatról egy ma már nem létező erdőség, északon pedig ismét egy patak: Jenye, vagy a Csele volt a határa, ami a Dunába ömlik.

A város tehát elég szűk határok közé szorítva éli primitív életét s lakói a szűk határok közé szorítva minden valószínűség szerint jobbára halászatból élnek. Ezek a szűk határok nagyon is természetesek. A síkság többi részében Sátorhelyen, Lajmérban, Vizslakon, Bácsfapusztán talált leletek szerint magyar családok ütik fel sátraikat s temetkeznek élénk bizonyosságul annak, hogy állandóan tanyáztak ezeken a területeken. Nyomukban a késő év-

⁴ Jelenleg a pécsi múzeumban van.

⁵ Riha, Velence, vagy velente, kanda, liman stb. Riha egy szigeti tó, Velence egy városrész neve, kanda egy dülő, liman — vadvíz.

⁶ Mohács a 9. adományozott község. Egy 1400-ból származó másolatban „Chonas”.

⁷ Eredeti szövegben: Mohas... que ab oriente terminatur Duna, ab austro Aruk, ab occidente Seiffa (szilfa — szilerdő) a septentri one Aruk usque ad Donaviz.

századok folyamán egész sereg község keletkezik, amelyek a Mohács által meg nem szállt és hozzá nem tartozó dús földön megosztóznak. Ilyen helységek: Körtvélyes, Lajmér, Lak, Földvár, Kerekegyház, Csele, Jeneő, Nána. Egészen a mohácsi vészig Mohácsnak az élete nem is áll egyébből, mint örökös harcból szomszédaival s a fennmaradt okmányok legnagyobb része itélet a hatalmaskodó Mohács ellen s ezen pereknek folyományaként felvett határjárási okirat.

A pécsváradi konvent 1323-ban kiadott okirata szerint Mohács a pécsi püspök birtoka. Valószínű, hogy ekkor is került Mohács a pécsi püspök földesurasága alá. Ezen időponttól kezdődőleg már az összes okmányokban szerepelnek a pécsi püspök tisztartói: így 1374-ben Trötöl János, 1380-ban Csató (Chatu) János, 1389-ben Györfi Zsodos Pál, 1467-ben Szentpéteri János, 1478-ból Kakas Lőrinc comes és Teheke János intéző, 1487-ben Pakos Lőrinc stb.

Mohács ekkor már plébánia. Plébánosai közül azonban csupán a pápai tizedjegyzékek őrizték meg egy-kettőnek a nevét. Így tudjuk, hogy 1333-ban Lőrinc, 1335-ben Péter volt Mohács plébánosa, 1400-ban Vörös (Rufus) Sebestyén. Hogy maga a templom kinek tiszteletére volt szentelve, eddigi adataink szerint teljes bizonyossággal még nem tudjuk megállapítani. A török hódoltság utáni egyik okmány⁸ Szent Borbála tiszteletére rendelt templomról beszél, viszont Vörös Sebestyén megerősítő okmányában Boldogasszony tiszteletére⁹ rendelt templomról beszél, mint amelynek Vörös Sebestyén a plébánosa.

Körülbelül ennyi az, amit Mohácsról tudunk az 1526. évi török hadjárat előtt. Az adatokból egy fejlődésre képes helységnek képe bontakozik ki előttünk, amely a pécsi püspök birtokát képezi. A földesurat a városban egy tisztartó, illetve gazdatiszt képviseli, aki mellett a későbbi időben még egy intéző is feltűnik. Magát Mohácsot a XIV. századból származó okmányok „villa”, míg a XV. század elejéről fennmaradt okiratok „civitas”, végefelé pedig „oppidum”-képpen jelölik meg, ami fokozatos fejlődést mutat a falutól a város felé.

A környékbeli falvak közül kétségtelenül kiemelkedik most

-
- Püspöki levéltár Pécs. 1721. évi *Visita canonica*.
 - Monumenta Vaticana I–IX. 388. o.

már Mohács. Portáinak száma 40. Csaknem kétszer annyi, mint Szekcsőé és hétszer annyi, mint Kölkedé. Lakossága, amint azt az első összeírások igazolják, a török hódoltság kezdetén : színmagyar. Neveik után ítélve, jelentékeny számmal vannak köztük iparosok.¹⁰

Mohács a XVI. század elején lép be a történelembe, mikor a török mindjobban szorongatja a déli végek erődjeit. 1521-ben itt gyülekeznek a magyar hadak, hogy Nándorfehérvár felmentésére siessenek. Itt értesül II. Lajos király annak elestéről is.

Az 1526-iki mohácsi csata alkalmával másodszer látja Mohács a szerencsétlen véget ért királyt. Utolsó éjszakáját II. Lajos Moré pécsi püspöknek mohácsi kastélyában tölti s innen megy ki a végzetes ütközetbe, amelyben az egész magyar hadsereg és a király is elpusztul.¹¹

Az ütközetnek közvetlen következménye volt Mohácsra annak elpusztítása. Szulejman szultán az ekkor már erődítményekkel ellátott várost felgyújtotta és a palánkjait leromboltatta.

Mohács 1541-ben került török uralom alá.¹²

Az 1526-iki ütközet után egyébként is gyakran látja a török császárt. 1529-ben a mohácsi síkon kötik meg János király és Szulejman a szövetséget, amely Magyarország háborítatlan birtoklását biztosítja János királynak egész életére. 1532-ben innen indul Szulejman csapataival Bécs felé, de csak Kőszeg váráig jut. 1541-ben itt telel a török csapatok egy része. 1543-ban ide jönnek Pécs kiküldöttei a szultán elébe. 1566-ban innen indul a török sereg Szigetvár elfoglalására.

Mohács megszállása éppen úgy, mint a többi dunaparti városoké és Budáé is, úgyszólván kardcsapás nélkül történt. Az 1542-ben Mohács szandzsákszékhely, parancsnoka Kaszin bég, aki a következő évben Siklós várának elfoglalásában is részt vesz.

A török hódoltság kezdetéről vannak az első megbízható

¹⁰ Vélics-Kammerer : Török defterek II. köt. 393., 396. o. Foglalkozást jelentő nevek : Kovács Imre, János, Szűcs Tamás, Dienös, Varga Mihály, Pál, Gergely, István, Kelemen, Mátyás. Szabó András, Imre, István. Mészáros András, Imre, István. Korsós Pál, Imre. Gyöngyös Pál, János. Köves Miklós stb.

¹¹ A csata pontos helye felett még most is vitatkoznak a tudósok. Valószínű azonban, hogy egy a mai Sátorhelyről északra fekvő és elpusztult templom körül volt, melynek romjait pár évvel fedeztük fel.

¹² L. Mohácsi Hírlap 1930 április 20. megjelent számát : Mikor került Mohács török uralom alá. Írta : dr. vitéz Horváth Kázmér.

adataink Mohácsról, amelyek alapján megrajzolható nagy vonásokban a város képe. Mohács török neve „Mihads”. Két részből áll. Várból és városból. A várat Szolejman szultán építteti. Négy bástyája van. A bástyákban ágyuk állnak. A város a vártól délre terül el. Úgy a várat, mint a várost, árok veszi körül, amelybe a Duna vizét vezették be. A várat a várossal a várkapú köti össze. Ezenkívül a várnak észak felé is nyílik egy kapuja: az úgynevezett vízikapú. A várban Dzsámi áll, amelyet szintén Szulejman építtetett. A várban van 50 ház, a városban 1544-ben 195, 1559-ben 318, 1661-ben 300 deszkaszindelyes ház, egy kolostor, két iskola stb.

A városnak öt utcáját jegyzik fel a defterek. Ez az öt utca 1570-ben: Nagy utca, Bakács utca, Szent Miklós utca, Velence utca, Kun utca. A Nagy utcában 30, a Bakács utcában 9, a Velence utcában 32, a Kun utcában 42 család lakott, akik mind magyarok.

Rajtuk kívül törökök is nagy számmal élhettek a városban. Róluk azonban összeírás nem maradt. Csupán a katonák és hivatalnokok neveit ismerjük. Ezeket is csak a megszállás kezdetéről és végétől. Így tudjuk, hogy 1568-ban Mohács mevlája: Mohamed bin Mahmud, 1570-ben Sinan bin Hüszein. 1566-ban a város bégje: Hamza, aki előbb Székesfehérvárt tartózkodik s innen kerül a mohácsi szandzsák élére. Viszont az utolsó bég: Otmar Olaj bég. Az itt tartózkodó törökök jelentékeny bérleteket szereznek maguknak. Így 1563-ban Ali Hasszán a hatvani és gyöngyösi kászokat nyeri el árverésen. 1546-ban Juszuf bin Abdullah a Siklóshoz tartozó perényi, harsáni és nagyfalvai kászokat kapja bérbe. A hódoltság végén egész sereg földesúr lakik Mohácson, akik valamennyien törökök.¹³ Ezek: a már említett Otmar bég, azután Mechemet ispaha, Aga ispaha, Kara Osman, Alchim Joachim, Mehemed Csollak aga stb. Otmar bégnek Németbóly, Kassa, Szabar, Versend, Mersa, Csibogat, Csatár, Csuzsa, Keö községek adóztak. Aga ispahának Jenő, Iván, Ormánd, Gilvános stb. Jelentékeny török népességre vallanak a város falain kívül, de most beépített területeken található török sírok is.

A megszálló katonaság 1568-ban 131 volt. 1601-ben 134. Tehát a létszám nem változik. Valószínű, hogy ez a körülbelül egy

¹³ Országos Levéltár. Urb. et. Conscript. 1696.

századnak megfelelő katonaság megmarad Mohácson a megszállás végéig, mert különben a város lakosságának biztonságát nem tudta volna szolgálni és nem szólnának egyes források a mohácsi helyőrség portyázásáról és a mohácsi vár megvételeéről.¹⁴

Mohács „hass”, azaz török kincstári birtok volt. Míg a környékbeli községek kétfelé adóztak és pedig a keresztény és török földesúrnak, sőt Mohács is fizette a hódoltság kezdetén a pécsi püspöknek a tizedet, ez később megszűnt. A lakosság egyezséget is kötött a püspöki uradalommal s 100 forintot rótt le évente váltáság fejében. Legutoljára azonban 1564-ben szerepel a pécsi püspökségnek adózó helységek sorában. Nem adózik magyar váraknak sem, pedig a legtöbb baranyai község még a XVII. század végén is fizette az adót részben Zerín várának, részben Győrnek. A püspök-földesúrnak az adót a lakosság valószínűleg akkor szüntette be, mikor áttért a református vallásra. Katolikus papról utoljára 1557-ből van feljegyzésünk.¹⁵ A lakosság áttérése, illetve a református gyülekezet megalakulása valószínűleg 1570, mivel a református egyházban őrzött kehelyre ez az évszám van felvésvé, ami vagy a gyülekezet megalakításának, vagy az áttérés évének megörökítése lehet.¹⁶ A török hódoltság alatt a magyar lakosság kivétel nélkül református. Az még a felszabadulás alkalmával végzett összeírásokban is. A gyülekezet azonban nem lehetett túl erős, mivel mohácsi református predikátorokról feljegyzéseink nincsenek. Csupán egy református tanítónak tudjuk a nevét 1647-ből, akinek azonban meg volt a felhatalmazása a szakramentumok kiszolgáltatására is.¹⁷

A lakosság súlyos adókat fizetett a töröknek. A megszállás kezdetén az „asr”-ron (minden terményből fizetendő tizeden) kívül volt fej, ház, fa, mészárszék, fogoly, hal stb. adó.

Nagy határát Mohács a török hódoltság alatt szerzi oly módon, mint az alföldi nagy határú városok. Ekkor szerzi meg Mohács a szigetet, ekkor került Mohács kezére Lajmér, Földvár, Körtvélyes, Jenő, Csele és Nána községek egész határa. Ügyszól-

¹⁴ Neo vg. fasc. 945. Nr. 13. Ortelius contimatus 229. i. Monumenta Vaticana II. köt. II. 104. o.

¹⁵ O. L. Urbs et Conscr. Fasc. 90. Nr. 91.

¹⁶ A kehely katolikus misekehely, melynek alsó szélén van felvésvé „Anno 1570”.

¹⁷ Neve: „Stephanus Mohácsi” Lampe: 661. o.

ván az egész mohácsi sík idetartozott, részben azért, mert földesuraik a mohácsi vár védelme alatt Mohácson laktak, részben mert a mohácsiak bérelték az elpusztult községeket, amelyeknek lakossága is idemenekült a portyázó csapatok elől. A Baranyába betörő magyar és császári csapatok nem igen kimélték Mohácsot sem és ha lehetett, erősen megsarcolták, sőt többször meg is vették, mint Illésházy István 1598-ban.

A város 1686-ban szabadul fel a török hódoltság alól. Buda várának elfoglalásával egyidőben Radonay Mátyás zalavári kapitány — más nyugatmagyarországi és horvát csapatokkal együtt betörnek Baranyába — s Radonay megveszi Mohácsot. A török lakosság elköltözik, úgy hogy a Dunamentén délre előrenyomuló császári csapatok már nem találnak benne törököket. A várost magyar csapatok szállják meg és élén magyar kapitányt találunk.

Az 1687-iki esztendő katasztrófális Mohácsra, mivel Lotharingiai Károly herceg, aki Szolejman nagyvezért augusztus 12-én a II. mohácsi csatában megveri, Mohács kiürítése előtt elrendeli annak elpusztítását, a várfalak lerombolását, hogy a török csapatok ne vethessék meg a lábukat. Csupán a II. mohácsi csata szerencsés kimenetele mentette meg egyébként ettől a sorstól Pécs városát és Siklós várát.¹⁸

Mohács lakosságát a császári csapatok szétszórták.

Egy részük a mohácsi szigetre menekült, ahol a mai Sáros dülőben telepedtek meg és alapították meg Kis-Mohácsot.

A lakosság másik része pedig visszatért Mohácsra a csata után. Kis-Mohácson 28—30 család maradt, míg Mohács lakosainak számát az akkori jelentések mintegy 50 családra teszik.

A kamara veszi birtokába Mohácsot, majd pedig bérbeadja a vár kivételével Jany Ferenc szerémi püspöknek Baranya legnagyobb részével.

Jany Ferenc kezdi meg Mohács újraépítését és a város betelepítését. A kamara segítségével az őslakosság újraépíti házait. Maga Jany is több épületet emel, amelyhez felhasználják nemcsak az üresen maradt és felégetett házakat, de török dzsámikat és a keresztény templomok romjait. Az újjáépítés korszakára esik Mohács összes török emlékeinek elpusztítása. Ekkor tűnnek el a környékbeli török hódoltság alatt elpusztult községek maradványai

¹⁸ A II. mohácsi csata hadinaplója. Másolat saját tulajdonban.

is, mert az új telepesek elsősorban ezeket használták fel házaik felépítésére.

Jany Ferenc telepíti vissza 1697—1702 között Mohácsra a Kis-Mohács református lakóit is, akik azután még 1725-ig megtartják különállásukat, mikor egyesülnek Mohács városával.

• 1703-ban ugyanis I. Lipót Mohács várost a pécsi püspökségnek adományozza a régi jogon. Kis-Mohács azonban továbbra is Jany bérlete, illetve birtoka marad. Még 1711-ben a pécsváradi apátot erősíti meg I. József király a község birtokában. 1713-ban adományozza III. Károly király Kis-Mohácsot is a pécsi püspöknek, aki azonban csak 1717-ben veheti véglegesen át.

Még Jany idejében 1694-ben telepszenek le Mohácson a ferencrendiek, akiknek Szent László tartománya kolostort is épít. I. Lipót nekik ajándékozza 1698-ban a Szent-kereszt tiszteletére emelt templomot. A ladislaistákat követik 1697-ben a bosna-argentíniai barátok, akik maguknak szintén rendházat emelnek és Szent István tiszteletére építenek templomot. A két szerzet között megindult versengésnek a kuruc harcok vetnek véget, amelynek következtében a szerzetesek elhagyják Mohácsot és a ladislaisták már nem is térnek vissza. A bosna-argentíniai barátok 1709-ben telepszenek meg újból Mohácson, itt elfoglalják a ladislaisták üresen álló rendházát, azonban a pécsi püspök világi papokra óhajtja bízni a hívek lelki gondozását s éppen ezért 1724-ben kényszeríti őket a város elhagyására. A bosna-argentiniai barátok elhagyják ugyan a város területét, azonban a városon kívül az éppen akkoriban épülő püspöki kastély közelében telepszenek meg s építik fel — valószínűleg régi helyén — Szent István tiszteletére rendelt templomukat és rendházukat.

Mohács a török hódoltság után még mindig meg van erősítve. 20—25 főnyi fegyveres őrség fekszik benne. A kuruc harcok alatt ezt az őrséget 100 főnyi rác katonaság váltja fel, amelynek egyrésze később itt is marad Mohácson. A mohácsi erősség nyomaival 1711-ben találkozunk utoljára, mikor nemcsak Mohács és a benne székelő két uradalom (pécsi püspök és pécsváradi apát), hanem a környékbeli falvak is kötelesek a sáncokra munkásokat rendelkezésre bocsátani.

A kuruc harcok után azonban az erődítményeket lerombolják, a helyőrség elvonul, a közbiztonsági szolgálatot vármegyei hajdúk veszik át egy kapitány vezetése alatt s a várnak anyagából épül

meg — legalább egyes adatok azt mutatják — a püspöki kastély Nesselrod püspök ideje alatt, amelyet bástyákkal is ellátott s a lakosság még 1845-ben is „várnak” nevezte.

A szatmári békekötés után indul meg tulajdonképpen teljes erővel az újjáépítés munkája. A mohácsi sokacok és szerbek, majd pedig a német iparosok letelepedése is 1711—1750 közé esik. 1711-ben Mohácson összesen 44 adózó háztartás van. Ezek közül 30 magyar és 14 szlávnevű. Kis-Mohács összes lakói magyarok. Mindkét helységben magyar a bíró. Mohácson azonban az egyik esküdt sokac. Az 1715-iki összeírásban már a szláv nevéek száma 24-re emelkedett s bíró is közülök kerül ki. Most már szakadatlan rajokban érkeznek Mohácsra telepések egészen 1747-ig, amikor a város Mária Terézia resolúciójára támaszkodva, lezárja a város kapuit s csak nehezen enged be újabb lakosokat a területére. A szerbek egyszerre jöttek. Hogy melyik évben, jelenleg még nincs megállapítva. A sokacok egy része Bácskából szivárgott át, másik része a baranyai többi sokac falvakkal együtt Kőrös-Belovár vármegyéből és a Primorjeből származott. A németek családonként érkeztek s kaptak a püspöktől letelepedést. Magyarok is szép számmal érkeznek, főként azonban a püspöki falvaktól és Szerémségből.

Ez a lakosság, kivéve természetesen az őslakosságot, eleinte szakadatlan hullámvászonban van. A püspöki uradalom gyakran ideoda dobálja a már megült telepéseket, részben pedig más uradalmakban toborozza és különböző ígéretekkel csábítja községeiben a letelepedésre. Mutatja ezt a sok helységnévből származó sokac vezetőknév. (Pl. Kátolyi, Béregi, Zombori, Darázsi, Kolluti, Cselinacz, Bárác, Somogyvár, Csepinac, Kollutac, Szrimacz, Szemelec, Ivanacz, Vákányác, Pecsuvac. A magyarok között: Pécsi, Ellendi, Kőszegi, Bölcskey, Czinderi, Csatai stb.)

Mohács tarka nemzetiségi képét ezen korszaknak köszönheti. A város alapjait viszont a pécsi püspökök rakják le.

Nesselrod püspök idejében rendeződnek el véglegesen a város birtoklási viszonyai. Ő alatta egyesül Mohács és Kis-Mohács. Ő köti az első egyezséget Mohács lakosságával a földesuri terhek megváltása érdekében. 1725-ben ugyanis Mohács 1500 forint évi váltásdíj megfizetésére kötelezi magát, hogy a robottól megszabaduljon. Berényi püspök tovább folytatja elődje munkáját, 1735-ben leszállítja a váltásdíjat 900 forintra, majd pedig beleegyezik további

mérséklésébe. Az ő kormányzása alatt hozza meg resolúcióját 1747-ben Mária Terézia, amely a püspök földesúr és a város lakosságának jogviszonyát véglegesen rendezi.

Klimó püspök telepíti le a 38 német családot a városon kívül, alapítja meg Új-Mohácsot velük. Eszterházy Pál püspök pedig ezt a községet 1796-ban egyesíti Mohács-csal.

De nemcsak így a belső élet kialakításába folynak bele a XVIII. század nagy püspökei, de a város külső képét is ők rendezik. Nesselrod építi az első nagyobb templomot a Belvárosban. Ő veti meg a mai püspöki kastély alapjait. Klimó püspök támogatásával épül meg a ferencrendi rendház és templom. Berényi emeli a mai püspöki kastélyt, amelyet azután Eszterházy Pál fejez be. A mohácsi csata kultuszát is a pécsi püspök Király József veti meg a mai csatakápolna első megépítésével. Míg Mohácsnak szabadalmas várossá való emelésével 1840-ben a püspöki joghatóság megszűnt és Mohács kénytelen saját erejéből a további munkákat és alkotásokat vállalni.

A község szervezete lassan alakul ki. A hódoltság alól való felszabadulás után 1693-ban találkozunk először a bíróválasztással. Az első jegyző nevét a vármegyei iratok Boldizsár János személyében 1716-ból jegyzik fel. A császári postahivatal 1689-ben kap helyet a város falai között s első postamester Tóth János volt. A sóhivatal és a harmincadoshivatal már 1688-ban Mohácson van. Első tisztviselője Cappeller János.

A XVIII. században alakulnak ki a város határai. A Neoaquistica commissio működésének befejezése után a déli határok rendeződnek elsőnek. Mohács ekkor vesztí el Lajmért és Földvárt Jenő főherceggel szemben. Majd 1640 körül a nyugati határok szabályozására kerül a sor, amelynél a város és a környékbeli akkor megtelepedett sváb községek között nem egyszer nyílt harcra kerül a sor. Ekkor vesztí el Mohács Körtvélyest és Bácsfa pusztát. Egyedül észak felé jár sikerrel a határrendezés s a mohácsi szőlőhegy, amelyen valamikor Csele, Jeneő és Nána községek feküdtek, ekkor kerül véglegesen Mohács birtokába.

A század végén Mohács külső képe már teljesen kialakult s a következő század alatt csupán Mohács a XVIII. században megvont kereteket tölti ki.

A XVIII. század végén kitört török hadjárat, majd az ezt a XIX. század elején követő francia háborúk egy időre megakaszt-

ják a város fejlődését. Azonban a dunai hajózás lassú fellendülése ismét pezsgést hoz a város életébe. Mohács ebben az időben válik Baranya kikötőjévé és jelentékeny kereskedelmi gócponttá fejlődik. Ezt a fejlődést nyomon követi rögtön a város kulturális fejlődése is. Már a század elején felállítják a „Nemzeti tanodát”, ahol magyarul tanítanak. 1816-ban ferences tanárok közreműködésével alsófokú gimnázium létesül, amely egészen a szabadságharcig gyönyörű eredményeket ér el. 1840. évben pedig V. Ferdinánd király szabadalmas város rangjára emeli Mohácsot. A szabadalomlevél 20 pontja a város egész közigazgatási szervezetét kiépíti, megszünteti a város felett a püspöki uradalom joghatóságát, első fokú törvényszéket állít fel, ahol ügyeit az uriszéktől Mohács városa teljesen függetlenül intézhette. Csupán a főbíró kijelölési jogát tartotta fenn a püspöknek, a többi tisztviselő kijelölési jogát a bíró mellé rendelt hét tagu tanácsra ruházta át. Ez még nem teljes városi jogkör volt, mert Mohács mint mezőváros továbbra is a járási főszolgabíró hatósága alá tartozik. Az abszolutizmus alatt 1855-ben a városi tanács azonban lépéseket tesz ennek elérése érdekében is, amit a helytartótanács 1857-ben engedélyez s Mohács élére 1857 július 1-ével a volt főbíró Haasz Károly személyében polgármester kerül.

A szabadságharc nem kelt a város életében nagyobb hullámokat. Az ifjúság a március 15-iki események hatása alatt szintén tüntet a szabadság, egyenlőség, testvériség mellett, eltávolítja a kétfejű sást a sóhivatal kapuja fölé. A kormány rendeletére nemzetőrséget is állítanak fel a jobbmódú férfiak vezetése alatt, azonban Eszéknek a magyar csapatok által való kiürítése után Henriquez megszállja csapataival Mohácsot. 1849 július hó 15-én a visszavonulóban levő magyar csapatok és az osztrák hadsereg között Mohács előtt kisebb harc is fejlődött ki, amely azonban az osztrákok győzelmével végződött. Mivel Mohács nemzetőrsége is a honvédek oldalán beleavatkozott a küzdelembe, a katonaság eltartásán kívül sarcot is kell fizetnie és a harangok félreverése miatt 8 napra eltiltják a harangozást.

Magában a szabadságharcban Mohács fiai az eddigi adatok szerint azonban nem igen vettek részt.

Az abszolutizmus ideje alatt Mohács autonómiáját is felfüggesztik. A város élére kinevezett tisztviselők kerülnek. Ez azután a Schmerling kormány alatt a provizórium idejében teljesen lejá-

ratja a városi szervezetet. 1864-ben a lakosság zöme az első-bíróági tanács megszüntetését követeli, amelyet 1867-ben az alkotmányos kormány engedélyez is. Ennek következtében Mohács az 1871. évi 18. t.-c. értelmében 1871-ben nagyközséggé alakult át.

Mohács fejlődése a provizóriumig mindazonáltal szépen megállapítható. Az abszolutizmus idejére esik Mohács vasútvonalának megépítése Pécs felé, amely Baranya első vasútvonala lett s Mohács jelentőségét még jobban emelte.

Ugyanekkor kezdődik a hajózási társulatok megtelepedése is Mohácson, a D. G. T. pécs-környéki bányáinak köszönét is ekkor kezdik ideszállítani a gőzhajók részére. Ennek következtében számos hajós család költözködik Mohácsra.

A kereskedelem fellendülése együttjár a város gazdasági jólétének emelkedésével is. A zsidóság nagyobb számú megtelepedése is erre az időre esik. A régi nagy kereskedőházak: Auber, Witt, Popovics, Stajevits mellett ekkor tűnnek fel a Freund és Wolf családok.

Mohács a járás főszolgabirájának székhelye szintén a Bach-korszakban lesz, amikor a pécsváradi járást a mohácsi járásból kihásítják. Ezt később a vármegye állandósítja.

Ekkor szabályozzák a Dunát és teszik hajóútnak alkalmassá egyes ágak átvágása által.

A kiegyezés azonban a várost nagy válságok között találja. A pécs-budapesti vasútvonal, az alföldi vasút megépítése megrendíti alapjaiban. A kinevezett és a provizórium alatt hivatalba helyezett vezetőség nem állott hivatása magaslatán és egyrészt súlyos adósságokat csinált, másrészt pedig saját anyagi érdekeit a város érdekei fölé helyezte.

Csak az adósságok rendezése után indul ismét a város fejlődésnek.

Az úrbéri per befejezése, a legelő és erdőbirtoknak a püspökség és a város lakossága közötti felosztása 1884-ben hatalmas lendületet ad a mezőgazdaságnak. A várost 1876-ban sújtó nagy árvíz ösztönzést ad az árvédelemnek és 1883-ban a várost délről védő nagy körtöltés, 1884-ben a szigeti töltés készül el. Ezáltal a szigeten mintegy 16.000 hold, a Duna jobb oldalán pedig 3000 hold szabadult fel a művelésre.

A mezőgazdaság fejlődésével együtt jár az ipar megerősödése is. A céhek eltörlése után azok az iparágak, amelyekre a környék

lakosságának szüksége volt, hatalmas lendületet vesznek. Így főként a ruházati, vas és faipar. Az építkezés is nagyban felledül. Egész új házsorok épülnek és középületeket emel a város. Az utcákat burkolattal látják el és a szigettel való közlekedés lebonyolítására révjogot nyer és átkelési üzemet létesítenek. Az ország ezredéves fennállására parkot létesít a város, az állam pedig polgári iskolát épít az 1849-ben megszüntetett középiskola helyébe.

A városodás lassú ütemben bár, de szépen halad előre, mikor 1914-ben kitör a világháború. A lakosságnak minden fegyverfogható tagja bevonul és 450 fia szenved hősi halált. Vervesztése azonban jóval nagyobb, mert lakossága a világháború következtében egy évtized alatt 1500 fővel fogyott.

Az elvesztett háború következtében 1918 november hó 15-én megszállják a szerbek, akik a megszállás után minden eszközt megragadnak, hogy Baranyát egészen a Mecsekig véglegesen bekebelezzék Jugoszláviába, mikor pedig ezen törekvésük kudarcra járt, mindent igyekeztek elkövetni, hogy legalább Mohács szerb maradjon. A lakosság azonban nemzetiségre való tekintet nélkül, egy-két szerbet kivéve, a szenvedések minden poklán keresztül kitartott a magyar haza mellett s kiderült, hogy a két évszázaddal előbb ennek a városnak falai közé befogadott sokac és német lakosság, ha nyelvben nem is, de szívben és lélekben magyarrá vált és a két és fél évi megszállás után 1921 augusztus 21-én bevonuló magyar csapatokat viharos lelkesedéssel fogadta mindenki.

Maga a szerb lakosság, amelyet a szerb megszállás alatt optálásra kényszerítettek a szerb hatóságok, csak nehéz szívvel hagyta el a várost 1930 október 15-én. Összesen 39 család hagyta el ekkor Mohácsot s alig 20 szerb család maradt vissza. Elköltözésükkkel a mohácsi szerbség úgyszólván teljesen megsemmisült s a szerb lakosság száma a háború előtti lélekszámnak nyolcadára süllyedt le. Helyüket iparosok és tisztviselők, a szigeten pedig bácskai svábok foglalták el.

A szerb megszállás után hatalmas ütemben kezdődött meg a város sebeinek gyógyítása. Nagy fejlődés tapasztalható minden vonalon 1930-ig. 1924 október 1-ével Mohács rendezett tanácsú várossá alakul át. Egész új utcák épülnek, közintézmények létesülnek. A város intelligens rétege újabb elemek betelepülésével jelentékenyen megerősödik. A szigeten épített új iskolákkal megkezdődött ennek a területnek is az általános közművelődés körébe

való belevonása. Autóbuszjáratok létesítése a várost kiemelte elszigeteltségéből, amelybe a MÁV. vasútpolitikája sodorta.

A város fejlődése elé az utolsó években nagy nehézségeket gördít az 1930-ban kirobbant nagy gazdasági világválság, a mezőgazdasági termények árszintjének egyharmadára való süllyedése, amely alapján rázta meg az ország egész közgazdasági életét. Mohács lakossága azonban éppen helyzeténél és népessége összetételénél fogva ezzel a válsággal is sikerrel küzd meg. Ezt mutatja elsősorban az, hogy Mohácsnak, mint erkölcsi területnek, anyagi helyzete a többi magyar városokkal szemben is sokkal jobb. A lakosság viszont igényeinek leszállítása által, fokozottabb munkával igyekszik átvészelné a súlyos időket, amelyeket minden bizonnyal pár éven belül követni fog egy hatalmasabb és állandóbb fellendülés, ha a magyar remények beteljesülnek.

SELLYE

Írta : néhai vitéz JÁVOR JÁNOS ref. lelkész,
volt egyházmegyei tanácsbíró

Baranya vármegye délnyugati részének kulturális, ipari és kereskedelmi szempontból egyaránt jelentékeny pontja, az *Ormányság* főhelye: *Sellye*, a környék nemcsak legszebb, de egyik legrégibb, a magyar nemzet történetében is nagy szerepet vitt községe. Az Árpádok korában már ismert erősség, castrum. Egykori várának romjaiból egész házakat építettek. A régi nóta is így említi:

Álgya mög az Isten fakó lovam lábát,
Sokszor megfutotta Sölle-vár határát.

Óslakói a legnagyobb valószínűség szerint hun és avar eredetű nép, akik az egykori hatalmas birodalmaik felbomlása után a Dráva ingoványai közötti őserdőkben húzták meg magukat. Anonymus szerint a honfoglalás korában Ete kun vezér szállta meg ezt a vidéket s ennek kun-kabar népe maradt fenn az Ormányság lakosaiban. Annyi bizonyos, hogy az Ormányság tiszta magyar népének nyelve a mátravidéki palóc s a székelyek nyelvével van közelebbi rokonságban. Fehér gyász-színe, a férfiak régi viselete, a nőknek — fájdalom — az utolsó évtizedben eldobott festőien szép, egyszerűségében is elragadó ruházata ázsiai eredetre mutat. Ősi eredetüket bizonyító nemesi oklevelüket tépté szét a divathóbort, amely messziről tiszteletet parancsolt az ezer éve itt lakó, oly sokat küzdött, Istenfélő, áldozni tudó népfaj iránt.

A vizenyős, mocsarasvidék (Baksay Sándor szerint kis Velençe) kimagasló halmaival a környéket uraló erődítés számára alkalmas helynek tünt fel s már a magyar királyság első századaiban népes hely volt, mit bizonyít, hogy az 1333. évi pápai tizedjegyzék a pécsi székesegyházi főesperességhez tartozó plébániák közt felsorolja Sellyét is.

A XV. században Sellye (Syle) a dúsgazdag Bakonyi köznemesi család birtoka volt (1472-ben a gáji Horváthoké is) 1480-ig, amikor részben a Nagylucsei és Váradi rokonság birtokába került, Bakonyi Istvánnal kihalván a család, melynek birtoka Pécestől nyugatra és Sellye környékén 24 falu volt.

A pécsi püspökség évkönyvei szerint a török előtti időben *ferencrendi* (és nem mint a hagyomány mondja Pálos) kolostor is volt itt. Az 1848. évi Schematismus szerint: „SELLEYE *oppidum* (város) in C. Simegh Ecclesia S. S. Trinitatis a. 1740 aedificata, fuit hic ante turcarum irruptionem Monasterium Franciscanorum.” A XIX. század közepén többször Somogy megyéhez tartozott, de a XV. században eltérőleg Okorágtól és Monosokortól, amelyekkel együtt csatolták hol Somogyhoz, hol Baranyához, Baranya vármegyéhez számították és pedig nemcsak közvetlen környékével, de a Dráván túl, a Sellyétől délre 20 km.-re fekvő Szuhánlakával együtt. Lakossága a legelső között fogadta be a reformációt. Ebben az időben Enyingi Török Bálint birtoka volt, akinek Sellye és Szigetvár környékén 7 faluja volt s így érthető, hogy a Sztárai Mihály által megreformált 120 gyülekezet egyike volt. A reformáció utáni első két évszázadról egykorú feljegyzés nincs.

1553-ban 32 faluval Ökördy Pál kerületéhez tartozott, 1556 szeptember 16-iki levél szerint a tatár, ki Sellyén lakott, minden marháját elhajtotta és a várost felégette. 1557-ben már nincs felsorolva azon községek között, melyekben kat. pap lakott. 1571-ben „Sellye város” „Nahie a mohácsi keraban”, tehát közigazgatási kerület székhelye. A Magyarországi Török Kincstári Defterek (adólejstrom) I. k. 396. l. szerint az 1597—1598. évben a Seljeni nahie Mohamed Abdulláhról, ki lemondott, Divane Ibrahimra íratik, aki a Siklós nevű hely elpusztítására jött hajdudok (rablók) visszaüzése körül tüntette ki magát.

A török kiüzése után Sellye is, mint az ország és vármegye legnagyobb része, a császárhű labancok jutalma lett, mert „1696-ban a Baranyához tartozó Sellye és vidéke *Rindsmaul* kezére ment át”. 1714-ben a sellyei kerületbeli fiskalitásokról olvasunk, ami a kincstár javára a birtokos által elkövetett felségsértés, hűtlenség, vagy magszakadás folytán lefoglalt birtokot jelent, amely további adományozás tárgya volt. Az uradalom birtokosaival, tisztjeivel és cselédségével együtt német, mit bizonyít az 1779-ben felallított uradalmi német iskola is.

Mint említettük, a reformáció első két évszázadáról írott okmány nem maradt, de érdekes adatokat találunk a sellyei ref. egyház anyakönyveiben. Földvári Sámuel ref. lekipásztor, aki 1757-ben elfoglalván hivatalát, rendes anyakönyv vezetését kezdte meg, azt írja: „Ezen Selli Szt. Ekklesiába való jövetelemkor az Ekklesia történeteiről emlékezet okáért feljegyeztetve nem találtam, szoros vizsgálódások után ennyit írhatok némely dirib-darab papirosokról, traditiokból: „A Selli mostani lakosok azt mondják, hogy Attyoktól és Nagy Attyoktól hallották, hogy Sella nem csak Filia soha se volt, sőt a Laki-hidtól, mely Kémes alatt (helyesebben Adorjás alatt) van, ez a környék mind ide járt templomba. Sőt emlékeznek arra a traditióra is, hogy mikor a török Szigetvárát birta és azt építtetni akarta, elhordatván a Török a szomszéd helységekbeli kő Templomokat Szigetbe, a Selli Templomot az akkori lakosok bizonyos summa pénzen váltották meg.” Földváry László: Adalékok a Dunamelléki ref. egyházkerület történetéhez című, 1898-ban megjelent munkája szerint ez az egyetlen kőtemplom állott Szigettől Nagyharsányig, a többit már lebontatta a török. Sellye és Szigetvár között is fel voltak már állítva az emberek, hogy kézzel-kézre adogassák a templom köveit, amikor a hívek 80 ezüst talléron megváltották templomjukat. Az 1600-as években tehát a mostani helyen állott már a „kőtemplom” és pedig a mostanitól ellenkező kelet-nyugati irányban. Harangjuk is régen volt, mert Földvári Sámuel feljegyzése szerint „A Szent Ekklesia számára edgy uj harangot vettünk Pééts városában lakó Pichler József Uri Kalmárnak a boltjában Száz Hetven forintokon, mely harangnak a nehézsége két egész mázsát tesz. Vettük pedig anno 1768. Pünkösd harmad napján”.

A legnagyobb valószínűség szerint Sellyén született 1627-ben Sellyei M. István a gályarab dunántúli ref. püspök.

Földvári szorgalmasan tudakolódzott, mint írja, az akkori öregektől, hogy „mennél tovább és feljebb mehetne” az egyház történetében legalább elődeinek „elejekre,” de csak Naszvadi András nevére emlékeztek már akkor is, „holott a Naszvadi előtt már sok esztendővel voltak és szolgáltak itt a Selli Ekklesiába prédikátorok, nevezetesen Kölgyesi Pál, ki is Selli prédikátorságában egyszersmind az Ormánysági Tractus Seniora (esperes) is volt a közelebbi mult Seculumban az 1670. esztendő táján, amint nyilván megtetszik Lampe História Eccl. Hung. pag. 675 és 679”

Bár Naszvadi András előtt csak Kölgyesi Pál nevét tudta Földvári feljegyezni, az ő neve mégis már a 18-ik a lelkipásztorok sorában. Az ő Sellyén létele alatt épült a lelkészi lakás középső része 1758-ban. 1772-ben a templomot javították meg, falait újra vakoltatták, mennyezetét újra deszkáztatták, a Piktórral kifestették, aki a mennyezet közepén ezen felírással örököltette meg a szent ecclesia igyekezetét és fáradozását: „Hoc pietatis opus Regina, Deus, Populusque consessit, iussit, fecit amore Dei.”

Földvári Sámuel szorgalmasan tudakozta a tanítók neveit is, s feljegyezte, hogy „Nem jut eszékbe a Séllei lakossoknak, hogy elejektől hallották volna azt, hogy Sellébe a pap mellett Mester ne lett volna: De régente kik lehettek, nem tudatik. Az első kire emlékeznek Székelhidi Dániel 1750. esztendő táján.” Ez természetes is, mert a református templomokkal együtt felállították az ősök mindenütt az iskolákat is, s ez egyik legrégebb és legnagyobb gyülekezet iskola nélkül nem volt soha se. Adatunk van rá, hogy 1671 óta az iskola szervezve van. Eleinte a református rektor végezte a jegyzői teendőket is. Ezt igazolja a következő egykori feljegyzés: „1826-ban foglalta el tanítói állását Fazekas József, ki 4 esztendeig szolgált itt a legnagyobb szorgalmassággal, de ekkor a Rectoriával összevokapsolt, minden fizetés nélkül való Nótáriusi Hivatalt megunván, változtatását kérte.”

A református felekezeti iskola mellé a Mária Terézia által kiadott Ratió educationis rendelkezésére 1779-ben az uradalom akkori tulajdonosa Battyhány Fülöp felállította alkalmazottai, gyermekei számára a német iskolát is az uradalmi szerszámos félszerben. A „tanterem,” mint az akkori ormánysági épületek általában, gerenda talpazaton épült, falai vesszőfonásúak, sárral tapasztottak s a teteje szalmával fedett volt. Fel van jegyezve, hogy téli délutánon a tanulók kibontották a falat és megszökdöstek a német mester elől, akik sűrűn váltakoztak cserélgetve, az iskolamesteri állást a hajdusággal. A fizetés egyforma volt: béres konvenció. Ahmann János és Deutsch Györgynek a nevét ismerjük a régebbi időből. Rendes iskola tanítói lakással együtt 1817-ben épült.

A sellyei uradalom, a XVIII. sz. közepén a németbólyi és siklósi uradalmakkal együtt a Battyhányiak kezébe került. Ettől kezdve 1876-ig a szabadságharcot követő elnyomatás idejét kivéve Somogy vármegyéhez tartozott Sellye. Az 1798-ban Görög és Kerekes által kiadott Baranya vármegye térképén „Sely” város

Somogy megyében van. Nehéz helyzete volt emiatt a városnak az 1836-iki kolerajárvány alatt, mert a tőle nyugatra fekvő Bogdása viszont Baranya vármegyéhez tartozván, a község a vármegyei óvintézkedések miatt teljesen el volt zárva minden közlekedéstől, de azért így is fellépett a járvány, s megtizedelte a lakosságot.

A róm. katolikusoknak nincs templomuk. A leginkább uradalmi alkalmazottakból álló fiókegyház hívei a kastély kápolnájában hallgatnak misét, a földesúr hozatja át a bogdásai anyagyházból a plébánost. Az 1913-ban alakította át gróf Draskovich Iván a hitbizományi uradalom tulajdonosa a piactéren levő magtárját a megszáporodott kat. hívek számára templommá.

A szabadságharc alatt Sellye fontos katonai tábor, a somogyi védvonal első pontja, melyben baranyai nemzetőrök is tanyáztak. Az 1848 július 21-én azt írják a sellyei táborból, hogy ott 2000 tolnai nemzetőr van, (Közlöny 1848) kik azonban sajnos, a hadműveletek begyakorlására csak 4 oktatóval és összesen csak 86 fegyverrel rendelkeznek. 1851-ben Fényes Elek: Magyarország Geographiai szótára c. munkája IV. kötet 23. lapján ezt olvassuk: „SELLEYE. Magyar Mezőváros Somogy megyében, Baranya vm.-től egészen körülvéetve 340 kat., 703 ref. lakossal, ref. anya- és kat. fiókegyházzal. Termékeny határát az árvizek járják. Marha- és sertéstenyésztése virágzó karban áll. Földesurasága gróf Batthyány Iván. U. t. posta: Szigetvár.”

Az uradalom német tisztviselőin és alkalmazottain kívül Sziléziából betelepített német iparoscsaládokkal is szaporította a város idegen lakosságát. Hogy mikor jött az állítólag egyszerre ide telepített 18 iparos német család, — nem tudjuk. Előzőleg is élénk ipari központ volt Sellye. Különösen virágzott a szürszabó, fazekas és csizmadia iparág. Ezek legnagyobbbrészt a református őslakosokból kerültek ki, de a német szabók, német vargák, nőiszabók, esztergályosok, takácsok, asztalosok, kőművesek majdnem mind német nevéek. Érdekes, hogy ács, bognár nem igen van a községben. Megélni nem igen tudnának, mert maguk a sellyeiek is messze földön híres faragó-emberek voltak. A község lakosságát illetőleg a pécsi püspökség névtárai adnak utbaigazítást. Az 1818. évi Schematizmus szerint 277 kat., 694 ref. és 1 zsidó lakik a városban. 1827-ben 325 kat., 1 evang. és 707 ref., 1836-ban 340 a Bogdásához tartozó r. kat. fiókegyház híveinek a száma, kik közül

253 magyar és 87 német. Zsidó nincs. 1844-ben 381 kat., 6 gör. kat., 721 ref. és 3 zsidót mutat ki a pécsi püspöki névtár. 1848-ban már 510 a katolikusok lélekszáma, g. kel. 4, 754 a református és 20-ra szaporodott a zsidók száma. 1850 és 1855-ben a kat. és ref. arányszáma nem változott, de a zsidók nagy hirtelenséggel 60-ra szaporodtak. 1858-ban a kat. száma tizzel több, ref. 763 lélek, zsidó pedig már 77 van. 1877-ben sincs nagy eltérés, de 1887-ben már több a katolikus, mint a református. Az előbbiek 800-an, az utóbbiak 727-en vannak. Ettől kezdve rohamosan szaporodnak a katolikusok. 1898-ban 1005-en vannak a 760 ref. és 96 zsidóval szemben. 1921-ben a róm. kat. száma 1110, a reformátusoké 800 volt. Itt adjuk az 1930. évi népszámlálás eredményét is. A község lélekszáma 2164, kik közül 20 külföldi volt. (Uradalom.) Nemzetiségre nézve 2136 magyar, 21 német, 1 oláh, 5 horvát, 1 szerb, de csak 4 nem tudott közülük magyarul. Vallás szerint 1377 r. kat., 3 g. kat., 712 ref., 13 ág. ev., 1 g. kel., 54 izr. és 4 egyéb.

A XIX. század első felében a magos színvonalon álló, fejlett iparosság elhatározta, hogy céhbe tömörül. 1844-ben nyerte az általános iparos-céh V. Ferdinántól kiváltságos levelét, melyet ma is nagy gonddal őriznek az ipartestület helyiségében a régi céhládában. A kiváltságlevelet 1844 május 1-én hirdették ki „Tekintetes Nemes Somogy vármegyének folyvást tartott nagy gyűlésén”. Az 1844. évből való céh pecsétje is „SELLYE MEZŐVÁROS EGYESÜLT CÉH PECSÉTJE 1844” felirattal és címerrel. Fennmaradt „azon Mesteremberek névsora” is, kik a kegyelmes kiváltságos levél megszerzéséhez hozzájárultak 1844-ben, amikor május hó 25-én „Séllyén ezen T. Ns. Megyei Mezővárosban” is kihirdették a kegyelmes kiváltságos levelet s azonnal megválasztották közmegegyezéssel céhmesternek Horváth József fazekasmestert, jegyzőnek Soltra Sándort, atyamesternek Tillik Józsefet és bejáró mestereknek Fazekas Istvánt és Pápay Dánielt. A céh lelkiismeretes gondossággal vigyázott tagjai hit- és erkölcsbeli életére is. Az 1845-iki Úrnapi céhgyűlés alkalmával közös megegyezéssel Fazekas István szűrszabó mestert választották meg céhmesternek, aki a városnak is évtizedeken át pénztárosa és igen tekintélyes iparos volt. 1844. június 9-én egyszerre három inasát szabadította fel „legény”-nek. Ennek a fia volt Fazekas Sándor, aki a szűrszabó mesterséget szintén kitanulta és 1863 május 23-án egy

magyarszűr, egy kanász-szűr és egy szürdolmányból álló remekét bemutatta s miután azt tisztán, jól, minden hiba nélkül elkészítette, a mesterek közé felvették. Az ő nevéhez fűződik hosszú évtizedeken át Sellye és a sellyei ref. egyház fejlődése. Az alkotásnak hatalmas embere volt, a szó legnemesebb értelmében úr, áldozatkész lélek, világos elme. 1847-ben újból Fazekas Istvánt választották meg céhmesternek, akit 1848-ban Pontyos Péter, 1849-ben Böhm János, majd Kardos Gábor, Szabó János, Mants Ferdinánd, Kirchner István, Hentsel Károly, Szávorits József követett a céhmesteri székben.

A céhet 1879-ben ipartársulat, majd az 1884. évi XVII. t.-c. alapján ipartestület váltotta fel. Ez utóbbi felállítása mutatja, hogy mennyire fejlett volt már ekkor Sellye ipara. Jelenleg magából Sellyéből 135 önálló iparos tartozik tagjai közé, míg a hozzátartozó községek iparosaival együtt 171 az ipartestület tagjainak a száma. Jelenlegi elnöke Takács Lajos cipész. „Az iparosok és kereskedők köre” az ipartestület mellett kulturális és szórakozási célból alakult.

A város egészségére chirurgus vigyázott. Hogy mióta volt Sellyén orvos, nem tudjuk, de az 1830-as években már a halottakat is Verner Chyrurgus vizsgálta meg és 1843-ban már gyógyszerárát is állítottak fel.

A szabadságharc után, az elnyomatás idején Somogyból ismét Baranyához csatolták Sellyét. A rendeletek ekkor Baranya megye császári királyi főnökétől érkeznek, hosszú éveken át németül. 1860-ban azonban már ismét Somogyhoz tartozott. A drávafoki körjegyzőség székhelye volt. Az 1863. évben lett jegyző a 16 éves Szücs Károly, aki az állását 1842-ben elfoglalt Békássy József ref. lelkésszel, Fazekas Istvánnal és Fazekas Sándorral Sellyét a mai modern, élénk, szép községgé fejlesztették. Nevükhöz az alkotások egész sora fűződik. Hogy oly sokat tudtak tenni, oka, hogy a lakosság is megértette a kor intő szavát és megfogadta a vezetők jó tanácsát.

Az úrbéri elkülönzés 1865-ben minden nagyobb zavar nélkül történt.

Semmi se bizonyítja jobban a község vezetőségének szellemi érettségét, mint az, hogy 1873-ban már tornaszerek beszerzéséről tanácskozik a képviselőtestület. A tanítók fizetését kiegészíti. A róm. kat. német tanító törzsfizetése csak egy béres konvenció

lévén, megfelelő ember nem akadt, de az 1841-ben Sellyére került és itt 42 évig tanítóskodó Gyulai György komoly munkát végzett. A hívek meg is szavaztak neki 200 frt. pótlékot, amelyet azonban önként átvállalt a város képviselőtestülete, s a református tanító fizetését is megtoldotta 260 frt.-tal. Gyulai György különben a Bach korszak után már két nyelven kezdett tanítani. Bodonyi Nándor, ki 1885-ben került Sellyére s aki egy emberöltőn át vezetője volt az iparosságnak, író, művész egy személyben, minden hivatalos intézkedés nélkül bevezette a magyar nyelvet a „német iskolába”. Az ő idejében 1904-ben építették fel az új iskolát s szervezték a tanítónői állást.

A valószínűleg még Mária Terézia korában nyert országos vásárokon és a bécsi sertésvásárokat is irányító szerdai sertéspiacokon kívül 1874 április 4-én engedélyezték a szombati hetivásárokat is, mely ma is a környék értékesítési központja Siklóstól Szigetvárig.

1876 október 6-án tartott képviselőtestületi közgyűlésen jelentette Szücs Károly körjegyző, hogy a terület rendezéséről szóló törvény és miniszteri rendelet következtében rövidesen átadják Sellyét Baranya vármegyének, ami pár nap múlva meg is történt. Ekkor ragasztották nevéhez a Baranya szócskát, míg az 1900. évi helységnévrendezés megint vissza nem adta ősi nevét: Sellyét. 1887-ben megalakul és 1888-ban megkezdí működését az önkéntes tűzoltótestület. Szervezője s megalakulásától kezdődőleg elnöke Mátyus Sámuel uradalmi kasznár.

Maga a község lélekszámban állandóan szaporodik. Különösen igen erős volt a fejlődése, épülése a szentlőrinc-nasici vasútnak 1895-ben való kiépítése és forgalomba helyezése utáni időkben. A vasút ipari készítményeinek piacot teremtett Slavóniában, s az ipar és kereskedelem rohamos fejlődését eredményezte. Most már ennek is vége! A trianoni béke elszakította Horvátországot, s a gyönyörű Dráva-híd S. H. S. részére eső fele rozsdásodik és régi jó időknek emléke csupán.

1912-ben kiépült, de a lelkiismeretlen gonoszsággal meghúzott új országhatár által szintén megcsonkított Drávavölgyi vasúti vonal kelet-nyugat irányába is összekötötte Sellyét a világgal. A világháború idején még lüktető elevenség, pezsgő élet bizonyította az élniakarást. A férfiak a csatamezőkön aratták a babérokat, az asszonyok itthon túrták a földet, vezették a műhelyt s ápták a

Vöröskereszt kíséretében kórház betegeit. Derék fiai közül hatvanhárman haltak hősi halált. Nevük már márványba van vésvé, de még emléküket megörökítve nincs. (Csak a ref. egyház örökítette meg emléküket és nevüket az 1924-ben vásárolt hősök harangján.) A kegyeletest a szükségessel akarta a község vezetősége egyesíteni és miután a legszükségesebb feladat a lakosság jó ivóvízzel való ellátása, valamint a rendkívül forgalmas utcák öntözhetése, ezért ártézi kutat furattak. A 325 méteres mélységben kitűnő vízre is akadtak, amelyet azonban motorikus erővel kell majd felhajtani. Az építendő viztorony falába lesz elhelyezve a hősök emléktáblája.

A bajok, a megpróbáltatások idején tűnik ki az emberek lelki ereje, egyéni nagysága. Józanságát megmutatta Sellye lakossága a világháború utáni felfordulás idején is. Ide is eljutottak a tébolyodott agyak eszeveszett eszméi s bár itt is akadtak megbillent lelki-egyensúlyú emberek, a többség józansága és hazaszeretete elejét vette minden nagyobb felfordulásnak. A csaknem 3 esztendeig tartott szerb megszállás ideje a néma szenvedés és öntudatos ellentállás felemelő korszaka volt. Járási székhely volt községünk, de a főszolgabíró, katonaság, majd csendőrség helyben létele se akadályozta meg a község vezetőit, hogy állandóan szítsák a hazaszeretetet tüzét. A szerb főszolgabíró minden erőszakossága se tudta levétni a ref. iskoláról a magyar címet s a templomban való személyes jelenléte elnémitani a magyar himnusz soha jobban szívből nem fakadt énekét, a könnybelábadtszemű magyarok ajkáról égbeszálló búzgó imádságot.

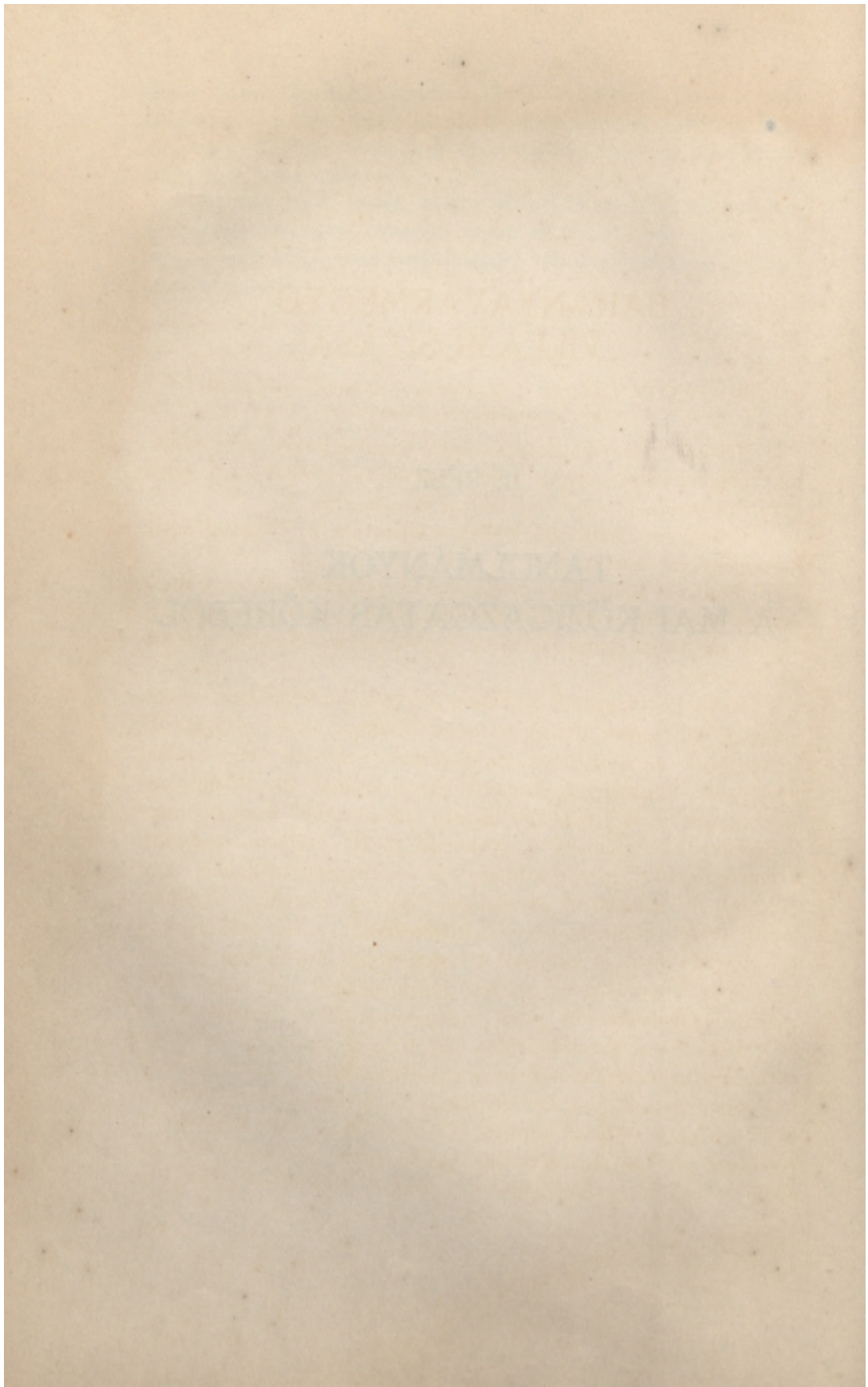
Az 1921 aug. 17-én mint egy ember állott talpra és kapott fejszére, kaszára, majd fegyverre az adóbehajtás ürügye alatt harácsolni akaró szerbekkel szemben az egész lakosság s 18-án már szerb főszolgabíró, csendőrség, majd katonaság ittléte ellenére is könnyesszemű emberek boldog örömmel nézték a megszállott területen a ref. templom tornyára először kitűzött magyar nemzeti lobogót. Pár óra alatt zászlódíszet öltött az egész község. Augusztus 21-én vonult be a magyar katonaság, csendőrség és rendőrség Langmár Gáspár, Kiss Jenő századosok és dr. Csiky Béla rendőr s. fogalmazó vezetése alatt. A diadalkapunál történt üdvözlés után a ref. templomba sietett a felszabadítók és felszabadítottak hatalmas tömege hálát adni Annak, aki velünk volt a megpróbáltatások között a multban, örködik fölöttünk a jelen szenvedései kö-

zött s akiben hiszünk, bízunk a jövőt illetőleg is. Soós Károly altábornagy, a déli végek vezénylő tábornokának, majd a Kormányzó Úr, Öföméltóságának látogatása a felszabadulás utáni örömteljes idők szép emlékei.

A jelen sívár, nehéz, megpróbáltatásokkal teljes keresztvise-
lése idején boldogan tekintünk vissza az elmúlt idők dicső nap-
jaira, s bizó hittel, édes reménységgel várjuk a boldogabb jövőndő
hajnalhasadását.

II. RÉSZ

TANULMÁNYOK
A MAI KÖZIGAZGATÁS KÖRÉBŐL

BARANYAVÁRMEGYE VILLAMOSÍTÁSA

Írta: *PÉNTEK LÁSZLÓ*, Baranya vármegye villamossági szakértője,
kir. törvényszéki hites szakértő

Trianon szörnyű ítélete hazánkat szénkincsének nagy részétől, valamint fakincsétől és a kihasználható vizierőitől — a „fehér szén”-től majdnem teljes mértékben megfosztotta.

Csonkaországunk energiaforrásokban ma a világnak egyik legszegényebb területe.

Mindenki tudja, hogy megmaradt energiaforrásaink nagy része néhány emberöltő multán teljesen kimerülhet, ezért energiaszegénységünk elsőrangú nemzeti érdekké emeli a legtakarékosabb energiagazdálkodást.

Ránk kényszerített új állami berendezkedésünkben, ennek azonnali felismerése alapján az egész országot átfogó nagyvonalú irányításnak és céltudatos cselekvésnek nem lett volna szabad hiányoznia. Kis energiakészletünk elpazarlásának megakadályozására egyéni, önző érdekeken messze felülemelkedő kormányintézkedéseket, kidolgozott s a gyakorlati étellel számoló rendszert, a mezőgazdaság, ipar, háziipar, köz- és magángazdálkodás minden ágát és érdekeit új összhangba hozó, a termelést olcsóbbá, jobbá, versenyképesebbé tevő rendelkezéseket s ha szükséges a cél elérésére, anyagi támogatást kellett volna első sorban biztosítani, hogy a termelés és gyártás átalakulásának mai nehéz időszakában mindenekelőtt olcsó energiaforrás álljon rendelkezésre.

Helyes energiagazdálkodás mellett szén, koks, fa, nyersolaj és benzin behozatalunknak nemzetgazdálkodásunk mérlegét nem lett volna szabad évek hosszú során át a tapasztalt mértékben, azaz sok száz millióval rontani. Ez az összeg igen jelentékeny részében itt maradhatott volna gazdaságunk erősítésére, ha az állam a háború, a békekötés s a romok eltakarítása után irtó

hadjáratot indított volna az energiapocsékolással működő fa, szén, olaj s benzin hajtóanyagú gőzgépek, motorok, tüzelőberendezések s telepek ellen. Ugyanekkor kellett volna a szállításra nem igen alkalmas, nem értékesíthető silány szeneink felhasználásával termelt olcsó villamosenergiát általános elektrifikálással mindenütt hozzáférhetővé tenni, mezőgazdaságunk pár éves nagy konjunkturájában a mezőgazdaságot teljes egészében elektrifikálni s kutatni az ipar s háziipar területein valóban rentábilis újabb alkalmazási, fogyasztási lehetőségek után, amelyek meghonosításával a magángazdaság adóalanyai megszorodnak, megerősödnek, behozatalunk lényegesen csökken, az állami bevételek pedig emelkednek. A helyes energiagazdálkodás nélkülözhetetlen alapja az elektrifikálás, olcsó energiaforrás juttatása a mezőgazdaság s ipar részére, ilyen befektetések mindenütt rendkívül termékenyítőleg hatnak s a nemzet vagyonosodásának alapját vetik meg.

Németország, Anglia, Olaszország, Franciaország, Svédország, Norvégia, az Egyesült Államok s az államoknak egész sora évtizedekkel van előttünk a helyes energiagazdálkodás terén, pedig energiagazdagságuk szinte kimeríthetetlen. Csak alkalmazni kellett volna a leszűrődött alapvető tanulságokat, figyelve saját különleges viszonyainkra.

Az olcsó elektromos energia az elektrifikált államok termelését, iparát teljesen átalakította, rengeteg új munkaalkalmat teremtett s nem kis részben előidézője volt annak, hogy a népsűrűség emelkedése dacára e területeken átlagban jóval magasabb élet-színvonal s kultúraltabb élet fejlődhetett ki a lakosság általános vagyonosodása mellett.

Franciaország oly területein, ahol a mutatkozó gazdasági válság egyes mezőgazdasági termelési ágakat megbénított, az állam az elektrifikálás azonnali kiterjesztésével, állami támogatással oly intenzív háziipart tudott megteremteni, hogy ezrek juthattak új s bővebb kereseti forráshoz, az állam pedig újabb adóbevételekhez.

Hazánkban a háború után energiagazdálkodásunk terén a helyzet felismerése s az állam jövőbelátó céltudatos cselekvése helyett teljes tájékozatlanság s a legnagyobb bizonytalanság lett urrá. Ez a helyzet — sajnos — jórészt még ma is fennáll.

Csonka országunk elektrifikálása, mint energiagazdálkodásunk kezdő lépése, mindmáig nem valósult meg s az okszerű energiagazdálkodás nagyvonalú elvei s gyakorlati intézkedései még

mindig hiányzanak. A mult évtized derekán szórványosan található — nagyobbára bányák villamos műveire támaszkodó — pár községre terjedő elektrifikálások, azonban nagyobb elgondolású mű, amelyet nem magánvállalkozás létesített s amely egész vármegye községeire terjedt volna ki, 1927-ig egyetlen egy sem volt előkészítve. Teljes mértékben hiányzott ily elektrifikálásokhoz belöldi tapasztalat s mezőgazdasági jellegű területünk átlagosan is kis kb. 700 lélekszámú községeink rentábilis elektrifikálását szakörökben is majdnem a lehetetlenség körébe vágó feladatnak tartották. Ha figyelembe vesszük, hogy mezőgazdasági területeken végrehajtott külföldi villamosításoknál a lakosság megyénk magyar s németajkú népességétől tulajdonságaiban elüt s jóval kisebb igényű, rögtön szembetűnik, hogy az ottani tapasztalatok is csak részben voltak felhasználhatók.

Megyei villamosítás új területen, új elvek szerint valóban úttörő munka, amelynek elgondolásához éles meglátás, a kivitelhez pedig rendkívüli akarat s bátorság nem kis mértékben volt szükséges.

Baranyavármegye gazdasági és kulturális fejlődésében valóban újszerű s korszakalkotó lépésnek tekinthető a vármegye elektrifikálása. A vármegye villamosítási programjának felállításával s megvalósításával úttörő munkát végzett s elévülhetlen érdemeket szerzett Baranyavármegye modernizáló, építő, alkotó nagy alispánja: *Fischer Béla*.

Országunk energiagazdálkodásának történetében az 1927—1929. években lebonyolódott baranyamegyei elektrifikálás ezen évek legnagyobb eseménye. Rendkívüli jelentőségét emeli az a tény, hogy még ma is ez az egyetlen megyei villamosítás, amely síma lebonyolításra s szép fejlődésre tekinthet vissza, bár hazánkban más vármegyei is megkísérelték községeik részleges vagy teljes elektrifikálását azóta megoldani. A más elvek szerint végrehajtott villamosítások többé-kevésbé súlyos hibákban szenvedtek s szenvednek ma is s ezen hibák késői felismerése nemcsak a községek egész sorát, de a vármegyét is többízben nehéz helyzetbe hozta.

Kevéssé ismeretes, hogy nagyobb területek elektrifikálása mily sok s mennyi mellékesnek látszó körülmény alapos meglátását s figyelembevételét teszi szükségessé s a helyes és sikeres lebonyolításhoz az intenzív munkán kívül a tájékoztató,

felvilágosító s védelmi intézkedések milyen sokaságát kell alkalmazni s mennyi áthidaló, újszerű intézkedés szükséges ahhoz, hogy fontos, mindmáig rendezetlen kérdések miatt a kitűzött nagy cél s a falvak teljesen laikus közönségének anyagi érdekei sérelmet ne szenvedjenek, a villamosítási kedv pedig minél jobban fokoztassék.

Baranyavármegye alispánjaé az érdem, hogy felismervén a helyes energiagazdálkodás szükségét s az általános villamosítás jelentőségét és hasznát, az adottságok figyelembevételével megtalálta a leghelyesebb megoldást és az alkalmas időpontot s minden szükséges intézkedést megtéve, új utat tört a vármegye közönsége részére modernebb s célszerűbb gazdálkodás felé. Megteremtette a lehetőségét annak, hogy a villamosított községek minden házában az új energiaforrás rendelkezésre álljon s a higiénikus villamos világítás előnyeinek kívül a falu népének olcsó villamosenergia álljon motorjai működtetéséhez rendelkezésre s a mezőgazdaság, kis- és nagyipar, háziipar jobbat, többet s olcsóbban termelhessen.

Bár a vármegyei villamosítás gazdasági előnyei már most szembetűnők, nyilvánvaló, hogy a világgazdasági helyzet s abba szervesen belekapcsolódó gazdasági helyzetünk javulásával a vármegye közönsége részére hasznosítható előnyök mind nagyobbak lesznek s ezek az előnyök új kereseti források nyílásával s a meglevő lehetőségek racionalizálásával az általános jólét emeléséhez nagyban hozzá fognak járulni oly mezőgazdasági, ipari s háziipari ágazatokban is, amelyek ma még talán meghonosítva sincsenek.

Baranyavármegye villamosítása tulajdonképen az elmúlt évtized második felére s legfőként az 1927—1929. évekre esik. Mohács, Siklós és Sásd a háborút közvetlenül megelőző években épült saját telepéből látta el villamos energia szükségletét. Siklós 1925-ben már távvezetékre kapcsolódott. Sásd 1929-ben, Mohács pedig a folyó évben követte példáját. A legelső község, amely távvezeték útján már 1920-ban nyerte energiaszükségletét: Szászvár volt. Ezt követte az eleinte saját helyi villamos telepből táplált Nagyharsány, 1924-ben. A siklósi távvezeték megépítésével s meghosszabbításával a vezeték mentén fekvő összesen 15 község (köztük Siklós) kapcsolódott be. Ezidőben a baranyai hármas szénmedencéből kiinduló elektrifikálási törekvések, tervek kelte-

nek feltűnést. A Dunagőzhajózási Társaság pécsújhegyi telepe — amely 30.000 lóerős — maga nem óhajtván nagyobb szabású áramelosztással foglalkozni, a villamos műtől délre eső területekre a Baranyai Villamossági R.-T.-nak ad árameladási jogot. Somogy-megye déli részére Szigetvár nagyközségnek biztosítja ugyanezt oly módon, hogy Szigetvár üzembérlőjévé az Elektroláwis, illetve mai nevén a Drávavölgyi Villamos Áramszolgáltató R.-T. válik. Szentlőrinc és Csonkamindszent községek elektrifikálása esik ez időbe. A m. kir. köszénbányahivatal komlói telepe 5000 lóerőre kibővítve, Bátaszék és Baja városok elektromos energia fogyasztását kívánja a maga részére biztosítani, épülő 35.000 volt feszültségű távvezetékével, az áramelosztással foglalkozni kívánó bajai Városi Gáz- és Villamosüzemek útján, míg a megye északi részén a Salgó-Tarjáni Köszénbánya Részvénytársulat — elnyervén Kaposvár és Dombóvár villamosenergiaszükségletének szállítását, gyors ütemben építi 5000 lóerős villamos művéből kiinduló s három vármegyét átszelő 35.000 voltos vezetékét s egyben villamosítja Mágocsot. Ugyanekkor a Dunagőzhajózási Társaság bányája a szomszédságában fekvő községeket közvetlenül villamosítja.

1925. és 1926. években több baranyai község bekapcsolódásával nemcsak a szomszédos községekben, hanem az egész megyére kiterjedően villamosítási kedv volt tapasztalható, melynek élesztéséhez az említett áramszolgáltató vállalatok propagandája nem kis mértékben járult hozzá. Ezen vállalatok a vezetékeik mentén fekvő nagyobb községeket választották ki működésük színteréül s később egyes járási főszolgabírák vezetése mellett községi villamos szövetkezeteket igyekeztek létrehozni. Az itt-ott feltűnedező apró villamosítások után a most már nagyobb községcsoportokat magukban foglaló mozgalmak, a megye egészében megnyilvánuló villamosítási óhaj, egyes községek külön s a többi rovására megkezdett külön tárgyalásai csakhamar szükségessé tették a vármegye alispánjának beavatkozását. A beavatkozás nélkülözhetetlenné vált, mert a szétforgácsoló mozgalmak egységesítése, a vállalatokkal szemben közös front alkotása nélkül ezen rendkívüli horderejű ügyben teljes zűrzavar állott volna elő és sem a köz-, sem pedig a magánérdekek kellően megóvhatók nem lettek volna.

A vármegyében, illetve annak határán meglévő modern áramfejlesztő telepek mellett szóba sem kerülhetett annak lehetősége, hogy új villamos központ létesíttessék, vagy a vármegye bányá-

központjaiban villamosítás céljaira termelhető energia figyelembevétele nélkül más távol fekvő telepek szolgáltatassanak áramot.

A tájékoztató tárgyalások során csakhamar kiderült, hogy a bányáknak s az áramszolgáltató vállalatoknak mindenekelőtt egymás között kell tisztázniok működési területüket. A bányák geográfiai helyzete s más adottságok következtében a vármegye hozzájárulásával csakhamar tisztázást nyert a községek hovatartozásának kérdése s a községekben és járásokban megkezdődhetett a villamosítás előkészítő, adatszertő munkája, melynek alapján a vármegye villamosítási költségeinek előzetes tájékoztató összeállításával s a várható rentabilitás számítása elvégezhető volt. Súly helyezett arra, hogy a kedvezőtlenül fekvő kisközségek egész sora is programba vétessék addig a határig, amíg a köz és vállalkozók szemszögéből nézve túl kedvezőtlené nem válik.

A hazai és külföldi áramszolgáltatási rendszerek, hálózati építési egységárai, a szükséges házi installációk árának részletes tanulmányozása, mérlegelése, valamint az áramszertződés, szabályrendelet szövegmintájának megállapítása s a kooperáció biztosítása után a szóba jöhető áramszolgáltató vállalatok részletes ajánlattételre szólították fel s egyben közöltettek mindazon szempontok, amelyeket az előmunkálatok idején, az építkezések során a minél hatályosabb propaganda miatt tekintetbe kell venniök s amelyekhez feltétlenül alkalmazkodniok kell. Együttal felszólították a vállalatok, hogy a területükön villamosítandó községeket három év építési programjába kell foglalniok.

A beérkezett részletes ajánlatok alapján, azonban fokozott figyelemmel a villamosítandó községek közönségének érdekeire, egységesen megállapították a világítás és közvilágítás egységárai s az áramszertgáltatás feltételei. A közben megtervezett községi hálózatok s az összegyűjtött adatok segítségével ismeretessé vált a magasfeszültségű s községi elosztó hálózatok mennyisége s az összes villamos létesítmények építési költsége. Megállapították a villamosítás hálózati költségei s bekapcsolódási díjai községenként, valamint az is, hogy ezen költségek milyen módon nyernek fedezetet. Szabályoztatták az installációs berendezések lámpahelyárai s oly árszabás készült a falu népe részére, amelyből mindenki jóelőre maga megállapíthatta saját villamosberendezésének kerülési költségeit. Az áramszertgáltató vállalatok köteleztettek, hogy az arra rászorulóknak két évig terjedő részletfizetés kedvez-

ményét nyújták. A költségek véglegesítésével ismeretessé vált az a hitelkeret, amelyre a községeknek, illetve a megyei villamosításnak szüksége lehet.

Már az előzetes tárgyalások során kialakult az a vélemény, hogy a megyei villamosítás terhei, a kölcsönlehetőségek akkori állása miatt, csakis az áramszolgáltató vállalatokat finanszírozó nagybankoktól igényelt kölcsönökből fedezhetők s ennél fogva a vállalatok áramszolgáltató, építőtevékenységének főfeltétele az is, hogy a községek villamosításához szükséges összegeket kölcsönök formájában bankjaiknak kell hitelezniök. A vármegye a villamosítási kölcsönöknek kamat és tőkeszolgáltatást az egyidejűleg létesített vármegyei villamosítási alap keretében óhajtotta lebonyolítani s ezen alap bevételeiül a községek részéről rendelkezésre bocsátott s igénybe vett hitelkeretek, majd később a kölcsönök szolgáltatásának fedezetéül megállapított pótdó s alapdíjjárulékok szolgálnak.

A villamosítás összes fő- és részletkérdéseinek mindenre kiterjedő megtárgyalása, a pénzügyi megoldás biztosítása után a közben teljesen elkészült tervek s községi villamos ügyiratok kiküldettek az érdekelt községeknek határozathozatal céljából. Párhuzamosan a vármegye alispánja éjt-napot eggyé téve irányította a teljes közigazgatási apparátus mozgósításával a villamosítás ügyét, figyelte a propaganda munkáját, elhárította az esetleg mutatkozó akadályokat s fáradhatatlanul s nem lankadó szívóssággal dolgozott azon, hogy teljesen kidolgozott nagy koncepciója a szakminisztériumokban s végül ezek után a belügyminisztériumban soron kívül letárgyaltassék s az 1927. év előrehaladottságára való tekintettel, a legrövidebb időn belül kormányhatósági jóváhagyást nyerjen. A jóváhagyás ezen év őszére meg is érkezett s a kapott felhatalmazás alapján a vármegye jóváhagyhatta a községi concesszió szerződéseket. A községektől nyert felhatalmazás alapján az áramszolgáltató vállalatokkal a hálózatoknak s tartozékaiknak építésére a vármegye alispánja megállapodást kötött s előírta az építés műszaki és fizetési feltételeit. Még ezen évben sor kerülhetett a hálózatok miniszteri építési engedélyezésére s minthogy valamennyi községben a házak köteles 35%-os minimális jegyzése túl volt lépve az építési engedélyek kiadására.

A villamosításnak igen mozgalmas, nehéz fejezete zárult le ezzel. A kitzzési munkálatok s az építkezés 1928 első hónapjaiban teljes erővel folytak s csatlakozóan a II. és III. évek villa-

mosítási programja is kivitelre került. A villamos építkezések megfelelő ellenőrzés mellett annyira előre haladtak, hogy a legelső községek 1928 májusában, míg az utolsók 1929 első hónapjaiban nyertek bekapcsolást. A villamosított 172 község munkálatai a tervezett 3 év helyett 1½ év alatt fejeződtek be.

Az 1928. és 1929. években villamosított 172 község villamosítási munkáinak nagysága a leszámolási okmányból vett alábbi pontos számokból ítélhető meg.

Kiépítettett ez alkalommal :

502 kilométer magasfeszültségű s

446 „ „ szekunder hálózat.

Az építési front hossza eszerint közel 1000 kilométer volt.

A községek által viselt építési költség
mindent beleszámítva 2,610.000 P-t tett ki.

A vállalatok tulajdonát képező primer
hálózatok kerülési költsége 2,211.610 Pengő.

A fogyasztók installációs berendezésének
költsége pedig körülbelül 1,200.000 Pengő,

Összesen: 6,021.610 Pengő.

Az előirányzott hitelkeretek összegével szemben az építkezés végelszámolásának eredményei szerint 472.000 P megtakarítás volt elérhető.

A 172 község lélekszáma: 125,800. A bekapcsolható házaiknak száma: 24.363. A községek bekapcsolásának időpontjában a házak 44%-a már csatlakozott. A községek átlagos lélekszáma kb. 740.

Valóban felejthetetlen élmény volt egy-egy községben jelen lenni a lámpák első felgyulladásánál. Az első öröm hatása alatt is igen sokan kaptak kedvet s a fogyasztók száma állandóan nőtt. A községek hálás közönsége táviratokban üdvözölte a vármegye alispánját s megköszönte fáradozását s a nagy mű létesítését.

A vármegye egyes magaslati helyeiről nézve, tiszta estéken valóban tündéri látványt nyújt a községek egész sorában felvillanó, csillogó lámpák ezreinek ragyogása, hirdelve az alkotó s komoly kulturmunka diadalát.

Nemcsak szépnek, de hasznosnak is bizonyult a vármegye villamosítása, amint azt az elmúlt 3 üzemév adatai bizonyítják.

A fogyasztók számának állandó növekedése mellett a kis- és nagyüzemek, kis- és nagyipari üzemek egész sora csatlakozott s ma már alig van uradalom a vármegyében, amely ne volna elektrifikálva. A már villamosított községek gazdasági és kulturális előretörése, a felébresztett tudásvágy már a villamosítás következménye. Oktató s élvezetes filmek bemutatása ilyen községekben a mezőgazdaság, egészségügy s más őket érdeklő tárgykörből, a szórakozva oktatás módszere haladásra ösztönzi a falu népét. A rádió is inkább terjed ilyen községekben. Nemcsak hiúságból, de a villamosítás említett előnyeinek felismeréséből magyarázható a mai gazdasági helyzet miatt még nem villamosított községek azon vágya, amely őket villamosításuk ügyének sürgetésére ösztönzi.

A villamosított terület motorikus fogyasztása az elmúlt 3 üzemév alatt igen szépen felfejlődött s ma már több mint 300 motor van üzemben. Az összfogyasztás Mohács megyei város ez évi bekapcsolásával észrevehető módon emelkedik s a vármegye villamosított területének hasznos fogyasztása az évi 2,300.000 kwórát meghaladja.

A megyei villamosítás adatain kívül az összes többi villamosított községet s Mohács megyei várost is figyelembe véve, ma 200 község (ezek között Mohács megyei város) van villamosítva Baranya vármegye területén kb. 200.000 lélekszámmal, mintegy 600 kilométer primer s kb. 520 kilométer szekunder hálózattal. A megyében üzemben tartott s fenntartott hálózatok összhossza ezek szerint 1120 kilométer.

A vármegye villamosítási programjának keretében villamosított s a régebben bekapcsolt 13 községnek, valamint Mohács megyei város koncessio szerződése 1953. év június 30-án jár le. Az áramszolgáltatás üzlete, a községeknek annakidején alakítandó szövetkezetének birtokába megy át oly módon, hogy a vállalatok magasfeszültségű hálózatai az akkori helyszíni avult anyagértéken a szövetkezet részéről megválthatók. Világítási áramár 81 fillér kwóránként. A közvilágítási áram egységára 55, illetve 60 fillér. Az áramárak a kis- és nagyközségekben teljesen egyformák s egyidőben fognak csökkenni áramszolgáltató vállalatokként, amint a lélekszámra eső fogyasztás átlaga az áramszolgáltatásban kikötött minimumot meghaladja. Az áramárak a fogyasztás növekedésével kb. 30%-kal csökkenhetnek. A villamosítás terhei meg-

oszlanak a vállalat, a községek s a fogyasztók között. A vállalatok viselik a primer hálózatok és tartozékaiknak költségeit. Az e címen felmerülő költségek tört részét bekapcsolódási díj címén a községek viselik. Ezen díjak ellenében a szerződések lejártának idején igen kedvező megváltási feltételeket élvezhetnek. A községek saját költségükön létesítették a községi elosztóhálózatot s összes tartozékait. Az így megépített hálózatot átengedik használatra a vállalatnak a szerződés tartamára, azonban a fenntartás kötelezettségével. A villamosításnak a községekre háruló terhe részben pótdadó útján, részben a fogyasztók által fizetendő úgynevezett alapidíjkból nyer fedezetet. A pótdadó és alapidíjbevételek a vármegye villamosítási alapjába folynak be s ez az alap gondoskodik a községek helyett, minden kapcsolatos munkát központosítva a törlesztéses, valamint rövidlejártú kölcsönök szolgálatáról.

A községek közvilágítása oly módon állapított meg, hogy a bekapcsolás idejében az egész és féléjeles lámpák évi üzemköltsége évi 6 pótdadoszázaléknál nem tett többet ki. Amennyiben a községi háztartás egyensúlya megköveteli, a közvilágítás költsége bármikor 20%-kal csökkenthető.

A baranyai koncessios áramszerződés fentiekből kitűnőleg közös érdeké teszi a fogyasztás minél gyorsabb felfejlődését. A fogyasztás növekedésének hasznát nemcsak a vállalkozó, hanem a köz is élvezi azáltal, hogy az áramárak ennek következtében lényegesen csökkenhetnek, másfelől pedig a fogyasztók számának növekedésével, vagy a pótdadó, vagy pedig a fogyasztók által fizetett alapidíjak csökkenthetők. A villamosítás érezhető terhei tehát az évek számának, illetve a fogyasztók számának növekedésével csökkennek. A szerződés lényeges pontjainak rugalmassága s alkalmazkodóképessége a szükséglethez s a változó viszonyokhoz további előny.

Fentiek szerint a vármegyei közigazgatásnak a vármegye villamosításának sikerében döntő jelentősége volt. A vármegye alispánjának fáradhatatlan segítő társai voltak: a vármegye villamosítási referense *Puskás Elemér*, vármegyei tb. II. főjegyző és vitéz *dr. Keresztes Fischer Miklós* pécsváradi főszolgabíró s a teljes megyei közigazgatási szervezet. A vármegye villamosításával kapcsolatos szakértői munkálatokat, az építkezések művezetését e cikk írója látta el.

A vármegyei közigazgatás Baranyában tettekkel mutatta be,

hogy az ősi vármegye s a haladás nem ellentétes fogalmak, sőt azt is, hogy sikeres modernizáló munka a vármegye s közigazgatásának támogatása és együttes munkája nélkül el sem képzelhető.

Villamos energiagazdálkodásunknál országos nagyvonalú irányítás nélkülözhetetlen ugyan, de nagyobb területek villamosításánál a feladatot a megyei határoktól függetlenül kezelni csak siralmas eredménytelenséggel járhat. A megyei közigazgatási keretek s a vármegye speciális viszonyainak a szóbanforgó terület gazdasági helyzetének, a lakosság teherbíró képességének s legfőként a villamosításra való hajlandóságának s igen sok más körülménynek figyelembevétele nélkül eredmény nem biztosítható. Baranyavármegye villamosításából s az elmúlt üzemévekből igen értékes tanulságok vonhatók le, amelyeket más megyei, sőt országos villamosításoknál helytelen volna számításba nem venni.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a vármegyei közigazgatás támogató szerepe az előmunkálatok és a kivitel során nem csak szükséges, de elengedhetetlen feltétele a sikernek. Bizonyos, hogy a villamosítási mozgalom a vármegyei közigazgatás fejének rendkívül beható munkája, egységes irányítása s a kapcsolatosan felmerülő összes pénzügyi, műszaki és gazdasági vonatkozású ügyekben való elmélyedése és hathatós támogatása nélkül meg sem kezdhető s a szakértő tanácsadó mérnök munkája ezernyi nehézséggel találkozva, teljesen kárbavész. Meg lehet állapítani, hogy bármilyen irányt s méreteket vegyen valamilyen országos villamosítási akció, a megyei határokkal s a vármegye közigazgatásával első sorban kell számolni, valamint azzal is, hogy a villamosítás iránt általánosságban megnyilvánuló kedv mellett a megyei egész közigazgatásnak az ügy iránt való szeretete s a villamosítás végrehajtásának eltökélt szándéka által ösztönzött erős akarata nem nélkülözhető. Enélkül az ügy a hivatalok útvesztőiben aktaszerűleg kezelve menthetetlenül elpusztul, mielőtt még kifejlődhetett volna. Oly villamosítások, ahol a vármegye közigazgatási vezetőit az ügy tényleg ambicionálja, ahol az ügy a kötelességszerű munkán felül a vármegye alispánjának fáradhatatlan és nem csüggedő munkájával s erős akaratával találkozik, ahol a szakértő tanácsadó munkájával állandóan rendelkezésre áll, ahol meg van a komoly szándék azonnali s gyors cselekvésre, ott a villamosítás sikerrel fog járni. Ugyancsak rendkívül fontos, természetesen az is, hogy az építés ellenőrzésével megbízott szakértő tanácsadó

mérnök a kivitel folyamán uralja a nagykiterjedésű építési területet, mindenütt jelen legyen s a kivittet ne távolból irányítsa. Az építések beható művezetése nagy szervezetet kíván, ha súlyt helyezünk a síma lebonyolításra s arra, hogy az építési művelettel és leszámolásokkal kapcsolatban kellemetlen, esetleg végzetes hatású költségtöbbletek ne származhassanak.

A vármegyei közigazgatási szervezet s különösen ennek feje az alispán igen nagy, nehéz s rendkívüli munkát adó feladatot vállal a vármegyei villamosítással. Nagy elhatározás kell ahhoz, hogy amúgy is nagy elfoglaltsága mellett az alispán a villamosítás rendszerének, a villamosítás előmunkálatainak, az érdekelt községek háztartásának a villamosítás esetleges terhei szempontjából való vizsgálatával foglalkozzék, az előzetes költségvetéseket behatóan áttanulmányozza, a villamosítási program megállapításának, áramszerződések, szabályrendeletek készítésének munkájában résztvegyen. Ezenfelül a nyomvonalak lehetőleg mindenkit kielégítő s mégis leggazdaságosabb vezetése, a nyomvonal kitézése miatt a közönség köréből adódó panaszok megvizsgálása, egyéni önző kicsinyes érdekek mellőzése, jogos panaszok orvoslása, az építkezés minden főbb részlete, a vállalatokkal való szükségszerű érintkezés, a ki nem kerülhető súrlódások síma elintézése s a legéberebb örökös, hogy a visszaélések lehetőségei kizárassanak, a tömegesen s észrevétlenül a munkahelyszínen megjelenő s a házi berendezések szerelésére vállalkozó szerelők felelős, vagy felelőtlen közegei a falvak közönségének hiszékenységgel, tudatlansággal vissza ne éljenek s ezáltal a villamosítás iránti kedv, vagy ami ezzel szorosan összefügg, a villamosítás kezdő sikere ne szenvedjen, — legtöbbször a vármegye alispánjának is lényeges munkatöbbletet jelent. Ha egy villamosító vállalat saját erejében és ügyességében bizva akar nagyobb területet villamosítani, ez csak úgy lehetséges, hogy rendkívül hosszú s költséges próbálgatás után számíthat csak oly szerződés megkötésére, amely jóváhagyásban részesülhet. Az így megkötött szerződések egymástól aszerint különböznek, hogy a község, mint egyik szerződő, mennyire volt egyenlő felkészültségű tárgyaló fél műszaki szempontból s mennyiben képes egyáltalában arra, hogy egy túlnyomó részében műszaki szerződés labirintusában gyakran elrejtett terheket s azoknak a községre s a községi háztartásra, valamint a fogasztókra való kihatását mérlegelje. Iskolapéldák vannak rosszul

megkötött szerződésekre s ezért községeknek magukban kellő s valóban megbízható műszaki támogatás nélkül még tárgyalniok sem volna szabad villamosításukról.

Ha ilyen módon, tehát a közigazgatás felső irányítása nélkül megkötött szerződések jóváhagyásra fel is terjesztetnek, bizonyosra vehető, hogy a megyei s kormányhatósági jóváhagyás el fog maradni s a vállalat költséges előmunkálatai hiábavalóknak bizonyulnak.

Éppen ilyen esetek következményének tekinthető, hogy ma már a megkötendő áramszerződés szövegét mindkét döntő fórumnál előzetesen bemutatni s előzetes jóváhagyást kieszközölni feltétlenül ajánlatos.

A megyei közigazgatási szervezet az, amely a maga tekintélyével meg tudja találni az utat és módot mindazon esetekben, melyekben a törvény nem intézkedik s olyankor is, amikor egy régi, de ma is érvényben levő törvény hiányossága, vagy a törvény szószerinti értelmezése miatt a villamosítás teljes sikere forogna kockán.

A vezetéktartó oszlopok helyének kisajátítási joga a megalkotott törvény végrehajtási utasításának hiánya miatt ma sincs érvényben s ha meg is lesz, ezen eljárás igen körülményes. A kövezett utak más utak, telefonvezetékekkel vagy már foglaltak, vagy foglaltak lesznek. A magántulajdonban álló földeken az oszlopok elhelyezéséhez írásbeli engedély kívántatik meg. A legkedvezőbb s leggazdaságosabb nyomvonalról viszont eltérni nem volna helyes. A közigazgatás s alispán tekintélye szükséges ahhoz, hogy a tervbevett nyomvonal betartható legyen s a vállalatok ne legyenek kényszerítve az oszlopok helyeiért újabb anyagi terheket vállalni. A vezeték útjába eső fák, gyakran eperfák szükségessé váló eltávolítása újabb és újabb súrlódási ok s gyakran nemcsak egyszerű földművesekkel, közép- és nagybirtokosokkal, hanem az eperfákat védő selyemtenyésztési felügyelőségekkel s ezek felettes hatóságaival kell néha nem kellemes tárgyalásokat lefolytatni s mindenkor a kitűzött célt tartani szem előtt s meg nem engedni, hogy apró érdekek a nagy ügy kivitelét kedvezőtlenül befolyásolják.

Megfelelő törvény és rendelkezések hiányában a vármegyei villamosításnál védekezni kell a kis- s igen gyakran nem teljesen megbízható s jól szerelni nem tudó, vagy nem óhajtó szerelővállalatok működése ellen. Ezek a szabad ipar gyakorlásának ürügye alatt ellephetik a villamosítandó területek községeit s olcsó

árak felkínálása mellett meg nem felelő munkát végeznek. Az áramszolgáltató vállalat a műszaki feltételeknek s üzembiztonságnak meg nem felelő s könnyen balesetekre alkalmat adó berendezéseket nem kapcsolja be s ilymódon a hiszékeny emberek egész sora súlyosan károsodik. Az elszenvedett családok ezeket a villamosítás ellenségévé teszi s ezen elégedetlenek könnyen ellenállási góccokt alkothatnak. Előfordulhat, hogy a szükséges felvilágosító s tájékoztató munka hiányában szerelők végig járnak falvakat s előlegeket véve fel, nyomtalanul tovább állanak. Ha a vármegyei közigazgatás a legéberebben nem figyel s minden szükséges intézkedést meg nem tesz, ilyen tevékenység a villamosítást teljesen meg is béníthatja s a fejlődést évekre visszavetheti.

Megfelelő törvény hiányában sajnos rendkívül nehéz a védekezés a többszáz, esetleg 1000 kilométeres építési fronton. Éppen ilyen visszaélések ellen való preventív védekezés adja a legnagyobb munkát. Legcélszerűbb volna a megyei villamosítások tartamára a villamosítandó területet bizonyos idő tartamára külön védelem alá helyezni, ezen időre a villamos ipar üzésének jogát a vármegye szigorú s kauciókkal biztosított ellenőrzése alá helyezni s vállalatot, szerelőt ezen a területen csak hatósági igazolvánnyal működtetni. Különösnek hangzik, azonban úgy van, hogy az installációs berendezések lámpahelyárainak kialakulásánál a szabadverseny ellen is védekezni kell. Csak előre megállapított lámpahelyárral lehet sikerre számítani s a szerelő vállalatok működési területeit rayonirozni kell. Amíg oly helyeken, ahol a szabad versenynek semmi sem állta útját, ott a bekapcsolás idején kb. 20 $\%$ -nál magasabb bekapcsolódás nem volt elérhető, addig ott, ahol egy vállalat működött, s ez a hatósági támogatás ellenében kaució letétbe helyezése mellett vállalt kötelezettséget, a propaganda idejében tájékoztatásul megadott lámpahelyárral betartására, minőségileg is kifogástalan berendezések nyújtására, ott az eredmény valóban meglepetést okozott, mert néha a 90%-ot is meghaladta. Ahol ketten egymásra licitálnak, ott a falu népe rendszeren várja a — harmadikat. Azt lehetne mondani, hogy a villamosítás sikere függ attól, hogy a magánszerelések szabályozását illetőleg milyen módon lett megszervezve a közigazgatás részéről a sikert biztosító s minden visszaélést meggátló preventív védelem.

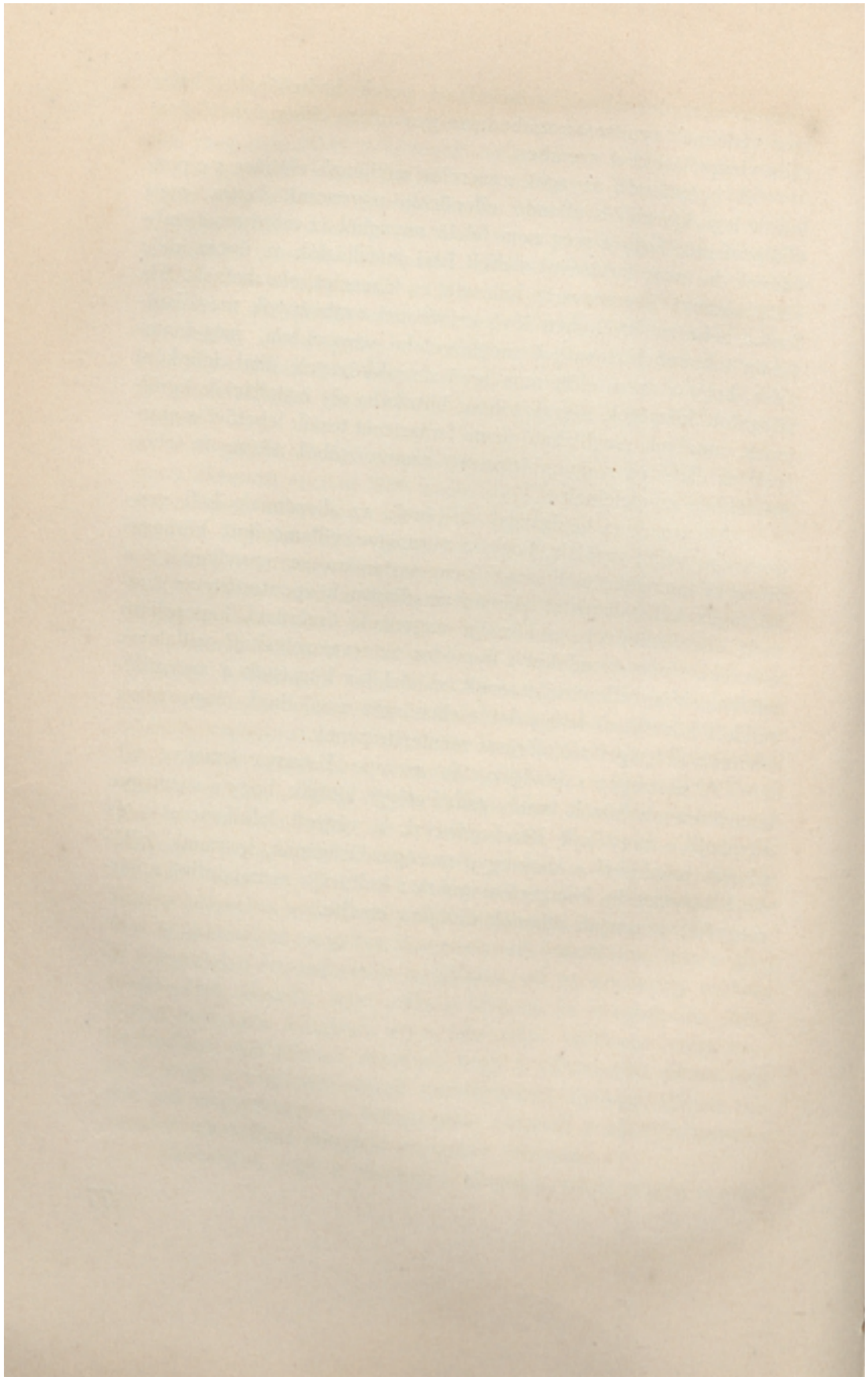
Szükséges, hogy a vármegye alispánja elejét vegye a szár-

mazható veszedelmeknek, a támadható perек lavinájának s hatályos védelmet nyújtson a szabadipar gyakorlása címén üzhető ösz-szes visszaélésekkel szemben.

A beépítendő anyagok s szerelés módjának előírása s e ponton a legszigorubb s állandó ellenőrzés ugyancsak fontos, mert elképzelhető, hogy a meg nem felelő anyagból az erősáramú szabványok be nem tartásával szerelt házi installációk az üzem ideje alatt mennyi üzemzavart, balesetet s tüzesetet okozhatnak. Ha fontos néha az érvényben levő erősáramú szabványok megállapításain tulmenő biztóságot megkövetelni városokban, még fontosabb, hogy a szem előtt nem levő s szakközegek által időnként látogatott községek fogyasztóinak birtokába oly installációk kerüljenek, amelyek megbízható üzem fentartását teszik lehetővé s amelyek az élet- és vagyónbiztóság szemszögéből nézve is teljes mértékben megfelelenek.

A vármegyei közigazgatás fejének, az alispánnak kell gondoskodni végül arról is, hogy a vármegye villamosított községei műszaki támogatás nélkül az üzem tartamára se maradjanak s a községek felhatalmazása alapján az alispán központosítsa az üzemek ellenőrzésével s a községi vagyónok őrzésével kapcsolatos műszaki s más teendőket s ily módon az áramszolgáltató vállalatok hatályosabban ellenőriztessenek, másfelől a községek a szerződéseikből következő felügyelet s ellenőrzés munkáinak nagy része s ennek költségei alól jórészt mentesítessenek.

A vármegye s közigazgatás szerepe Baranyavármegye villamosításának közölt tanulságaiból eléggé kitűnik, hogy a vármegye alispánja e nagy mű létrehozásával, a végzett lelkiismeretes és sikeres munkával a vármegye mezőgazdaságának, iparának fejlődését helyezte új, korszerű alapokra s kulturális szempontból a vármegyét a nyugati államok nivójára emelte.

PÉCS VÁROS SZOCIÁLIS MUNKÁJA

Írta: *Dr. ESZTERGÁR LAJOS,*

Pécs sz. kir. város jogügyi és népjóléti tanácsnoka

A világháború után fellépett gazdasági válság megduzzasztotta a szociális problémákat. A kapitalizmus követeléseiből származó ellentétek még szélesebb medret vágtak. A munkásosztálynak anyagi leromlása magával rántotta a többi társadalmi osztályokat is, ennek következtében a megélhetési nehézségek megszorodtak.

A közületre, a város hatóságára háramlott az a feladat, hogy a város határain belül a nagy nyomoruság mellett az érdekeket úgy egyeztesse össze, hogy azok biztosítsák a köznyugalmat, a békés együttműködést, míg a világ gazdasági ügyeit intéző körök jobb belátása a nyugodtabb gazdasági életet és fejlődést biztosítani tudja.

A Pécs város által kezdeményezett szociálpolitika tehát ebből a szempontból nézendő. Pécs város vezetősége, mikor a nyomor és inség enyhítésére a különféle eszközöket igénybeveszi, mindig a köznyugalom, a társadalmi osztályok közötti megértés, a gyengébb társadalmi osztályoknak védelme és általában az erők konzerválása és a jobb időkre való megmentése gondolatában teszi meg intézkedéseit.

Az inség köztudomásulag nem egy forrásból fakad. Kétségtelen, hogy az inségesek legnagyobb számát a munkanélküliség termeli, de azonkívül még sok olyan forrása van, amelyek a nyomoruságot fokozzák, növelik. Ha az intéző körök nem ismerik a forrásokat, sötétben tapogatódnak és intézkedéseik nyomán nem fakad megnyugvás, következésképpen a társadalmi osztályok közötti harmonikus együttműködés is hiányozni fog, ami ismét a jelenleg fennálló társadalmi rendet veszélyezteti.

A problémák megoldásához szükséges gyógyszer csak megfelelő diagnózis esetén lehet és szabad alkalmazni. A gyógyítást

is a betegséghez kell szabni, mert ellenkező esetben nagyobb lesz a kár, mint a haszon.

A problémák közül a legnagyobbak, a munkanélküliségből folyó inség leküzdésére tette meg a város vezetősége az intézkedéseket. Ezt három etapban végzi. Az egyik a gyermekeknek a védelmét szolgálja, a másik a munkaképes munkanélkülieket, a harmadik az időleges, vagy végleges munkaképteleneket védi.

A gyermekek támogatása is több részre tagozódik. Az áldott állapotban levő anyák és csecsemők eltartásához szükséges anyagi támogatást a város a Stefánia Szövetség útján eszközli. Tejet, élelmiszert, ruhaneműt, tüzelőanyagot, lakást biztosít részükre, ha az apa valamely oknál fogva munkát nem vállalhat, vagy pedig a család nagyságával nincsen arányban a keresete. A 3 évesnél idősebb gyermekeket részben a napközi otthonok, részben az óvodák, részben az iskolák útján támogatja. A támogatás tej-tízóraiból, ebédből, továbbá ruhával való ellátásból áll. A napközi otthonok vezetői, óvónők, tanítók, tanítónők hozzák javaslatba a családi körülményeik megvizsgálása után a támogatást.

A szülők a városi közmunkáknál a támogatás önköltségi áráért dolgozni kötelesek. Egyhavi tejjelátásért, — mely naponta 2 dl tej és egy rozs-zsemlyéből áll, — egy napot, egyhavi ebéd-ellátásért, — mely leves, főzelék, hetenkint kétszer hússal, 15 *dkg* kenyérből áll, — két napi napszámot kötelesek végezni. Azoknál a családoknál, hol a családfő munkában áll ugyan, de gyermekeinek nagy száma miatt keresetéből családját eltartani képtelen, vagy ha a családfő, apa, anya, beteg és keresetképes korban levő, de munkanélkül álló testvérek vannak, a munkateljesítményt a testvérek végezhetik. Ha pedig ez az eset fenn nem forog, viszont a teljesen díjtalan támogatás indokolt, ott a város hatósága ellenszolgáltatás nélkül nyújtja a támogatást.

A téli időszak beálltával ugyanilyen feltételek mellett a gyermekek részére a város vezetősége ruhaellátást biztosít, mely cipő, felső- és alsóruha nyújtásából áll. Az iskolák és óvodákon kívül a város vezetősége ezideig két napközi otthont létesített, ahol a gyermekek reggeltől délutánig óvodaszerű elhelyezésben és oktatásban részesülnek.

A város árvaházat tart fenn ahol az árva gyermekek teljes ellátásban, oktatásban részesülnek. A kiváló képességűeknek felsőbb iskolákban való képzéséről is gondoskodás történik.

A gyermekvédelembe szorosan bekapcsolódnak az elemi és középiskolák tehetősebb növendékei, tanáraik, igazgatóik vezetése mellett. A város tejüzem akciójában résztvesznek. Egy 2 dl tej és zsemlyéből álló üzemiért 10 fillért fizetnek. Mivel a tejüzem önköltségi ára mintegy 6 fillért tesz ki, az így fennmaradó 4 fillér a szegény gyermekek tejellátását szolgálja. Ezenkívül a tehetősebb szülők gyermekei egy-egy szegény testvért támogatnak olyan módon, hogy részére ebéd- és tejjegyeket váltanak.

A középiskolás tanulói ifjúság a tél kezdetén, karácsony előtt nagy gyűjtést rendezett. Az adományokat a népjóléti ügyosztály közbenjöttével maguk vitték szét a nagycsaládú inséges családoknak. Ez a rendszer rendkívül alkalmas arra, hogy a gyermekekben a szociális érzés korán kialakuljon, tisztában legyen a szociális problémákkal, ezzel a társadalmi osztályok közötti ellentéteket preventive eliminálja.

A gyermekvédelem szolgálatában áll a Fonyódon berendezett gyermeknyaralótelep, ahol a fejlődésben elmaradt és olyan gyermekek, akik a különféle betegségekre inklinálnak, azonban a szüleik a mai nehéz gazdasági viszonyok között nem tudják részükre biztosítani a jobb táplálkozást, pihenést, felváltva nyernek elhelyezést. Turnusonként 80—80, összesen 320 gyermek kerül ki a vakáció alatt a nyaralótelepre, ahol bőséges táplálkozás, jó levegő, fürdés, napozás megerősíti és ellenállóbbá teszi őket.

A felnőtt munkabíró egyének segélyképpen munkaalkalmakhoz jutnak. A város vezetőségének az a törekvése, hogy mindenkinek lehetőleg saját szakmájában foglalkoztasson, természetesen figyelemmel van a foglalkoztatásoknál arra, hogy a helybeli érdekeltiségeket ne sértse. A munkaképes fizikai munkások családtagok szerint progresszíven jutnak hozzá a munkabeosztáshoz, munkájuk elvégzése után a segélyösszeghez. Nagy család esetén a családfő több napig dolgozik, kevesebb családtagú családfő kevesebbet. A város vezetősége úgy intézkedett, hogy a segély biztosítsa az inségeseknek a minimális mértékben az elsőrendű élelmiszer szükségletet, tüzelőanyagot és lakbért, azonkívül minden inséges munkásnak megadja a lehetőséget arra, hogy a szükséges ruházatát is beszerezze.

A munkát szakmányban végzik és annak menetét a mérnöki hivatal bonyolítja le és ellenőrzi. A teljesítményt a mérnöki hivatal igazolja, a munkabért ennek alapján a népjóléti ügyoszt-

tály kifizeti. A munkások arcképes igazolványt kapnak, melynek rovatai egyben a személyazonosságát is igazolják. A munkaosztásnál a nyújtott támogatást az igazolvány egyes rovataiba bevezetik.

A munkások kartotéklapokon vannak nyilvántartva. Minden nyilvántartó lap mellé van helyezve az illető környezettanulmánya, melynek adataiból a rászorultságot meg lehet állapítani. A törzslapon az életviszonyaikra és keresetre vonatkozó összes adatok feljegyeztetnek.

Azok az inségesek, akiket gyenge testierejük, vagy betegsé-
gük, illetve rokkantságuk alkalmatlanná tesz a külső munkára, a háziipari foglalkoztatásban nyernek elhelyezést, hol kertibútor készi-
téssel, gyékényfonással, szövással, szőnyegcsomózással, fehérnemű-
varrással, gyermekjáték készítéssel, seprükészítéssel stb. foglal-
koznak, kik ezen keretek között elsajátított tudásukat önállóan is
hasznosíthatják. A város vezetősége kikölcsönzi a szövőszékeket
és más eszközöket azoknak, akik otthon akarják munkájukat
elvégezni.

A város vezetősége az elhelyezésre váró cselédeket a váró-
helyiségben foglalkoztatja, illetőleg oktatja. A várakozási idő alatt
kézimunkáznak. Munkájuk ellenértéke fejében részükre ellátást
biztosít. Ugyancsak az éjjeli szállás kérdését is megoldotta, olyan
módon, hogy részükre hálótermet rendezett be.

A hajléktalan munkások és átvonuló férfiak részére 20 ágyas
hálólhelyiséget létesített, ahol külön vetkőzők és öltözők, külön
fertőtlenítőkamra, fürdő- és mosdóhelyiségek állanak rendelkezésre.
Az éjjeli szállás díja 20 fillér, amit az illető pénz hiányában ledol-
gozni köteles.

Az időlegesen beteg egyének ugyanúgy megkapják a támo-
gatást, mint az egészségesek, de előlegképpen, amit felgyógyulásuk
után dolgoznak le.

Az intelligens inségeseket a város vezetősége irodákban fog-
lalkoztatja. A szellemi szükségmunka ideje decembertől április
végéig tart.

A teljesen elaggott keresetképtelen egyének gondozására
külön szerv áll rendelkezésre. A társadalom önkéntes adakozását
a Szent Ferenc harmadrendje buzgó tagjai gyűjtik össze. Ugyan-
csak a Szent Ferencrend szegénygondozó nővérei tartják tisztán
az elaggottakat. Közülük az egészségesek nappal a külön részükre
fenntartott helyen könnyebb munkát végeznek. Ellátásra reggelit,

ebédet, vacsorát, lakást, fűtést, világítást kapnak és ruházódásukról is a város gondoskodik. E célra több alkalmas lakást vesz bérbe és lehetőleg többet együttesen lát el.

Az inségakció belterjesen csak úgy bonyolítható le, ha a hatóságnak rendelkezésre áll minden adat, melyből megállapíthatja a kérelmező rászorultságát. Mindenekelőtt szükség van annak megállapítására, hogy ki a munkás és ki a munkanélküli. E célból a Társadalombiztosító Intézettel szoros nexust tart fenn. Naponta kiírja a foglalkozást nyertek és munkából elbocsátottak nevét. Ennek megfelelően a munkaközvetítő hivatalban kartotékrendszerben munkásnyilvántartást létesített, melyben minden Pécsett élő munkás szerepel.

A nyilvántartás két részre oszlik: munkában állók és munkanélküliek csoportjára. A munkanélküliek csoportja is inséges és nem inséges részre tagolódik. Minden inséges környezete beható vizsgálat tárgyát képezi.

Ezt a nagy munkát a szociális szervező testület végzi, kik egyenként felkeresik az otthonukat, a szomszédok és ismerősök meghallgatásával kipuhatolják a körülményeket és ennek alapján osztályozzák őket. A szociális szervezők feladatát képezi e munka mellett, minden egyes inséges részére a polgári társadalom tagjai közül egy pártfogó biztosítása.

A cél az, hogy a társadalom áldozatkészsége vegye le a közület válláról azt a terhet, amit lehet.

A központi nyilvántartás mellett 7 kerületi iroda működik, azok mindegyike nyilvántartja a kerületébe eső munkásokat, külön a foglalkoztatottak, külön a munkanélküliek és külön az inségesek csoportja szerint. Ugyancsak nyilvántartják a munkanélkülieket és a munkában állókat szakma szerint is, arra az esetre, ha valaki szakmunkást kér.

A polgári társadalom tagjairól is fel van fektetve kartotéklap és azon szerepel kinek-kinek az inségenyhítésben való részvétele is. Tehát a szociális szervezőtestület az összekötő kapcsot alkotja a társadalmi osztályok között. Ők bonyolítják le a munkábaállítást, a munkabérfizetést, a fényképes igazolvány kiállítását, szóval az összes technikai munkákat, amelyek az inségenyhítéssel kapcsolatban felmerülnek.

A szegénységi bizonyítványokat is itt állítják ki. Minden egyes tagra 250 munkáscsalád gondozása, látogatása vár és eze-

ket havonként legalább kétszer meg kell látogatniok, nekik útbaigazítást kell adniok. Emellett az irodai munkából rájuk eső részt is végzik.

Az inségenyhítésnek további eszköze a hatósági munkaközvetítő hivatal, mely központilag a Rákóczi-út 78. sz. épületben van elhelyezve.

Az inségenyhítés céljait szolgálja továbbá a központi konyha, hol az iskolásgyermek tejjel látásához szükséges tejet pasztörözik, palackozzák, csomagolják, továbbá a konyha, ahol naponként a kiosztásra kerülő ételek elkészülnek.

A társadalomnak az inségenyhítésbe való bekapcsolásának az eredményes keresztülvitele érdekében élelmiszer, szén- és fa-jegyeket hozott a város hatósága forgalomba, amelyeket a polgári társadalom tehetősebb tagjai trafikokban vásárolnak és az általuk érdemesnek talált inségeseknek osztanak szét. Ezeket a jegyeket kiegészítik a munkajegyek, melyeket ugyancsak a polgári társadalom tagjai a hozzájuk forduló munkaképes egyéneknek adhatnak. A munkajegyek ellenértékét a város hatósága csak akkor fizeti ki, ha az illető megfelelő munkát végzett. A jegy azt a célt szolgálja, hogy a munkakerülők a kéregetéstől távolmaradjanak.

A fent vázolt munka tág keretben mutatja a zajlást, ami a város népjóléti ügyosztályában naponként lefolyik. A városházán az egyedüli hely, hol mosolygó arcot az emberek nem mutatnak, ahol csak panasz, könnyek rajzolják ki a mai gazdasági élet képét. A polgári társadalom nagy megértése, szeretete, összefogása, lényegesen enyhítené a fájdalmakat. Jó volna, ha az emberek naponként egy-két órán át a népjóléti ügyosztály munkájában résztvennének, egészen biztos, hogy rövidesen más szemmel néznék a szegény embert, a szenvedőt és lehangosabb szószólói lennének a társadalmi osztályok közötti békének.

PÉCS SZAB. KIR. VÁROS EGÉSZSÉGVÉDELMI SZOLGÁLATA

Írta: *HUZELLA LAJOS dr.*, Pécs szab. kir. város tiszti főorvosa

Városunk törvényhatósági bizottsága 1932-ben a „Rockefeller Alap” anyagi támogatásával „Egészségvédelmi szolgálatot” létesített, amelynek működése kizárólagosan a megelőzés (prevenció) szolgálatában áll. Ugyanis azt a felfogást igyekszik valósággá tenni, hogy az egészség megóvása és megtartása a megelőzés révén célravezető, biztos és gazdaságos, ellentétben a betegségek gyógyításával. E célkitűzés kapcsán olyan munkaközösséget igyekszik teremteni, amelyben szerepet juttat valamennyi, a város területén levő nyilvános és magánjellelű egészségügyi intézménynek. Mint-hogy pedig az egészségvédelem megfelelő szociális gondozás nélkül tökéletes eredményt el nem érhet, működéskörébe vonja a hatósági és társadalmi jótékonyági és emberbaráti szerveket is.

Az „Egészségvédelmi szolgálat” vezetője és irányítója a város tiszti főorvosa, minthogy a munka központi irányítást és a törvényhatóság közegészségügyi viszonyainak teljes ismeretét követeli meg. A t. főorvos munkatársai a kerületi tisztiorvosok, az igénybe veendő szakorvosok és a közegészségügyi védőnők. Az utóbbiak kiképzése a budapesti és debreceni állami védőnőképzőkben történik. Az intézmény központi helyiségei a Stefánia Szövetség központi épületének (Dulánszky Nándor-u. 2. sz.) első emeletén nyertek elhelyezést. Ezekben történik az egyes egészségvédelmi ágazatok ügyvezetése és ugyanitt van az iskolaegészségügyi központi rendelő is, amely utóbbiban a tömeges vizsgálatok és védőoltások célszerűen bonyolíthatók le. A különféle nyilvántartások vezetését, statisztikai adatok gyűjtését és rendezését szintén e helyiségekben végzik.

„Pécs szab. kir. város Egészségvédelmi Szolgálat” a közegészségügy sokféle ágazatán kívül működéskörébe vonja az ú. n.

népbetegségeket is, mint a tüdővést, a nemi betegségeket, az alkoholizmust illetőleg az ezek elleni védekezés módjait és lehetőségeit, valamint mindazon ártalmakait, amelyek akár a foglalkozás, akár pedig a lakás, a körzeti és szociális viszonyok révén az egyén egészségét bármilyen mértékben befolyásolhatják. Nyilvánvaló tehát, hogy feladata nemcsak a tulajdonképeni hivatalos egészségügyi szolgálat kimélyítése, hanem olyan rendszereknek és tényezőknek az igénybevétele és alkalmazása is, amelyek az általános egyéni egészség és jólét megteremtését előnyösen befolyásolhatják.

Az intézmény feladata elsősorban az, hogy a törvényhatóság területén ezidőszert még nem levő, de már régen nélkülözött egészségvédelmi és gondozó szerveket hívjon életre, amilyenek az iskolaegészségügy, a nemibeteg, a szociális egészséggondozás, a házi betegápolás és az egészségügyi propaganda.

A gyermek és a fiatalkorúak védelme terén nélkülözhetetlen az iskolaegészségügy intézménye. E munkakör első fontos részét, az anya- és csecsemővédelmet az Országos Stefánia Szövetség helyi fiókjai már évek óta elismerésreméltó eredménnyel végzik. Gondoskodni kellett tehát arról, hogy az eddig egészségi felügyelet alatt álló gyermek továbbra se maradjon ellenőrzés és gondozás nélkül, sem az iskolaelőtti, sem pedig az iskolaköteles korban. A fejlődésben levő gyermek, úgy testileg, mint szellemileg, különféle ártalmak behatásai folytán, igen sokféle egészségháborításnak lehet kitéve, amelyek közül nem egy maradandó jellegű és sorsát egész életére kedvezőtlenül befolyásolja. Az ilyesmit megelőzni, esetleg már meglévő fogyatékoságokat enyhíteni, vagy megszüntetni, az iskolaegészségügyi intézmény feladata, amely szakemberek igénybevételevel, megfelelő gyógytényezőkkel és orvosszerekkel siet a gyermekek segítségére. A tanulók egyéni orvosi vizsgálatát minden tekintetben biztosító iskolaegészségügyi szervezet egyes iskolákban már megfelelő helyiséggel is rendelkezik.

A nemibeteg-gondozó szintén nagyon nélkülözött egészségvédelmi szerv városunkban. A nemi betegségeknek az utódokra is kiható, a népesség természetes szaporodását nagymértékben befolyásoló, valamint az egyén és a faj egészségét súlyosan károsító következményei általánosan ismertek. A közönség felvilágosítása, a nemi betegek felkutatása, betegségük következményeire

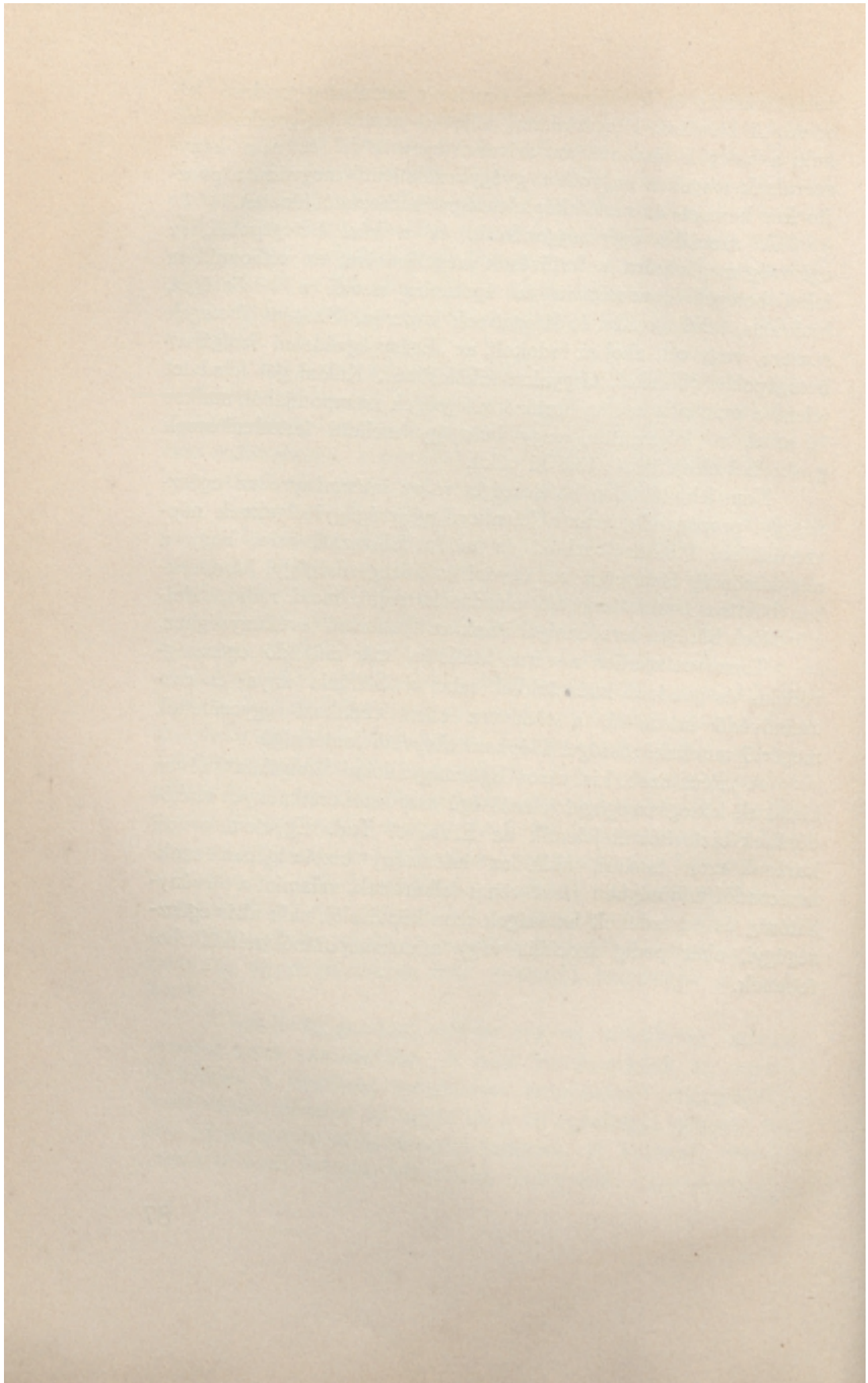
való kioktatás és lelkiismeretes kezelés a nemibeteg-gondozó feladata. A hivatását kifogástalanul teljesítő nemibeteg-gondozó felkelti a betegek bizalmát, azt szívesen keresik fel és nem kényszerülnek magukra hagyottan, gyógykezeletlenül megvárni a pusztító kór kereset- és munkaképtelenségre kárhóztató tüneteit.

A szociális egészséggondozás és a házi betegápolás, az egészség megóvására, a fertőzések megelőzésére, az otthonukban fekvő betegek gondozására és ápolására neveli a közönséget, kioktatás, felvilágosítás és látogatások kapcsán. Szegény betegek részére, vagy ott, ahol az indokolt, az „Egészségvédelmi Szolgálat” betegápolási cikkeket, tárgyakat kikölcsönöz. Különleges feladatot jelent e munka a heveny-fertőző betegségek szempontjából, amikor is, az ú. n. folyamatos, vagy betegágy melletti fertőtlenítésnek gyakorlati elsajátítását tűzi ki célul.

Nem jelentéktelen kötelességet ró az intézményre az egészségügyi propaganda, azaz a jelenkori egészségügyi elveknek népszerűsítése. Minden eszközt és módot felhasznál arra, hogy a nagyközönség ismereteit az egyéni és közegészségügyi kérdésekben bővítse. Ismeretterjesztő előadások, sajtó, mozi, rádió, színelőadások bőséges teret szolgáltatnak az ilyenszerű tevékenységhez.

Természetszerűen a város területén már működő egészségvédelmi és gondozó intézetekkel, mint a Stefánia anya- és csecsemővédő intézettel, a tüdővész ellen védekező egyesülettel, megértő munkaközösséget kiépíteni alapvető fontosságú.

A „Pécs szab. kir. város Egészségvédelmi Szolgálata” néven kialakult közegészségügyi jelentőségű szervezet eredményes működésének biztosítékait jelentik az Erzsébet Tud. Egyetem orvosi karának azon tanárai, akik az intézmény bizottságában szaktanácsadói minőségben részt venni felkérettek, valamint a törvényhatóság és az érdekelt hatóságok azon képviselői, akik akár egészségügyi, akár pedig szociális vagy szakszempontról nélkülözhetetlenek.

III. RÉSZ

**A VÁRMEGYEI, VÁROSI
ÉS KÖZSÉGI KÖZIGAZGATÁS**

A TÖRVÉNYHATÓSÁGOK TERÜLETÉN
MŰKÖDŐ ÁLLAMI, KÖZIGAZGATÁSI
HATÓSÁGOK

BARANYAVÁRMEGYE SZABÁLY- RENDELETEI

Főv. szám	A szabályrendelet megnevezése	Az alkotásra, ill. egutóbbi módosításra vonatkozó közgyűlési határozat száma	A kormányhatósági jóváhagyás száma	Észrevételek (utólagos módosítások)
1	Állategészségügyi szabályrendelet	237. kgy. 11.368. alisp. 1929.	85.483/III. 1. 1930. F. M.	
2	Az 1890. évi I. t. c. némely büntető határozatainak módosításáról a községi közlekedési (vicinális) s a községi (közútló) közúttakra vonatkozólag	682. kgy. 1895. 1516. alisp. 1896.	89.786/I. 1895. K. M.	
3	A 15 éven aluli gyermekeknek a korcsmák és egyéb nyilvános mulatóhelyek látogatásától való eltiltásáról	950. kgy. 4131. alisp. 1907.	122.437/VI. a. 1912. B. M.	
4	Az arankaírtás eredményesebbé tételéről	191. kgy. 7539. alisp. 1926.	70.056/IX. F. M. 1926.	
5	Állatorvosok teendőinek beosztásáról s a vármegye állategészségügyi beosztásáról	488. kgy. 4115. alisp. 1913.	12.120/III. 1. 1913. F. M.	
6	Az anyakönyvi kivonatokért és a családi értesítők kiállításáért, valamint záradékolásáért járó díjak bevételezési, kezelési és elszámolási módjáról	1522. kgy. 12.654. alisp. 1907.	150.790/1907. B. M.	
7	A baranyavármegyei járási erdő-örök nyugdíjszabályrendelete	37. kgy. 2819. alisp. 1930.	11.243/I. 1. 1930. F. M.	
8	Baranyavárm. mohácsi „László-közkórház”-ának alapszabályai	442. kgy. 15.436 alisp. 1926.	23.640/II. 1927. N. M. M.	
9	A Baranyavármegye területén készítenő és használandó falazótégla méreteiről	65. kgy. 1924. 13630. alisp. 1923.	141.122/IX. 1924. B. M.	
10	Baranyavármegye árvaházának alapszabályai	661. kgy. 1896.	24.451./VII. 1897. B. M.	

Folyószám	A szabályrendelet megnevezése	Az alkotásra, ill. legutóbbi módosításra vonatkozó közgyűlési határozat száma	A kormányhatósági jóváhagyás száma	Észrevételek (utólagos módosítások)
11	A Baranyavármegye területén lévő mérték (hordó) hitelesítő hivatalok által szedhető raktár-díjakról és azok mérvéről	801. kgy. 11.623. alisp. 1904.	77.553 1904. K. M.	
12	A bábaügy rendezéséről	949. kgy. 1910. 22.552. alisp. 909.	77.028 VII. a. 1910. B. M.	
13	Baranyavármegye állandó népnevelési bizottságának szervezetéről	15. kgy. 1877.	5594 1877. B. M.	
14	A díjnokok szolgálati viszonyainak és illetményeinek rendezéséről	1505. kgy. 13.371. alisp. 1923.	169.575 1924. B. M.	
15	Építkezési szabályrendelet	898. kgy. 6785. alisp. 1922.	122.286 IX. 1923. B. M.	
16	Ebtartási szabályrendelet	1215. kgy. 16.212. alisp. 1924.	124.779 III. 1924. B. M.	684 kgy. 14. 142 alisp. 1926. sz. alatt újja- alkotva. Jóváhagyás 61.183 III. 1932. B. M.
17	A földbirtok határainak jelzéséről	570. kgy. 4181. alisp. 1908.	107.284 VI. 3. 1908. F. M.	
18	A fegyelmi és rendbírságok hova- fordításáról, kezeléséről, ezek s egyúttal a fegyelmi ügyek nyilvántartásáról	562. kgy. 6249. alisp. 1904.	84.180 II. a. 1904. B. M.	
19	A faiskolákról és fásításokról	456. kgy. 1806. alisp. 1923.	77.465 XI. 1. 1923. F. M.	54. kgy. 7262. alisp. 931. sz. a. újjaalkot- va. Jóváhagyás 76.377 1931. III. 3. F. M. (Lásd H. L. 27 1931.)
20	Fürdő- illetve gyógydíjak és en- gedélyezetteti kért zenedíjak beszedéséről, kezeléséről és hova fordításáról	469. kgy. 1880. 1647. alisp. 1881.	54.627. 1880. B. M.	
21	A fogadó-, vendéglő-, kávéház- és kávémérési iparokról	558. kgy. 1894. 5660. alisp. 1895.	18.491. 1895. K. M.	
22	A gyümölcsfabetegségek és kár- tevők elleni kötelező védeke- zésről	575. kgy. 18.518. alisp. 1929.	51.683 IX. 2. 1930. F. M.	
23	A gazdasági szegődményes (kon- venció) cselédek lakásairól	418. kgy. 1520. alisp. 1908.	71.689 VI. 1. 1908. F. M.	

Folyószám	A szabályrendelet megnevezése	Az alkotásra, ill. legutóbbi módosításra vonatkozó közgyűlési határozat száma	A kormányhatósági jóváhagyás száma	Észrevételek (utólagos módosítások)
24	Gyámügyi szabályrendelet	653. kgy. 1898. 3. alisp. 1899.	129590 VIII.a. 1898. B. M.	II. része a 25. f. sz. a. felvett szabályrendelettel hatályon kívül
25	A gyámpénztári pénzkezelési rendszerről, a gyámpénztárban kezelt pénzek gyümölcsötvetéséről és a tartalékalap javára levonható jutalékokról	665. kgy. 21.361. alisp. 1928.	264.851 X. 1928. B. M.	
26	A gabonaüszög elleni kötelező védekezésről	188. kgy. 1925. 10.466. alisp. 1924.	80.888 X. A.2. 1925. F. M.	
27	Gőzcséplő- és egyéb gazdasági gépeknél alkalmazott munkások testi épségének megóvásáról	469. kgy. 1880.	54.627. 1880. B. M.	
28	A hivatalos személyek részére hivatalos utazásaikhoz szükséges előfogatok kiállításáról	205. kgy. 4744. alisp. 1925.		Jóváhagyást még nem nyert
29	A hordár vagy bérszolga iparról	1121. kgy. 1901. 9251. alisp. 1902.	27.618 VIII.A 1901. K. M.	
30	Az iskolai rend védelméről	106. kgy. 1898. 21.629. alisp. 1901.	84.783 V. c. 1901. B. M.	
31	Jegyzői nyugdíjszabályrendelet	1099. kgy. 11.697. alisp. 1915.	51.913 IV. 6. 1916. B. M.	Az egyesített nyugdíjszabályrendelet hatálytalanította
32	A kukoricamoly elleni védekezésről	670. kgy. 20.744. alisp. 1929.	52.181 IX. 2. 1930. F. M.	
33	A községi-, kör- és segédjegyzők szabadságidejéről s ezzel kapcsolatos helyettesítésről	17. kgy. 1913. ad 18176. alisp. 1912.	45.029 IV. b. 1913. B. M.	
34	A közcsend és közrend háborítása által elkövetett kihágásokról	712. kgy. ad 3019. alisp. 1907.	106.528 VI. a. 1907. B. M.	
35	A községi közlekedési (vicinális) es községi közdülő utakról készitendő törzskönyvek összeállításáról és kezeléséről	659. kgy. 1897. 351. alisp. 1898.	25.395 I. A. 1898. K. M.	
36	A korcsmákról, sörházakról és palinkamérésekről	6. kgy. 2710. alisp. 1896.	90.933 V. c. 1896. B. M.	

Folyószám	A szabályrendelet megnevezése	Az alkotásra, ill. legutóbbi módosításra vonatkozó közgyűlési határozat száma	A kormányhatósági jóváhagyás száma	Észrevételek (utólagos módosítások)
37	Kéményseprési szabályrendelet	487. kgy. 15538. alisp. 1913.	9438 VI. A. 1913. K. M.	Kéményseprési díjak pengő értékben 288. kgy. 4420. alisp. 1928.
38	A községi és körorvosok lakásbéréről és utiátalányáról-, rendelési-, látogatási-, távolsági-, fuvar- és műtéti díjairól	44. kgy. 577. alisp. 1925.	33.709 I. A. 1925. N. M. M.	
39	A községi és körjegyzők, ugysis mint anyakönyvvezetők részére engedélyezett díjakról és magánmunkálatokról	206. kgy. 5174. alisp. 1925.	110.616 V. 1925. B. M.	
40	A községi közmunka összeírása, megváltása, a váltásösszeg behajtása és felhasználása tárgyában	29. kgy. 1906. 14663. alisp. 1905.	17.322 I. B. 1906. K. M.	
41	A községi munkás-segélyalapok létesítése és kezelése tárgyában.	6. kgy. 1904. 17. 702. alisp. 1903.	84.187 VI. 3. 1904. B. M.	
42	A korcsmai zárórákról	16. kgy. 2199. alisp. 1888.	11.086 II. 1888. B. M.	
43	Községi pénztári kezelés és számvitel módjáról az 1886. évi XXII. t.-c. 140. §-a rendelkezéseire képest	677. kgy. 1887. 16.203. alisp. 1906.	72.815 IV. b. 1887. B. M.	
44	Lótenyésztési szabályrendelet	47. kgy. 1924. 14.052. alisp. 1923.	30.898 II. 2. 1924. F. M.	187. kgy. 19.919. alisp. 1931. sz. a. újjáalkotva. Jóváhagyás: 18.526 1932. V. F. M.
45	A mezei egerek (pockok) irtásáról	997. kgy. 1910. 21.023. alisp. 1909.	54.414 VI. 3. 1910. F. M.	
46	A magánhirdetmények megrogálásának és eltávolításának meggátlásáról	711. kgy. ad 3573. alisp. 1907.	106.529 VII. a. 1907. B. M.	
47	A magánhasználatra szolgáló kompoknak (réveknek), hajóhidaknak forgalombahelyezésük előtt fogatosítandó hatósági megvizsgálásáról s a forgalombiztonsági szabályok megállapításáról	1190. kgy. 12.313. alisp. 1905.	5385 II. d. 1906. B. M.	
48	A pásztorokról	151. kgy. 8782. alisp. 1895.	58.998 VII. 1. F. M. 1895.	

Folyószám	A szabályrendelet megnevezése	Az alkotásra, ill. legutóbbi módosításra vonatkozó közgyűlési határozat száma	A kormányhatósági jóváhagyás száma	Észrevételek (utólagos módosítások)
49	A rendes járatú időhöz kötött személyszállítási, vagyis társaskocsi iparról	18. kgy. 1907. 15.935. alisp. 1906.	46.653 VI. A. 1907. K. M.	
50	A szarvasmarha-, sertés- és juh-tenyésztésről, valamint a közlegelőkről	192. kgy. 7924. alisp. 1926.	35.667 VI. 3. 1928. F. M.	
51	A törvényhatósági kisgyűlés tagjainak számáról	689. kgy. 23.625. alisp. 1929.	81.346 1929. III. B. M.	
52	A törvényhatósági választókerületekről és az egyes választókerületekben választandó törvényhatósági bizottsági tagok számáról	411. kgy. 14.690. alisp. 1929.	80.315 1929. III. B. M.	
53	A temetőkről és temetkezésekről	46. kgy. 1925. ad 5704. alisp. 1924.	33.710. I. a. 1925. N. M. M.	
54	A törvényhatósági közutakon hófúvás, hegyomlás és árvíz alkalmával előforduló közlekedési veszélyeknek és akadályoknak elhárításáról és megszüntetéséről	178. kgy. 1893.	51.551 1893. K. M.	
55	A tűzrendészeti szabályrendelet	746. kgy. 3301. alisp. 1909.	75.088 VI. a. 1909. B. M.	
56	A törvényhatósági útbiztosoknak szolgálati viszonyairól, minősítéséről és hivatalos teendőiről	313. kgy. 22.219. alisp. 1900.	68.384 1900. K. M.	
57	A törvényhatósági útkaparók szolgálati viszonyai és hivatalos teendőiről	7. kgy. 14.868. alisp. 1895.	28.954 I. 1895. K. M.	
58	Vármegyei szervezési szabályrendelet	26. kgy. 26.835. alisp. 1929.	4149 1930. III. B. M.	
59	A vármegyei háztartási alap tulajdonában álló személyszállító gépkocsi igénybevételéről és fentartásáról	612. kgy. 18412. alisp. 1929.	41.206 1930. III. B. M.	
60	A vármegyei alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról	21. kgy. 1914. 20.410. alisp. 1913.	26.812 III. b. 1914. B. M.	Az egyesített nyugdíjszabályrendelet hatálytalanította
61	A vásári rendtartásról	747. kgy. ad 838. alisp. 1909.	75.110 VI. a. 1909. K. M.	

Folyószám	A szabályrendelet megnevezése	Az alkotásra, ill. legutóbbi módosításra vonatkozó közgyűlési határozat száma	A kormányhatósági jóváhagyás száma	Észrevételek (utólagos módosítások)
62	A vármegyei közúti alap tulajdonában álló személyszállító-gépkocsi igénybevételéről és fentartásáról	541. kgy. 15.809. alisp. 1929.		Jóváhagyást még nem nyert
63	A villamos berendezések védelméről	103. kgy. 5932. alisp. 1930.	127.353 VIII. 1930. B. M.	
64	A zsibáruskodásról, a foglalkozást közvetítő és cselédszerző üzletekről, kéményseprési és bérkocsi iparról	626. kgy. 1884. 3587. alisp. 1886.	12.561 1886. K. M.	A kéményseprési ipar külön szabályrendelettel szabályozva.
65	Az 1883. évi XX. tc. 3. §-a alá tartozó községi (városi) területek vadászati jogának hasznosításáról és azokon a vadászat gyakorlásáról	185 kgy. 1930. 11.146 alisp. 1929.	194.044 1931. VIII. B. M.	

Baranyavármegye felosztása országgyűlési képviselőválasztói kerületek és szavazókörök szempontjából

Baranyavármegye az országgyűlési képviselőválasztói kerületek szempontjából nyolc választókerületre oszlik és ennek megfelelően nyolc országgyűlési képviselőt választ.

Az egyes választókerületek és azok keretén belül a községek, illetve Mohács megyei város szavazóköröi a következők:

I. Dárdai választókerület

A választókerület központja Magyarbóly község. Szavazókörök:

1. Bezedek. 2. Illocska. 3. Ivándárda. 4. Kislippó. 5. Lapáncsa. 6. Lippó. 7. Magyarbóly. 8. Németmárok. 9. Sárok.

A kerület országgyűlési képviselője *Schmidt Miklós dr.* ügyvéd (Budapest, Astoria szálló — Mohács).

II. Mohácsi választókerület

A választókerület központja: Mohács megyei város. Az egyes szavazókörök:

1. Bár. 2. Cseledoboka. 3. Dunaszekcső I. 4. Dunaszekcső II. 5. Dunaszekcső III. 6. Hercegszabar. 7. Kisnyárad. 8. Kölked. 9. Lánycsók. 10. Mohács város I. 11. Mohács város II. 12. Mohács város III. 13. Mohács város IV. 14. Mohács város V. 15. Mohács város VI. 16. Mohács város VII. 17. Cselegörcsöny. 18. Somberek. 19. Udvar.

Az országgyűlési képviselő: *Mihályffy Vilmos* ny. államtitkár. Budapest, I. Horthy Miklós-út 4. szám.

III. Pécsváradi választókerület

A kerület központja: Pécsvárad község és ide tartoznak:

1. Apátvarasd.
2. Berkesd.
3. Császa.
4. Ellend.
5. Fazekasboda.
6. Feked.
7. Geresd.
8. Hidas.
9. Himesháza.
10. Kárász.
11. Kátoly.
12. Kékesd.
13. Lovászhetyén.
14. Magyaregregy.
15. Maráza.
16. Máriakéménd.
17. Nagypall.
18. Óbánya.
19. Ófalu.
20. Palotabozsok.
21. Pereked.
22. Pécsvárad I.
23. Pécsvárad II.
24. Pusztakisfalu.
25. Püspöklak.
26. Püspökmárok.
27. Püspök-nádasd.
28. Püspökszenterzsébet.
29. Rácmecske.
30. Szászvár.
31. Szebény.
32. Szellő.
33. Szilágy.
34. Szür.
35. Vékény.
36. Véménd.
37. Zengővárkony.
38. Zsibrik szavazókörök.

A kerületet az országgyűlésen *vitéz Keresztes-Fischer Miklós dr. ny. főszolgabíró* képviseli. (Pécsvárad.)

IV. Sásdi választókerület

A kerület központja Sásd község, az egyes szavazókörök pedig:

1. Alsómocsolád.
2. Ág.
3. Bakócza.
4. Baranyajenő.
5. Baranyaszentgyörgy.
6. Magyarszék.
7. Barátur.
8. Bikal.
9. Csikóstöttös.
10. Egyházbér.
11. Felsőegerszeg.
12. Felsőmindszent.
13. Gerényes.
14. Godisa.
15. Gödre.
16. Gödreszentmárton.
17. Gyümölcsény.
18. Hegyhátmaróc.
19. Hörnyék.
20. Jágonak.
21. Kaposzekcső.
22. Kisbattyán.
23. Kisbeszterce.
24. Kisbodolya.
25. Kishajmás.
26. Kisvaszar.
27. Komló.
28. Köblény.
29. Liget.
30. Magyarhertelend.
31. Mágocs I.
32. Mágocs II.
33. Mánfa.
34. Mecsekfalu.
35. Mecsekjánosi.
36. Mecsekpölöske.
37. Mekényes.
38. Meződ.
39. Nagyhajmás.
40. Oroszló.
41. Palé.
42. Pécsbudafa.
43. Ráckozár.
44. Sásd.
45. Szalatnak.
46. Szatina.
47. Szágy.
48. Szárász.
49. Tarrós.
50. Tékes.
51. Tófü.
52. Tormás.
53. Varga.
54. Vásárosdombó.
55. Vázsnok.

A választási kerület országgyűlési képviselője *Feniczy Ignác dr. ny. főszolgabíró*. (Budapest, Astoria-szálló — Pécs, Szigeti országút 1. szám.)

V. Siklói választókerület

A kerület központja Siklós nagyközség, idetartoznak, mint szavazókörök:

1. Adorjás.
2. Alsószentmárton.
3. Baranyahídvég.
4. Besence.
5. Bisse.
6. Bogdása.
7. Cún.
8. Csarnóta.
9. Diósvizló.
10. Drá-

vacsehi. 11. Drávacsepely. 12. Drávaiványi. 13. Dráwapalkonya. 14. Dráwapiski. 15. Drávaszabolcs. 16. Drávaszerdahely. 17. Egyházasharaszti. 18. Gordisa. 19. Gyüd. 20. Harkány. 21. Hirics. 22. Ipacsfa. 23. Kákics. 24. Kemse. 25. Kémes. 26. Kiscsány. 27. Kisharsány. 28. KISSZENTMÁRTON. 29. Kistapolca. 30. Kőrös. 31. Kovácsbida. 32. Lúzsok. 33. Marócsa. 34. Matty. 35. Márfa. 36. Nagycsány. 37. Nagyarsány. 38. Nagytótfalu. 39. Old. 40. Oszró. 41. Páprád. 42. Piskó. 43. Rádfalva. 44. Sámod. 45. Sellye. 46. Siklós I. 47. Siklós II. 48. Siklós III. 49. Siklósnagyfalu. 50. Sósvertike. 51. Szaporca. 52. Szava. 53. Terehegy. 54. Tésenfa. 55. Turony. 56. Vajszló. 57. Vejti. 58. Zaláta.

A kerület megválasztott országgyűlési képviselője *Simon János* birtokos (Budapest, Ballagi Mór-u. 8. sz. — Nagyarsány.)

VI. Szalántai választókerület

A kerület központja Szalánta községben van, szavazókörei :

1. Áta. 2. Birján. 3. Bosta. 4. Cserkut. 5. Egerág. 6. Garé. 7. Göröcsöny. 8. Gyód. 9. Hásságy. 10. Hird. 11. Hosszuhetény. 12. Keménygadány. 13. Keszü. 14. Kisherend. 15. Kiskassa. 16. Kisujbánya. 17. Kozármislény. 18. Kökény. 19. Kővágószőlős. 20. Kővágótóttós. 21. Lothárd. 22. Magyarsarlós. 23. Martonfa. 24. Málom. 25. Mecsekalja. 26. Mecsekszabolcs I. 27. Mecsekszabolcs II. 28. Nagyárpád. 29. Nagykozár. 30. Németi. 31. Ócsárd. 32. Pellérd. 33. Peterd. 34. Pécsarányos. 35. Pécsdevecser. 36. Pécsudvard. 37. Pogány. 38. Püspökbogád. 39. Püspökszentlászló. 40. Rácpetre. 41. Regenye. 42. Romonya. 43. Somogy. 44. Szalánta. 45. Szemely. 46. Szilvás. 47. Szőke. 48. Szökéd. 49. Vasas.

Országgyűlési képviselő: *Brogli József*, az Országos Jegyzői Árvaház főigazgatója Budapest, VIII., Stáhly-út 1. szám.

VII. Szentlőrinci választókerület

A választókerület központja: Szentlőrinc község és a következő szavazóköröket foglalja magában :

1. Abaliget. 2. Babarcszöllős. 3. Bakonya. 4. Baksa. 5. Bánfa. 6. Bános. 7. Becefa. 8. Boda. 9. Botykapeterd. 10. Bükkösd. 11. Czinderybogád. 12. Csebény. 13. Cserdi. 14. Csonkamindszent. 15. Dencsháza. 16. Dinnyeberki. 17. Gerde. 18. Gilvánfa. 19. Gorica. 20. Gyöngyfa. 21. Gyürüfü. 22. Hegyszentszánta. 23. He-

lesfa. 24. Hetvehely. 25. Horváthertelend. 26. Husztót. 27. Ibafa. 28. Kacsóta. 29. Karácodfa. 30. Katádfa. 31. Kán. 32. Kisasszonyfa. 33. Kisbicsérd. 34. Kisdér. 35. Korpád. 36. Kovácsszénája. 37. Magyarmecske. 38. Magyarszentiván. 39. Magyartelek. 40. Mecsekrákos. 41. Mecsekszakál. 42. Megyefa. 43. Monosokor. 44. Nagybicsérd. 45. Nagypeterd. 46. Nagyváty. 47. Nyugotszenterzsébet. 48. Okorág. 49. Okorvölgy. 50. Orfú. 51. Ózdfalu. 52. Pázdány. 53. Pécsbagota. 54. Rózsafa. 55. Siklósbodony. 56. Sumony. 57. Szabadszentkirály. 58. Szentdienes. 59. Szentkatalin. 60. Szentlőrinc I. 61. Szentlőrinc II. 62. Tekerés. 63. Tengeri. 64. Téseny. 65. Ujmindszent. 66. Vásárosszentgál. 67. Velény. 68. Zók.

A választókerület országgyűlési képviselője *Patacsi Dénes* v. honvédelmi államtitkár, birtokos. (Budapest, Hunyadi János-u. 8. szám. — Moldvány-puszta, Patacsi major, u. p. Szigetvár.)

VIII. Villányi választókerület

A választókerület központja Villány község, a következő szavazókörökkel:

1. Babarc. 2. Belvárdgyula. 3. Beremend. 4. Borjád. 5. Hergesztmárton. 6. Hidor. 7. Ivánbattyán. 8. Kásád. 9. Kisbudmér. 10. Kisjakabfalva. 11. Kistótfalu. 12. Liptód. 13. Majs. 14. Monyoród. 15. Nagybudmér. 16. Nagynyárád. 17. Németbóly I. 18. Németbóly II. 19. Németpalkonya. 20. Nyomja. 21. Olasz. 22. Pócsa. 23. Ráctóttós. 24. Szajk. 25. Szederkény. 26. Versend. 27. Villány I. 28. Villány II. 29. Villánykövesd. 30. Virágos. 31. Vókány.

Országgyűlési képviselő *Bleyer Jakab dr.* egyetemi ny. r. tanár. Budapest, VIII. Mikszáth Kálmán-tér 4. szám.

A vármegyei törvényhatósági választókerületek beosztása

Baranyavármegyének a törvényhatósági választókerületekről és az egyes választókerületekben választandó törvényhatósági bizottsági tagok számáról az 1929. évi XXX. t.-cikk 12. §-a értelmében alkotott szabályrendelete szerint a törvényhatósági választókerületek területi beosztása és az egyes választókerületekben választandó törvényhatósági bizottsági rendes tagok és póttagok száma a következő:

1. Villányi választókerület

Székhelye: Villány. Magában foglalja: Bezedek, Hercegszentmárton, Illocska, Ivándárda, Kislippó, Lapáncsa, Lippó, Magyarbóly, Németmárok, Sáros, Villány és Virágos községeket. A választókerület választ: 4 rendes és 2 póttagot.

2. Baranyaszéki választókerület

Székhelye: Baranyaszék. Magában foglalja: Abaliget, Baranyaszék, Barátur, Bános, Egyházbér, Hetvehely, Husztót, Karácodfa, Kán, Kisbattyán, Kisbodolya, Komló, Kovácsszénája, Liget, Magyarhertelend, Mecsekfalu, Mecsekjánosi, Mecsekpölöske, Mecsekrákos, Mecsekszakál, Mánfa, Okorvölgy, Orfű, Pécsbudafa, Szentkatalin és Tekeres községeket. A választókerület választ: 6 rendes és 3 póttagot.

Sásdi választókerület

Székhelye: Sásd. Magában foglalja: Bakóca, Baranyajenő, Baranyaszentgyörgy, Felsőegerszeg, Felsőmindszent, Godisa, Gödre, Gödreszentmárton, Gyümölcsény, Hörnyék, Kisbeszterce, Kishajmás, Oroszló, Palé, Sásd, Szatina, Szágy, Tormás, Varga és Vázsnok községeket. A választókerület választ: 6 rendes és 3 póttagot.

4. Kaposszekcsői választókerület

Székhelye: Kaposszekcső. Magában foglalja: Ág, Császa, Csikóstóttós, Gerényes, Hegyhátmaróc, Jágonak, Kaposszekcső, Kárász, Kisvaszar, Magyaregregy, Meződ, Ráckozár, Szalatnak, Szárász, Szászvár, Tarrós, Tékes, Tófiú, Vásárosdombó és Vékény községeket. A választókerület választ: 8 rendes és 4 póttagot.

5. Mágocsi választókerület

Székhelye: Mágocs. Magában foglalja: Alsómocsolád, Bikal, Köblény, Mágocs, Mekényes és Nagyhajmás községeket. A választókerület választ 4 rendes és 2 póttagot.

6. Dunaszekcsői választókerület

Székhelye: Dunaszekcső. Magában foglalja: Dunaszekcső, Cseledoboka, Cselegörcsöny és Somberek községeket. A választókerület választ: 4 rendes és 2 póttagot.

7. Lánycsóki választókerület

Székhelye: Lánycsók. Magában foglalja: Bár, Hercegszabar, Kisnyárad, Kölked, Lánycsók, Majs, Nagynyárad és Udvar községeket. A választókerület választ: 6 rendes és 3 póttagot.

8. Németbólyi választókerület

Székhelye: Németbóly. Magában foglalja: Babarc, Borjád, Lipród, Németbóly, Pócsa, Ráctóttós, Szajk és Versend községeket. A választókerület választ: 6 rendes és 3 póttagot.

9. Somogyi választókerület

Székhelye: Somogy. Magában foglalja: Hásságy, Hird, Hosszuhetény, Kisujbánya, Kozármislény, Magyarsarlós, Martonfa, Nagypárad, Nagykozár, Pécsudvard, Püspökbogád, Püspökszentlászló, Romonya, Somogy és Vasas községeket. A választókerület választ: 8 rendes és 4 póttagot.

10. Mecsekaljai választókerület

Székhelye: Mecsekalja. Magában foglalja: Cserkut, Kővágószőlős, Kővágótóttós, Mecsekalja és Mecsekszabolcs községeket. A választókerület választ: 4 rendes és 2 póttagot.

11. Pellérdi választókerület

Székhelye: Pellérd. Magában foglalja: Bosta, Garé, Görcsöny, Gyód, Keménygadány, Keszü, Kökény, Málom, Ócsárd, Pellérd, Pécsarányos, Regenye, Szilvás és Szőke községeket. A választókerület választ: 4 rendes és 2 póttagot.

12. Szalántai választókerület

Székhelye: Szalánta. Magában foglalja: Áta, Belvárdgyula, Birján, Egerág, Kisbudmér, Kisherend, Kiskassa, Lothárd, Nagybudmér, Németi, Peterd, Pécsdevecser, Pogány, Rácpetre, Szalánta, Szemely és Szökéd községeket. A választókerület választ: 6 rendes és 3 póttagot.

13. Püspöknádasdi választókerület

Székhelye: Püspöknádasd. Magában foglalja: Apátvarasd, Hidas, Lovászhetény, Óbánya, Ófalu, Pusztakisfalu, Püspöknádasd, Rácmecske és Zsibrik községeket. A választókerület választ: 4 rendes és 2 póttagot.

14. Pécsváradi választókerület

Székhelye: Pécsvárad. Magában foglalja: Berkesd, Ellend, Fazekasboda, Geresd, Kátoly, Kékesd, Maráza, Nagypall, Pereked, Pécsvárad, Püspökszenterzsébet, Püspöklak, Szellő, Szilágy és Zengővárkony községeket. A választókerület választ: 8 rendes és 4 póttagot.

15. Palotabozsoki választókerület

Székhelye: Palotabozsok. Magában foglalja: Feked, Himesháza, Palotabozsok, Püspökmárok, Szebény, Szür és Véménd községeket. A választókerület választ: 6 rendes és 3 póttagot.

16. Szederkényi választókerület.

Székhelye: Szederkény. Magában foglalja: Hidor, Máriakéménd, Monyoród, Nyomja, Olasz és Szederkény községeket. A választókerület választ: 2 rendes és 1 póttagot.

17. Siklói választókerület.

Székhelye: Siklós. Magában foglalja: Alsószentmárton, Bisse, Csarnóta, Drávaszabolcs, Egyházasharaszti, Gyüd, Harkány, Ipacsfa,

Kistapolca, Kistótfalu, Márfa, Old, Siklós, Siklósnagyfalva, Szava, Terehegy, Turony és Vókány községeket. A választókerület választ: 8 rendes 4 póttagot.

18. Nagyharsányi választókerület.

Székhelye: Nagyharsány. Magában foglalja: Beremend, Gordisa, Ivánbattyán, Kásád, Kisharsány, Kisjakabfalva, Matty, Nagyharsány, Nagytótfalu, Németspalkonya és Villánykövesd községeket. A választókerület választ: 4 rendes és 2 póttagot.

19. Kémesi választókerület.

Székhelye: Kémes. Magában foglalja: Adorjás, Baranyahidvég, Besence, Cun, Diósviszló, Drávacsehi, Drávacsepely, Drávpalkonya, Drávapiski, Drávaszerdahely, Hirics, Kémes, Kísszentmárton, Kovácshida, Kórós, Luzsok, Páprád, Rádfalva, Sámód, Szaporca, Tésenfa, Vajszló és Vejtí községeket. A választókerület választ: 6 rendes és 3 póttagot.

20. Szentlőrinci választókerület.

Székhelye: Szentlőrinc. Magában foglalja: Bükkösd, Csebény, Cserdi, Csonkamindszent, Dinnyeberki, Gorica, Gyűrűfü, Helesfa, Horváthertelend, Ibafa, Kacsóta, Korpád, Megyefa, Nagyváty, Szabadszentkirály és Szentlőrinc községeket. A választókerület választ: 6 rendes és 3 póttagot.

21. Magyarmecskei választókerület.

Székhelye: Magyarmecske. Magában foglalja: Bánfa, Becefa, Botyka, Dencsháza, Gilvánfa, Katádfa, Kisasszonyfa, Kispeterd, Magyarmecske, Magyartelek, Monosokor, Nagypeterd, Nyugotszenterzsébet, Okorág, Rózsafa és Szentdienes községeket. A választókerület választ: 4 rendes és 2 póttagot.

22. Baksai választókerület.

Székhelye: Baksa. Magában foglalja: Babarczöllös, Bakonya, Baksa, Boda, Cinderybogád, Gerde, Hegyszentmárton, Kisbicsérd, Kisdér, Magyarszentiván, Nagybicsérd, Ózdfalu, Pázdány, Pécsbagota, Siklósbodony, Sumony, Tengeri, Téseny, Ujmindszent, Vásároszentgál, Velény és Zók községeket. A választókerület választ: 6 rendes és 3 póttagot.

23. Sellyei választókerület.

Székhelye: Sellye. Magában foglalja: Bogdása, Drávaiványi, Kákics, Kemse, Kiscsány, Marócsa, Nagycsány, Oszró, Piskó, Sellye, Sósvertike és Zaláta községeket. A választókerület választ: 4 rendes és 2 póttagot.

24. Mohács megyei városi I. választókerület.

Magában foglalja a város területére nézve az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított I., II., III., IV. szavazóköroket. A választókerület választ: 6 rendes és 3 póttagot.

25. Mohács megyei városi II. választókerület.

Magában foglalja a város területére nézve az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított V. VI. VII. szavazóköroket. A választókerület választ: 2 rendes és 1 póttagot.

Baranyavármegye törvényhatósági bizottsága

A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. t.-c. mellékletét alkotó A) kimutatás szerint a vármegye törvényhatósági bizottsági tagjainak létszáma 365.

A tagok az idézett törvény 2. §-ának 1—5 pontjaiban felsorolt részletezés szerint a következőképp oszlanak meg:

1. A legtöbb adótfizetők közül választott tagok

(A 2. §. (1) 1. pont.)

Megállapított számuk 132.

Antal Gyula gyógyszerész, Siklós.
Bartonicsek Károly malomtulajdonos, Villány.
Báder Miksa földbirtokos, Himesháza.
Beck Alajos dr. ügyvéd, Mohács.
Ifj. Beck Dávid földmives, Ivándárda.
Bencze László plébános, Kisasszonyfa.
Benedek Zsigmond gőzmalomtulajdonos, Vajszló.
Dr. Bernát Samu ügyvéd, Mohács.
Biedermann Imre báró földbirtokos, Szentegát
Brand Ede polg. isk. igazgató, Mohács.
Braun István esperes-plébános, Mágocs.
vitéz Brázay István földbirtokos, Pellérd.
Bubregh Emil gyógyszerész, Sellye.
Dr. Csauscher Jakab földbirtokos, Mohács.
Csányi József mészáros, Siklós.
Cserny János könyvkereskedő, Siklós.
Deutsch Valér igazg. mérnök, Siklós.
Dittrich József földbirtokos, Babare.
Driesz Lajos földbirtokos, Pécsvárad.

Eggenhoffer József földbirtokos, Budapest.
Emmerth Károly földmives, Somberek.
Faller József földmives, Dunaszekcső.
Faltay János dr. orvos, Mohács.
Feith Konrád ifj. kereskedő, Ivándárda.
Fejes János dr. ügyvéd, Siklós.
vitéz Felszeghy János kir. ügyészségi elnök, Pécs.
Ferth Miklós földmives, Lippó.
Fischer Ferenc ügyvéd, Pécs.
Furtényi Géza dr. ügyvéd, Pécsvárad.
Fürst Lajos bérlő, Siklós.
Gasparich György esperes-plébános, Németi.
Gombos György mézeskalácsosmester, Siklós.
Gölöncsér Sándor földmives, Nagyharsány.
Guttman János korcsmáros, Siklós.
Guttman Sándor vendéglős, Siklós.
Gyimóthy Jenő dr. körorvos, Villány.
Habich György földmives, Dunaszekcső.
Hainess Elemér ügyvéd, Mohács.
Heitzmann György földmives, Ipacsfa.
Hónig Dávid gőzmalomtulajdonos, Mágocs.
Horváth István ny. főszolgabíró, Pécs.
Igert Antal vaskereskedő, Siklós.
Illenberger Rezső M. P. V. forg. főnök, Pécs.
Jantsits Sándor szőlőbirtokos, Siklós.
Jeszenszky Iván földbirtokos, Megyefa.
Jeszenszky Imre földbirtokos, Gödre.
Kaitz Mátyás földbérlő, Rácgörcsöny.
Kammerer Andor földbirtokos, Magyartelek.
Kapp Jakab, földmives, Ilocska.
Kádas Lajos dr. járásorvos, Siklós.
Klein Béla takarékpénztári igazgató, Siklós.
Kollár Győző dr. kir. közjegyző, Szentlőrinc.
vitéz Kovách Antal ny. tábornok, Szilágy.
Krausz György dr. kir. közjegyző, Mohács.
Kresz E. András földmives, Bezedek.
Laczkovics Rezső földbirtokos, Pécs.
Láng Péter földmives, Szederkény.
Léderer Sámuel földbirtokos, Magyarmecske.

Mailáth György gróf földbirtokos, Bakóca.
Mammel Bernát földmives, Nyomja.
Manninger Adolf urad. igazgató, Németbóly.
Marschal János gazdálkodó, Siklós.
Maucha Sándor fölbirtokos, Kaposszekcső.
Mattyasovszky-Zsolnay Zsolt földbirtokos, Pécs.
Mayer Ferenc, polg. isk. tanár, Mohács.
Mazaly József bérlő, Belvárdgyula.
Mándy György földbirtokos, Téseny,
Mihályffy István dr. kórh. igazg. főorvos, Mohács.
Mirbach Antal dr. báró földbirtokos, Somberek.
Mostbacher Fülöp földmives, Szederkény,
Müllher Alajos dr. ügyvéd, Sásd.
Nagy Ernő dr. ügyvéd, Siklós.
Narancsik József dr. ügyvéd, Szentlőrinc.
Neumann Valér földbirtokos, Bisse.
Neumayer József dr. kórházi főorvos, Mohács.
Nékám Aurél gyószerezés, Pécsvárad.
Német Kálmán dr. ügyvéd, Mohács,
Orsó Gáspár földbirtokos, Kásád.
Pfaff Mihály dr. körorvos, Mágocs.
Popper Manó dr. ügyvéd, Mohács.
Porgányi Lajos ármentesítő társ. igazg. főmérnök, Mohács.
Quentell Ede földbirtokos, Szentkatalin.
Ratkovics Ferenc urad. jószágigazg., Kisszentmárton.
Rausz Alajos esperes-plébános, Babarc,
Rihmer Oszkár dr. ügyvéd. Pécsvárad.
Roheim Jenő fakereskedő, Mohács.
Rózsa Pál körállatorvos, Sellye.
Rüll János dr. orvos, Mohács.
Saortay Árpád dr. körorvos, Harkány.
Schaff Károly gőzmalomtulajdonos, Magyarország.
Schleiming Károly földmives, Babarc.
Schmidt Károly gyógyszerész, Mohács.
Schmidt Ádám földmives, Lippó.
Schmidt Lajos gőzmalomtulajdonos, Mohács.
Schmidt Miklós dr. ügyvéd, Mohács.
Schumann Károly gyapjufonó, Mágocs.
Schwartz Béla dr. ügyvéd, Mohács.

Sey László gyógyszerész, Vajszló.
Sikora Gyula bányagazgató helyettes, Mecsekszabolcs.
Simon János országgyűlési képviselő, Nagyharsány.
Stephaich Ferenc földbirtokos, Görösgal.
Stettner Pál urad. jószágigazgató, Nagynyárád.
Straka Rezső bányafőfelügyelő, Vasas.
Szántó Józsel földműves, Nagyharsány,
Szeitz József esperes-plébános, Püspökbogád.
Szekula István vámszaki tanácsos, Budapest
Szieberth Ferenc bőrkereskedő, Mohács.
Szieberth Károly tímár, Németbóly.
Ifj. Szieberth Károly földbirtokos, Németbóly.
Szivér István dr. ügyvéd, Mohács.
Sztáry Kornél kir. közjegyző, Mohács.
Szohl Jakab földbirtokos, Lánycsók.
vitész Sztankovánszky Pál földbirtokos, Alsómocsolád.
Szücs Ernő dr. ügyvéd, Szentlőrinc.
Taller István vendéglős, Sásd.
Teleki Sándor földbirtokos, Villány.
Tóth János vendéglős, Mohács.
Tóth Lajos földműves, Vajszló.
Vadnay Jenő ny. főszolgabíró, Harkány.
Vida Dezső gabonakereskedő, Mohács.
Vida Miklós földbérlő, Siklós.
Visy Pál ny. kir. ítélőtáblai bíró, Mohács.
Weigl József kereskedő, Sellye.

2. Az összes választók közül választott tagok

(A 2. §. (1.) 2. pont.)

Megállapított számuk 132.

Acsády Pál körjegyző, Kozármisleny (somogyi).
Ambrus Dávid földműves, Kémes (kéemesi).
Atol József földműves, Pellérd (pellérdi).
Bakó József földműves, Mecsekszabolcs (mecsekaljai).
Balaskó Béni földműves, Egyházasharaszti (siklói).
id. Bartonics Antal gazdálkodó, Villány (villányi).
Bátsmegyey Jenő tb. főszolgabíró, Szentlőrinc (kaposzekcsői).
Beck György földműves, Szalatnak (kaposzekcsői).

Bédy István földmíves, Kölked (lánycsóki).
 Bíró Péter földmíves, Magyarmecske (u. ott).
 Bócz János (felső) földmíves, Hosszúhetény (somogyi).
 Bocz József iparos, Szentlőrinc (u. ott).
 Bögri József ifj. földmíves, Siklósbcdony (baksai).
 Börzsöny László közs. főjegyző, Dunaszekcső (u. ott).
 Czövek Jenő földmíves, Garé (Pellérd).
 Czuni János földmíves, Cun (kémes).
 Dallos János földmíves, Kozármislény (somogyi).
 Deák István földmíves, Magyaregregy (kaposszekcsői).
 Dlusztusz Alajos vaskereskedő, Németbóly (u. ott).
 Dörmer György földmíves, Bikal (mágocsi).
 vitéz Drinóczi József földmíves, Maráza (pécsváradi).
 Eröss József igazgató-tanító, Mohács (mohácsi I.).
 Faller József földmíves, Baranyajenő (sásdi).
 Fábrián Ferenc földmíves, Siklós (siklósi).
 Fenicz Ignác dr. orsz. képviselő, Pécs (magyarszéki).
 Fischer Béla alispán, Pécs (mohácsi I.).
 Fládung János földmíves, Püspöklak (pécsváradi).
 Folk János földmíves, Majs (lánycsóki).
 Frank Dániel földmíves, Mekényes (mágocsi).
 Frányó Farkas Mihály földmíves, Dunaszekcső (dunaszekcsői).
 Freitag Kálmán földmíves, Hásságy (somogyi).
 Gab Lőrinc földmíves, Mágocs (mágocsi).
 Galló János földmíves, Magyarszék (magyarszéki).
 Garai Ferenc, földmíves, Sumony (baksai).
 Gál Ferenc földmíves, Diósvizló (kémes).
 Géczy Sámuel ifj. földmíves, Okorág (magyarmecskei).
 Gossmann Márton földbirtokos, Babarc (németbólyi).
 Gothár Ferenc földmíves, Sásd (sásdi).
 Guhr András földmíves, Nyomja (szederkényi).
 Habich Ádám körjegyző, Pécsvarad (pécsváradi).
 Hagenthurn Ede körjegyző, Püspöknádasd (u. ott).
 Hagenthurn Elemér földmíves, Kisbudmér (szalántai).
 Hajdu Sándor földmíves, Harkány (siklósi).
 Halas Ferenc földmíves, Szentlőrinc (szentlőrinci).
 Handler Rezső földmíves, Kisnyárád (lánycsóki).
 Hauer Nándor korcsmáros, Felsőmindszent (sásdi).
 Heim József bányamunkás, Mecsekszabolcs (mecsekaljai).

Hell József földmives, Hetvehely (magyarszéki).
 Hideg János ref. lelkész, Nagyharsány (sellyei).
 Hitre József földmives, Drávaszerdahely (kémes).
 vitéz Horváth István dr. főszolgabíró, Pécsvárad (somogyi)
 Jakab Péter földmives, Old (siklói).
 Jäger János földmives, Pécsvárad (pécsváradi).
 Kasza József földmives, Alsóegerszeg (baksai).
 Keil Ambrus ács, Beremend (nagyharsányi).
 vitéz Keresztes-Fischer Ferenc m. kir. belügyminiszter,
 Budapest (szalántai).
 vitéz Keresztes-Fischer Miklós főszolgabíró, Pécsvárad (palotabozsoki).
 Kern János földmives, Hercegszabar (lánycsói).
 Kerner Ferenc földmives, Palotabozsok (ú. ott).
 Keszler József (Bindersz) földmives, Lánycsók (ú. ott).
 Kienle Ernő körjegyző, Villány (villányi).
 Kis Csordás István földmives Gerényes (kaposszekcsői).
 Kis Gál János földmives, Zaláta (sellyei).
 Kiss Dezső földmives, Baksa (baksai).
 Klausz János földmives, Gödre (sásdi).
 Komor János földmives, Egerág (szalántai).
 Kovács István földmives Tormás (sásdi).
 Kovács László földmives, Ipacsfa (siklói).
 Kovács Sándor földmives, Mohács (pécsváradi).
 Kramm György földmives, Nagynyárád (lánycsói).
 Krasz János földmives, Rácmecske (püspöknádasdi).
 Kroh Ferenc földmives, Himesháza (palotabozsoki).
 Kudar Pál földmives, Vajszló (kémes).
 Künszler József földmives, Abaliget (magyarszéki).
 Kvála István földmives, Mohács (mohácsi II.).
 vitéz Lakatos József földmives, Vejti (kémes).
 László Antal földmives, Jágónak (kaposszekcsői).
 Leimszieder Lajos földmives, Dunaszekcső (dunaszekcsői).
 Lemle Henrik földmives, Kaposszekcső (kaposszekcsői).
 Mammel János szabó, Pócsa (németbólyi).
 Markvart Antal földmives, Köblény (mágocsi).
 Mayer József földmives, Dunaszekcső (dunaszekcsői).
 Meckler Ferenc községi bíró, Siklós (siklói).
 Mézes János földmives, Kisharsány (nagyharsányi).

Mihálffy Vilmos országgyűlési képviselő, Budapest (mohácsi II.).
Mikó Ignác földmives, Vásároszentgál (baksai).
Müller János kereskedő, Véménd (palotabozsoki).
vitész Moldvai János földmives, Szebény (palotabozsoki).
Müller Dezső földmives, Szava (siklói).
Müller János földmives, Püspöknádasd (u. ott).
Nagy József körjegyző, Helesfa (szentlőrinci).
Nagy József földmives, Gyűrűfű (szentlőrinci).
Nádosi Imre dr. földbirtokos, Helesfa (szentlőrinci).
Pap József kereskedő, Mohács (mohácsi I.).
Patacsi Dénes országgyűlési képviselő, Szentdienes (magyarmecskei).
Pavkovics Antal Pál városgazda, Mohács (mohácsi I.).
Pápé László takarékpénztári igazgató, Sellye (sellyei).
Pernecker István bányamunkás, Somogy (somogyi).
Pécsi István földmives, Mohács (mohácsi I.).
Péter György földmives, Romonya (somogyi).
Pintér István földmives, Sásd (sásdi).
Püspöki Sándor földmives, Nagytótfalu (nagyharsányi).
Ifj. Radó Márton földmives, Püspökbogád (u. ott).
Reiber János földmives, Hidas (püspöknádasdi).
Ripszám Boldizsár földmives, Nagypall (pécsváradi).
Ropoli Mihály földmives, Magyarhertelend (magyarszéki).
Rubint József mulakatos, Mohács (mohácsi I.).
Schneider András földmives, Lapáncsa (villányi).
Schneider József földmives, Rácpetre (szalántai).
Simon Márton földmives, Birján (szalántai).
Szabó József bányamunkás, Mecsekszabolcs (mecsekaljai).
Ifj. Szeli János földmives, Kárász (kaposszekcsői).
Szelig József földmives, Véménd (palotabozsoki).
Szolga József földmives, Sósvertike (sellyei).
Szujkó Ferenc földmives, Gyúd (siklói).
Szük Imre földmives, Helesfa (szentlőrinci).
Timkó Gyula bányafőfelügyelő, Komló, (magyarszéki).
Tóth János földmives, Kispeterd (magyarmecskei).
Trischler Ferenc földmives, Németbóly (u. ott).
Turán József földmives, Kővágóttös (mecsekaljai).
Ulrich Henrik földmives, Máriakéménd (szederkényi).
Ungerbiller Henrik földmives, Borjád (németbólyi).
Urbanik János földmives Ráctóttös (németbólyi).

Vér József földmíves, Görcsöny (pellérdi).
Ifj. Vér Mihály földmíves, Pécsarányos (pellérdi).
Vértes József körjegyző, Bezedek (villányi).
Vig Mihály földmíves, Lothárd (szalántai).
Vincen Béla földmíves, Gerde (baksai).
Vitéz József földmíves, Matty, (nagyharsányi).
Vitzl Péter földmíves, Fazekasboda (pécsváradi).
Ifj. Wagner Jakab földmíves, Ráckozár (kaposszekcsői).
Walter Antal földmíves, Kékesd (pécsváradi).

3. a) A szakszerűség képviselője címén tagok:

(A 2. §. (1.) 3. a) pont.)

Megállapított számuk 11.

Dr. Berze-Nagy János kir. tanfelügyelő, Pécs.
Brenner Kálmán számvevőségi főtanácsos, Pécs.
Földváry Miksa főerdőtanácsos, Kaposvár.
Gulner Elemér m. kir. gazd. felügyelő, Pécs.
Halász Antal p. ü. főtan., a m. kir. pénzügyig. vezetője, Pécs.
Lovász Pál dr. OTI ügyvezető, Pécs.
Mátray Rudolf tanker. főigazgató, Székesfehérvár.
Nagy Lajos törvényhatósági állatorvos, Pécs.
Rózsahegyi Gyula kir. műszaki tanácsos, Pécs.
Szieberth Róbert vm. tanítóegyesületi elnök, Pécs.
Teller Gyula államrendőrségi ker. főkapitány, Budapest.

3. b) A vallásfelekezetek képviselője címén tagok

(A 2. §. (1.) 3. b) pont.)

Megállapított számuk 11.

Bock József esperes-plébános, Némethbóly.
Böbel János plébános, Vásárosdombó.
Fuchs János ág. h. ev. lelkész, Ráckozár.
Kápolnay Zsigmond dr. plébános, Mohács.
Kéthelyi József dr. plébános, Dunaszekcső.
P. Kovács Rajmund ferencrendi házfőnök, Siklós.
Kővágó Péter dr. esp.-plébános, Himesháza.
Szücs József esp.-plébános, Sásd.
Taksonyi János dr. plébános, Mecsekszabolcs.
Ujváry Géza plébános, Egerág.
Vikár Zoltán ref. lelkész, Mohács.

3. c) Érdekképviseltek kiküldött tagjai

(A 2. §. (1.) 3. c) pont.)

Megállapított számuk 49.

sikabonyi Angyal László építésmérnök, Vasas.
Balogh József dr. várm. tb. fő-, járásorvos, Sásd.
Balogh Pál kereskedő, Mohács.
Báró András vincellér, Mecsekalja.
Bencze Ferenc földmives, Szilágy.
Birk Ernő bérlő, Pellérd, Keresztes puszta.
Biró Lajos bérlő, Cun.
Bodó János ny. igazg.-tanító, Szava.
Borsós János gazd. cseléd, Rácbóly puszta.
Bózsa Kálmán ny. körjegyző, Pécs.
Csupits Lukács földmives, Mohács.
Decsi Imre földmives, Szellő.
Eckhardt Sebestyén földmives, Németmárok.
Ehrenfeld Antal nagykereskedő, Mohács.
Fáncsi Imre tanító, Varga.
Fehérváry István műszaki tanácsos, Mohács.
Fónay Lajos jószágigazgató, Pécs.
Gebauer Tivadar kereskedő, Szentlőrinc.
Gergics Lajos földmives, Kisasszonyfa.
Gesselmann Konrád földmives, Kaposszekcső.
Görgey Mihály főintéző, Németbóly.
Győr János földmives, Okorág.
vitész Györkö Sándor földmives, Kisharsány.
Hal József dr. járásorvos, Pécsvárad.
Halász Péter földmives, Mohács.
Hamburger Kálmán kádár, Siklós.
Ihász Lajos közs. jegyző, Nagyarsány.
vitész Józán Sándor gazdálkodó, Dencsháza.
Kaufmann József dr. ügyvéd, Mohács.
Kocsis János urad. kulcsár Jágonak.
Koszits Ákos dr. m. kir. kormányfőtanácsos, ügyvéd, Pécs.
Kresz Károly bérlő, Rácmecske.
Krasznay Miklós dr. ügyvéd, Pécs.
vitész Kun Lajos plébános, Kárász.

Madarász István dr. m. kir. kormányfőtanácsos, kir. közjegyző, Pécs.

Mittler Ferenc asztalos, Siklós.

Somogyi Miksa ny. közs. főjegyző, Mágocs.

Vida Lajos dr. járásorvos, Mohács.

Virág Károly kőfaragó, Siklós.

Zambach Endre urad. főintéző, Magyarbóly.

4. Az örökös tagok

(A 2. §. (1.) 4. pont.)

A tagsági helyek száma 16

Albrecht kir. herceg, Budapest.

Benyovszky Móric gróf földbirtokos, Siklós.

Biedermann Rezső báró földbirtokos, Szentegát puszta.

Fenyvessy Béla dr. egyetemi r. tanár, Pécs.

Heckenberger Konrád dr. m. kir. kormányfőtanácsos, plébános, Lánycsók.

Igaz Béla dr. praelátus-kanonok, felsőházi tag, Pécs.

Kammerer Ferenc földbirtokos, Magyartelek.

Mándy Samu földbirtokos, felsőházi tag, Szentlőrinc.

Montenuovo Nándor herceg földbirtokos, Németbóly.

Muszti István földbirtokos, Nagykozár.

Schneider József földműves, Németbóly,

Tyószits Sándor földbirtokos, Kisasszonyfa.

Virág Ferenc megyéspüspök, Pécs.

Egy hely üresedésben.

5. Hivatali állásuknál fogva tagok

(A 2. §. (1.) 5. pont.)

Megállapított számuk 19

Fischer Béla alispán, Pécs.

Hoffer Kálmán vm. főjegyző, Pécs.

Gács Ferenc dr. várm. t. főügyész, Pécs.

Blaskovich Iván dr. főszolgabíró, Sásd.

Bognár Gyula főszolgabíró, Szentlőrinc.

vitéz Horváth István dr. főszolgabíró, Pécsvárad.

Lieber Ferenc dr. főszolgabíró, Siklós.

Németh Károly főszolgabíró, Mohács.

Szivér István dr. főszolgabíró, Pécs.
Tóth Dezső főszolgabíró, Villány.
Margitay Lajos dr. polgármester, Mohács.
Ollé István várm. tb. főjegyző, Pécs.
Vidakovich Lajos dr. vármegyei t. főorvos, Pécs.
Andretzky József dr. h. árv. elnök, Pécs.
Németh Dénes árv. ülnök, Pécs.
Kusinszky Sándor dr. árv. ülnök, Pécs.
Huba Aladár dr. árv. ülnök, Pécs.

Vármegyei kisgyűlés

(1929:XXX. t.-c. 34. §.)

Elnöke a főispán, akadályoztatása esetén az alispán.

Tagjai: *a) Hivatalbéli tagok közül* az alispán, a vármegyei főjegyző, az árvaszéki elnök, a tiszti főügyész, a tiszti főorvos.

b) A legtöbb adófizetők közül: dr. Beck Alajos, báró Biedermann Imre, Mammel Bernát, Simon János, dr. Szücs Ernő és Teleki Sándor.

c) A választott tagok közül: Id. Bartonics Antal, Eröss József, Gossmann Márton, Hideg János, Lemle Henrik és Patcsi Dénes.

d) Az érdekképviseleti tagok közül: Bózsa Kálmán, Gebauer Tivadar, dr. Koszits Ákos és dr. Madarász István.

e) Az összes tagok közül: Gróf Benyovszky Móric, Driesz Lajos, dr. Fenyvessy Béla, dr. Heckenberger Konrád, dr. Igaz Béla, Muszti István, Schmidt Lajos és Tyoszits Sándor.

Közigazgatási bizottság

Elnök a főispán, helyettes elnök az alispán.

Tagjai: *a) hivatalból:* az alispán, a főjegyző, az árvaszéki elnök, a tiszti főorvos, a törvényhatósági m. kir. állatorvos, a m. kir. pénzügyigazgató, a kir. tanfelügyelő, az államépítészeti hivatal vezetője, a kir. ügyészség elnöke, a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője.

b) Választott tagok: Benyovszky Móric gróf, Driesz Lajos, Heckenberger Konrád dr., Igaz Béla dr., K. Mándy Sámuel, Montenuovo Nándor herceg, Muszti István, Szücs Ernő dr., Tyoszits Sándor és Virág Ferenc.

Szakbizottságok és választmányok

1. *Allandó népnevelő bizottság, (1933—1935.)*

Id. Bartonics Antal gazdálkodó, Villány. Dr. Bencze László r. kat. plébános, Kisasszonyfa. Bodó János nyug. igazgató-tanító, Szava. N. Czuni János földmives, Kémes. Eröss József nyug. ig. tanító, Mohács. Faller József kiskgazda, Dunaszekcső. Dr. Igaz Béla prelátus-kanonok, Pécs. Komócsy István prépost-kanonok, Pécs. Muszti István kiskgazda, Nagykozár, Rihmer Oszkár ügyvéd, Pécsvárad, Schneider József kiskgazda, Németbóly. Sipos Lajos ref. lelkész, Magyarmecske. Dr. Vidákovich Lajos vármegyei tiszti főorvos, Pécs. Hal Árpád állami elemi iskolai tanító, Komló. Kienle Antal községi iskolai tanító, Máriakéménd. Radics Béla r. kat. elemi iskolai tanító, Mágocs. Toók Gyula ref. elemi iskolai tanító, Siklós. Pfeifer Lajos ág. h. ev. elemi iskolai tanító, Hidas. Risztovics Milán g. kel. elemi iskolai tanító, Mohács és Székely Lajos izr. elemi iskolai tanító, Mohács.

2. *Egészségügyi bizottság, (1933—1935.)*

Bartonics Károly gőzmalomtulajdonos, Villány. Dr. Bencze László róm. kat. plébános, Kisasszonyfa. Benedek Zsigmond gőzmalomtulajdonos, Vajszló. Driesz Lajos földbirtokos, Pécsvárad. Faller József kiskgazda, Dunaszekcső. Dr. Gasparich György róm. kat. plébános, Németi. Gossmann Márton kiskgazda, Babarc. Hamburger Kálmán kádár, Siklós. Dr. Igaz Béla prelátus-kanonok Pécs. Heim József bányamunkás, Mecsekszabolcs, Jeszenszky Imre földbirtokos, Gödre. Mammel Bernát kiskgazda, Nyomja. Dr. Madarász István kir. közjegyző, Pécs. Manninger Adolf urad. jószágigazgató, Németbóly. Ratkovics Ferenc urad. jószágigazgató, Kisszentmárton. Vitéz Sztankovánszky Pál földbirtokos, Alsómocsolád. Szücs Ernő dr. ügyvéd, Szentlőrinc. Patacsi Dénes orsz. képviselő, Szigetvár. Pécsi István kiskgazda, Mohács. Teleki Sándor szőlőtelep-tulajdonos, Villány. Timkó Gyula közsémbányafőfelügyelő, Komló. Tyoszi Sándor földbirtokos, Kisasszonyfa.

3. *Esküdtbírói bizottság, (1933.)*

Beck Alajos dr., Krasznay Miklós dr., Narancsik József dr., Rihmer Oszkár dr., Szücs Ernő dr., Vadnai Jenő.

4. Igazoló bizottság, (1933. évre.)

Dr. Igaz Béla preláthus-kanonok, Pécs. Dr. Krasznay Miklós ügyvéd, Pécs. Dr. Madarász István kir. közjegyző, Pécs. Mándy György földbirtokos, Tésény. Patacsi Dénes orsz. képviselő, Szigetvár, Schneider József kisgazda, Németboly. Vadnai Jenő nyug. főszolgabíró, Harkány és ifj. Vér Mihály kisgazda, Pécsarányos.

5. Iskolánkívüli népművelési bizottság, (1933—1935.)

Heim József bányamunkás, Mecsekszabolcs. Dr. Fenyvessy Béla egyet. tanár, Pécs. Förster Jenő urad. számtartó, Pécs. Gulner Elemér kir. gazdasági felügyelő, Pécs. Lemle Henrik kisgazda, Kaposszekcső. Geosits Lajos r. kat. plébános, Beremend. Patacsi Dénes orsz. képviselő, Szigetvár. Dr. Schaurek Ráfael egyet. tanár, Pécs. Stráner Vilmos ág. hitv. ev. lelkész. Toldy Zsigmond, nyug. gazdasági egyesületi titkár, Pécs.

6. Járási mezőgazdasági bizottságok, (1933—1935.)

Baranyavári járás: Teleki Sándor és Zambach Endre. *Hegyháti járás*: Jeszenszky Imre és Mailáth György gróf. *Mohácsi járás*: Johannidesz Géza és ifj. Szieberth Károly. *Pécsi járás*: Fónay Lajos és Muszti István. *Pécsváradi járás*: vitéz Kováts Antal és Link Fülöp. *Siklósi járás*: Heitzmann György és Neumann Valér. *Szentlőrinci járás*: Jeszenszky Iván és Kammerer Andor. *Mohács megyei város*: Pavkovits Antal Pál és Schmidt Lajos.

7. Kijelölő választmány, (az 1933. évre)

Virág Ferenc, Gossmann Márton, Szántó József.

8. Központi választmány.

Id. Bartonics Antal gazdálkodó, Villány, Bocz János (Felső) kisgazda, Hosszuhetény. Dr. Blaskovich Iván főszolgabíró, Sásd. Bognár Gyula főszolgabíró, Szentlőrinc. Driesz Lajos földbirtokos, Pécsvárad. Dr. Fenicz Ignác orsz. képviselő, Pécs. Vitéz dr. Keresztes-Fischer Miklós orsz. képviselő, Pécsvárad. Fónay Lajos urad. jószágigazgató, Pécs. Gebauer Tivadar kereskedő, Szentlőrinc. Horváth István nyug. főszolgabíró, Pécs. vitéz dr. Horváth István főszolgabíró, Pécsvárad. Dr. Igaz Béla preláthus-kanonok, Pécs. Jeszenszky Imre földbirtokos, Gödre. Dr. Krasznay Miklós

ügyvéd, Pécs. Dr. Lieber Ferenc főszolgabíró, Siklós. Mammel Bernát kisgazda, Nyomja. Dr. Margítay Lajos polgármester, Mohács. Mándy György földbirtokos, Téseny. K. Mándy Sámuel földbirtokos, Szentlőrinc. Muszti István kisgazda, Nagykozár. Dr. Müllher Alajos ügyvéd, Sásd. Neumann Valér földbirtokos, Bisse. Német Károly főszolgabíró, Mohács. Patacsí Dénes orsz. képviselő, Szigetvár. Dr. Rihmer Oszkár ügyvéd, Pécsvárad, Schneider József kisgazda, Németbóly. Simon János orsz. képviselő, Nagyharsány. Dr. Szivér István főszolgabíró, Pécs. Dr. Szivér Lajos ügyvéd, Mohács. Teleki Sándor szőlőteleptulajdonos, Villány. Tóth Dezső főszolgabíró, Villány. Tyószits Sándor földbirtokos, Kisasszonyfa. Vadnai Jenő nyug. főszolgabíró, Harkány. Vértesi Zoltán, ág. hitv. ev. lelkész, Magyarbóly.

9. Lótenyésztési választmány

Elnök : Kammerer Andor földbirtokos, Magyartelek. Tagok : Driesz Lajos földbirtokos, Pécsvárad. Ferth Miklós kisgazda, Lippó. Fónay Lajos urad. jószágigazgató, Pécs. Manninger Adolf urad. jószágigazgató, Németbóly. Gróf Mailáth György földbirtokos, Bakóca. Mazaly József urad. bérlő, Belvárdgyula. Mostbacher Fülöp kisgazda, Szederkény. Mattyasovszky-Zsolnay Zsolt földbirtokos, Pécs. Mándy György földbirtokos, Téseny. Dr. Mándy Sándor földbirtokos, Szentlőrinc. Dr. báró Mirbach Antal földbirtokos, Somberek. Miskolczi Sándor földbirtokos, Mohács. Herceg Montenuovo Nándor földbirtokos, Németbóly. Nagy Lajos törvényhatósági m. kir. állatorvos, Pécs. Neumann Valér földbirtokos, Bisse. Schneider József kisgazda, Németbóly. Szily Márton földbirtokos, Gödreszentmárton. Vitéz Sztankovánszky Pál földbirtokos, Alsómocsolád. Tyószits Sándor földbirtokos, Kisasszonyfa.

10. Testnevelési bizottság

Gróf Benyovszky Móric földbirtokos, Siklós. Driesz Lajos földbirtokos, Pécsvárad. Dr. Igaz Béla prelátus-kanonok, Pécs. Hoffer Kálmán, vármegyei főjegyző, Pécs. Gróf Mailáth György földbirtokos, Bakóca, K. Mándy Sámuel földbirtokos, Szentlőrinc. Herceg Montenuovo Nándor földbirtokos, Németbóly. Muszti István kisgazda, Nagykozár. Patacsí Dénes orsz. képviselő, Szigetvár. Schmidt Lajos gőzmalomtulajdonos, Mohács. Tyószits Sándor földbirtokos, Kisasszonyfa.

Baranyavármegye és Pécs szab. kir. város főispánja

Pécs, Vármegyeház, I. emelet, 19. szám.

Főispán: *Szapáry Lajos gróf.*

Főispáni titkár: *Igaz Lajos, vármegyei aljegyző.*

A főispán a kir. kormány, mint az államhatalom képviselője, ellenőrzi a törvényhatósági önkormányzat működését és őrködik a törvényhatóság által közvetített állami közigazgatási érdekek fölött. Az 1886. évi XXI. t.-c. 57. §-ában biztosított ellenőrzési és felügyeleti jogát a törvény keretein belül gyakorolja. Ezenfelül gyakorolja továbbá mindazokat a jogokat és teljesíti mindazon feladatokat, amelyeket valamely törvény a főispánra ruházott.

Baranyavármegye közigazgatási beosztása

I. Központi igazgatás

A) ALISPÁN

Vármegyei székház Pécs, Papnövelde-utca 5/1. szám

Fischer Béla alispán

Alispáni titkár: *Kreutzer Jenő irodaigazgató*

(I. emelet 29. sz.)

Fenntartott ügyek, alispáni elnöki ügyek, tisztviselők szabadságolási ügyei.

Előadók:

Hoffer Kálmán vármegyei főjegyző

(I. emelet 32. sz.)

A közgyűlés és közigazgatási bizottság elé terjesztendő alispáni jelentések, vármegyei tisztviselők választása, azok személyi és fegyelmi ügyei, a bizottságok, választmányok összeállítása és kiegészítése, vízügyek, komp-, rév- és hajómalomügyek, komp- és révvámok, halászat, gyógyfürdők engedélyezési és jogi ügyei, elnöki ügyek iktatása, kiosztása és nyilvántartása. Jegyzője a közgyűlésnek és a közigazgatási bizottságnak.

Ollé István másodjegyző, tb. főjegyző

(I. emelet 33. szám.)

Törvényhatósági bizottsági tagok választása, legtöbb adótfizető tagokat választók névjegyzéke; községi előjárók és alkalmazottak fegyelmi ügyei; fegyelmi ügyek előadása a fegyelmi választmány-nál; községi felügyeleti vizsgálatok; hitfelekezeti és iskolaügyek; határrendészet és különleges rendészeti intézkedések; békeszerződésekben folyó ügyek; Mohács megyei város ügyei; népszámlálás; gazdasági csclédek lakásügye; lótenyésztés. Jegyzője a gyámügyi

fellebbviteli küldöttségnek, a számonkérő széknek, a lótenyésztési-, igazoló- és fegyelmi választmányoknak.

Puskás Elemér aljegyző, tb. másodfőjegyző

(I. emelet 26. sz.)

A közlekedésügy általában; a közutak ügyei, azok fásítása kivételével; közúti vámok, vasúti ügyek, posta, távírda, távbeszélő és rádió, gépkocsi és repülőgépjegyek; villamosvilágítási ügyek; Horthy Miklós-alap és a komlói kőbánya ügyei; az utazási kedvezmények ügyei. Jegyzője a közig. bizottság adóügyi és utügyi albizottságnak.

Hirt Ferenc dr. aljegyző

(I. emelet 24. sz.)

Mezőgazdasági és mezőrendőri ügyek; állattenyésztési és állategészségügyi ügyek, — a lótenyésztés kivételével; erdészeti ügyek; ingatlanforgalmi, földbirtokrendezési és haszonbérleti ügyek; közegészségügy; legeltetési társulások szervezési és ellenőrzési ügyei; országgyűlési képviselőválasztások és választói névjegyzékek összeállításának, valamint kiigazításának ügyei; mezőgazdasági munkások és cselédek vitás ügyei; mezőgazdasági termény és borhamisítási ügyek; anya- és csecsemővédelem szervezési ügyek; községi- és körorvosok, valamint állatorvosok illetmény- és nyugdíjügyei; az állattenyésztési, erdészeti és erdőri és nyugdíjalapok kezelése. Jegyzője a központi választmánynak, gazdasági albizottságnak, települési albizottságnak és a mezőgazdasági bizottságnak.

Erőss József aljegyző

(I. emelet 37. sz.)

A rendészeti ügyek általában; állampolgársági, honosítási, visszahonosítási és elbocsátási ügyek; egyesületi és gyülekezési ügyek; sajtó, hírlap- és nyomdaügyek; színházak és mutatványok; tanoncügy; külföldiek ellenőrzési ügyei; italmérési ügyek; lőpor, robbantószer és fegyverárusítás; fegyvertartás rendészeti ügyek; húsvizsgálat ügyei; betegápolási költségek behajtása során kért kedvezmények ügyei; betegápolási költségek vitás ügyei. Jegyzője a népoktatásügyi és kisajátítási albizottságoknak.

Igaz Lajos aljegyző

(I. emelet 20. sz.)

Népművelés, katonaugy és toborzás, valamint testnevelés ügyei; ipari és kereskedelmi ügyek; építési és tűzrendészeti ügyek; munkásbiztosítás, vásárok, mértékügy és mértékhitelítés, zálogházak, szabadalmi és védjegyügyek; kertészeti és gyümölcstermelési ügyek; faiskolák és fásítások ügyei; a vármegye faiskola és a mintagyümölcsös ügyei. A főispáni titkári teendők ellátása.

Jellasich István dr. aljegyző

(I. emelet 35. sz.)

Vármegyei háztartási ügyek; vármegyei tisztviselők és alkalmazottak javadalmazása, anyagi és nyugdíjügyei; hivatalos lapok, törvények, rendeletek tára, Belügyi Közlöny stb. előfizetésének ügyei; vármegyei segélyek ügyei; inségsegélyezés ügyei; vármegyei alapok és alapítványok, a közúti, az állattenyésztési, erdészeti, erdőöri nyugdíj és a Horthy-alap kivételével; a vármegyei árvaház ügyei; a mohácsi László- és a siklósi Ferenc kórház anyagi ügyei; ebadó kivétele és behajtása; gyógyfürdők anyagi ügyei. Jegyzője az árvaházi igazgató választmányának.

Urbán Ferenc dr. közig. gyakornok, tb. szolgabíró

(I. emelet 31. sz.)

Községi szervezeti ügyek; községi képviselőtestületi ügyek, községi tisztújítások és választások; községi vagyonfelügyelet, községi költségvetések és számadások elbírálása; községi alkalmazottak javadalmazása, előléptetése és nyugellátása, — kivéve az orvosok, állatorvosok és bábák ügyeit; esküdtzéki ügyek; a hősök emlékének megörökítésére vonatkozó ügyek.

Cholnoky Mózes dr. közig. gyakornok

(I. emelet 31. sz.)

és

vitéz Ghyczy Mátyás dr. tb. szolgabíró

(I. emelet 37. sz.)

Vadászati ügyek; házassági kihirdetés alóli felmentések; útlevelügy és kivándorlás; illetőségi ügyek, községi szegénygondozás és segélyezés; körözések, büntető ítéletek és mellékbüntetések nyilvántartása; könyöradománygyűjtés és házalási ügyek;

korcsmai záróra; rendbírságok nyilvántartása; gazdasági cseléd- és munkakönyv készlet beszerzése és kiadása; a személyesen megjelenő felekkel jegyzőkönyv felvétele.

Mérő József dr. főlevéltáros

(földszint 11. sz.)

Anyakönyvi ügyek; levéltári ügyek; az anyakönyvi bejegyzésekkel közvetlen kapcsolatban álló ügyek; törvényesítések, névváltoztatások, vizikönyvek ügyei; a vármegyei és járási szakkönyvtárak ügyei.

B) VÁRMEGYEI ÁRVASZÉK

(Vármegyei székház II. emelet 43–48. sz.)

Vezető: *Andretzky József dr. h. elnök*

Ülnökök: *Német Dénes, Kussinszky Sándor dr., Huba Aladár dr.*

Beosztva: *Bencze Ákos dr. szolgabíró, tb. árv. ülnök*

A vármegye árvaszékének feladatköre felöleli mindazokat a hatósági tevékenységeket, amelyeket a gyámhatóságokról alkotott 1877. évi XX. t. c. a gyámsági, a gondnoksági, a törvényesítési, az örökbefogadási ügyekre, valamint az örökösödési eljárásra és az ezzel kapcsolatos teendőkre nézve elrendel.

C) TISZTI FŐÜGYÉSZI HIVATAL

Gács Ferenc dr. várm. tiszti főügyész

(I. emelet 27. sz.)

Mindazon vármegyei ügyekben az előadói, véleményadási és javaslattételi jogkör, amelyekben a magán vagy büntetőjogi szempontok az irányadók, továbbá amely ügyeket valamely törvény, vármegyei szabályrendelet a fenti szempontok figyelembevételével hozzáutal.

Feladatköre még az árvaszéki ügyészi teendők ellátása.

D) TISZTI FŐORVOSI HIVATAL

Vidákovich Lajos dr. várm. tiszti főorvos

(I. emelet 34. sz.)

A közegészségügyi ügykörhöz tartozó összes szakszerű ügyekben, részint előadó, részint mint véleményező szerv működik a törvényhatósági bizottság, kisgyűlés, a közigazgatási bizottság és az alispán mellett.

Ügykörébe tartozik továbbá a községi és körorvosok szabad-
ságotlasi ügyei, a közgyógyszerellátási és bábaügyek.

J á r á s o r v o s o k :

Baranyavári járás: Megbízva Gyimóthy Jenő dr. körorvos,
Villány.

Hegyháti járás: Balogh József dr. tb. vármegyei t. főorvos,
járási t. orvos, Sásd.

Mohácsi járás: Vida Lajos dr. tb. vármegyei t. főorvos, járási
t. orvos, Mohács.

Pécsi járás: Megbízva Hal József dr. járási t. orvos, Pécs-
várad.

Pécsváradi járás: Hal József dr. járási t. orvos, Pécsvárad.

Siklósi járás: Kádas Lajos dr. tb. vármegyei t. főorvos, járási
t. orvos, Siklós.

Szentlőrinci járás: Ralovich Ödön dr. járási t. orvos.

**II. A vármegye törvényhatósága mellett működő
állami hivatali szervek**

A) A M. KIR. ÁLLAMÉPÍTÉSZETI HIVATAL

Rózsahegyi Gyula kir. műszaki tanácsos

(Pécs, Bajnok-utca 10. sz.)

A hivatal feladatkörébe tartozik a vármegye mérnöki teen-
dőinek ellátása, a vármegye útépitési- és fenntartási ügyei; általá-
ban mindazon vármegyei műszaki munkálatok, amelyeket a m. kir.
kereskedelemügyi miniszter 1892. évi 15.322. sz. rendelete oda utal.

B) TÖRVÉNYHATÓSÁGI M. KIR. ÁLLATORVOSI HIVATAL

Nagy Lajos m. kir. állategészségügyi felügyelő

(II. emelet 51. sz.)

Állategészségügyekben az alispán szakközege s e minősé-
gében a vármegye állategészségügyi igazgatásának irányításában
szakismereteivel közreműködik. Nyilvántartást vezet a vármegye
területén előforduló ragadós állati betegségekről és mindazon állat-
egészségügyi intézményekről és jelenségekről, amelyek a vármegye
állategészségügyi viszonyainak szempontjából figyelembe veendők.
Felügyeletet gyakorol a vármegye területén működő járási és
városi m. kir. állatorvosok tevékenységére.

Járási m. kir. állatorvosok:

- Baranyavári járás: Kajtár Márton dr. m. kir. állatorv., Villány.
Hegyháti járás: Megyericsy Kázmér dr. m. kir. főállatorv., Sásd.
Mohácsi járás: Tóth János dr. m. kir. állatorvos Mohács.
Szepesti Tibor dr. m. kir. állatorvos Mohács, belépő-állomás.
Pécsi járás: Lieber Géza m. kir. főállatorvos Pécs, Papnövelde-utca 4. szám.
Pécsváradi járás: Kaluber Vendel m. kir. állatorvos, Pécsvárad.
Siklói járás: Hábel Kálmán m. kir. állatorvos, Siklós.
Szentlőrinci járás: Magyar Miklós m. kir. állatorv., Szentlőrinc.

C) A VÁRMEGYEI KIR. GAZDASÁGI FELÜGYELŐSÉG.

Vezető: *Gulner Elemér kir. gazd. felügyelő*
(Pécs, Papnövelde-utca 4. sz. földszint.)

Mezőgazdasági ügyekben a vármegye törvényhatósági bizottságának, a közigazgatási bizottságnak, az alispánnak és az árvaszéknak szaktanácsadója. Ezen minőségében a mezőgazdasági kérdésekben véleményt nyilvánít és javaslatokat terjeszt elő.

A hivatalvezető helyettese: Bocz Elek dr. m. kir. gazdasági felügyelő.

Központi szolgálatra beosztva: Korossy János, Szalay Nándor m. kir. gazdasági felügyelők és vitéz Keresztes-Fischer Ferenc m. kir. gazd. gyakornok.

Járási szolgálatra beosztva: Hegyháti járás: Nemes Gyula m. kir. gazd. s. felügyelő; baranyavári és mohácsi járás, valamint Mohács megyei város: Sillay Gyula; pécsi járás: Tahy Béla m. kir. gazd. gyakornok; pécsváradi járás: Bocz Elek dr. m. kir. gazd. felügyelő; siklói járás: Sulyok Tivadar m. kir. gazd. s. felügyelő; szentlőrinci járás: Szabó Aladár m. kir. gazd. felügyelő.

D) A M. KIR. BELÜGYMINISZTERIUM ALÁ RENDELT
VÁRMEGYEI SZÁMVEVŐSÉG

(Pécs, vármegyeház, Papnövelde-u. 5. sz.)

Vezető: *Brenner Kálmán számvevőségi főtanácsos*
(Vármegyeház, földszint 10. sz.)

helyettese: *Horváth Mihály számvevőségi főtanácsos*
[földszint 8. sz.]

Ügyköre kiterjed a vármegyei közigazgatás, számvevői segéd-szolgálat körét érintő és a hadigondozási ügyekre.

III. Járási és községi közigazgatás

A) BARANYAVARI JÁRÁS

Székhelye: Villány

Főszolgabíró: *Tóth Dezső*

Községi- és körjegyzőségek:

1. Vókány nagyközség. Vezetőjegyző: Pék József. Segédjegyző: Resch Mátyás.
2. Bezedeki körjegyzőség. Községei: Bezedek, Ivándárda, Kislippó, Lippó és Sárók. Körjegyző: Vértés József. Segédjegyző: Plank József.
3. Magyarbólyi körjegyzőség. Községei: Magyarbóly, Ilocska, Lapáncsa és Németmárok. Körjegyző: Sumlicz Mihály. Segédjegyző: Hegyi János. Körorvos: Peiszer Gyula dr.
4. Ujpetrei körjegyzőség. Községei: Ujpetre, (korábban Rácpetre) Kiskassa, Peterd és Pécsdevecser. Körjegyző: Thán József. Segédjegyző: Narancsik Imre. Körorvos: Jilek József dr.
5. Villányi körjegyzőség. Községei: Villány, Hercegszentmárton, Kisbudmér, Nagybudmér, Pócsa és Virágos. Körjegyző: Kienle Ernő. Segédjegyző: Barton József dr. Körorvos: Gyimóthy Jenő dr. Körállatorvos: Ernst József.
6. Villánykövesdi körjegyzőség. Községei: Villánykövesd, Ivánbattyán, Kisjakabfalva és Németpalkonya. Körjegyző: Gőb Jakab. Segédjegyző: Kasza Emil.

B) HEGYHÁTI JÁRÁS

Székhelye: Sásd

Főszolgabíró: *Blaskovich Iván dr.*

Községi- és körjegyzőségek:

1. Mágocs nagyközség. Vezetőjegyző: Guth József. Segédjegyző: Holper Ödön. Közs. orvos: Pfaff Mihály dr. Közs. állatorvos: Gábor Gyula dr.
2. Mekényes nagyközség. Vezetőjegyző: Klenner János dr.
3. Bakócai körjegyzőség. Községei: Bakóca, Kisbeszterce, Szágy és Tormás. Körjegyző: Bölsics István. Segédjegyző: Limbacher Sándor. Körorvos: Piller Ernő dr.
4. Baranyajenői körjegyzőség. Községei: Baranyajenő, Bara-

nyaszentgyörgy, Gödre, Gödreszentmárton és Palé. Körjegyző: Üresedésben. Segédjegyző: Leidecker Jenő dr.

5. Bikali körjegyzőség. Községei: Bikal, Alsómocsolád, Köblény és Nagyhajmás. Körjegyző: Balassa Ferenc. Segédjegyző: Motil János.

6. Felsőmindszenti körjegyzőség. Községei: Felsőmindszent, Godisa, Gyümölcsény, Kishajmás és Szatina. Körjegyző: Paál Lajos. Segédjegyző: László Antal.

7. Hetvehelyi körjegyzőség. Községei: Hetvehely, Karácodfa, Kán, Okorvölgy és Szentkatalin. Körjegyző: Szendrői Antal. Segédjegyző: Kasza János.

8. Kaposszekcsői körjegyzőség. Községei: Kaposszekcső és Csikóstöttös. Körjegyző: Lőtz János. Segédjegyző: Üresedésben.

9. Kisvaszari körjegyzőség. Községei: Kisvaszar, Ág, Szalattanak és Tékes. Körjegyző: Szvoboda Ferenc. Segédjegyző: Lincz József.

10. Komlói körjegyzőség. Községei: Komló, Kisbattyán, Mecsekfalva és Mecsekjánosi. Körjegyző: Hénel Sándor. H. segédjegyző: Káta Lajos. Körorvos: Reeh Dezső dr.

11. Magyaregregyi körjegyzőség. Községei: Magyaregregy, Kárász és Vékény. Körjegyző: Flink István. Segédjegyző: Mácsovits Ferenc.

12. Magyarhertelendi körjegyzőség. Községei: Magyarhertelend, Barátur, Egyházbér és Kisbodolya. Körjegyző: Komáromy Mihály.

13. Magyarszéki körjegyzőség. Községei: Magyarszék, Liget és Mecsekpölöske. Körjegyző: Erdélyi István. Segédjegyző: Devecseri János. Körállatorvos: Zucsek Zoltán. dr.

14. Ráckozári körjegyzőség. Községei: Ráckozár, Hegyhátmaróc, Szárász és Tófü. Körjegyző h.: Baumgarten András. Segédjegyző: Hecker János.

15. Sásdi körjegyzőség. Községei: Sásd, Felsőegerszeg, Hörnyék, Oroszló, Varga és Vázsnok. Körjegyző: Bind Henrik. Segédjegyzők: Berényi Sándor és Bálint Lajos dr. Körorvos: Szabó József dr. Körállatorvos: Vicze Miklós.

16. Szászvári körjegyzőség. Községei: Szászvár és Császta. Körjegyző: Niedermayer Lajos. Segédjegyző: Bélteky Albert. Körorvos: Jäger Antal dr.

17. Vásárosdombói körjegyzőség. Községei: Vásárosdombó,

Gerényes, Jágónak, Meződ és Tarrós. Körjegyző: Harmath Dénes.
H. segédjegyző: Topp József dr.

C) MOHÁCSI JÁRÁS

Székhelye: Mohács

Főszolgabíró: *Németh Károly*

Községi- és körjegyzőségek:

1. Dunaszekcső nagyközség. Főjegyző: Börzsöny László.
Segédjegyzők: Zsilli Dezső és Czimber József. Községi orvos:
Demény Lipót dr. Községi állatorvos: Bencze Jenő dr.
2. Némethboly nagyközség. Vezetőjegyző: Hirmann Márton.
Segédjegyző: Reisz Tivadar. Községi orvos: Schneider József dr.
Községi állatorvos: Héra Jenő.
3. Babarci körjegyzőség. Községei: Babarc és Liptód. Kör-
jegyző: Üresedésben.
4. Lánycsói körjegyzőség. Községei: Lánycsók és Kisnyá-
rád. Körjegyző: Frantz Miklós. Segédjegyző: Kramm József.
Körorvos: Faltay János dr. (Lakik Mohácson.)
5. Majsi körjegyzőség. Községei: Majs és Nagynyárad. Kör-
jegyző: Pakusz Jenő. Segédjegyző: Üresedésben.
6. Kölkedi körjegyzőség. Székhelye Mohács. Községei: Köl-
ked, Bár, Hercegszabar és Udvar. Körjegyző: Endl János (lakik
Mohácson). H. segédjegyző: Ritter Károly. dr.
7. Sombereki körjegyzőség. Községei: Somberek, Csele-
doboka és Rácgörcsöny. Körjegyző: Weiszbarth János. Segéd-
jegyző: Pleckl Márton. Körorvos: Fleischer Gyula dr.
8. Himesházi körjegyzőség. Községei: Himesháza, Püspök-
márok és Szűr. Körjegyző: Halmos Ernő. Segédjegyző: Bognár
Pál. Körorvos: Vondra Gyula dr. Körállatorvos: Márton Péter.
9. Hercegtöttösi körjegyzőség. Községei: Hercegtöttös (ezelőtt
Ráctöttös) és Borjád. Körjegyző: Ungár István.
10. Versendi körjegyzőség. Községei: Versend és Szajk. Kör-
jegyző: König János. Körorvos: Guth József dr. (Lakik
Némethboly.)

D) PÉCSI JÁRÁS

Székhelye: Pécs

Főszolgabíró: *Szivér István dr.*

A főszolgabírói hivatal:

Pécs, Papnövelde-utca 4. szám.

Községi és körjegyzőségek:

1. Mecsekalja nagyközség. Vezetőjegyző: Kisfaludy György.
Segédjegyző: Raák Endre dr.

2. Abaligeti körjegyzőség. Községei: Abaliget, Bános, Husztót, Kovácsszénája, Mecsekrákos, Mecsekszakál, Orfű és Tekeres.
Körjegyző: Györffy Jenő. Segédjegyző: ifj. Teleki Dezső.

3. Egerági körjegyzőség. Községei: Egerág, Kisherend, Lothard, Szemely és Szökéd. Körjegyző: Györy Béla. Segédjegyző: Ágoston József. Körállatorvos: Urbán József.

4. Garéi körjegyzőség. Községei: Garé, Bosta, Ócsárd, Regegye, Szilvás és Szőke. Körjegyző: id. Teleki Dezső. Segédjegyző: Galina Ádám.

5. Kozármislenyi körjegyzőség. Községei: Kozármisleny, Nagyárpád és Pécsudvard. Körjegyző: Acsádi Pál. Segédjegyző: Dér Mihály.

6. Keszüi körjegyzőség. Községei: Keszü, Gyód, Kökény és Málom. Körjegyző: Gebhardt Lajos. Segédjegyző: Magyar János.

7. Mecsekszabolcsi körjegyzőség. Községei: Mecsekszabolcs, Mánfa és Pécsbudafa. Körjegyző: Gábor Andor. H. segédjegyzők: Vincze Dénes és Róna Kamill.

8. Nagykozári körjegyzőség. Községei: Nagykozár, Magyar-sarlós, Püspökbogád és Romonya. Körjegyző: Daday Tibor. Segédjegyző: Kocsis József. Körorvos: Csütörtök József dr.

9. Pellérdi körjegyzőség. Községei: Pellérd, Görcsöny, Keménygadány és Pécsarányos. Körjegyző: Bene Géza. Segédjegyző: Schumert Géza. Körorvos: Linka László dr. Körállatorvos: Tényi Géza.

10. Kővágószőlősi körjegyzőség. Községei: Kővágószőlős, Cserkút, Kővágótöttös és Bakonya. Körjegyző: Hollósy Béla. Segédjegyző: Kovács György.

11. Szalántai körjegyzőség. Községei: Szalánta, Áta, Németi és Pogány. Körjegyző: Horváth Géza. Segédjegyző: Lévay Gyula. Körorvos: Krach Mihály dr.

12. Somogyi körjegyzőség. Községei: Somogy, Hird és Vasas. Körjegyző: Gombárovits Lajos. Segédjegyző: Gombor József. Körállatorvos: Gerzson István dr. (Lakás Hird.)

13. Olaszi körjegyzőség. Körjegyzői székhely: Belvárdgyula. Községei: Olasz, Belvárdgyula, Birján, Hásságy és Hidor. H. körjegyző: Lőcsey József dr. Segédjegyző: Lakner György.

E) PÉCSVÁRADI JÁRÁS

Székhelye: Pécsvárad

Főszolgabíró: *vitéz Horváth István dr.*

Községi és körjegyzőségek:

1. Máriakéménd nagyközség. Vezetőjegyző: Blahó Mihály.
2. Berkesdi körjegyzőség. Községei: Berkesd, Ellend, Pereked és Szilágy. Körjegyző: Boross László. Segédjegyző: Szócs Béla.

3. Hidas körjegyzőség. Községei: Hidas, Ófalu és Zsibrik. Körjegyző: Klenner Béla. Segédjegyző: Stark Gyula. Körállatorvos: Petrás Gyula dr.

4. Hosszúhetényi körjegyzőség. Községei: Hosszúhetény, Kisújbanya, Martonfa és Püspökszentlászló. Körjegyző: Fekete György. Segédjegyző: Appel András.

5. Palotabozsoki körjegyzőség. Községei: Palotabozsók és Szebény. Körjegyző: Nagy Sándor. Segédjegyző: Kófiás Mihály.

6. Pécsvárad körjegyzőség. Községei: Pécsvárad, Nagypall és Zengővárkony. Körjegyző: Habich Ádám. H. segédjegyző: Madár Mihály. Körorvos: Keller Ádám dr.

7. Püspöklaki körjegyzőség. Községei: Püspöklak, Fazekasboda, Geresd és Maráza. Körjegyző h.: Horváth Endre. Segédjegyző: Szedlák Antal.

8. Püspöknádasdi körjegyzőség. Községei: Püspöknádasd és Óbánya. Körjegyző: Hagenthurn Ede. Segédjegyző: Piribauer István. Körorvos: Nagy Ödön dr.

9. Püspökszenterzsébeti körjegyzőség. Községei: Püspökszenterzsébet, Kátoly, Kékesd és Szellő. Körjegyző: Benkő József. Segédjegyző: Beck Gyula.

10. Rácmecskei körjegyzőség. Községei: Rácmecske, Apátvarasd, Lovászhetény és Pusztakisfalu. Körjegyző: Agárdi Ede. H. segédjegyző: Jáger István dr.

11. Szederkényi körjegyzőség. Községei: Szederkény, Mo-nyoród és Nyomja. Körjegyző: Halmai József. H. segédjegyző: Gótz János.

12. Véméendi körjegyzőség. Községei: Véménd és Feked. Körjegyző: Benkő Albert. Segédjegyző: Szabó Béla. Körorvos Milter János dr.

F) SIKLÓSI JÁRÁS

Székhelye: Siklós

Főszolgabíró: *Lieber Ferenc dr.*

Községi- és körjegyzőségek:

1. Siklós nagyközség. Főjegyző: Kiss Dezső. Adóügyi jegyző: Kovács Ignác. H. segédjegyző: Zalai István. Községi orvos: Márkus Miksa dr. Községi állatorvos: Hena Antal dr.

2. Nagyharsány nagyközség. Községi vezető jegyző: Ihász Lajos. Segédjegyző: Denke Dávid.

3. Diósviszló nagyközség. Községi vezető jegyző: Deli Zoltán.

4. Beremendi körjegyzőség. Községei: Beremend és Kásád. Körjegyző: Guth József. Segédjegyző: Benkő A. János. H. körorvos: Brenner Miklós dr. Körállatorvos: Szlamka Pál.

5. Czinderibogádi körjegyzőség. Községei: Czinderibogád, Hegyszentmárton, Ujmindszent és Ózdfalu. Körjegyző: Nagy Aladár. Segédjegyző: Németh Gyula.

6. Egyházasharaszti-i körjegyzőség. Községei: Egyházasharaszti, Alsószentmárton, Kistapolca és Siklósnagyfalu. Körjegyző: Szabó József. Segédjegyző: Kiss Kelemen Jenő.

7. Gyüdi körjegyzőség. Községei: Gyüd, Bisse, Csarnóta, Szava és Turony. Körjegyző: Piszter József. Segédjegyző: Debreceni Lajos.

8. Harkányi körjegyzőség. Községei: Harkány, Drávaszabolcs, Ipacsfá, Márfa és Terehegy. Körjegyző: Bartalis Áron. Segédjegyző: Úresedésben. Körorvos: Saortay Árpád dr. Körállatorvos: Steuer Sámuel.

9. Kémesi körjegyzőség. Községei: Kémes, Cun, Dráwapiski, Rádfalva, Szaporca és Tésenfa. Körjegyző: Schwarczer Aladár. Segédjegyző: Kovácsovics Dezső.

10. Kovácshidai körjegyzőség. Községei: Kovácshida, Dráva-

csehi, Drávacsepely, Dráwapalkonya és Drávaszerdahely. Körjegyző: Kiss Róbert Zoltán. Segédjegyző: Csongor Aladár dr.

11. Nagytótfalui körjegyzőség. (A körjegyzőségi székhely Siklóson van.) Községei: Nagytótfalu, Gordisa, Matty, Kisharsány és Kistótfalu. Körjegyző: Weinreich József. H. segédjegyző Nitsinger Henrik dr.

12. Sámodi körjegyzőség. Községei: Sámod, Adorjás, Baranya-hídvég, Kísszentmárton és Kóros. Körjegyző: Albert Áros. Segédjegyző: Dezső Aladár.

13. Vajszlói körjegyzőség. Községei: Vajszló, Besence, Hirics, Luzsok, Páprád és Vejtí. Körjegyző: Theisz András. Segédjegyzők: Farkas István és Kapinger Sándor dr. Körorvos: Herbert János dr. Körállatorvos: Kiss Béla.

G) SZENTLŐRINCI JÁRÁS

Székhelye: Szentlőrinc

Főszolgabíró: *Bognár Gyula*

Községi- és körjegyzőségek:

1. Dencsháza nagyközség. Községi vezető jegyző: Károly Ferenc.

2. Szabadszentkirály nagyközség. Községi vezető jegyző: Kovács Gábor. Orvos: Klekner Béla dr.

3. Baksai körjegyzőség. Községei: Baksa, Babarcszöllös, Kisdér, Siklósbodony, Tengeri és Tésény. Körjegyző: Jakab József. Segédjegyző: Török Géza.

4. Gerdei körjegyzőség. Községei: Gerde, Pécsbagota és Velény. Körjegyző: Vedrődi Ódon. Segédjegyző: Zwitzkó József.

5. Helesfai körjegyzőség. Községei: Helesfa, Bükkösd, Cserdi, Dinnyeberki, Gorics és Megyefa. Körjegyző: Nagy József. Segédjegyző: Deli Lőrinc. Körállatorvos: Kulacsi Elemér.

6. Ibafai körjegyzőség. Községei: Ibafa, Csebény, Gyűrűfű, Horváthertelend és Korpád. Körjegyző: Kerék György. H. segédjegyző: Schmidt József.

7. Magyarmecskei körjegyzőség. Községei: Magyarmecske, Gilvánfa, Gyöngyfa, Kisasszonyfa, Magyartelek, Monosokor és Okorág. Körjegyző: Tóth Kálmán. Segédjegyző: Kontrohr Sándor. Körorvos: Tanka Gyula dr. Körállatorvos: Ney Aladár dr.

8. Magyarszentiváni körjegyzőség. Községei: Magyarszentiván, Sumony és Vásárosszentgál. Körjegyző: Siptár Károly. Segédjegyző: Nagy Ferenc.

9. Nagybicsérdi körjegyzőség. Községei: Nagybicsérd, Boda, Kisbicsérd, Pázdány és Zók. Körjegyző: Kacskovics Jenő. Segédjegyző: Pfaff Kálmán.

10. Nagypeterdi körjegyzőség. Községei: Nagypeterd, Becefa, Botykapeterd, Nyugotszenterzsébet és Rózsa, Körjegyző: Kántor Elemér. Segédjegyző: Szigethi Kálmán dr.

11. Oszrói körjegyzőség. Községei: Oszró, Kemse, Kiscsány, Nagycsány, Piskó, Sósvertike és Zaláta. Körjegyző: Deáky István. Segédjegyző: Polster János dr.

12. Sellyei körjegyzőség. Községei: Sellye, Bogdása, Drávaiványi, Kákics és Marócsa. Körjegyző: Morvay Dezső. Segédjegyző: Pap-Szekeres József. Körorvos: Lombos Ferenc dr. Körállatorvos: Rózsa Pál dr.

13. Szentdienesi körjegyzőség. Községei: Szentdienes, Bánfa és Katádfa. Körjegyző: Szomor Ferenc. Segédjegyző: Görbe Ádám.

14. Szentlőrinci körjegyzőség. Községei: Szentlőrinc, Csonkamindszent, Kacsóta és Nagyváty. Körjegyző: Folbert Jenő. Adóügyi jegyző: Ágoston Dezső. Körorvos: Muró László dr. Körállatorvos: Hőnig Aladár.

Pécs törvényhatósági joggal felruházott szabad királyi város

Városi szabályrendeletek

Adópótlék (szesz és hús). Anyakönyvi kivonatok kiállítása. Autótaxi (viteldij). Árvaszéki szab. rend. Ásvány és gyógyvizek.

Beteg tisztviselők ellátása. Bérkocsi (bérautó) dijszabás. Bíróság, rendbíróság hovafordítása. Bizonyítványok, másolatok kiállítása. Borellenőrző bizottság.

Családi értesítők kiállítása és záradékolása után fizetendő díjak. Családi pótlék. Csatornázási. Cselédszerző intézet. Cseléd-szegődtetés. Csendháborítás.

Dijnoki szab. rend. Dohányzás eltiltása 13 éven aluli gyermekeknél.

Ebtartás. Egyenruházat (városi alkalmazottak). Élelmi cikkeknek mérték szerint kötelező árúsítása. Emeleti ablakok tisztítása. Építési.

Faiskolák, fásítás. Falazó (burkoló) téglá. Fehérneműek által terjeszthető betegségekről. Felső keresk. iskolák. Filoxera elleni védekezés. Fogadók, stb. nyithatása. Foglalkozást közvetítő.

Gazdasági cselédlakások. Géperejű gépkocsik viteldija. Gyalogjárók tisztántartása. Gyámpénztár. Gyümölcsfákra kártékony állatok elleni védekezés.

Határok jelzése. Hatósági bizonyítványok és hiteles másolatok kiállítása. Házbérfillérek. Hegyrendőrség. Helypénz. Hernyóirtás. Hirdetések. Hordár. Hordójelző hivatal. Húsadóptlék.

Idcgenek nyilvántartása. Illetőségi díj fizetése.

Javadalmak kezelése. Járdák tisztántartása.

Kávéházak nyitvatartása. Kerékpáradó. Kéményseprés. Kisgyűlés szervezete. Korcsmai hitel. Korcsmák stb.-ről. Kőműves munkarend. Kövezetvám. Közlekedési akadályok. Közegészség.

köztisztaság, szemétkihordás. Községi kötelékbe való felvétel díjai. Községi segélyalap. Köztemető. Köztisztaság. Közúton hajtás. Közvágóhíd. Külföldiek nyilvántartása.

Lakbérleti. Lakváltások. Laudemium. Legeltetési.

Másolatok, bizonyítványok kiállítása. Múzeum.

Női kiszolgálás korlátozása. Nyilvános multságoknak engedélyezése után fizetendő díjak. Nyugdíj szab. rend.

Önkormányzati.

Pásztorok. Pécsi villamos közúti vasút forg. biztonsága. Pécs városi felső keresk. isk. szabályzata. Pénztárvizsgálat. Piac rendtartásra vonatkozó szab. rend. Prostitutio.

Szabbizottságok szervezése. Szálloda adók. Szállodák stb. nyithatása. Számvitel. Szarvasmarha, sertés tenyésztés. Szesz adópótlék. Szesz után fizetendő illeték. Szikviz. Színügyi bizottság. Színügyi szabályrendelet.

Tartalékalap. Társaskocsi (személyszállító). Telekkönyvi városi átírási díj (Laudemium). Telkek felosztásánál követendő eljárás. Temető. Törvényhatóság szervezete.

Útburkolatról alk. szab. rend. Útburkolatok és azok védelme. Útkaparók. Útmester. Üzletizáróra.

Vadászati jog gyakorlásáról. Vágóhíd. Városi címer használata. Városi cselédszerző intézet és cselédotthon. Városi zeneiskola. Vásárvám. Vendéglők, kávéházak nyitvatartása. Vigalmi adó. Villamos közúti vasút forg. biztonsága. Vízvezeték.

Zálogintézet (községi). Záróra (üzleti). Zeneiskolai (városi). Zsibárús.

Pécs szab. kir. város országgyűlési képviselőválasztói kerület szavazókörök szerinti felosztása

Pécs szab. kir. város az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1925. évi XXVI. t.-c. értelmében egy választókerületet alkot és lajstromos választási rendszer alapján 2 (kettő) országgyűlési képviselőt választ.

A megválasztott országgyűlési képviselők :

1. Vargha Imre pénzügyi államtitkár Budapest, I. Attila-u. 69.
2. Esztergályos János lapszerkesztő Budapest, VI. Ferry Oszkár-u. 55.

A város, mint választókerület 22 szavazókörre tagozódik.

I. Szavazókör.

Apáca, Kardos Kálmán, Káptalan, Klimó, Petrezselyem, Radonay utcák, Scitovszky-tér, Szepessy utca, Széchenyi-tér, Vörösmarthy utca.

II. Szavazókör.

Anna, Inczedy Dénes, Kálvária, Megye, Mór (Szent Mór) utcák, Papnövelde-köz, Papnövelde utca, Plébánia-köz.

III. Szavazókör.

Dischka Győző, Eötvös, Ferenciek, Hunyady utcák, Rákóczy-út, dr. Várady Antal, Zrinyi utcák.

IV. Szavazókör.

Bercsényi, Citrom, Deák, Fürdő utcák, Hal-tér, Irgalmasok utca, Jókai-tér, Majláth-tér, Munkácsy Mihály, Teréz utcák.

V. Szavazókör.

Bástya, János, József, Király, Majorossy Imre, Mária, Városház utcák.

VI. Szavazókör.

Boltív-köz, Felsőmalom, Jánosi Engel Adolf, Gábor, Kazinczy, Kisfaludy, Kis Flórián, Liceum, Nagy Flórián, Perczel, Timár utcák.

VII. Szavazókör.

Gróf Apponyi-tér, Arad, Arany János, Bajnok, báró Bánffy Dezső, Dárda, Eperjes utcák, I. Ferenc József út, Fiume, Gizella utcák, Honvéd-tér, Igló, Kolozsvár, Lócse, Majláth, Nagyszeben utcák, Ráth-telep, Ráth-telepi őrház, Ráth, Rét, Siklósi, Szabadság, Vasút utcák.

VIII. Szavazókör.

Alsómalom, Battyányi, Bök János, Cindery, Dohány, Dulánszky Nándor, Fehérváry, Imre, Szent Imre, Zólyom, Légszeszgyár, Nefelejts, Pozsony, Reáliskola, Zsinkó István utcák.

IX. Szavazókör.

Békeffy Remig, Egyetem, Felsővámház, Harangöntő utcák, Irányi Dániel-tér, Külvárosi pályaudvar, Koller, Kossuth Lajos, Lánc, Lenke, Nagy Lajos utcák.

X. Szavazókör.

Alsó Balokány, Farkas István, Felső Balokány, Major, Temető, Zsolnay Vilmos utcák.

XI. Szavazókör.

Alsó Havi utca, Ágoston-köz, Ágoston, Erzsébet, Gründler, Katalin, Könyök, Márton, Orsolya utcák.

XII. Szavazókör.

Bányász utca, Bányatelepi-út, Besenyő, Béla, Bokor, Csillag, Csokonai, Endre, Hold, Jász, Kiss Ernő utcák, Kis Piricsizma-dülő, Kun, Lehel, Maros, Bártfa utcák, Meszes-dülő, Pucher, Sándor, Székely, Török, Ujvilág utcák, Veszthely-dülő.

XIII. Szavazókör.

Ágoston-tér, Ágota, Barátur, Boldizsár, Bosnyák utcák, Felső Havi-dűlő, Felső Havi, Felső Puturla, Gáspár utcák, Havi-dűlő, Hegyalja, Kis Boldogasszony, Losonc, Magyar, Menyhért, Pálos, Szakmáry, Szent Vince, Zerge, Zsigmond utcák.

XIV. Szavazókör.

Antal, Domonkos, Ferenc, Gergely, Hatház, Ignác, Ilona, István utcák, Kardos-úti menedékház, Kálvária-dűlő, Mandula, Mihály, Mindszent, Nap, Ótemető, Szikla, Szőlő utcák, Tettye-dűlő, Tettye kőbánya, Tettye-tér, Tettye, Tinódy, Virág utcák, Zidina-környék, Zöldfa utca.

XV. Szavazókör.

Antónia, Árpád utcák, Bárány-út, Fröhweisz-tető, Fröhweisz-völgy, György, Kantavár, Kaposvári, Kálmán, Kinizsy, Klapka, Mátyás Flórián, Mecsek, Miklós utcák, Misina kilátó, Nyil, Nyúl, Péter, Vilmos utcák.

XVI. Szavazókör.

Attila utca, Bálics-dűlő, Bálics-tető, Bálics-út, Báthory utca, Boszorkány-út, Damjanich, Kis Gyüd, Kis Makár utcák, Kis Szókó, Nagy Szókó, Nyár, Radnics, Rókusalja, Sánc utcák, Szókó-út, Szókó-tető, Tavasz utca, Tábor-köz, Tábor, Xavér utcák.

XVII. Szavazókör.

Alajos, Alsó Makár utcák, Aranyhegy, Bálics, Bem utcák, Csoronika-dűlő, Csurgó-dűlő, Felső Makár-út, Hadapród utca, Istenkúti-iskola, Kaszárnya utca, Kis Daindol, Kis Kereszt, Kis Király utcák, Kis Mélyvölgy, Kis Rókus utca, Közép Daindol, Közép Makár, Magyarürögi-út, Makár utca, Nagy Daindol, Óz, Pacsirta, Petőfi, Rókus, Tábornok, gr. Zichy Gyula utcák.

XVIII. Szavazókör.

Aidinger J., Athinay, Bellye, Brassó utcák, Csánk-telep, Fogaras utca, Füzesi-dűlő, Garay utca, Halas-köz, Hangár, Hettyey Sámuel, Homok, Hun, Huszár utcák, Ispitaalja-dűlő, Istvánffy, Kassa, Kopács, Kürt, Laskó, Lugos utca, Makár-dűlő, Marosvásárhelyi utca, Málomi-út, Megyeri-dűlő, Megyeri-út, Mezőszél, Mór

Fülöp, Nagyvárad, Szabadka utcák, Szabadság-tér, Szigeti-országút, Szilágyi Dezső, Szövetség, Temesvár, Tompa Mihály, Tüzér, Vas Gereben utcák, Visnya-telep, Vitéz, Zita, Zombor utcák.

XIX. Szavazókör.

Álmos, Baranyavár, Botond, Csaba, Darázs, Dályok utcák, Diós-dülő, Diós-út, Géza, Gyula, Hajnal, Hársfa, Hársfa utcából nyíló Névtelen utca, Huba, Karáncs, Kis Kőszeg utcák, Mecsek-szabolcsi-út, Meszes-pusztá, Meszes-telep, (A, B, C, D és H utcák), Mészkemence utca, Mohácsi-országút, Pélmonostor utca, Szent János-dülő, Táltos utca, Téglaház-dülő, Torda, Ujhegyi utcák.

XX. Szavazókör.

Árpádi-út, Balokány liget, Basamalomi-út, Basamalomi-dülő Bulgár utca, Dietz Malomi-út, Gyár, Halász utcák, Keszüi-út, Kis Balokány-dülő és utca, Kis Postavölgy, Nagy Postavölgy, Pécs-Ujhegy, Pécsváradi-országút, Siklósi-országút, Központi temető, Sátortábor, Tüskés-dülő rét, Úszög állomás.

XXI. Szavazókör.

András bányavölgy, András utca, Bánom, Borbála, Flórián utcák, Gesztenyés-dülő, Gesztenyés-út, Istenáldás völgy, Káposztásvölgy, Károly akna, Károly barakk, Károly-tér, Károly utca, Kórház-tér, Kórház utca, Kozári vadászház, Körmöc utca, Magyar-széki országút, Plébánia, Selmec, Sétatér utcák, Széchenyi akna, Schroll-barakk.

XXII. Szavazókör.

Alsó Gyükés, Cassián, Cerék-völgy, Felső Gyükés, Lámpás-völgy, Nagy Bányaréti-völgy, Rigóder-dülő és út, Szabolcsi országút.

Pécs szab. kir. város

törvényhatósági választókerületeiről és az egyes választókerületekben választandó törvényhatósági bizottsági tagok számáról alkotott szabályrendelet értelmében a város törvényhatósági választókerületeinek területi beosztása és az egyes választókerületekben választandó törvényhatósági bizottsági rendes és póttagok száma a következőképp oszlik meg:

I. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított XVIII. szavazókört, vagyis ezen választókerülethez tartoznak: Aidinger János, Athinay, Brassó, Garai, Homok, Istvánffy, Kürt, Laskó, Marosvásárhely, Mezöszél, Móre Fülöp, Nagyvárad, Nagyszeben, Szatmár, Szilágyi Dezső, Szövetség, Tompa Mihály, Tüzér, Vas Gereben, Vitéz, Zita utcák, Málomi, Megyeri utak, Szigeti országút, Szabadság-tér, Halasköz, Csánktelep, Döghányó, Füzesi, Ispitaalja, Makár, Megyeri dülök.

Ez a választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot és 2 póttagot.

II. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított XVII. szavazókört. Ezen választókerülethez tartoznak: Alajos, Bálics, Bem, Hadapród, Kaszárnya, Kiskereszt, Kiskirály, Kisorokus, Makár, Óz, Pacsirta, Petőfi, Rókus, Tábornok, gróf Zichy Gyula utcák, Alsómakár, Felsőmakár, Magyarürögi utak, Aranyhegy, Csoronika, Csurgó, Istenkút, Nagydaindol, Kismélyvölgy, Középdaindol dülök.

Ezen választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot és 2 póttagot.

III. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított XV. és XVI. szavazóköroket, vagyis ezen választókerülethez tartoznak: Antónia, Attila, Árpád, Báthory, Damjanich, György, Kaposvári, Kálmán, Kinizsi, Kisgyúd, Klapka, Mátyás Flórián, Mecsek, Miklós, Nyár, Nyil, Nyúl, Péter, Radnics, Sác, Tavasz, Tábor, Vilmos, Xavér utcák, Bálics, Boszorkány, Kismakár utak, Rókusalja, Táborköz, Bálics-dülő, Bálics-tető, Frühweisz-völgy, Frühweisz-tető, Kis-Szkókó, Rókus-dülő, Szkókó, Szkókó-dülő, Szkókó-tető.

Ez a választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot, és 2 póttagot.

IV. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított I. és II. szavazóköroket, vagyis ezen választókerülethez tartoznak: Anna, Apáca, Incédy Dénes, Kardoss Kálmán, Káptalan, Kálvária, Klimó, Megye, Papnövelde, Petrezselyem, Radonai, Szent Mór, Szepessy, Vörösmarthy utcák, Scitovszky-tér, Széchenyi-tér, Papnövelde- és Plébánia-közök.

Ezen választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot és 2 póttagot.

V. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított III. szavazókört, vagyis ezen választókerülethez tartoznak: Dischka Győző, Eötvös, Ferenciek, Hunyadi, dr. Várady Antal, Zrínyi utcák, Rákóczi-ut.

Ezen választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot és 2 póttagot.

VI. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított VII. szavazókört, vagyis ezen választókerülethez tartoznak: Arany János, Bajnok, Báro Bánffy Dezső, Fiume, Gizella, Majláth, Ráth, Rét, Siklósi, Szabadság utcák, I. Ferenc József-út, a Máv. táv. ell. raktár, Ráth Ipartelep, Ráth Ipartelep őrház.

Ezen választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot és 2 póttagot.

VII. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított IV. és V. szavazóköröket, vagyis ezen választókerülethez tartoznak: Bástya, Bercsényi, Citrom, Deák, Fürdő, János, Jánosi Engel Adolf, Irgalmasok, József, Király, Majorossy Imre, Mária, Munkácsy Mihály és Teréz utcák, Hal, Jókai és Majláth terek.

Ezen választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot és 2 póttagot.

VIII. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított VI. és VIII. szavazóköröket, vagyis ezen választókerülethez tartoznak: Alsómalom, Batthányi, Böckh János, Cinderi, Dohány, Dulánszky, Egyetem, Fehérváry, Felsőmalom, Gábor, Imre, Kazinczy, Kisfaludy, Kisflórián, Légszeszgyár, Lyceum, Nagyflórián, Nefelejts, Percel, Pozsony, Reáliskola, Timár, Városház és Zsinkó István utcák, Boltivköz, Fertőtlenítő Intézet.

Ezen választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot és 2 póttagot.

IX. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított XIII. és XIV. szavazóköröket, vagyis ezen választókerülethez tartoznak: Antal, Ágota, Barátur, Boldizsár, Bosnyák, Domonkos, Felsőhavi, Felsőputurla, Ferenc, Gáspár, Gergely, Hatház, Hegyalja, Ignác, Ilona, István, Kis-Boldogasszony, Magyar, Mandola, Mihály, Mindszent, Nap, Ó-temető, Pálos, Puturla, Szakmári, Szent Vince és Szikla utcák, Ágoston-tér, Havi-dülő, Kardos-úti menedékház, Kálvári-dülő.

Ezen választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot és 2 póttagot.

X. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított IX. és XI. szavazóköröket, vagyis ezen választókerülethez tartoznak: Alsóhavi, Ágoston, Békeffy, Erzsébet, Felsővámház, Gründler, Harangöntő, Katalin, Koller, Kossuth Lajos, Könyök, Lánc, Márton, Nagy Lajos és Orsolya-utcák, Irányi Dániel-tér, Ágoston-köz.

Ezen választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot és 2 póttagot.

XI. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított X. és XII. szavazóköroket, vagyis ezen választókerülethez tartoznak : Alsóbalokány, Besenyő, Béla, Bokor, Csillag, Csokonai, Endre, Farkas István, Felsőbalokány, Hold, Jász, Kiss Ernő, Kun, Lehel, Major, Maros, Pucher, Sándor, Székely, Temető, Török, Ujvilág és Zsolnay Vilmos utcák, Bányatelepi-ut, Kispiricsizma-dülő.

Ezen választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot és 2 póttagot.

XII. Választókerület

Magában foglalja az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított XIX., XX., XXI. és XXII. szavazóköroket, vagyis ezen választókerülethez tartoznak : Álmos, Baranyavár, Borbála, Botond, Bulgár, Csaba, Erdély, Flórián, Géza, Gyár, Gyula, Hajnal, Halász, Hársfa, Huba, Kiskőszeg, Károly, Kórház, Mészkemence, Plébánia, Pélmonostor, Sétatér és Táltos utcák, Basamalomi, Bánomi, Ditzmalom, Gesztenyés, Mecsekszabolcsi utak, Mohácsi, Magyarszéki, Pécsváradi, Siklósi és Szabolcsi országutak, Kemence-köz, Alsógyükés, Andrásbánya-völgy, Árpádtető, Balokányi uszoda, Basamalomi dülő, Cassián, Cerék-völgy, Diós-dülő, Felsőgyükés, Gyárvarosi homokbánya, Gesztenyés-dülő, Gyepmester-telep, Istenáldás-völgy, Kemence-dülő, Kisbalokány-dülő, Káposztás-völgy, Károlyakna, Károlyakna barak, Kozári vadászház, Lámpás-völgy, Meszespusztá, Meszes-telep, Nagybányaréti-völgy, Nagyposta-völgy, Pécs-Ujhegy, Rigóder-dülő, Schroll-aknaház, Schroll-barakház, Szent János-dülő, Központi temető, Tűskésdülő-rét, Téglaház-dülő és Úszög-telep.

Ezen választókerület választ 4 rendes bizottsági tagot és 2 póttagot.

Pécs szab. kir. város törvényhatósági bizottsága

A közigazgatás rendezéséről alkotott 1929. évi XXX. t.-c. mellékletét tevő A) kimutatás szerint a város törvényhatósági bizottsági tagjainak száma 139.

1. A legtöbb adótfizetők közül választott tagok

(1929: XXX. t.-c. 2. §. (1.) 1. pont.)

I. CSOPORT

Angyán János dr. egyetemi r. tanár.
Balsay Aladár m. kir. bányauági főtanácsos, bányaiigazgató.
Deutsch Zsigmond dr. ügyvéd, téglagyáros.
Engel Richárd mérnök.
Erreth Ede mérnök, gyáriigazgató.
Hamerli József keresk. tanácsos. vasnagykereskedő.
Littke Jenő ny. Máv. üzletigazgató.
Piacsek Zoltán dr. ügyvéd.
Radocsay Imre vendéglős.
Római Róbert kereskedő.
Róth Sándor bőrgyári igazgató.
Ruzsávy János kereskedő.
Sárkány Ármin dr. ügyvéd.
Szabó János dr. jogtanácsos.
Szilvek Lajos dr. káptalani nagyprépost.
Vasváry Ferenc dr. egyetemi r. tanár.

II. CSOPORT

Gombos Ede dr. ügyvéd.
György Ármin dr. orvos.
Hoffmann I. Károly kereskedő.

Justus Wladimir részv. társulati igazgató.
Károlyi Emil építész.
Kollár Antal hentesmester.
Lieber György dr. ügyvéd.
Mattyasovszky-Zsolnay Tibor gyárigazgató.
Molvay Ferenc hentesmester.
Nendtvich Andor dr. polgármester.
Papp István birtokos.
Richter János cipésmester.
Rohrer László dr. egyetemi r. tanár.
Schwarcz Mór fakereskedő.
Sikorsky-Zsolnay Miklós gyárigazgató.
Szieberth Róbert ny. felügyelő-igazgató.

III. CSOPORT

Angyal Béla dr. kir. közjegyző.
Arnold János lakatosmester.
Árvai József kertész.
Balázs György dr. fogorvos.
Edenhoffer Gyula droguista.
Eizer János nagybérő.
Forbáth Arnold gyárigazgató.
Igaz Béla dr. kanonok.
Krigl Nándor kir. ítélőtáblai bíró.
Markotány Miklós cipésmester.
Marton Ferenc magánzó.
Moll Károly pékmester.
Nyitray Andor terménykereskedő.
Tausz Gyula bankár.
Tóth Zsigmond dr. egyetemi r. tanár.
Werner István dr. nyomdaigazgató.

2. Az összes választók közül választott tagok

(1929: XXX. t. c. 2. §. [1] 2. pont.)

A meghatározott szám: 48.

I. törvényhatósági választókerület.

Czirják I. Antal bortermelő.
Dürnbacher Ferenc magánzó.
Hollósy Endre Máv. felügyelő.
Lengyel Géza ny. Máv. felügyelő.

II. törvényhatósági választókerület.

Dominics Mátyás csizmadiamester.
Krisztián György városi tb. műszaki főtanácsos.
Petrovits József mészárosmester.
Vásárhelyi István ny. kir. törvényszéki tanácselnök.

III. törvényhatósági választókerület.

Borsy Jenő D. G. T. főtisztviselő.
Csernyánszky Lajos igazgató-tanító.
Kristóf Károly építési vállalkozó.
Mihály Tivadar áll. gyermekmenhelyi gondnok.

IV. törvényhatósági választókerület.

Imrefi Imre kir. ítélőtáblai tanácselnök.
vitész Keresztes-Fischer Ferenc dr. m. kir. belügyminiszter.
Köves Gusztáv kereskedő.
Taizs József könyvnyomdatulajdonos.

V. törvényhatósági választókerület.

Greiner József dr. ügyvéd.
Hauk Adám cipésmester.
Perr Viktor Emericanum igazgató.
Vérffy Aladár m. kir. posta és táv. tanácsos.

VI. törvényhatósági választókerület.

Kereszthelyi Gábor Máv. felügyelő.
Nyári Pál ref. esperes.
Schmidt János vendéglős.
Schmidt Mátyás vámszaki tanácsos.

VII. törvényhatósági választókerület.

Baumann Emil vezérigazgató.
Fürst Gyula keresk. tanácsos, r. t. igazgató.
Minker János bádogosmester.
Radnai Emil dr. ügyvéd.

VIII. törvényhatósági választókerület.

F. Futima Sarolta polgári leányiskolai igazgató.
Horváth Viktor dr. főreáliskolai igazgató.
Klobucsár József kereskedő.
Mayr József posta és távirda igazgató.

IX. törvényhatósági választókerület.

Gadó István ácsmester.
Márovits Andor építési vállalkozó.
Suvákovics György kisbirtokos.
Varga János kereskedő.

X. törvényhatósági választókerület.

Kaszánovics János építőmester.
Keresztény János gyógyszerész.
Málik István fuvaros vállalkozó.
Sándor Károly vállalkozó.

XI. törvényhatósági választókerület.

Esztergályos János országgyűlési képviselő.
Fehér János gyári munkás.
Gálovics György földmunkás.
Hergerth Antal asztalos.

XII. törvényhatósági választókerület.

Moticska József D. G. T. főfelügyelő.
Ozanich Gyula D. G. T. főfelügyelő, bányagondnok.
Polgár Ferenc sütőmester.
Reuter Gyula lakatos.

3. Szakszerűség képvisellete címén tagok :

(1929:XXX. t.-c. 2. §. [1] 3. a. pont.)

Meghatározott számuk : 7.

Berze Nagy János dr. kir. tanfelügyelő.
Gulner Elemér m. kir. gazdasági felügyelő.
Halász Antal miniszteri tanácsos, a m. kir. pénzügyigazgatóság vezetője.
Lovász Pál dr. O. T. I. pécsi fiókjának ügyvezetője.
Nagy Lajos m. kir. állategészségügyi főfelügyelő, törvényhatósági állatorvos.
Pázmány Zoltán dr. egyetemi ny. r. tanár, a m. kir. Erzsébet tudományegyetem 1933—34. tanévi rektora.
Török Lajos m. kir. rendőrfőtanácsos, a pécsi rendőrkapitányság vezetője.

4. Vallásfelekezeti képviselet címén tagok

(1929: XXX. t. c. 2. §. [1] 3. b. pont)

Számuk: 4.

Czernohorszky József c. apát, pécs-budai külvárosi plébános.
Kelemen Andor dr. tb. szentszéki tanácsos, pécs-belvárosi plébános.

Sebestyén Károly tb. pápai kamarás, pécs-gyárvárosi plébános.
P. Tamás Krisánt pécs-szigeti külvárosi plébános.

5. Az érdekképviselések kiküldött tagjai

(1929: XXX. t. c. 2. §. [1] 3. c. pont.)

Számuk: 13.

a) *Az ügyvédi kamara részéről*: Büchler Dávid dr. ügyvéd.
b) *A közjegyzői kamara részéről*: Madarász István dr. kir. közjegyző, felsőházi tag.

c) *A mérnöki kamara részéről*: Pilch Andor műépítész.

d) *Az orvosszövetség pécsi fiókja részéről*: Entz Béla dr. egyetemi ny. r. tanár.

e) *A városi mezőgazdasági bizottság részéről*: Kollár Ferenc szőlőbirtokos.

f) *A kereskedelmi és iparkamara részéről*: Hódosi Ferenc órásmester, Knapp Antal szabómester, Piacsek Virgil kőfaragómester, Lusztig László fűszerkereskedő, Schreiber Jenő fakereskedő, Wallfisch Pál gabonakereskedő.

g) *A vitézi rend részéről*: vitéz Barsy József nyug. tábornok.

h) *Az Országos Társadalombiztosító Intézet pécsi kerületi pénztára választmányának a biztosításra kötelezettek sorából kijelölt kiküldöttje*: Egyelőre betöltetlen.

6. Örökös tagok

(1929: XXX. t. c. 2. §. [1] 4. pont.)

A tagsági helyek száma: 6.

Littke József m. kir. kormányfőtanácsos, pezsgőgyáros.

Pauncz Lipót dr. orvos.

Visnya Ernő m. kir. kincstári főtanácsos, takarékpénztári elnökgazgató, felsőházi tag.

Visy László dr. ny. főispán.

Üresedésben van 2 hely.

7. Hivatali állásuknál fogva tagok

(1929:XXX. t. c. 2. §. [1] 5. pont.)

Számuk: 13.

Makay István helyettes polgármester.

Sebestyén Lajos dr. tanácsnok, árvaszéki elnök.

Esztergár Lajos dr. tanácsnok.

Vörös Mihály dr. tanácsnok.

Zádor Imre dr. főjegyző.

Jobszt Valér dr. tiszti főügyész.

Kalenda Lóránt műszaki főtanácsos.

Nádor Lajos árvaszéki ülnök.

Vajk Ernő dr. árvaszéki ülnök.

Huzella Lajos dr. tiszti főorvos.

Riha Ferenc főszámvevő.

vitéz Rábay Gyula erdőmester.

Nendtvich Andor dr. polgármester a törvényhatósági bizottságnak a legtöbb adófizetők közül is (II. csoport) választott tagja, s tagsági jogát ezen a jogcímen gyakorolja, amiért a hivatalbóli tagok között nem szerepel.

Városi törvényhatósági kisgyűlés

(1929:XXX. t.-c. 34. §.)

Elnöke a főispán, akadályoztatása esetén a polgármester.
Tagjai: *a) a hivatalbóli tagok közül*: a polgármester, a helyettes polgármester, a főjegyző, a tiszti főügyész, a tiszti főorvos, továbbá a törvényhatósági bizottság részéről megválasztott két tanácsnok: Sebestyén Lajos dr. pénzügyi tanácsnok és Vörös Mihály dr. az I. fokú közigazgatási hivatal vezető tanácsnok,

b) a főispán által kinevezett tagok: Kelemen Andor dr., Littke József, Sárkány Ármin dr., Visnya Ernő és Visy László dr.,

c) a törvényhatósági bizottság tagjai közül választott tagok:
α) a legtöbb adótfizető törvényhatósági bizottsági tagok sorából: Angyal Béla dr., Deutsch Zsigmond dr., Hamerli József, Igaz Béla dr., Molvay Ferenc, Szabó János dr.,

β) az összes választók közül választott törvényhatósági bizottsági tagok sorából: Baumann Emil, Fürst Gyula, Horváth Viktor dr., Klobucsár József, Márovits Andor, Petrovics József-Radnay Emil dr.,

γ) az érdekképviseleti törvényhatósági bizottsági tagok sorából: Piacsek Virgil és Pilch Andor.

Közigazgatási bizottság

Elnök: a főispán, h. elnök: a polgármester. Tagjai: *a) Hivatalból*: a polgármester, a főjegyző, a tiszti főügyész, az árvászéki elnök, a tiszti főorvos, a m. kir. törvényhatósági állatorvos, a kir. pénzügyigazgató, a m. kir. államrendőrség kapitányságának vezetője, a kir. tanfelügyelő, a m. kir. államépítészeti hivatal vezetője, a kir. ügyészség elnöke, a m. kir. gazdasági felügyelő.

b) Választott tagok: Baumann Emil, Gombos Ede dr., Hamerli József, Igaz Béla dr., Liber György dr., Littke József, Matyasovszky-Zsolnay Tibor, Szabó János dr., Visnya Ernő és Visy László dr.

Szakbizottságok és választmányok

1. Adófelszámolási bizottság. (1932—1934. évekre.)

Elnök: *Visnya Ernő* kincstári főtanácsos, felsőházi tag.

Tagjai: *a)* a m. kir. pénzügyminiszter kinevezése alapján rendes tagok: *Förster Jenő*, *Köves Gusztáv*, *Baumann Emil*, póttagok: *Ruzsávy János*, *Minker János*, *Hermesz Leó*,

b) törvényhatósági bizottság tagjai sorából rendes tag: *Visy László dr.*, póttag: *Radócsay Imre*,

c) mezőgazdasági kamara részéről rendes tag: *Krasznay Miklós dr.*, póttag: *Dürnbacher Ferenc*,

d) kereskedelmi és iparkamara részéről:

α) kereskedelmi osztály, rendes tag: *ifj. Fürst Gyula*, póttag: *Hamerli József*,

β) ipari osztály, rendes tag: *Márovits Andor*, póttag: *Ruzsinszky Béla*,

e) az ügyvédi kamara részéről rendes tag: *Lieber György dr.*, póttag: *Piacsek Zoltán dr.*

2. Borellenőrző bizottság. (1934. év végéig.)

Elnök: *Littke József*. Tagok: *Csukás Zoltán*, *Dominits Mátyás*, *Dürnbacher Ferenc*, *Radócsay Imre*.

3. Egészségügyi bizottság. (1934. év végéig.)

Elnök: *Nendtvich Andor* polgármester, h. elnök: *Ángyán János dr.* Hivatalbóli tagok: *Huzella Lajos dr.* t. főorvos, *Schwarz Vilmos dr.*, *Papp István dr.* *Harmos Árpád dr.* kerületi orvosok, *Vörös Mihály dr.* tanácsnok, *Nagy Lajos* állategészségügyi felügyelő, *Sárossy László dr.*, a m. kir. honvédség képviselője, *Kalenda Lóránt* műszaki főtanácsos, a városi mérnöki hivatal vezetője. A városi közigazgatási bizottság részéről kiküldött tagok: *Rauch János ny.* városi műszaki főtanácsos, *Pilch Andor okl.* építész, *Szigethy Frigyes* gyógyszerész. A törvényhatósági bizottság részéről választott tagok: *Angyal Béla dr.*, *Entz Béla dr.*, *Hollósy Endre*, *Horváth Viktor dr.*, *Kelemen Andor dr.*, *Lovász Pál dr.*, *Marton Ferenc*, *Pauncz Lipót dr.*, *Perr Viktor*, *Piacsek Virgil*, *Radócsay Imre*, *Rhorer László dr.*, *Sebestyén Károly*, *Szieberth Róbert*, *Taizs József*, *Tóth Zsigmond dr.*, *Vasváry Ferenc dr.*, *Visnya Ernő*.

4. Építési szakbizottság, (1930—1934.)

Elnök a polgármester. Tagok: Ángyán János dr., Baumann Emil, Balsay Aladár, Dürnbacher Ferenc, Engel Richárd, Erreth Ede, Forbáth Arnold, Hamerli József, Keszthelyi Gábor, Kristóf Károly, Krisztián György, Littke Jenő, Littke József, Mattyasovszky-Zsolnay Tibor, Piacsek Virgil, Pilch Andor, Radnai Emil dr., Sárkány Ármin dr., Sikorsky-Zsolnay Miklós, Taizs József, Visnya Ernő.

5. Felsőkereskedelmi iskolai igazgató-bizottság, (1934. évi aug. 31-ig.)

Elnök a polgármester, vagy helyettese. Tagok: Baumann Emil, Erreth Ede, Forbáth Arnold, Fürst Gyula, Hamerli József, Horváth Viktor dr., Igaz Béla dr., Littke József, Mattyasovszky-Zsolnay Tibor, Róth Sándor, Taizs József, Tausz Gyula, Vasváry Ferenc dr., Visnya Ernő. Hivatalból tagok: Szökéné Zánkay Kornélia dr., a női-, Schindler József a fiú felsőkereskedelmi iskolák igazgatói.

6. Gazdasági szakbizottság, (1930—1934. évre.)

Elnök a polgármester, vagy helyettese. Tagok: Baumann Emil, Czirják I. Antal, Deutsch Zsigmond dr., Keresztény János, Kollár Ferenc, Littke József, Markotány Miklós, Marton Ferenc, Márovits Andor, Mattyasovszky-Zsolnay Tibor, Molvay Ferenc, Papp István, Petrovics József, Piacsek Virgil, Pilch Andor, Radócsay Imre, Schmidt János, Szabó János dr., Suvákovics György, Visnya Ernő.

7. Igazoló választmány, (1933. évre.)

Elnök a főispán, akadályoztatása esetén a polgármester. Tagjai: Angyal Béla dr., Hollósy Endre, Lieber György dr., Szabó János dr., Piacsek Zoltán dr., Radnai Emil dr., Taizs József, Vasváry Ferenc dr.

8. Idegenforgalmi bizottság.

Elnök a polgármester. Tagok: Ángyán János dr., egy. nyilv. r. tanár, Balsay Aladár D. G. H. T. igazgató, Borsy Jenő D. G. H. T. főtisztviselő, Entz Béla dr. egy. nyilv. r. tanár, Hamerli József vasnagykereskedő, Hollósy Endre Máv. felügyelő, Littke József

pezsgőgyáros, Mattyasovszky Zs. Tibor gyárigazgató, Márovits Andor építési vállalkozó, Pilch Andor építészmérnök, Schmidt János vendéglős, Tausz Gyula bankár, Török Lajos rendőrfőtanácsos, Vérffy Aladár postatanácsos, Visnya Ernő takarékpénztári elnökigazgató, Dusbaba Vilmos bankigazgató, Gebauer Ernő festőművész, Kiss József ny. főrealisk. igazgató, Kürschner Emánuel zeneiskolai igazgató, Lenkei Lajos főszerkesztő, Linder Ernő főszerkesztő, Nagy Elek villamostelepi igazgató, Pillich Andor M. T. I. pécsi vezetője, Reuter Kamilló dr. egy. nyilv. r. tanár, Schaurek Rafael dr. egy. nyilv. r. tanár. Hivatalból tagok: Vörös Mihály dr. tanácsnok, Kalenda Lóránt műszaki főtanácsos, vitéz Rábay Gyula erdőmester.

9. *Iskolaszék a városi polgári iskolák számára.*
(1934. évi szept. hó 1-ig.)

Elnök: Nendtvich Andor polgármester, helyettes elnök Kiss József ny. főrealiskolai igazgató. Tagok: Horváth Viktor dr., Radnai Emil dr., Vasváry Ferenc dr., Visnya Ernő, Bartina Ferenc c. apát, esperes-plébános, Nyáry Pál ref. esperes-lelkész, Takó István ág. ev. lelkész, Wallerstejn Zoltán dr. főrabbi, özv. Fuchsné Futima Sarolta, Gedeon Mátyás dr., Vad Erzsébet és Huzella Lajos t. főorvos.

10. *Jogügyi szakbizottság, (1930—1934. évekre.)*

Elnök a polgármester vagy helyettese. Tagok: Angyal Béla dr., Eiser János, Gombos Ede dr., Greiner József dr., Horváth Viktor dr., Liber György dr., Madarász István dr., Mayr József, Piacsek Zoltán dr., Radnai Emil dr., Sárkány Ármin dr., Szabó János dr., Vásárhelyi István, Vasváry Ferenc dr.

11. *Jövedékek kezelését ellenőrző bizottság, (1930—1934. évekre.)*

Elnök a polgármester. Tagok: Czírják I. Antal, Dürnbacher Ferenc, Fürst Gyula, Lieber György dr., Radócsay Imre, Schmidt János.

12. *Kereskedő tanonciskolai felügyelő bizottság, (1932—1936. évekre.)*

Elnök: Hamerli József. Tagok: Baumann Emil, ifj. Fürst Gyula, Gedeon Endre dr., Katics Antal, Klobucsár József, ifj. Pauncz Adolf, Ruzsávy János, Schindler József, Tausz Gyula, Visnya Ernő, Zádor Imre dr.

13. Kijelölő bizottság, (1933. évre.)

Elnök a főispán, akadályoztatása esetén a polgármester. Tagok: Angyal Béla dr., Igaz Béla dr., Littke József, Piacsek Virgil, Tausz Gyula, Vasváry Ferenc dr.

14. Központi választmány, (1933—1935.)

Elnök a polgármester. Tagjai: Angyal Béla dr., Baumann Emil, Dürnbacher Ferenc, Gyimóthy Gyula, Kiss József, Lieber György dr., Littke József, Makay István, Mattyasovszky-Zsolnay Tibor, Piacsek Virgil, Piacsek Zoltán dr., Radnay Emil dr., Radócsay Imre, Taizs József, Vasváry Ferenc dr., Visnya Ernő, Visy László dr.

15. Közrendészeti szakbizottság, (1930—1934. évekre.)

Elnök a polgármester, illetve helyettese. Tagok: Angyal Béla dr., Borsy Jenő, Fürst Gyula, Hamerli József, Károlyi Emil, Köves Gusztáv, Littke Jenő, Márovits Andor, Piacsek Virgil, Radócsay Imre, Sárkány Ármin dr., Török Lajos, Vásárhelyi István.

16. Köztemetői bizottság, (1930—1934. évekre.)

Elnök a polgármester, illetve helyettese. Tagjai: a) hivatalból: a gazdasági ügyosztályt vezető tanácsnok, a mérnöki hivatal vezetője, az I. fokú közigazgatási hivatal vezető tanácsnok, a tiszti főorvos, a temető felügyelő, az egyes hitfelekezetek lelkészei: a székesegyházi plébános, a belvárosi, budai külvárosi és pécsbányatelepi plébános, a Szt. Ferenc-rendi házfőnök, Nyáry Pál ref. esperes-lelkész, Takó István ág. ev. lelkész és Wallernstein Zoltán dr. főrabbi. b) választott tagok: vitéz Barsy József, Dürnbacher Ferenc, Hollósy Endre, Keresztény János, Keszthelyi Gábor, Malek István, Marton Ferenc, Piacsek Virgil, Pilch Andor, Visnya Ernő.

17. Múzeumi bizottság, (1930—1934. évekre.)

Elnök a polgármester, esetleg helyettese. a) A törvényhat. által választott tagok: Angyán János dr., vitéz Barsy József, Berze-Nagy János dr., Hollósy Endre, Igaz Béla dr., Kelemen Andor dr., Keresztény János, Littke Jenő, Littke József, Pilch Andor, Sikorsky-Zsolnay Miklós, Szabó János dr., Szilvek Lajos dr., Vasváry Ferenc dr.

b) a Múzeum-Egyesület által kiküldött tagok: Andretzky József, Börötzffy Károly, Holub József dr., Mattyasovszky-Zsolnay Tibor, Reuter Camillo dr., Schaurek Rafael dr., Schmidt Lajos dr., Török Lajos.

18. *Népjóléti Szakbizottság, (1930—1934.)*

Elnök a polgármester, vagy helyettese. Tagok: Ángyán János dr., vitéz Barsy József, Csernyánszky Lajos, Entz Béla dr., Kelemen Andor dr., Klobucsár József, Lengyel Géza, Perr Viktor, Pilch Andor, Róth Sándor, Sándor Károly, Szieberth Róbert, Tausz Gyula, Visnya Ernő.

19. *Nőipariskola felügyelő bizottság.*

Elnök a polgármester, illetve helyettese. Tagok: Baumann Emil, özv. Fuchsné Futima Sarolta, özv. Gosztonyi Gyuláné, Kamprád Hermann, Páll Ödön, Mártinovich Ernőné, Mattyasovszky Margit, Szieberth Róbert, Visnya Ernő, Vörös Mihály dr.

20. *Ovodai felügyelőbizottság, (1931—1934. évekre.)*

Elnök: Nendtvich Andor polgármester. Tagok: Angyal Béla dr., Forbáth Arnold, Gyimóthy Gyula, Hamerli József, Horváth Viktor dr., Kiss József, Liber György dr., Mattyasovszky-Zsolnay Tibor, Szabó János dr., Szieberth Nándor, Taizs József. Hivatalból tagja a tiszti főorvos.

21. *Összeférhetetlenségi bizottság, (1933. évre.)*

Elnök a főispán. Tagjai: Angyal Béla dr., Ángyán János dr., vitéz Barsy József, Engel Richárd, Entz Béla dr., Erreth Ede, Esztergályos János, Forbáth Arnold, F. Futima Sarolta, Greiner József dr., Hollósy Endre, Horváth Viktor dr., Igaz Béla dr., Kelemen Andor dr., Keszthelyi Gábor, Köves Gusztáv, Lieber György dr., Littke Jenő, Lovász Pál dr., Madarász István dr., Mayr József, Mattyasovszky-Zsolnay Tibor, Piacsek Zoltán dr., Schmidt János, Szabó János dr., Szieberth Róbert, Szilvek Lajos dr., Vásárhelyi István, Vasváry Ferenc dr.

22. *Pénzügyi bizottság, (1930—1934. évekre.)*

Elnök a polgármester, illetve helyettese. Tagok: Baumann Emil, Balsay Aladár, Deutsch Zsigmond dr., Erreth Ede, Fürst Gyula, Forbáth Arnold, Hamerli József, Károlyi Emil, Keszthelyi

Gábor, Kristóf Károly, Liber György dr., Littke Jenő, Littke József, Mattyasovszky-Zsolnay Tibor, Márovits Andor, Piacsek Virgil, Taizs József, Tausz Gyula, Visy László dr., Visnya Ernő.

23. *Szakirányú iparostanonc-iskolai felügyelő bizottság, (1933—1936.)*

Elnök : Kristóf Károly. Tagok : Arnold János, Kamprad Hermann, Katics Antal, Kovács Károly, Liszli István, Piacsek Virgil, Ruzsinszky Béla, Sándor Károly, Weigand József, Vörös Mihály dr., Wiszt Béla.

24. *Színügyi bizottság, (1930—1934. évekre.)*

Elnök a polgármester, illetve helyettese. Tagjai : vitéz Barsy József, Baumann Emil, Borsy Jenő, Czirják I. Antal, Hamerli József, Kollár Ferenc, Littke József, Madarász István dr., Pilch Andor, Radnai Emil dr., Róth Sándor, Sándor Károly, Sárkány Ármán dr., Török Lajos, Werner István dr.

25. *Testnevelési bizottság, (1933—1934. évekre.)*

Elnök a polgármester. Tagjai : Hamerli József, Horváth Viktor dr., Igaz Béla dr., Kristóf Károly, Littke József, Makay István, Márovits Andor, Mihály Tivadar, Ozanich Gyula, Pekár Mihály dr., Perr Viktor, Rhorer László dr., Visnya Ernő. Hivatalból tagok : Berze-Nagy János dr., kir. tanfelügyelő, Huzella Lajos dr., városi t. főorvos, továbbá Pécs szab. kir. város mindenkori testnevelési felügyelője.

26. *Villamos- és légszesztelepi felügyelő bizottság, (1930—1934.)*

Elnök a polgármester, helyettes elnök : Makay István h. polgármester. Tagok : Baumann Emil, Engel Richárd, Erreth Ede, Jobst Valér dr. t. főügyész, Kalenda Lóránt műszaki főtanácsos, Keszthelyi Gábor, Kristóf Károly, Krisztián György, Riha Ferenc főszámvevő, Tausz Gyula, Visnya Ernő.

27. *Zeneiskolai bizottság, (1931—1933. évekre.)*

Elnök a polgármester, alelnök : Makay István h. polgármester. Tagok : Ángyán János dr., Borsy Jenő, Caflich Jenő, Gyomlay Gyula, Lang György, Mansfeld Géza dr., Szilvek Lajos dr., Tolnai Jenő dr., Tóth Zsigmond dr., Vérffy Aladár, Wallerstein Bódog dr.

Pécs szab. kir. város közigazgatása és annak ügybeosztása

I. Polgármester

(I. emelet 55.)

Nendtvich Andor dr. polgármester

Makay István helyettes polgármester

Polgármesteri titkár: *Várnagy Elemér dr.*, II. oszt. aljegyző.

Általános felügyelet és ellenőrzés, valamint a fenntartott ügyek.

Polgármesteri ügyosztályok :

A) JOGÜGYI ÉS NÉPJÓLÉTI ÜGYOSZTÁLY

Vezetője: *Esztergár Lajos dr.* tanácsnok

Illetőségi ügyek. A beköltözési engedélyekkel kapcsolatos ügyek. Állampolgársági ügyek: honosítások, visszahonosítások, optálási ügyek, a magyar állam kötelékéből való elbocsátás, állampolgársági bizonyítványok, állampolgárságra vonatkozó véleménynyilvánítás a belügyminiszter úrnak. A községi kötelékbe való felvétel és annak kilátásbahelyezése. Névváltoztatási ügyek. Anyakönyvi ügyek: anyakönyvi kiigazítások és utólagos feljegyzések elrendelése, kihirdetés alóli felmentés házassági ügyekben, törvényesítési ügyek. Hatósági bizonyítványok előkészítése. Szociális ügyek: a Matessa-árvaház ügyei, az abba való felvétel és a vele kapcsolatos tartásdíj ügyek, a város szegényházának ügyei, az abba való felvétel és a vele kapcsolatos tartásdíjügyek, szegényétkeztetés, iskolai tejjelátás, közsegély kiutalása, közsegély beszüntetése, a közsegély megtérítésével kapcsolatos intézkedések, jótékonycélu gyűjtések engedélyezése és felülvizsgálata, hadikölcsönsegélyezés. Katonai ügyek: a tényleges állományu katonák részére a belépési bizonyítvány kiadása, a nem tényleges állományu katonák nyilvántartásával kapcsolatos levelezések, katonai

alapítványi helyek odaitélése és annak előkészítése, a hadigondozottak nyilvántartásával kapcsolatos ügyek, a hadigondozottak igénymegállapító bizottságának ügyei, a hadigondozottak gyermekeinek és a hadiárváknak ösztöndíj és intézeti elhelyezési ügyei. Betegápolási ügyek: a behajthatóság megállapítása a kórházi értesítőkön, intézkedés a gyógyköltség behajtása, telekkönyvi biztosítása és törlése iránt, részletfizetések engedélyezése, az ápolási költség elengedése iránti kérelmek közigazgatási bizottság által való javaslatételének előkészítése. A nyilvános betegápolási költségek terhére rendelt gyógyszer számlák felülvizsgálata, felterjesztése és az ezekkel kapcsolatos egyéb teendők (behajtás, stb.). A gyámpénztári ügyek. Életbenlét igazolása. Névalírások hitelesítése. Statisztikai munkálatok (összeírások, népszámlálás) felügyelete és ellenőrzése. A rendőri büntetőbíró és I. fokú közigazgatási hatóság határozatai ellen beadott felebbezések és jogorvoslatok II. fokú elbírálásának előkészítése. A hatósági munkaközvetítő hivatal irányítása.

B) ADÓ- ÉS PÉNZÜGYI ÜGYOSZTÁLY

Vezető: *Sebestyén Lajos dr.* tanácsnok

(I. emelet 37. sz.)

Adó-, illeték-, vám-, helypénzdíj-, járulékügyek: az adóösszeírási, kivetési és behajtási munkálatok előkészítése, irányítása, a felügyelet és ellenőrzés gyakorlása, a várost megillető összes közkövetelések ügyében a beadványok, felebbezések, stb. előadói előkészítése, minden közkövetelésre fizetési halasztás személyes engedélyezése, a javadalmi hivatal közvetlen vezetése s a városi adóhivatal, a körzeti forgalmi-adóhivatal, a pénztár és a közvágóhid felett a felügyelet és ellenőrzés gyakorlása. Városháztartási ügyek és pedig a háztartási stb. költségvetés és az évi zárószámadások adatgyűjtésének, bizottsági és közgyűlési tárgyalásainak előkészítése, felterjesztése.

C) GAZDASÁGI ÜGYOSZTÁLY

Vezető: *Makay István h.* polgármester

(I. emelet 52. sz.)

Pénzügyek: Beszerzésekre vonatkozó utalványozások, az anyagszámadások felülvizsgálata, az ezekre vonatkozó szabályzatok és utasítások, a beruházások pénzügyi része, hitelműveletek,

beszerzések szabályozása, ellenőrzése és utalványozása, anyag-
számadások szabályozása és felülvizsgálata. Városgazdasági
ügyek: az ingó- és ingatlan vagyon nyilvántartására és kezelésére
vonatkozó rendelkezések, ingóságok szerzése és elidegenítése,
a városi erdőgazdaság ügyei, uszoda, hivatali és gazdasági szük-
ségletek biztosítása és beszerzése raktári anyagkezelés, hirdetési-
ügy, mezőgazdasági üzem, mezőgazdasági ingatlanok vétele, eladása,
haszonbérlete, sétaterek, ligetek, faültetvények, parkosítások, városi
csemetekert kezelése, városi kertészet, fuvartelep és fogattartás,
fekálkomposzttelep, közlegelő gondozása, legelődíjak, városi épületek
gondozása és hasznosítása, apaállatok beszerzése, a D. G. T.-gal
fennálló szerződésekkel kapcsolatos teendők, az erdő-, gazdasági-
és mértékhitelítő hivatalok közvetlen felügyelete és ellenőrzése.
Közegészségügyek: köztemető, ravatalozás, járványkórház, egyetemi
klinikák támogatása közszolgáltatásokkal, mentőszolgálat megszerve-
zése. Városépítés: közterületek használatának engedélyezése, kisajá-
títások, telekpolitika, építési ingatlanok szerzése és elidegenítése, köz-
építkezések előkészítése, kéményseprőipar általános szabályozása.
Szociálpolitika: földbirtokreform végrehajtása, földmegváltási ház-
helyek eladása és nyilvántartása, városi házhelyek juttatása, csa-
ládi konyhakertek, kislakások, kényszerlakások, falusi kislakás-
építő-akció helyi lebonyolítása. Katonai beszállásolási ügyek:
tisztek átvonuló elszállásolása, katonaság elhelyezése és beszá-
llásolása, katonai előfogatok biztosítása és kiszolgáltatása, a mind-
ezekre vonatkozó vegyesbizottsági tárgyalások vezetése. Közleke-
dési ügyek: közúti villamosvasúttal kapcsolatos tennivalók, köz-
úti vasútak, iparvágányok engedélyezése. Közüzemek: villamos-
és légszusztelep irányítása és felügyelete, a lámpási bányabérlet.
Mezőgazdasági közigazgatás: vízjogi engedélyezések, a város érde-
keltsége a Pécsi Vízlecsapoló Társulatnál, mezei közös dűlőutak
nyilvántartása és fenntartása, gazdasági cselédek rokkantsági és
balesetbiztosítási ügyei, gazdasági munkásigazolványok, cseléd-
könyvek kiállítása, nyilvántartása, gazdasági munkaszerződések
felülvizsgálása és hitelesítése, a városi mezőgazdasági bizottság
megszervezése, állami gazdasági anyagok (vetőmag, rézgalic, stb.)
forgalombahozatala, apaállatvizsgálatok, határjárás. Közművelődés:
az egyetem ügyei, gazdasági szakoktatás.

D) KÖZIGAZGATÁSI ÜGYOSZTÁLY

Vezető: *Vörös Mihály dr.* tanácsnok

(III. emelet 80. sz.)

A m. kir. államrendőrség pécsi kapitányságától jövő megkeresések a külföldi honosok lakhatási ügyében, ipari ügyekben érkező különböző megkeresések, a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek ipari és autógyekben érkező rendeletei, leiratai, a m. kir. honvédelmi minisztertől és katonai alakulatoktól érkező megkeresések, illetve leiratok elintézése, adománygyűjtési engedélyek, utcai persely-(urna) gyűjtési ügyek.

E) FŐJEGYZŐI ÜGYOSZTÁLY

Vezető: *Zádor Imre dr.* főjegyző.

(II. em. 76. sz.)

Az országgyűlési képviselőválasztásokkal kapcsolatos ügyek : az országgyűlési képviselőválasztói névjegyzékek évenkénti kiigazítási és ötévenkénti összeirási munkálatai, a névjegyzéktervezet alapján az ideiglenes névjegyzék elkészítése, közhirrététele, az ideiglenes névjegyzék ellen beérkezett felszólalások elbírálása és azokban hozott határozatok elkészítése, az ekként hozott határozatok ellen beérkezett közig. bírósági panaszok felterjesztése, a közig. bírósági panaszok ügyében hozott ítéletek, a bűnügyi nyilvántartó adatai alapján a végleges névjegyzékek elkészítése, az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a központi választmányra ruházott feladatok előadói teendőinek ellátása. A törvényhatósági választásokkal kapcsolatos ügyek : a legtöbb adót fizetők és a törvényhatósági választók névjegyzékének elkészítési munkálatai, a törvényhatósági választásokkal kapcsolatban a város polgármestere és az igazoló választmány hatáskörébe eső feladatok előadói teendői, a törvényhatóság megalakulásával, illetve újjáalakulásával járó teendők, az általános szervezeti ügyek, a törvényhatósági bizottsági közgyűlés és a közgyűlés egybehívásával járó teendők, bizottságok alakítására vonatkozó ügyekben az előadói teendők. Fegyelmi ügyek : a polgármester, mint fegyelmi hatóság ügykörébe tartozó ügyek előadói teendői, fegyelmi ügyek előadása a közig. bizottságban. Elnöki ügyek : a törvényhatóság első tisztviselője részére a fenntartott ügyek közül azok, amelyeket a polgármester más ügyosztály keretébe nem utalt. Városi tisztviselők és alkal-

mazottak személyi ügyei: állások szervezése és megszüntetése. Ezekhez, valamint kiegészítő alkalmazottak felfogadásához előzetes engedély kieszközlése, illetmények szabályozása, illetmények és fizetési előlegek utalványozása, illetmények megszüntetése, alkalmazottak választása, kinevezése, előléptetése, felfogadása, illetményeik folyósítása, beosztása, szabadságolása, nyugdíjazása. Iskolai ügyek: iskolakötelesek összeírása és nyilvántartása, általában a városi tanintézetek személyi ügyei, állások szervezése és megszüntetése, illetmények, óradíjak megállapítása, utalványozása és megszüntetése, iskolák szolgaszemélyzetének és az óvoda dajkáinak alkalmazása és elbocsátása, a zeneiskola és kereskedelmi iskolák tanárainak szabadságolása, iskolák tandíjainak és felvételi díjainak megállapítása, felhatalmazás adása a tanintézetek vezetői részére az általuk kezelt alapok felhasználására, óvodák, iskolák tanszer-szükségletének részbeni beszerzése, feliratok intézése, rendeletek végrehajtása, iskolák számadásainak felülvizsgálata, tandíjmentességek engedélyezése a felsőkereskedelmi-, zene- és ipariskolákban, tandíjkezelési járulékok megállapítása és utalványozása, az iskolai szabályzatok végrehajtása konkrét esetekben, tanerők helyettesítésével kapcsolatos intézkedések, kiránduló tanulók elszállásolása. Színház: a színház használatbaadására vonatkozó szerződések előkészítése és végrehajtása, a színház helyárainak megállapítása, színiévad meghosszabbításának engedélyezése, rendkívüli előadások engedélyezése, a színigazgató anyagi támogatásával kapcsolatos intézkedések, a színház átengedése, színügyi szabályzat végrehajtása. Iskolaszéki ügyek: polgári iskolai tanárok és községi óvónők személyi ügyei, állások szervezésére, megszüntetésére, tanerők, óvónők alkalmazására javaslatétel, óraadók alkalmazása, tanárok, óvónők szabadsága, helyettesítése, egyes intézetek beiratási díjainak megállapítása, tandíjmentességek engedélyezése, javaslatétel iskolai ügyekben a város polgármesteréhez, óvodák szünetidejének szabályozása. Alapítványi ügyek: alapítványok számadásainak felülvizsgálása, alapítványok kamatainak felosztása, ösztöndíjak adományozása. Sajtóügyek: sajtóbejelentések kezelése, sajtó-propaganda, sajtó ellenőrzése, időszakai sajtótermékek és nyomdavállalatok nyilvántartása és változások bejelentése, időszakai kimutatások szerkesztése, sajtótermékek terjesztése általában. Társadalmi egyesületi ügyek: új egyesületek (fiókok) megalakulása, társadalmi egyesületek ellenőrzése, ugyanezek nyilvántartása,

ugyanezek anyagi támogatása. Közegészségügy: egészségügyi időszaki bejelentések nyilvántartása, a szakorvosi cím használatának engedélyezése, orvosok és szakorvosok nyilvántartása, fogtechnikusok nyilvántartása, gyógyszertárak felállítása engedélyezésének előkészítése, gyógyszertárak nyilvántartása, idegen gyógyszerek behozatalának engedélyezése, e. ü. vonatkozású tanfolyamokra való kiküldetés, iskolai egészségügy, orvosi, állatorvosi, szülésznői oklevelek kihirdetése. Testnevelési ügyek: az iskolán kívüli testgyakorlásra kötelezett ifjak nyilvántartása és ezzel kapcsolatos levelezés, változási kimutatások, stb., a mulasztó levétekre pénzbírságok és fegyelmi büntetések kirovása, ezek nyilvántartása és behajtása, előterjesztett felebbezések előkészítése, törvényhatósági testnevelési alap kezelése, költségelőirányzat és elszámolás készítése, a levétek elméleti oktatásának, mint az iskolán kívüli népműveléshez tartozó előadások szervezése, stb. Idegenforgalom: a város ismertetéséről szóló közlemények elhelyezése, általában idegenforgalmi propaganda, előkelő idegeneknek, csoportoknak, iskoláknak, stb. fogadása, elszállásolása, kalauzolása, alkalomszerű ünnepélyek rendezése, az idegenforgalom előmozdítása érdekében szükséges hatósági intézkedések előkészítése. Múzeum: múzeumi államségély kezelése és elszámolása, a múzeum fejlesztése érdekében tett beszerzések és általában a múzeummal kapcsolatban felmerült kiadások elszámolása, kiállítások rendezése, a múzeum részére közvetlen beszerzések. Sportügyek: tiszteletdíjak beszerzése, versenyek rendezésének előmozdítása, sporttudósítások. Vallási ügyek: kegyúri ügyek, vallásfelekezetek kultuszsegélyének megállapítása, vallásmegegyezések. Könyvtár: a városi könyvtár és a városi múzeum részére általában könyvek beszerzése. Tisztviselőképzés. A pécsi m. kir. Vegykisérleti Állomás bevételeiből a város és Baranyavármegye közönségét illető részesedés elosztása és elszámolása. Szabályrendeletek tervezetének elkészítése, előterjesztése, kihirdetése, szabályrendeletek módosítása, stb. Hatósági bizonyítványok egyes csoportjainak elkészítése.

F) MŰSZAKI ÜGYOSZTÁLY

Vezető: *Kalenda Lóránt* műszaki főtanácsos

(III. emelet 97. sz.)

Új és toldalékipítkezések hatósági engedélyezése: elsőfokú véghatározatok meghozatala, építkezésekkel kapcsolatos kisajátítások, a szomszédok között az építkezésekkel kapcsolatban keletkező vitás jogviszonyok (határkérdések, vízelvezetés, stb.) rendezése, használati engedélyek megadása, rendes és rendkívüli adómentességekhez szükséges megállapítások és javaslatétel a m. kir. adóhivatalnak, esetleges felebbezéseknek döntésre előkészítése és felterjesztése. Építészrendészeti ügyek: a szükséges helyszíni vizsgálatok megtartása, elsőfokú véghatározatok meghozatala, azok végrehajtása, esetleges felebbezéseknek döntésre előkészítése és felterjesztése. Telekfelosztási ügyek: elsőfokú véghatározatok meghozatala, telekfelosztásokkal kapcsolatos kisajátítások, esetleges felebbezéseknek döntésre előkészítése és felterjesztése. Törvényhatósági utak építése és fenntartása: az útipítkezéssel kapcsolatos kisajátítások és az érdekeltekkel egyéb vitás jogviszonyok rendezése, burkolási és területmegszervezési hozzájárulások kivétele, az ezzel kapcsolatos felszólamlások és részletfizetési kedvezmények letárgyalása. Közcsatornák építése: esetleges kártalanítási kérdések rendezése, csatornaépítési hozzájárulások kivétele. A közbizvezték fejlesztése: a fejlesztés irányelveinek megállapítása és az ezzel kapcsolatos tárgyalások, hálózatbővítés, az érdekeltekkel szembeni jogviszonyok rendezése, vízdíjkedvezmények megállapítása, a vízvezetéki szabályrendelet határozmányai tekintetében elsőfokú véghatározatok hozatala, építési hozzájárulások kivétele, kutfúrasi munkálatok, kapcsolatos kisajátítások, engedélyek megszerzése, szolgalmak és szerződéses viszonyok rendezése. Beruházási jellegű magasépítések: tervpályázatok tartása, elbírálása, esetleges állami hozzájárulások kieszközlése, szükséges magánterületek megszerzése. Épületek fenntartása. A fent felsorolt csoportokra nézve: munkálatok kiírási műveleteinek szakbizottsági és közgyűlési letárgyalása, a kormányhatósági jóváhagyás kieszközlése, a munkálatokra vonatkozó verseny tárgyalások megtartása, vállalatbaadás, a megkötendő vállalkozói szerződések előkészítése, a vállalkozók kereseteinek folyósítása, a vállalkozókkal netalán keletkező vitás jogviszonyok rendezése, letiltások, engedményezések, a munkálatoknak a vállalko-

zóktól átvétele, a munkálatok végelszámolása, esetleges pótmunkák feletti döntés. A városi kőbánya anyagi vonatkozású ügyei. Köztisztasági ügyek: gépek, eszközök, felszerelések beszerzése. Városszabályozási ügyek: városszabályozási tervek készítése, közgyűlési letárgyalása, jóváhagyásra beterjesztése, kapcsolatos kisa-játítási ügyek lebonyolítása, fennálló vitás területkérdések rendezése, támfalak karbantartása. Benzinkutak: helykijelölés, hatósági engedélyezés, területhasználati díjak megállapítása és beszedése. Műszaki vonatkozású peres ügyek és szerződések előkészítése. Műemlékek és szobrok fenntartása és létesítése. Műszaki vonatkozású szabályrendeletek előkészítése és letárgyalása, (építési, gyalogjáró, burkolási, utcanyitási, telekfelosztási, vízvezetéki, csatornázási, stb. szabályrendeletek). Mindennemű műszaki vonatkozású, 50 P értéket meghaladó beszerzés. A házszámozással kapcsolatos teendők.

II. Városi árvaszék

Elnök: *Sebestyén Lajos* tanácsnok (I. emelet 38. sz.). Ülnökök: *Nádor Lajos* (III. emelet 83. sz.) és *Vajk Ernő dr.* (III. emelet 85. sz.). Közgyám: *Lantos János* (III. emelet 84. sz.).

A városi árvaszék hatásköre kiterjed mindazon ügyekre, melyeket a gyámhatóságról alkotott 1877. évi XX. t.-c. a gyámságra, a gondnokságra, a törvényesítésekre, az örökbefogadásokra, nemkülönben az örökösödési eljárásra és az ezzel kapcsolatos teendőkre nézve előír.

Az árvaszék jelenlegi ügybeosztása szerint Nádor Lajos ülnök azon ügyeket intézi, melyekben az ügyfelek nevének kezdőbetűi A—K, Vajk Ernő dr. ülnök pedig azokat, melyekben az ügyfelek neve L—Z betűkkel kezdődik.

III. A tiszti főügyészi hivatal

Jobst Valér dr. tiszti főügyész
(I. emelet 38. sz.)

A tiszti főügyész a törvényhatóság jogtanácsosa s mint ilyennek feladata mindazon ügyekben véleményt adni, melyekben a jogi szempont a döntő. Ezenfelül munkakörébe tartoznak mindazon ügyek, amelyeket valamely törvény, városi szabályrendelet a fenti szempontok figyelembevételével oda utal.

A tiszti főügyész látja el a városi árvaszék ügyészi teendőit is.

IV. Elsőfokú közigazgatási hatóság

Vezető: *Vörös Mihály dr.* tanácsnok

(III. emelet 80. sz.)

1. Közigazgatási ügyek: Mezőrendőri, vízjogi, közegészségügyi, köztisztasági, zálogházi, tűzrendészeti, hegy- és mezőrendészeti, állategészségi, továbbá a mezőgazdasági cselédek, valamint a munkások és a munkaadók közötti vitás ügyek, veszélyes épületekből való kilakoltatások, piacrendészeti ügyek, az iparügyek; a különböző statisztikai kimutatások elkészítése, építési használati engedélyek ellenőrzése, vidéki hatóságok megkereséseinek elintézése, iskolamulasztási ügyek.

2. Kihágási ügyek: Általánosságban minden kihágási ügyekben való eljárás, amelyeket a törvény, miniszteri rendelet, vagy városi szabályrendelet kifejezetten nem utal a m. kir. államrendőrség hatáskörébe.

Így különösképpen: a közegészségügyi, köztisztasági, erdei, ipari, vízjogi, állategészségügyi, útrendőri, hegy- és mezőrendőri, mértékügyi, építésrendőri, ebzárlati, járlati, piacrendészeti, tűzrendészeti kihágási ügyek, a mezőgazdasági terményhamisítási ügyek.

Kihágási rendőri büntető bírók: *Jellasich Jenő dr.* tb. tanácsnok, I. oszt. aljegyző, *Schmidt Andor dr.* tb. aljegyző, közig. fogalmazó és *Csokonai Béla dr.* III. oszt. aljegyző.

V. Szakhivatalok

A) TISZTI FŐORVOSI HIVATAL

Huzella Lajos dr. tiszti főorvos

(II. emelet 72. sz.)

A tiszti főorvos egészségügyi szakközege a közgyűlésnek, a közigazgatási bizottságnak és a polgármesternek. Részint saját kezdeményezéséből, részint pedig felhívásra működik mindazon ügyekben, amelyek az egészségügyi közigazgatás körébe tartoznak.

A közegészségügyi szolgálat ellátása szempontjából a város kerülete (5) öt kerületre oszlik:

a) az első kerület felöleli a Szigeti- és Siklósi külvárosokat.

Kerületi orvos: *Papp István dr.* ker. tiszti orvos;

b) a második kerület kiterjed az egész belvárosra és a budai

külváros északi részére. Kerületi orvos: *Schwarz Vilmos dr. tb.* tisztí főorvos, kerületi tisztí orvos;

c) a harmadik kerület a budai külváros alsó része. Kerületi orvos: *Fónay István dr.* kerületi tisztí orvos;

d) a negyedik kerület a gyár város egész területe és Meszes-telep. Kerületi orvos: *Ratkovich Károly dr. tb.* kerületi tisztí orvos;

e) az ötödik kerület a Pécs-Bányatelep a hozzá tartozó külterületekkel. Kerületi orvos: *Harmos Árpád dr. tb.* tisztí főorvos.

Az egyes kerületekben működő kerületi tisztí orvosok egyben az I. fokú közigazgatási hatóságot vezető tanácsnoknak, mint az elsőfokú egészségügyi hatóságnak szakközegei.

B) VÁROSI MÉRNÖKI HIVATAL

Vezető: *Kalenda Lóránt* műszaki főtanácsos

(III. emelet 97. sz.)

A városi mérnöki hivatal a törvényhatóság műszaki közege és működési köre általában véve kiterjed a városi törvényhatóság minden műszaki vonatkozású ügyére.

A mérnöki hivatal teendői 4 szakosztályban intéztetnek: 1. általános igazgatási, 2. építési, 3. mérnöki (út és csatorna), 4. üzemi szakosztályban.

Szakosztályok

1. Általános igazgatási osztály

Ezen osztályban történik a mérnöki hivatalhoz érkezett összes előadói és hivatali ügydarabok beiktatása, előkészítése és feldolgozás végett az egyes szakosztályok közti kiosztása, elintéztett darabok kiadása, határidő nyilvántartása és egyéb nyilvántartások vezetése. Ezenfelül a telekmegosztási, városszabályozási, kisajátítási ügyek feldolgozása, a város helyrajzi állapotát feltüntető térképek és iratok őrzése, tervtár kezelése.

Vezetője a hivatalvezető műszaki főtanácsos (III. em. 97. sz.).

2. Építési szakosztály

Ügyköre: a) Mindazon városi belső és külső középítkezéseknél, melyekre nézve a törvényhatóság másként nem intézkedik, a tervek és költségvetések elkészítése, pályázat kiírása, versenytárgyalás foganatosítása, az építkezés vezetése és ellenőrzése, a házi kezelésben végzett és szerződés szerinti munkálatokról ki-

állított bérfizetési jegyzékek, anyagszámlák, kereseti kimutatások felülvizsgálata, leszámolás fogantatása és ezekkel kapcsolatos egyéb munkálatok elvégzése.

b) A városi épületek műszaki felügyelete és azok karbantartásával kapcsolatos intézkedések.

c) Köz- és magánépítési engedélyek kiadása, új épületek használati engedélyének kiadására vonatkozó javaslattétel és általában a magánépítkezéseknél mindazon teendők végzése, melyek az építési szabályrendeletben vannak előírva.

d) Javaslatok és előterjesztés tétele a város fejlesztése és az evégből szükséges intézmények létesítése tárgyában.

e) Az összes építésrendőri eljárásoknál közreműködés.

f) Nyilvántartás és évenként egyszer megvizsgálása a város tulajdonát tevő és az általa kezelt alapok és alapítványok, valamint az árvapénztárból kölcsönvett jelzálogilag terhelt épületeknek.

g) Tűzvizsgálatoknál, valamint a városi hatóság által elrendelt becsléseknél szakértőként közreműködés.

Vezetője: *Katona János* tb. műszaki főtanácsos (III. emelet 96. sz.).

3. Mérnöki osztály

Ügyköre: a) A törvényhatósági közutak építésére, kezelésére, fenntartására, és tisztántartására vonatkozó ügyek. Az utadók felhasználása és nyilvántartása a költségvetésnek megfelelőleg és az 1890. évi I. t.-c. 21. §-ában felsorolt összes ügyek és az ezekre vonatkozó előadói írásbeli és nyilvántartási teendők.

b) A városi adóhivatal és számvevőség közbenjöttével az utadó költségvetésének az 1890. évi I. t.-c. értelmében való elkészítése és annak szigorú betartása feletti örökös, ellenőrzés céljából a törvényhatósági utaknak évenként legalább kétszer való bejárása és a közutakon levő műtárgyaknak évenként legalább kétszeri megvizsgálása.

c) A belterületen levő utcák és terek felszíni rendezése és burkolási terveinek elkészítése, ezen munkák kivitelének ellenőrzése és leszámolása. Járdaépítési ügyek, ebből kifolyólag a járda felszíni magasságának kitzúzése, a járdaépítés ellenőrzése és leszámolása, továbbá úgy a kocsitburkolatok, mint a gyalogjárdák jókarban tartása iránt előterjesztés.

d) Közúti vasútak műszaki felügyelete, továbbá a vonatkozó

szerződés pontozatainak megtartására és a vasuti átjárók jókarbantartására való felügyelet és az ezen munkálatokra vonatkozó összes tervek és iratok megőrzése.

e) A mezei közös dűlőutak létesítése, valamint azoknak és azok tartozékainak jókarbantartására az 1890: XII. t.-c.-ben körülírt teendők végzése.

f) A város utcáinak fásítása, közterek, parkok és sétányok díszítésére létesített városi kertészet működési körében szükséges tervezések kitűzése, mérések és mindennemű műszaki munkálatok végzése.

g) A csatornahálózat tervszerű továbbépítése, fenntartása.

h) A törvényhatóságot érdeklő vízügyi dolgokban vélemény nyilvánítása, ezen ügyek körül felmerülő műszaki teendők teljesítése és az előforduló vízügyi panaszok műszaki szempontból véleményezése.

Vezetője: *Papp Jenő* tb. műszaki tanácsos (III. em. 95. sz.).

4. Üzemi (gépészeti) szakosztály

Teendői: a) A város köztisztviselők tervszerű kiépítése és üzemeltetése, valamint az ezzel kapcsolatos összes műszaki teendők.

b) Vizellátás, csatornázás, szennyvíztisztítótelep, köztisztviselők, színház és városi épületek gépészeti berendezéseinek felügyelete és karbantartása.

c) A vízvezetéki, csatornázási és köztisztviselők üzem feletti felügyelet és ellenőrzés.

d) A központi fűtési berendezések, személy- és teherfelvonók engedélyezése és felülvizsgálata.

e) A köz- és magánépítkezéseknél előforduló és hatósági engedélyhez kötött gépészeti berendezések engedélyezésével kapcsolatos teendők.

f) A városi mérnöki hivatal kezelése alatt álló gőz- és motorikus járművek karbantartása.

g) Köztisztviselők.

Vezetője: *Krisztián György* tb. műszaki főtanácsos, (III. emelet 92. sz.).

C) SZAMVEVŐSEG

(I. emelet 39—43. sz.)

Vezető: *Riha Ferenc* főszámvevő.

Helyettese: *Bönisch József* főszámvevő h.

A számvevőség feladata a város közvagyonának és közjövedelmeinek, a gyámoltak és gondnokoltak vagyonának, úgy a város felügyelete alatt álló alapok és alapítványok állományának és jövedelmeinek nyilvántartása, ezek kezelésének pontos és célszerű ellenőrzése. Ezen működéséből folyólag a számvevőség ellenőre a városi, valamint a város rendelkezése alatt álló összes vagyontárgyaknak és az egész vagyonkezelésnek.

Ezen tevékenysége keretén belül hivatása a számvevői segéd-szolgálat ellátása, a közigazgatási és pénztári számfejtés, a naplók és számadások vizsgálata, a könyvelés, a vagyonleltár egybeállítása, a letétek stb. kezelésével kapcsolatos számviteli teendők stb.

D) ADÓHIVATAL

Az adóhivatal főnöke és közvetlen vezetője: *Sebestyén Lajos dr.* adó- és pénzügyi tanácsnok, (I. emelet 37. sz.) akinek a hatásköre az összes adóügyi teendőkre kiterjed.

Az adóhivatal két osztályra tagozódik: I. az adószámviteli és II. a fogyasztási adószámviteli osztályra.

I. Az adószámviteli osztály. Az adószámviteli osztály a város egyes területrészei szerint három kerületre oszlik, úgymint: a belvárosra (I. kerület), a budai külvárosra (II. kerület) és a szigeti külvárosra (III. kerület). A szigeti külvároshoz tartozik még a Bányatelep és a szőlőhegyek.

Az első kerület vezetője: *Meszler József* számvevő, (I. em. 44. sz.) aki az adószámviteli osztály ügykörére vonatkozóan az adó- és pénzügyi tanácsnok helyettese is. *Meszler József* számvevő helyettese a kerület vezetésében *Foky József* számvevő (I. emelet 48. sz.).

A második kerületet vitéz *Rozgonyi Lajos* adótiszt (I. emelet 47. sz.) vezeti. Helyettese *Amrein Ferenc* adótiszt.

A harmadik kerület vezetésével *Benkő Jenő* adótiszt (I. em. 48. sz.) van megbízva. Helyettese *Antal Rezső* számtiszt.

Az egyes adókerületek működése az együttesen kezelt közadók (föld-, ház-, jövedelem-, vagyon-, általános kereseti-, társulati

adó, valamint ezek törvényes járulékaiknak) kezelésére, beszedésére, könyvelésére és behajtására terjed ki.

Az együttesen kezelt közadók sorába nem tartozó egyéb köztartozásokat az egyes adókerületek kebelében szervezett, úgynevezett *vegyes kerületek* kezelik és hajtják be. Ezeket a kerületeket egy-egy számtiszt, illetve adótiszt vezeti felelősséggel. Ezeknek a kerületeknek a vezetői: *Berényi Lajos* adótiszt (I. ker.), *Pataki Henrik* végrehajtó (II. ker.) és *Csermely Vilmos* adótiszt (III. ker.). Ezek a kerületek hajtják be a vidéki adóhivataloktól és egyéb hatóságoktól kimutatott együttesen kezelt közadókat, valamint egyéb köztartozásokat, illetékeket stb. Behajtják továbbá: városi vagyónátruházási illetéket, ebadót, aszfalt, közműlétesítési, hidjavítási, ároktisztítási, házszám-tábla költségeket, rézgálic árat, legelő-adót, városi zene- és polgáriiskolai tandíjakat, Faksz. kölcsönöket, klinikai gyógydíjakat, ipartestületi díjakat, rádió használati díjat, bűnügyi költségeket, járásbíró-ság által megítélt követeléseket, pénz-bírságokat, telefondíjakat, községi bírósági megítélt követeléseket, gyermektartási és nőtartási díjakat, rendőrkapitányi és közrendészeti pénz-bírságokat, betegszállítási díjakat, vidéki OTI járulékokat, közterület használati, illetőségi díjakat, közúti adót, izzólámpa forgalmi adót, illetékegyenértéket stb.

A számviteli osztály keretében működik a földadónyilvántartó hivatal. Vezető: *Rajkovi-cs Károly* földadónyilvántartó (II. em. 71. sz.). Itt történik a földadó, a városi vagyónátruházási illeték és az ebadó kivetése és kezelése.

II. A fogyasztásiadó számviteli osztály. Vezető: *Marton János* főellenőr (I. emelet 51. sz.), aki a fogyasztásiadó számviteli osztály ügykörére vonatkozóan az adó- és pénzügyi tanácsnoknak helyettese. A fogyasztási adó számviteli osztály a bor-, hús-, szikvíz-, ásványvízfogyasztási adókat, sör- és szeszfogyasztási adópótléket, közbiztonsági vágatási szemledíjakat, a sorompó köveztvámot és a helypénzdíjakat kezeli. Megkötö a szőlőbirtokosokkal a borfogyasztási adó fizetésére vonatkozó egyezségeket, ezen kívül lebonyolítja a kedvezményes áru széneladással kapcsolatos teendőket.

A fogyasztási adó számviteli osztály keresetiadó alosztálya veti ki és hajtja be az alkalmazottak ker. adóját, valamint a vigalmiadót. Ez az alosztály hajtja be még az állami illetékeket, valamint az OTI tagdíjjárulékaikat is. Ennek az alosztálynak vezetésével *Páslek Lajos* számellenőr (I. emelet 35. sz.) van megbízva.

VI. Segédhivatalok

A) FŐPÉNZTÁR

(I. emelet 49. sz.)

Vezető: *Szieberth Antal* főpénztáros.

Rosinger Valér főpénztári ellenőr.

A főpénztár a város közbvagyonát és közjövödelmeit, a gyámoltak és gondnokoltak vagyonát, a város felügyelete alatt álló alapokat és alapítványokat, a letéteket, az állami és városi adókat és illetekeket, továbbá a várost és az alapokat megillető bírságpénzeket kezeli. Az utalványozott összegeket és értékeket a számvévségi számfejtés után elfogadja, illetve kifizeti, szabályszerűen elszámolja; végűl a főpénztári készleteket és értékeket kezeli és megőrzi.

B) ERDŐHIVATAL

(III. emelet 86. szám.)

Vezető: *vitéz Rábay Gyula* erdömester.

A hivatal hatásköre kiterjed a város tulajdonát tevő összes erdők, erdei területek fenntartása, gyarapítása és hasznosítása érdekében szükséges összes munkálatokra.

C) ÁLLAMI ANYAKÖNYVI HIVATAL

(I. emelet 33–34. sz.)

Anyakönyvvezető: *Zádor Imre dr.* főjegyző.

Beosztva: *Várnagy Elemér dr.* II. oszt. aljegyző és *Schneider Henrik* anyakönyvvezető helyettesek.

A hivatal feladata az 1894. évi XXXI., XXXII. és XXXIII. t.-cikkek, valamint az azokra vonatkozólag kibocsátott miniszteri rendeletet és utasítások értelmében követendő eljárás.

A pécsi állami anyakönyvi kerület B) jelzésű párhuzamos anyakönyveinek vezetése a Pécsbányatelepen történik. Ezen anyakönyvek vezetője *Draschenovich Jenő dr.* m. kir. rendőrőtanácsos, megbízott anyakönyvvezető h.

D) KÖZSÉGI BÍRÓSÁG

(III. emelet 83. és 85. számok.)

Községi bírák: *Nádor Lajos* és *Vajk Ernő dr.* árvaszéki ülnökök.

A hivatal feladata az 1877. évi XXII. t.-c. és az e tárgyban kiadott miniszteri utasítás értelmében magánpanaszra eljárni.

E) HORDÓJELZŐ HIVATAL

(Rákóczi-út 5. sz.)

Vezető: *Gyurka József* hordójelző.

Teendőit a mértékekről, ezek használatáról és ellenőrzéséről alkotott 1907. évi V. t.-c. írja körül és hatásköre kiterjed a város egész területére.

VII. A város törvényhatósága mellett működő állami hivatali szervek

A) TÖRVÉNYHATÓSÁGI M. KIR. ÁLLATORVOSI HIVATAL¹

Vezető: *Nagy Lajos* m. kir. állategészségügyi felügyelő
(Vármegyeház, II. emelet 51. sz.)

Hatásköre a város törvényhatóságára nézve ugyanaz mint Baranyavármegyére vonatkozólag.

A városi m. kir. állatorvos: *Lieber Ferenc* m. kir. főállatorvos, Papnövelde-utca 4. szám (pécsi járási főszolgabírói hivatal).

A városi helyhatósági állatorvos: *Olasz Antal dr.* (városi színház III. em. 80.).

B) M. KIR. GAZDASÁGI FELÜGYELŐSÉG.²

(Papnövelde-utca 4. szám, földszint.)

Vezető: *Gullner Elemér* kir. gazd. felügyelő

Teendői Pécs város törvényhatóságát illetően teljesen azonos, amint az Baranyavármegyére vonatkozólag van megállapítva.

¹ Lásd 124. oldal.

² Lásd 125. oldal.

Mohács megyei város

A város szabályrendeletei

- Bor- és húsfogyasztási adókezelésről.
- Faiskola és gyümölcsfatenyésztésről.
- Gépjárművel üzött bérkocsiipar gyakorlásáról.
- Gyámpénztári szabályrendelet.
- Házalókereskedelem megtiltásáról.
- Háziszemét fuvarozásáról.
- Hirdetési szabályrendelet.
- Járdák lerakásáról.
- Kéményseprő ipar gyakorlásáról.
- Képviselőtestületi tagok számáról, választókerületek beosztásáról és az egyes kerületekre eső képviselőtestületi tagok és póttagok számáról.
- Kikötési és rakodóhely díjakról.
- Köztisztasági és közegészségügyi szabályrendelet.
- Mezőrendőrség szervezéséről.
- Nyugdíj szabályrendelet.
- Szervezési szabályrendelet.
- Ügyviteli szabályrendelet.
- Városi ingatlan vagyonátruházási illetékről szóló szabályrendelet.
- Villamosmű vezetése és kezeléséről.

Mohács város

képviselőtestülete tagjainak számáról, a választókerületek beosztásáról és az egyes kerületekre eső képviselőtestületi tagok és pótagok számáról alkotott szabályrendelete értelmében Mohács megyei város képviselőtestülete tagjainak száma 60, kiknek fele része leg-
többadófizetés címén, másik fele része pedig választás alapján tagja a képviselőtestületnek.

Mohács megyei város területe 31.066 kataszteri hold, mely közigazgatásilag 5 kerületre oszlik. Ezek a kerületek alkotják egy-
üttal a képviselőtestületi tagokat választó kerületeket is és pedig:

I. kerület:

Szőlőhegy, téglagyárak, széntelep, a Kossuth Lajos-utca mindkét oldala végig a temetőig. Innen visszafelé északra a Bégpatak mentén a Tompa Mihály-utca nyugati oldala egész hosszában a 106. házszámtól a Horthy Miklós-úton lévő sarokházig, folytatólag a Tomori-utca nyugati oldala a 32. házszámtól a 63. házszámgig, folytatólag észak felé a Tisza István-utca nyugati oldalán a 122. házszámtól a Dunapartig.

Ezen kerületbe tartoznak: a D. G. T. hajó- és M. P. V. vasútállomások, a Felszabadulás útja, Vármegye-, Diófa-utcák, a Barát-utcának a Tisza István-utcától nyugatra eső részére Kórház-utca, Gólya-, II. Lajos-utcák. Horthy Miklós-útnak a Tomori-utcától nyugatra eső része az Árok-, Fűzfa- és Temető-utcák. Ezen kerület választ 8 rendes és 2 pótképviselőtestületi tagot.

II. kerület:

Felső Dunasor 30. házszámtól dél felé az 58. házszámgig, innen folytatólag a Szentháromság-utca nyugati oldala a Kazinczy-utcáig, a 17. számig. A Kazinczy-utca északi oldala végig a 44. házszámgig, innen a Tomori-utca keleti oldala észak felé a 30. ház-

számig, folytatólag a Tisza István-utca keleti oldala észak felé végig, bezárólag a 2. házsámig.

Ezen kerületbe tartoznak a Rózsa-, Sip-, Fecske-, Ponty-utcák, a Barát-utcának a Tisza István-utcától keletre a Duna felé eső része, Vadász-, Dr. Prakatur Tamás- (volt Szent Miklós-u.), Bárány-, Óvoda-, Korsós-, Szerb- és Bérkocsi-utcák, azonfelül a Vörösmarty-, Perényi-, Jenő herceg- és Bakács-utcáknak a Kazinczy-utcától északra eső részei. Ez a kerület választ 4 rendes- és 1 pót-képviselőtestületi tagot.

III. kerület :

Felső Dunasor 1. házsámtól a Dunaparton dél felé a Szent János-utca 19. házsámig. A Dunától kezdve az Apponyi-utca északi oldala végig, az Apponyi-utcától északra az Arany János-utca keleti oldala (egy ház), innen a volt Iskola-, jelenleg Szent István-utcának északra eső oldala nyugati irányban a Tompa Mihály-utcáig (gazdasági téli iskola), innen a Tompa Mihály-utca észak felé eső keleti oldala végig, a Tomori-utca keleti oldala északi irányban a 30. házsámtól a Kazinczy-utca 45. számig, a Kazinczy-utca délre eső része keleti irányban a Szentháromság-utca 15. házsámig, innen északi irányban a Szentháromság-utca keleti oldala végig az 56. házsámig bezárólag.

Ezen kerületbe tartoznak a Fazekas-, a Fürdő-, Malom-Duna-, Kisfaludi-utcák, Szent Mihály-tér, Mészáros-utca, Király-út, a Jókai-utcának az Apponyi-utcától északra eső mindkét oldala, Szent János-, Timár-, Kigyó-utcák, Lánc-, Színház, Báró Eötvös-utcák, Horthy Miklós-út, a Tomori-utcától keletre, Bakács-, Jenő herceg-, Perényi-, Vörösmarthy-utcáknak a Kazinczy-utcától délre eső részei. Ide tartozik a Széchenyi- és Deák-tér egész terjedelmében. Ez a kerület választ 6 rendes és 2 póttagot.

IV. kerület :

Dunaparton az Apponyi-utca 1. házsámtól az Alsó Dunasor dél felé a város végéig. Az Apponyi-utca déli oldala a dunaparti 1. házsámtól az Arany János-utcáig. Az Arany János-utca nyugati oldala északra a volt Iskola-, jelenleg Szent István-utca 1. házsámig, innen a Szent István-utca délre eső része végig a Tompa Mihály-utcáig. Innen a Tompa Mihály-utca keleti oldala a 47. számú háztól délre végig.

Ezen kerületbe tartoznak : Szabadság-tér, Kálvin-köz, Kálvin-utca, Hunyadi-, Batthyány-, Bocskay-, Molnár-, Halász-, Drágffy-, Zrinyi-, Árpád-, Török-, Herceg Ferenc-, Farkas-, Kert-, Rét-utcák, Jókai Mór-utcának az Apponyi-utcától délre eső része, Szük-, Sarok-, Arany János-, Baross-, Garay-, Rákóczi-, Rókus-, Petőfi-, Mátyás-, Cigány-, Munkás- és Vágóhid-utcák. Ezen kerület választ 8 rendes és 2 póttagot.

V. kerület :

A sziget, amely 4 rendes és 1 képviselőtestületi póttagot választ.

Mohács megyei város képviselőtestületének tagjai

a) *Hivatalból tagok* (számuk 14).

Dr. Margitay Lajos polgármester, Lipokatits János polgármesterhelyettes főjegyző, Éva László közigazgatási tanácsnok, vitéz Szőnyi Alajos gazdasági tanácsnok, Fehérváry István műszaki tanácsnok, Paschke Ferenc dr. tiszti ügyész, Herger Zoltán főszámvévő, dr. Vas Jenő ügyvezető tiszti orvos, Kis Hegedüs János dr. ker. tiszti orvos, Bartók Lajos dr. I. oszt. aljegyző, vitéz Horváth Kázmér dr. árvaszéki ülnök, Gyarmati Imre dr. II. oszt. aljegyző, Pap Ferenc dr. alszámvévő, Bánovits Sándor pénztáros.

b) *Virilis jogú tagok* (számuk 30).

Beck Alajos dr., Breuer Pál, Csauscher Jakab dr., Ehrenfeld Antal, Fischer Ernő dr., Heiness Elemér, Hajduska József, Halász László, Jahoda Ede, Káldor Oszkár, Kápolnai Zsigmond dr., Krausz Győző dr., Erős József, Lehmann Lajos, Miskolczi Gyula dr., Német István dr., Popper Sándor, P. Rukavina József, Roheim Jenő, Rosenthal Ernő, Rosenthal Lajos, Rosenthal Tivadar, Schmidt Károly, Schwarcz Béla dr., Szauerborn Károly dr., Sziebert Ferenc, Freund Imre, Vida Lajos dr., Visy Pál, Wolf Ödön.

c) *Választott tagok* (számuk 30).

Aladics János, Bezuk Lajos, Bükös Ferenc, Csupics Lukács, Flach István, Fridrich Oszkár, Hauser György, Herner Balázs István, Makai Mihály, Marton Károly, Matkovics Mátyás, Mohácsán Antal, Molnár Pál, Nagy Ferenc, Német Kálmán dr., Pánics János, Pavkovics György, Pavkovics János, Pazaurek János, Petrovics Károly, Rubint József, Rüll János dr., Schmidt Lajos, Schmidt Miklós dr., Simonovics Mátyás, Stollár Ferenc ifj., Szabó Kálmán, Timár György, Varga Pál, Vida Dezső.

Szakkbizottságok :

1. Pénzügyi-, gazdasági- és városfejlesztési bizottság

a) Hivatalból tagjai : Dr. Margitay Lajos, Lipokatits János, Éva László, vitéz Szőnyi Alajos, Fehérváry Istvan, Paschke Ferenc dr., Herger Zoltán, Vas Jenő dr., Bánovits Sándor, Pavkovic Antal Pál.

b) Beválasztott tagok : Aladics János, Beck Alajos dr., Bükös Ferenc, Csupics Lukács, Fridrich Oszkár, Herner Balázs István, Jahoda Ede, Krausz Győző dr., Petrovics Károly, Rosenthal Ernő, Schmidt Károly, Schmidt Lajos, Schmidt Miklós dr., Simonovics Mátyás, Stollár Ferenc ifj., Schwarcz Béla dr., Varga Pál, Vida Dezső, Visy Pál, Wolf Ödön.

2. A villamosmű és villamosüzem ellenőrző bizottság

a) Hivatalból tagjai : Fehérváry István, Paschke Ferenc dr., Herger Zoltán.

b) Beválasztott tagok : Beck Alajos dr., Herner Balázs István, Stollár Ferenc ifj., Vida Dezső, Fridrich Oszkár.

3. A dunai átkelési üzem, vágóhid és jéggyárüzem ellenőrző bizottság

a) Hivatalból tagjai : Fehérváry István, vitéz Szőnyi Alajos, Paschke Ferenc dr., Herger Zoltán.

b) Beválasztott tagok : Bükös Ferenc, Csupics Lukács, Flach István, Rubint József, Stollár Ferenc ifj., Varga Pál.

Mohács megyei város közigazgatásának ügybeosztása

I. A polgármester

Margitay Lajos dr. polgármester

Legfőbb felügyelet az összes ügyosztályok és hivatalok felett, elnöki ügyek, személyi és illetmény ügyek, utalványozások, vizjogi és vízrendészeti ügyek, fegyelmi ügyek, elsőfokú anyakönyvi felügyeleti hatósági teendők. Árvaszéki elnöki teendők.

Polgármesteri ügyosztályok:

1. Elnöki ügyosztály

Vezető: *Lipokatits János* polgármester-helyettes, főjegyző

Szervezési ügyek, szabályrendeletek szövegezése, nyugdíjazási ügyek, közjogi ügyek, a várost érdeklő összes peresügyek nyilvántartása, a képviselőtestületi és bizottsági ülések jegyzőkönyveinek szerkesztése, interpellációskönyv vezetése, városi anyakönyvvezető, tisztviselők törzskönyvének vezetése, levéltár felügyelője, a polgármester távolléte vagy akadályoztatása esetén őt teljes hatáskörrel helyettesíti, kivéve árvaszéki elnöki minőségben.

2. Közigazgatási ügyosztály

Vezető: *Éva László* tanácsnok

Beosztva: *Bartók Lajos dr.* I. oszt. aljegyző

Honvédelmi ügyek, illetőségi- és állampolgársági ügyek, ipari és kereskedelmi ügyek, közoktatási ügyek, népszámlálás, ló- és szekérösszeírás, tűzrendészet, kéményseprési ügyek, rendőri büntetőbírói ügyek, melyek az államrendőrség hatáskörébe nem tartoznak, kisebb polgári peresügyek, a tankötelesek törzskönyv-

vezésével járó teendők ellátása, mezőrendőrségi ügyek, népművelésügy, sajtóügyek, testnevelési ügyek, politikai jogaiktól felfüggesztett egyének nyilvántartása, egyesületi ügyek, telepengedélyezési és közlekedési ügyek, munkás és cselédügyek, népjóléti és kórházügyek, szegényügy, statisztikai ügyek, mértékhitelítési ügyek, vásárrendészet, II. árvaszéki ülnöki állással járó teendők, végül marhalevélkezelés.

3. Adó-, pénzügyi- és gazdasági ügyosztály

Vezető: *vitéz Szőnyi Alajos* tanácsnok

Allami egyenes és közvetett adók, illetékek és díjak, városi pótdadók, városi illetékek, járulékok, forgalmiadó ügyek felügyelete, vásári és piacrendészeti helypénzszedés, a város javadalmainak kivétési munkálatai, azok behajtása, ellenőrzése és elkönyvelése feletti felügyelet, illetve ezen munkák irányítása, közszállítások előkészítése, a város háztartása és irodái részére szükséges szerek és anyagok beszerzése, hadirokkantak, özvegyek és árvák ellátási ügye, halálesetfelvételek és leltározások, a városi fogatok munkabeosztásáról gondoskodás, a város összes ingó és ingatlan vagyonának, hasznvételi jogainak és egyéb javadalmainak kezelése, fenntartása és hasznosítása és az O. F. B. ügyek.

4. Műszaki ügyosztály

Vezető: *Fehérváry István* tanácsnok

Víz-, út-, híd- és középítészeti, a városi építkezések művezetése, felülvizsgálása és költségeinek elszámolása, az összes építkezések ellenőrzése az elrendelt munkák terv és szerződés szerinti végrehajtása céljából, műszaki felügyelet gyakorlása a város tulajdonát tevő összes épületek felett, az összes üzemek felügyelete és vezetése műszaki és gazdasági szempontból, közutak jókarbantartása, utcák és terek útburkolatainak fenntartása és továbbfejlesztése, utcák és terek szabályozásának tervezése, járdák, átjárók, csatornák és kövezet elkészítése iránti javaslatok, utcák, és terek világítása, fásítása, továbbá vízlevezetése, a város határában az utak, mesgyék, utcák, közterek, közkútak és közművek felett való felügyelet, magánépítkezések, a város tulajdonát tevő összes közművek továbbfejlesztése.

II. Városi ügyészi hivatal

Vezető : *Paschke Ferenc dr.* városi ügyész

Őre a törvényeknek, a törvényerejű szokásoknak és szabályrendeleteknek, a várost érdeklő összes jogi okiratok, alapítványi levelek megszerkesztése, vételek és eladások, bérbeadások és szállítások számára az árlejtési feltételek, szerződések, stb. fogalmazása, bérleti, haszonbéri, tőke és kamatkövetelések behajtása, kisajátítási ügyek, széksértési keresetek megindítása, fegyelmi ügyekben véleményadás, rendőri büntetőbíróóság előtt a közvédat képviseli, mindennemű peres és perenkívüli ügyekben a bíróságok előtt a várost képviseli, a városi árvaszék ügyésze.

III. Városi árvaszék

Elnök : *Margitay Lajos dr.* polgármester

Ülnökök : *Éva László* tanácsnok és *vitéz Horváth Kázmér dr.* aljegyző

Hatásköre kiterjed az összes árva- és gyámhatósági ügyekre.

IV. Szakhivatalok

1. Városi ügyvezető orvosi hivatal

Vezetőorvos : *Vas Jenő dr.*

Feladata az egészségügy körébe tartozó összes intézkedések, valamint a városi (sziget) orvos működésének ellenőrzése.

2. Városi helyhatósági állatorvosi hivatal

Halász Ármin dr. városi állatorvos

Teendői kiterjednek az állategészségügy körébe tartozó összes intézkedésekre.

3. Városi számvevőszégi hivatal

Vezető : *Herger Zoltán* főszámvevő

Helyettese : *Pap Ferenc* alszámvevő

A hivatal saját hatáskörében nyilvántartja, számszakilag megvizsgálja és ellenőrzi az összes vagyon- és pénzkezelést, valamint a városi kezelésbe utalt pénzek és értékek állapotát, mindennemű változását és forgalmát.

4. Városi adóhivatal

Vezető: *Gyarmati Imre dr.* II. oszt. aljegyző

Az állami, törvényhatósági és városi adókat, illetékeket és díjakat a fennálló törvények és szabályrendeletek szerint kiveti és könyveli, nyilvántartja, behajtja és elszámolja. Teendői közé tartozik még az összes közigazgatási végrehajtási- és mindennemű bírságok behajtása.

5. Városi pénztári hivatal

Pénztáros: *Bánovits Sándor*

Pénztári ellenőr: *Verebi József*

A városi pénztár kezeli a város köz- illetve gyámpénztárába befolyó összes pénzeket, értékeket és letéteket.

6. Gazdasági hivatal

Városgazda: *Pavkovics Antal Pál*

A városgazda kötelessége a város ingó- és ingatlan vagyonára, terményeire, szereire és eszközeire, valamint a városi munkát végző munkásokra felügyelni, azokat gondozni, amennyiben azok felügyelete és gondozása nincs másra bízva.

Közigazgatási hatáskört betöltő állami hatóságok

A) M. KIR. PÉNZÜGYIGAZGATÓSÁG

(Pécs, Király-utca 11. sz.)

A pénzügyigazgatóság vezetője: *Halász Antal* miniszteri tanácsos.

(I. emelet 4. sz.)

Ügybeosztás:

I. Ügyosztály

(II. emelet 17. sz.)

Személyzeti és pénztári ügyek, a tanszemélyzeti illetmény ügyek.

Osztályvezető: *Sóvári Kálmán dr.* pénzügyi tanácsos, pénzügyigazgató-helyettes.

II. Ügyosztály

(II. emelet 18. sz.)

Fogyasztási adó és italmérési ügyek.

Osztályvezető: *Wáger Alajos* pénzügyigazgató-helyettes.

III. Ügyosztály

(II. emelet 21. sz.)

Bélyeg és jogilleték ügyek.

Osztályvezető: *Wizinger Jenő dr.* pénzügyi titkár.

IV. Ügyosztály

(I. emelet 6. sz.)

Egyenesadó és vagyonváltság ügyek.

Osztályvezető: *Gärtner Sándor* pénzügyi titkár.

V. Ügyosztály

(II. emelet 16. sz.)

A pénzügyőrség személyzeti és dologi ügyei; állami egyed-
áruságok.

Osztályvezető: *Kosztrabszky Aladár* pénzügyőri felügyelő.

VI. Ügyosztály

(I. emelet 11–12. sz.)

Földadó ügyek.

Osztályvezető: *Vörös László dr.* pénzügyi s. titkár, földadó
nyilvántartó biztos.

VII. Ügyosztály

(II. emelet 21. sz.)

Forgalmiadó ügyek.

Osztályvezető: *Sóvári Kálmán dr.* pénzügyi tanácsos, pénzügy-
igazgató helyettes.

VIII. Kezelőhivatalok

1. Útbaigazító és elosztó iroda I. emelet 8. sz. Vezető:
Vadász Jenő irodaigazgató.

2. IV. és VI. számú osztályiroda I. emelet 10. sz. Vezető:
Lenthy László irodasegéd-tiszt.

3. A II. számú osztályiroda II. emelet 14. sz. Vezető:
Pirity Lajos irodaigazgató.

4. A III. számú osztályiroda. Vezető: *Marton József* iroda-
tiszt.

5. Az V. számú osztályiroda. Vezető: *Sándor István* pénz-
ügyőri fővigyázó.

6. Az I. és VII. számú osztályiroda. Vezető: *Bodor János*
irodaigazgató.

B) M. KIR. ADÓHIVATALOK

1. A pécsi m. kir adóhivatal

(Pécs, Király-utca 11. sz.)

Adóhivatali főnök: *Biró Kornél dr.* pénzügyi tanácsos

Helyettese: *Farkas Tihamér* állampénztári főtanácsos

I. Ügyosztály: főnöki tendők és személyzeti ügyek.

Vezető: *Biró Kornél dr.* p. ü. tanácsos, hivatali főnök.

II. Ügyosztály: pénztári kezelés, letétügyek, fizetési és nem fizetési nyomtatványok kezelése, gépjármű adó.

Vezető: *Váncsa István* állampénztári főtanácsos.

III. a. Ügyosztály: főnökhelyettesi teennők, illeték kiszabás.

Vezető: *Farkas Tihamér* állampénztári főtanácsos.

III. b. Ügyosztály: Illeték kezelés illetékekkel kapcsolatos végrehajtási ügyek.

Vezető: *Szalántzy Dénes* állampénztári főtanácsos

Helyettese: *Moldován Ferenc* állampénztári főtanácsos.

IV. a. Ügyosztály: egyenesadó kivétel, földhözjuttatottak elszámolása, bírósági tárgyalásoknál képviselő, egyenes adóval kapcsolatok végrehajtási ügyek.

Vezető: *Bársony Oszkár* pénzügyi tanácsos

Helyettese: *Horváth Ferenc* pénzügyi s. titkár.

IV. b. Ügyosztály: egyenesadó kezelés, bünyügyi költségek.

Vezető: *Nóga Ödön* állampénztári főtanácsos

2. A mohácsi m. kir. adóhivatal

Adóhivatali főnök: *Kanabé Géza* állampénztári főtanácsos

3. A pécsváradi m. kir. adóhivatal

Főnök: *Agárdy Ferenc* állampénztári tanácsos

4. A sásdi m. kir. adóhivatal

Főnök: *Szabó Mihály* állampénztári tanácsos

5. A siklói m. kir. adóhivatal

Főnök: *Husvét Mihály* állampénztári igazgató

6. A szentlőrinci m. kir. adóhivatal

Főnök: *Benke Tivadar* állampénztári főtanácsos

C) M. KIR. PÉCSI ÁLLAMI RENDŐRKAPITÁNYSÁG
(Városi székház)

Vezető: *Török Lajos* m. kir. rendőrfőtanácsos.
(II. emelet 58. sz.)

A kapitányság vezetése és az ezzel kapcsolatos ügyek.

1. *Közigazgatási osztály*
(II. emelet 59. sz.)

Osztályvezető: *Soós Nándor* m. kir. rendőrfőtanácsos.

Előadók: *Dárday József dr.* rendőrkapitány, *Székely György dr.* rendőrfogalmazó, *vitéz Péterffy Zoltán dr.* rendőrfogalmazó és *Metz Jenő dr.* rendőrségdfogalmazó.

Ügykör: Személyi, fegyelmi ügyek, közigazgatási panaszok, útlevelügyek, kivándorlás, közlekedési-gépjármű ügyek, közerkölcsiség védelme, egyesületi-gyülekezési ügyek, fegyvertartási ügyek, erkölcsi bizonyítványok, cselédpanaszok, cselédkönyvek, italmérési engedélyek véleményezése, tánciskolák nyitása, táncmultság-hangverseny stb. engedélyezése, magánkutató- ingatlanforgalmi irodák ügyei, szállásadás engedélyezése, be- és kijelentések ügyei külföldi állampolgárok ügyei, kiutasítási- kitiltás és tolonc ügyek, kóborcigányok ügyei.

2. *Bűnügyi osztály*
(II. emelet 61. sz.)

Osztályvezető: *Zsögön Géza dr.* m. kir. rendőrtanácsos

Előadók: *Knechtl Károly dr.* és *Martyn János dr.* rendőrfogalmazók. Ügykör: Bűnügyi panaszok felvétele és az összes bűnügyek.

3. *Kihágási osztály*
(II. emelet 63. és 64. sz.)

Osztályvezető: *Kenedy Géza* m. kir. rendőrtanácsos

Előadó: *Bánó Kálmán* rendőrkapitány. Ügykör: Kihágási panaszok felvétele és az összes rendőri kihágások.

4. *Őrszemélyzeti osztály*
(Félemelet 17. sz.)

Osztályvezető: *Kőhalmy Brandó dr.* rendőrfőfelügyelő

Előadók: *Balla Ferenc*, *Nagy Viktor* és *Windheim György*

dr. rendőrfelügyelők. *Ügykör:* Az őrszemélyzetre vonatkozó összes ügyek, továbbá az ellenőrzések.

5. Házipénztár

(II. emelet 69. sz.)

Előadók: Csomay Árpád m. kir. rendőrségi számellenőr, Bigler Árpád segédtszt. *Ügykör:* Pénz és anyagkezelés, utiszámlák és nyomtatványok ügyei.

6. Segédhivatal

(II. emelet 67. és 68. szám.)

Vezető: *Arkovits János* m. kir. rendőrségi hivatali tiszt
Az ügyek iktatása, kiadása s irattározása.

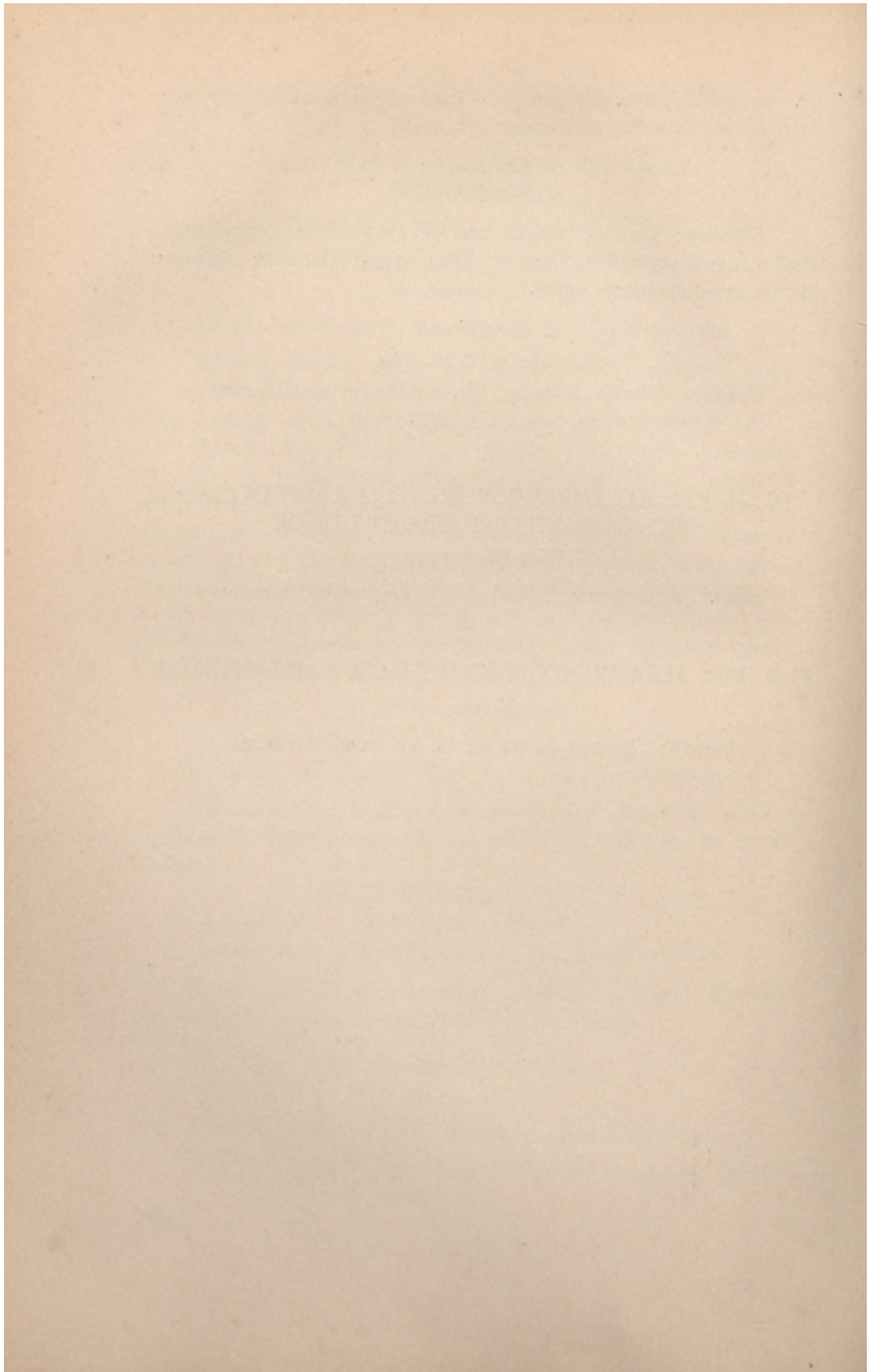
**D) M. KIR. ÁLLAMRENDŐRSÉG PÉCSI KAPITÁNYSÁG
PÉCS-BÁNYATELEPI KIRENDELTSÉGE**

Pécs-Bányatelep

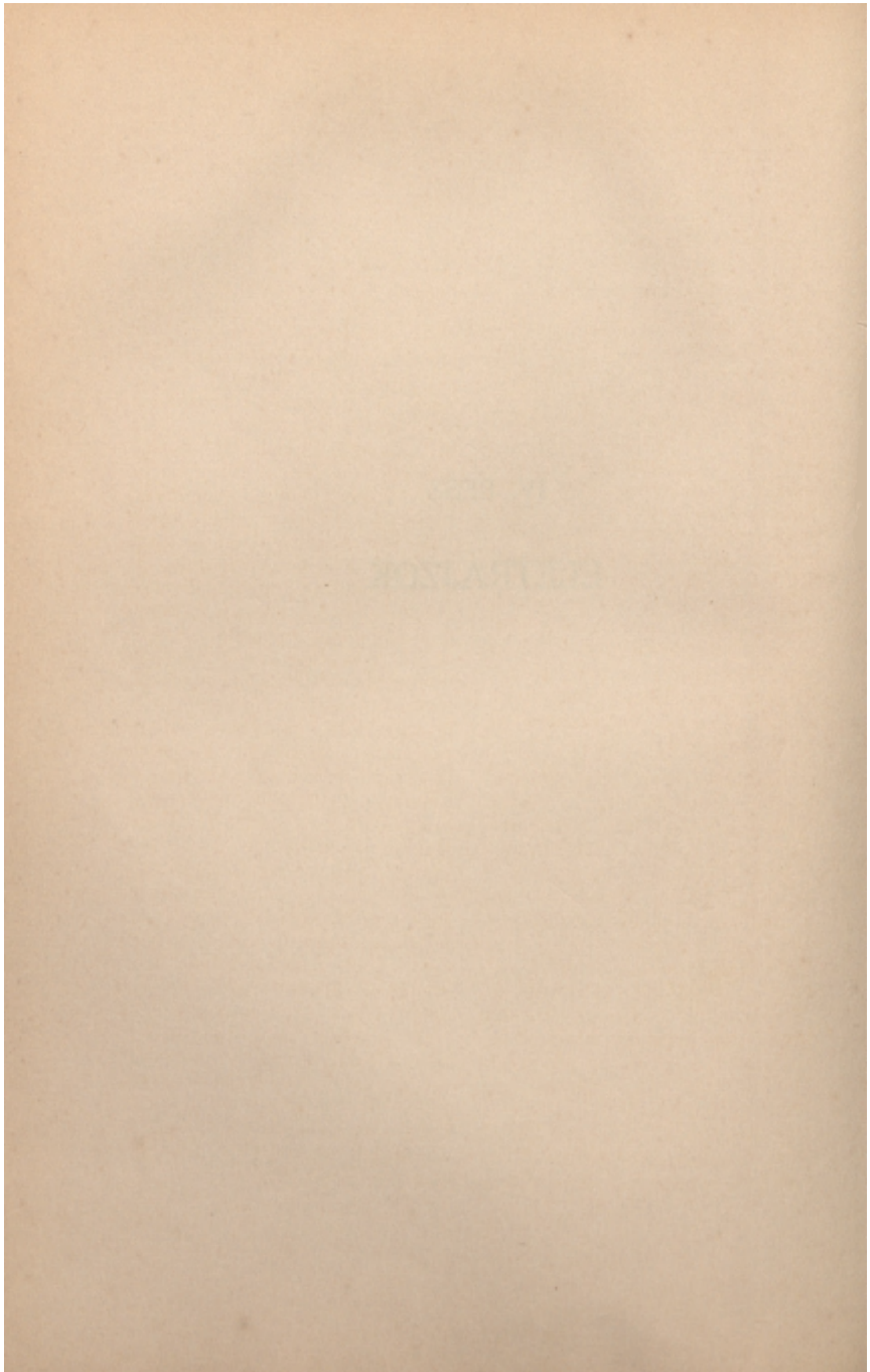
Vezető: *Draschenovich Jenő dr.* m. kir. rendőrfőtanácsos.

**E) M. KIR. ÁLLAMRENDŐRSÉG MOHÁCSI KAPITÁNYSÁGA
Mohács**

Vezető: *Oltványi István dr.* m. kir. rendőrtanácsos.

IV. RÉSZ
ÉLETRAJZOK

A

Dr. Albrich Konrád, egyetemi tanár. Született 1889-ben Nagyszébenben. Érettségi vizsgálatot tett ugyanott 1907-ben. Orvostoktorrá avattatott Budapesten 1912-ben. A háború előtti évben a bécsi szemklinikán működött mint műtőnövendék. 1914–18-ig mint katonaoorvos szolgált, 1918-ban került a pozsonyi szemészeti tanszék első tanársegédi tisztségére. 1922 óta egyetemi adjunktus, 1923 óta egyetemi magántanár szemészeti kór-és gyógyítástan szakkörből, ImreJózsef dr. távozása után pedig a pécsi m. kir. Erzsébet tudományegyetem nyilvános tanára és a szemészeti kli- nika igazgatója.

Andretzky József. Baranya vármegye árvaszékének h. elnöke. Született Pécsen 1878. évben. Középiskolai tanulmányait Pécsen végezte, a jogot a pécsi jogakadémián hallgatta, itt szerezte meg a jogtudományi államvizsgát is. 1905-ben országos levéltári vizsgát tett Budapesten. Baranya vármegye szolgálatába 1906-ban lépett mint allevéltárnok, 1914-ben tiszteletbeli árvaszéki ülnökké neveztetett ki, 1916-ban árvaszéki ülnökké, 1931-ben elnökhelyettesé választott, 1933-ban a megüresedett árvaszéki elnöki állásra behelyettesített. 1910. évben megszervezte és rendezte a

vármegye könyvtárát és 1916-ig a vármegye könyvtárosa, 1921–1923-ig Baranya vármegye Hivatalos Lapjának szerkesztője volt. A vármegye levéltárában előforduló, a nemességre vonatkozó adatokat összegyűjtötte s „Baranyavármegye Nemesei” c. könyvben 1909. évben kiadta.

Dr. Angyán János, egyetemi ny. r. tanár. Született Budapesten, 1886-ban. Középiskoláit a budapesti ág. ev. gimnáziumban végezte. 1890-ben a budapesti egyetemen doktorrá avatták és utána a kórbonctani intézethez került. Itt két évig dolgozott Pertik Ottó professzor oldalán, majd Jendrasik Ernő klinikájára került, ahol 1919-ig működött. Egy évig az elhunyt professzor tanszékén helyettesként működött, majd 1923-ban az Erzsébet egyetem nyilvános rendes tanárává nevezték ki. Tudományos munkássága kiterjed a vérkeringési szervek megbetegedésére, szív és az erek megbetegedésére; foglalkozik a központi idegrendszerrel, a vér, a vese, a bél, a tüdő pathológiájával. Közleményei magyar és német nyelven jelentek meg. A pécsi tuberkulózis ellen védekező egyesület ügyvezető elnöke. Tagja a város törvényhatósági bizottságának, ahol különösen a közegészségügyi és kulturális kérdésekben elhangzott állásfoglalásai keltettek érdeklődést és visszhangot.

B

Balsay Aladár, okl. bányamérnök, m. kir. bányauági főtanácsos, az Első Dunagőzhajózási Társaság pécsvidéki bányaműveinek bányagazgatója. Született 1876-ban Körmenen (Vas megye). Iskoláit Kőszegen és Sopronban végezte, ahol katonai szolgálatának is eleget tévén, Selmechányán a bányamérnöki főiskolát végezte el. 1898 okt. 1-én a Salgótarjáni Kőszénbánya R. T. szolgálatába lépett és 1901-ig a salgótarjáni, majd 1904-ig annak petrozsényi központi mérnökségét vezette, 1904-től 1918 novemberéig mint bányagazgatóhelyettes üzemfőnöki minőségben működött. A háború alatt a román betörés alkalmával a zsilvölgyi bányák védelmére hadbavonult és azok visszafoglalásáig a tűzvonalban volt. A román megszállás után visszatért a Dunántúlra, ahol egy évig a Szénipar-egyesület ajkacsingervölgyi bányáinál mint bányagazgató, azután 4 és fél évig a Magyar Általános Kőszénbánya R. T. tatabányai üzeménél mint bányagazgatóhelyettes, 1924.-ben pedig a Dunagőzhajózási Társaságának pécsi bányagazgató helyettese, majd pedig Jicinsky Jaroszlav távozásával a pécs- és pécsvidéki bányagazgatóság vezetését vette át. Pécs sz. kir. város törvényhatósági bizottságának tagja. A háború alatti szolgálataiért signum laidussal lett kitüntetve. Az 1932. évben a kormányzó úr a m. kir. bányauági főtanácsosi címet adományozta neki.

Baumann Emil, v. nemzetgyűlési képviselő, vezérigazgató. 1881-ben Zomborban született.

Az ottani felsőkereskedelmi iskola elvégzése után a Pécsi Bőrgyárhoz lépett be. 1910-ben már a Mezőgazdasági Sörgyár vezérigazgatója és azóta kezeli a Baranyai Agrár Ipar R. T. ügyeit is. A Pécsi Takarékpénztár ügyvezető alelnöke. A Pécsi Kereskedelmi és Iparkamara iparosztályának elnöke, a város törvényhatóságának és több szakbizottságának tagja. 1921-ben Pécs sz. kir. város II. kerülete nagy többséggel pártonkívüli programmal képviselőjévé választotta. Elnöke a Pécsi Polgári Casinónak.

Bencze Ákos dr., Baranya vármegye tb. árv. ülnöke. Született Vajdahunyadon 1896-ban. Közéiskolai tanulmányainak elvégzése után a világháború alatt 1915 júliusától a leszerelésig a cs. és kir. 64. gy. ezred kötelékében teljesített katonai szolgálatot. A jogot részben a pécsi jogakadémián, részben a pécsi Erzsébet tud. egyetemen hallgatta s az utóbbi helyen szerezte meg az államtudományi doktorátust és a jogtudományi államvizsgát. A szerb megszállás alatt 1919 januárjában Pécsről menekülni kényszerült 1919 és jún. 1-től a szerb megszállás megszűntéig Felsősegesden segédjegyző volt. 1921 október 1-től a pécsi m. kir. államrendőrség szolgálatában állt 1925 március végéig, mikor is Baranyavármegye szolgálatába lépett, hol 1926 februárjában szolgabíróvá választott, 1930 júniusában pedig tb. várm. árv. ülnökké nevezetett ki.

Benkő Mihály, kereskedelmi tanácsos, borkereskedő. 1861-ben Dunaszekcsön született. Közép-

iskoláit magánúton végezte, majd pályáját egy mohácsi borkereskedelmi cégnél mint tisztviselő kezdte. 1884-ben önállósította magát szülőfalujában, Dunaszekcsón. Pécssett 1889-ben telepedett le. Pécs szab. kir. város törvényhatósági bizottságának két évtizeden át agilis tagja. 1928 márc. 14-én a közgazdaság terén kifejtett érdemeinek elismeréséül a kormányzó a kereskedelmi tanácsosi címmel tüntette ki.

Benyovszky Móric gróf, (benyói és urbanói.) Pécs szab. kir. város és Baranyavármegye ny. főispánja, volt országgyűlési képviselő, földbirtokos. 1872 április 8-án Nagylégen (Pozsony m.) született. Tanulmányait Pozsonyban és külföldön végezte. A bécsújhelyi katonai akadémia elvégzése után a cs. és kir. 6. huszárezredhez osztották be. Néhány évi katonai szolgálat után előbb a pozsonymegyei, majd baranyai uradalmainak vezetését vette át. 1905-ben egyhangú választással a siklói kerület országgyűlési képviselője lett. 1906—1909-ig Baranyavármegye főispánja volt. 1910-ben újra a siklói kerület képviselőjévé választották. A világháború kitörésekor 1914 augusztus 1-én bevonult és az orosz fronton teljesített szolgálatot. 1917-ben újból Pécs szab. kir. város és Baranyavármegye főispánja lett. Állásától 1918-ban vált meg, mikor a forradalom első napjaiban lemondott. A vármegye életében 25 év óta élénk részt vesz; jelenleg a vármegye törvényhatósági bizottságának örökös, fontosabb bizottságainak választott tagja, a Vármegyei Gazdasági Egyesület elnöke s a Dunántúli Bank

R. T. elnöke stb. A legutóbbi időkben az Alsó- Dunántúli Mezőgazdasági Kamara elnökévé választották.

Vitéz Bibor Mátyás, püspöki urad. pénztárnok. 1881-ben a baranyamegyei Bikalban született. Középiskoláinak elvégzése után a jogakadémián államtudományi államvizsgát tett. A világháborúban a 19-eseknél teljesített szolgálatot a szerb, orosz és olasz fronton. A hadiékítményes III. o. vaskoronarend a kardokkal, a III. o. katonai érdemkereszt, a Károly csapatkereszt és a sebesülési érem tulajdonosa, tart. százados. Számos előkelő társadalmi egyesület tagja.

Blaskovich Iván dr., sásdi főszolgabíró. Született Budapesten, 1882. évi január hó 22-én. Elemi iskoláit Budapesten, középiskoláit Pécssett, a ciszterciák főgimnáziumában végezte. Jogi tanulmányait Pécssett, a püspöki jogakadémián és Budapesten a tudományegyetemen sajátította el. Az államtudományok tudora. Baranyavármegye törvényhatóságának szolgálatába lépett az 1903. évben mint közig. gyakornok, majd tb. aljegyző, később tb. szolgabíró lett. Az 1909. évben szolgabíróvá választott. Szolgálatot teljesített az 1909—1910. években a mohácsi, majd az 1910—1912. években a hegyháti járásokban. Az 1912. évben vm. aljegyzővé, az 1918. évben tb. főjegyzővé nevezetett ki. Az 1919. évi forradalom ideje alatt a vármegyének a megszállás alól mentes részeire létesített alispáni hivatali kirendeltségnél volt beosztva Sásdon. A forradalom bukásakor a csonka-vármegye közgyűlése a

megszállott területen visszatartott alispán akadályoztatása idejére az alispáni teendők ellátásával bízta meg. A Huszár-kormány idején az 1919—1920. években Baranyavármegye és Pécs szab. kir. város főispáni teendőinek ellátásával megbízott kormánybiztosa volt. Ezen megbízatásának megszűntével az 1920. évtől kezdve vm. tb. fő-, aljegyző Pécs felszabadulásáig Sásdon, ezt követőleg Pécssett. Az 1923. évben vm. másodfőjegyző lett. Az 1927. évben tb. főszolgabíróvá neveztetett ki, majd a hegyháti járás főszolgabírójává választott meg. Jelenleg is ezen állásban van.

Bleyer Jakab dr., egyetemi ny. r. tanár, országgyűlési képviselő. Az 1874. évben Dunacséb községben, Bács-Bodrog vármegyében született. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, mely után Münchenben és Lipcsében germanisztikai előadásokat hallgatott. Mint középiskolai tanár Sopronban és Budapesten működött. Az 1905. évben a budapesti tudományegyetemen a német nyelv és a régibb német irodalom története tárgykörből egyetemi magántanári képesítést szerzett. Az 1908. évben a kolozsvári Ferenc József egyetem nyilvános rendes tanára lett. 1910-ben a Magyar Tud. Akadémia levelező tagjává választotta; 1911-ben pedig a budapesti egyetemen a német irodalomtörténet r. tanárává nevezték ki. A kommun bukása után a nemzeti kisebbségek miniszteriumának élére került. Ezen állástól 1920-ban, akkor vált meg, amikor a minisztérium önállóságát megszüntették. A miniszteri székéből viszatért az egyetemi katedrához és

azóta is ott fejt ki tudományos munkásságot. Az első nemzetgyűlés óta állandóan tagja a parlamentnek, ahol 1922. év óta a vilányi választókerületet képviseli.

Bognár Gyula, szentlőrinci főszolgabíró. Az 1884. évben Siklóson született. Középiskolai tanulmányait Csurgón és Pécssett végezte, mely után Pécssett az 1906. évben jogi és államtudományi képesítést szerzett. Baranyavármegye szolgálatába 1907. év folyamán lépett. Működése alatt 1912—1922-ig Sásdon szolgabíró, 1922—1927-ig Pécssett árvaszéki ülnök, 1927—1929. években várm. II-od főjegyző s ezt követőleg a szentlőrinci járás főszolgabírója lett, amely állásában van ezidő szerint is.

Borsy Jenő, DGHT főtisztviselő. Pécssett, 1879 szept. 9-én született. Középiskoláit és a jogakadémiát ugyanitt végezte. A háború alatt a szerb, montenegrói és orosz fronton küzdött, itt fogságba esett és csak 1920 dec. 31-én jött haza. A jubileumi emlékérem, Károly csapatkereszt és a háborús emlékérem tulajdonosa. Lelkes dalkedvelő, aki a hadifogság ezernyi viszontagságai között is tudott időt áldozni dalegyesületek szervezésére. A törvényhatósági bizottság tagja, a királydíjas Pécsi Dalárda elnöke, az Orsz. Magyar Dalosszövetség alelnöke, ker. ügyv. elnöke, 1920 óta a szöv. aranyérem tulajdonosa, a Szigeti Külv. Szt. Ferenc Egyházközség világi elnöke.

Bozóky Géza dr., egyetemi ny. r. tanár. Született Nagyváradon 1875-ben. Egyetemi tanulmányait Budapesten befejezve, több külföldi egyetemen hallgatott előadá-

sokat. Az 1900. évben az egri, 1910-ben a pécsi jogliceum, 1912-ben a pozsonyi jogakadémia tanára lett, majd 1914-ben a pozsonyi Erzsébet egyetem ny. r. tanárává nevezték ki. 1922-ben a Pécsre került egyetemmel ő is visszajött. Az 1930—31. tanévben az egyetem rekori méltóságát viselte.

Böhm József, főkertész. Született 1906. Kislakon. Középiskolai tanulmányai elvégzése után az ikervári kertészeti iskola növendéke volt 5 évig. Hét éve vezeti a pécsi püspöki kertészetet és e működésében kiváló eredményeket ért el.

Börzsöny László, (péterfalvi) községi főjegyző, a vármegyei jegyzők egyesületének elnöke. 1887-ben született. Középiskoláit Pécsen és Ujvidéken végezte. Közigazgatási pályafutását Ráctöttösön kezdte, mint jegyzőgyakornok, majd 1907-ben elvégezte Pécsen a jegyzői tanfolyamot s oklevelét elnyervén a dicsérettel letett vizsga után segédjegyző lett. 1913-ban Csuzá nagyközség vezető jegyzője. A község megszállásakor elhagyta állását és a szerbek kiutasították. Ekkor Pécsre jött és aktív részt vett a Kisgazdapárt megszervezésében s Agricola néven sok cikke jelent meg a Kisgazdák Lapjában. Később Komlóra ment s ott a vármegye felszabadításának előkészítő munkájában vett részt. A szerb megszállás után 1921-ben Egerágon lett körjegyző s 1926 óta Dunaszekcső főjegyzője. A vármegyei jegyzők egyesülete 1913-ban pénztárnoknak, 1921-ben főjegyzőnek s 1928-ban elnöknek választotta meg. Az Orsz. Jegyző Egyesület közizgazg.

szakosztályának tagja, a dunaszekcsői Levente Egyesület és Dalárda elnöke.

Brenner Kálmán, m. kir. belügyi számvevőségi főtanácsos, Baranyavármegye számvevőségi főnöke. Született Dunapatajon, 1875. évben. Középiskolai tanulmányait részben Észéken, részben Pécsen végezte. Államszámviteltani államvizsgáját Budapesten tette le. 1900-ban lépett Baranyavárm. szolgálatába számvevőségi írnoki minőségben és 1903-ban — a várm. autonóm pénztár és számvevőség államosítása folytán — pénzügyi számvisztai minőségben állami szolgálatba lépett át. 1904. évben — a járási számvevői intézmény életbeléptetésével — a baranyavári járás számvevőjévé nevezték ki, mely minőségben a pécsi m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez történt áthelyezését, 1912. évig megszakítás nélkül szolgált. A világháborúban résztvett kezdettől végig a karlováci (Horvátország) honvéd népfelkelő ezred kötelékében századparancsnoki minőségben. A háború utolsó két évét a belgrádi katonai kormányzás adóügyi csoportjánál töltötte el polgári biztos minőségben. Érdemrendjei: az ezüst Signum Laudis és a katonai érdemkereszt. a vitézségi érem szalagján. A világháború befejeztével az ellenséges megszállás következtében Sásdra menekült, ahol a pécsi pénzügyigazgatóság kirendeltsége mellett számvevőségi vezetőként működött. 1924-ben a vármegyei számvevőség visszaállításával Baranyavármegye számvevőségi főnökévé neveztetett ki.

Brogli József, országgyűlési képviselő. A baranyavármegyei Romonyán 1879-ben született. Középiskoláit Pécsen végezte, majd katonai szolgálati kötelezettségének tett eleget, mint egy éves önkéntes. Tanulmányai befejeztével közgazdász pályára lépett és Baranya, valamint Tolna vármegyében teljesített szolgálatot. Legutóbb a tolnavármegyei Mázán volt körjegyző. Az 1915. évben ezen állásától megvált és titkári, valamint főkönyvelői minőségben a jegyzők Országos Arvaház Egyesületének szolgálatába lépett. E helyütt az 1919. évben igazgatóvá, 1926-ban pedig főigazgatóvá választották. Működése alatt az eredetileg kicsiny egyesületből hatalmas intézmény fejlődött. Ő létesítette a „Falú Urániája” című nagyszerű oktató intézményt. A háború kitörése óta annak végéig állandóan katonai szolgálatot teljesített és mint tart. százados szerelt le. Az 1931. évi júliusban tartott általános választások alkalmával a szalántai kerület országgyűlési képviselőjévé választották.

C

Csukás Zoltán, bádogos és csatornázási vállalkozó. Született Almáskeresztúron, Somogy megyében. Gimnáziumi tanulmányait Szentesen végezte. Pécsen Kummer András bádogosmesternél tanulta szakmáját. Felszabadulva vágyai Bécs és más nagyobb városokba vitték. Világtapasztalatai után Pécsre visszatérve mindjárt a restaurálás alatt álló pécsi székesegyház vörösréz fedési munkálataival bízott meg. Azóta iparát folyton fejlesztette és igyekezett, hogy a mai kor igényeinek

mindenben megfeleljen. Már 1888-ban a pécsi ipari és mezőgazdasági kiállítás vas- és fémipari csoportjának zsűritagja és jegyzője volt. Utána számtalan kiállításon, még Bécs, Berlinben is különféle kiállításokban részesült. Az 1907. évi felejthetetlen országos kiállításnak ő volt a kezdeményezője és a végrehajtóbizottságnak egyik legagilisabb tagja. Résztvett minden hazafias és különösen Pécs városát érdeklő közügyek munkájában. A pécsi ipartestületnek és a pécsi iparos olvasóköri elnöke volt. A Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíj-egyletének szintén 28 éven át volt elnöke, a Pécsi Kölcsonos Segélyező Egylet igazgatóságának már 18 éve elnöke, a Pécsi Kereskedelmi és Iparkamarának beltagja, Pécs szab. kir. város törvényhatóságának a legutóbbi időkig választott tagja.

Czernohorszky József, apátplébános. Eszéken, 1867-ben született. Középiskolai és teológiai tanulmányait Pécsen végezte. 1890-ben szentelte pappá Dulánszky Nándor pécsi püspök. Pályáját — mint káplán — Püspöknádasdon kezdte, majd működött Bonyhádon, Szekszárdon és Pécsen. 1905-ben pécsváradi plébános lett és 1915-ig buzgólkodott e tisztségben. 1915-ben a Pécs-budai külvárosi plebánia élére választotta a város közgyűlése. 1923-ban c. apát, 1927-ben szentszéki bíró lett. 1917—1924-ig a pécsi kerület esperese és 1927-ig a pécsi hitoktatók felügyelője volt. 1929 óta a városi törvényhatósági bizottság tagja.

D

Dokupil Adolf, nyug. uradalmi főtanácsos. Született 1866. évben. Iskolai tanulmányait Pozsonyban és Selmecbányán végezte. Az 1930. évig Frigyes kir. herceg bellyei uradalmának főtanácsosa volt, amikor nyugalomba vonult. Az 1922. évtől a legutóbbi választásokig tagja volt a vármegye törvényhatósági bizottságának, amelynek közérdekű munkásságában tevékeny részt vett.

Dolleman Frigyes Henrik, bérlő. Született 1896-ban Heenstedeben (Hollandia.) Szülőföldjén katonai iskolát végzett, azonban a katonai pályát otthagyva Brazíliába vándorolt ki és ott tekintélyes földbirtokot szerzett. Az 1922. évben telepedett le Magyarországon és itt Páprádpusztán 492 kat. holdon mintagazdaságot létesített. Jelenleg is ott gazdálkodik és tudását a hollandiak ismert vaszorgalmával és kitartó munkás törekvéseivel a magyar televényben igyekszik gyümölcsöztetni.

Duzár József dr., egyetemi tanár, a gyermekklinika igazgatója. Söjtörön, Zala megyében 1896. április hó 4-én született. Középiskolai tanulmányait a zalaegerszegi m. kir. áll. főgimnáziumban végezte, az orvosi diplomát a budapesti kir. magy. Pázmány Péter tudományegyetemen 1920. májusban nyerte, miután előzőleg 1915. augusztustól 1917. novemberig, 28 hónapon át harctéri szolgálatot teljesített. Harctéri kitüntetései (nagy ezüst, bronz vitézségi érem) alapján a kormányzó úr 1929. június hó 16-án vitézzé avatta. Állami szolgálatát 1919. júniusban a budapesti kir. magy. Pázmány

Péter tudományegyetem I. számú Kórbonctani Intézetében dr. Buday Kálmán professzor mellett kezdte meg, ahol 2 évig működött. 1920. májusban a m. kir. Erzsébet tudományegyetem gyermekklinikájának szolgálatába lépett. A klinikai tudományos búvárkodás theoretikus megalapozása végett — a kórbonctani előképzettségen kívül — 6 havi chemiai tanfolyamot végzett. Három ízben külföldi tanulmányúton volt. 1925. április 4-én a magyar kir. Erzsébet tudományegyetemen egyetemi magántanári képesítést nyert. 1926. decemberében a budapesti Fehér kereszt gyermekkórháztól meghívást kapott a megüresedett belgyógyászati főorvosi állásra, amelyet 1927. február hóban foglalt el. Tagja számos bel- és külföldi orvostudományi társaságnak, tudományos munkáit és előadásait, azoknak kezdeményező jellegét és jelentőségét úgy a hazai, mint a külföldi szakirodalom a legnagyobb elismeréssel illette. Az 1930. évben nyerte el a mesterének, a megboldogult Heim Pál professzornak a pécsi egyetemen megüresedett tanszékét és a gyermekklinika igazgatói tisztét.

E

Entz Béla dr. (mezőkomáromi), Kolozsvárt, 1877. március 10-én született. Az elemi iskolát és a gimnázium első két osztályát Kolozsvárt, a gimnázium többi hat osztályát kegyestanítórend budapesti főgimnáziumában végezte. 1895-ben ugyanezen gimnáziumban tette le az érettségi vizsgát jeles eredménnyel. Egyetemi tanulmányait a budapesti kir. magy. tudományegyetem orvosi karán végezte

s minden szigorlatát „kitünő” eredménnyel tette le. 1900 október 21-én az egyetem tanácsa orvosdoktorrá avatta fel. Már egyetemi tanulmányai alatt úgy elméleti, mint gyakorlati téren feltűnt, majd tanulmányai elvégzése után szigorlóorvos korában 1900 szept. 1-én díjtalan gyakornok, 1901 jan. 1-től 1907 február 16-ig hat éven át második tanársegéd volt a budapesti I. sz. kórbonctani intézetben Generisch tanár mellett. Közben egy évet külföldi tanulmányúton töltött. 1907 február 16-tól az I. számú kórbonctani intézet első tanársegédje, emellett 1909 január 1-től a budapesti magy. kir. állami gyermekmenhelynek is prosectora volt, ahol teljesen önállóan működött 1918 szeptember 1-ig. 1911 december 17-én a budapesti kir. magy. tudományegyetem orvoskari tanártestülete magántanárrá képesítette, 1912 november 1-én pedig adjunctus lett az I. számú kórbonctani intézetben. 1914 januárban a budapesti székesfővárosi Szent István kórház boncoló főorvosává nevezték ki, ahol 1917 szeptember 1-ig működött. A háború alatt 1914 júliustól 1915 februárig az északi harctéren mint zászlóaljorvos főnök tett szolgálatot. 1915 februártól 1915 májusig a csász. és kir. XVI. sz. helyőrségi kórház laboratóriumába volt beosztva, majd 1915 májustól 1916 májusig a sátoraljauhelyi harctéri betegmegfigyelési állomáson mint laboratóriumi vezető és consiliarius szolgált. 1916 májusában a budapesti honvéd helyőrségi kórházba osztották be és 1918 áprilisban törzsorvosi rangot kapott. Közben 1916 május 29-én a budapesti

orvoskari tantestület javaslatára az egyetemi rendkívüli tanári címmel tüntették ki, 1917 május hóban a magy. kir. állatorvosi főiskola tanártestülete a kórbonctani tanszékre hívta meg. Majd újabb külföldi tanulmányokat folytatott Németországban. 1918 januártól 1918 augu. 31-ig az államorvosi főiskolán működött, mint a kórbonctan nyilván. r. tanára. Végül a pozsonyi magy. kir. Erzsébet tudományegyetem meghívására 1918 évi április hó 3-án a kórbonctan egyetemi nyilván. r. tanárává neveztetett ki. Pozsony megszállása után 1919 november 30-án a székesfőváros a Szent Rókus kórház boncoló főorvosává nevezte ki, ezen állásában megmaradt 1924 novemberig, amidőn a Pécsre helyezett magy. kir. Erzsébet tudományegyetemen újra elfoglalta tanszékét. Az 1931—32. évben az egyetem rectori méltóságát viselte.

Erdősi Emil, a Pécsi Ipartestület főjegyzője, az „Iparosok Lapja” szerkesztője. Pécsen, 1895-ben született. A cisztercita gimnáziumban tett érettségét, amely után a községi közigazgatási pályára lépett. Működését Tolnamegyében, Máza községben, mint segédjegyző kezdte meg. Mint tart. hadnagy az orosz, román és albán harctereken vett részt a világháborúban. Katonai szolgálata alatt kitanulta az asztalosmesterséget és mint az első pécsi iparosszervezet a „Pécsi Asztalosmesterek Szövetsége” jegyzője résztvett az „Iparosok Szövetsége” megszervezésében, melynek főtájkára lett. 1920-ban megjelentette az „Iparosok Lapja” c. szaklapot, amelynek azóta felelős szerkesztője. 1922—25-ig „Pécsi Lapok” c.

napilap felelős szerkesztője volt. Jelenleg főtítkára a „Magyar Kádár-
iparosok Országos Egyesülete-
tének” és főjegyzője a Pécsi
Ipartestületnek. Ugyancsak ő szer-
keszti a „Magyar Kádár-
ipar” c. szaklapot is.

Esztergár Lajos dr., városi jog-
ügyi és népiéleti tanácsnok. 1894
május 28. Abrudfaluán született.
Főiskolai tanulmányait Debrecen-
ben végezte el és ott szerezte
meg a doktorátust is. 1920 július
1-én m. kir. rendőrfogalmazó, 1929
december 2-án Pécs városánál
tanácsnok. Hadkötelezettségének
a m. kir. 21. honvédegyezred
kötelelésében tett eleget s mint
tart. hadnagy szerelt le. Kitünté-
tései a Károly csapatkereszt és
sebesülési érem.

Esztergály Zoltán, (esztergályi).
1865-ben Aszódon született. Köz-
építészeti az aszódi Petőfi gim-
náziumban végezte, majd a Ludo-
vika akadémiára vétetett fel. Itteni
tanulmányainak befejeztével közel
12 évig a 20-as honvédeknel szol-
gált. Kilépvén a honvédség kötele-
léséből a MÁV.-hoz került. A há-
ború mint állomásfőnököt Karló-
czán találta, ahol a „Timok” had-
osztály betörésekor, állomásán
tanúsított bátor magatartásáért az
arany érdemkeresztet a vitézségi
érem szalagján kapta. 1917 után
a belgrádi vasúti különítmény ke-
retében dolgozott és az összeom-
lás idején szervezte a hadsereg
vasúti visszavonulását. Menekülé-
sekor Szabadkán a szerbek utol-
érték és mint az ottani irredenti-
zmus megszervezőjét és a sze-
gedi kormány összekötő futár-
ját bebörtönözték, majd át-
toloncolták a magyar határon.
Debrecenbe kerülve vezető sze-

repet vitt a keresztény nemzeti
mozgalomban. A déli részek fel-
szabadulásakor Pécsre jön és a
szétszórt nemzeti erők egyesíté-
sében vett élénk részt. Elnöke
volt az EME és VOGÉ helyi
csoportjának, vezető szerepet vitt
a keresztényszocialista szervezke-
désekben. Kossuth-szakálás alakja
még ma is megszemélyesítője a
fajvédő eszméknek.

Éva László, közigazgatási ta-
nácsnok. Született 1895-ben Óbec-
sén. Középkölkölkait Cegléden, jogi
tanulmányait Pécsen végezte. 1918-
ban közigazgatási gyakornok Mo-
hácson. 1922-ben szolgabíró. 1924
szeptember 24-én Mohács város
közigazgatási tanácsnokává vá-
lasztották.

F

Faluhelyi Ferenc dr., egy. nyilv.
r. tanár. Már ifjú gyermekkorában
került Pécsre. Itt végezte a cisz-
terciák főgimnáziumában közép-
iskolai, a püspöki jogakadémián
a jogi tanulmányait. Jogtudori ok-
levelének a budapesti egyetemen
történt megszerzése után bírósági
szolgálatba lépett. Előbb Nagyka-
nizsán gyakornok, majd Győrben
törvényszéki jegyző. Két és fél
évi távollét után azonban 1914
novemberében már megint vissza
került Pécsre, mint a jogakadémia
nyilv. rendkívüli tanára. Bírósági
szolgálat alatt megindult irodalmi
tevékenysége alapján a pécsi püs-
pök a magyar közjog, nemzetközi
jog, jogbölcselet és politika taná-
rává nevezte ki. Két évre rá meg-
szerzi az egységes bírói és ügyvédi
oklevelet, majd a budapesti egye-
temen magántanári képesítést nyer
a nemzetközi jogból. Közben Pécs
társadalmi életében is élénk részt

vesz. A megszállás utolsó évében megalakítja a jogakadémia hallgatóinak első bajtársi egyesületét, a Nagy Lajos Bajtársi Egyesületet. Ugyanekkor élénk részt vesz a pozsonyi egyetem Pécsre helyezése érdekében megindult társadalmi mozgalmakban. 1922-ben a kormányzó a Pécsre helyezett egyetem újonnan megszervezett nemzetközi jogi tanszékének nyilv. rendes tanárává nevezi, majd pedig helyettes miniszteri biztosi megbízást nyer és mint ilyen 3 éven át vezeti az egyetemi építkezés adminisztrációját.

Fehérváry István műszaki tanácsnok. Született Budapesten 1891-ben. Középiskoláit Budapesten a belvárosi reáliskolában, egy. tanulmányait a József kir. műegyetemen végezte. A háború kitörésekor bevonult. 1915. évben orosz hadifogságba került, ahonnan 1918 tavaszán érkezett vissza. Mint tart. főhadnagy szerelt le. Katonai érdemkereszt, bronz vitézségi érem, 2 sávos sebesülési érem tulajdonosa. 1921-ben katonai tanár és összekötő tiszt. 1925 április havában választották Mohács város főmérnökévé. 1930-ban műszaki tanácsnok lett. Elnöke: a Mohácsi Földmívesek Olvasóköreinek. Presbitere: a retormátus eccleziának. Baranyavármegye törvényhat. bizottságának tagja.

Feniczy Ignác dr., nyug. főszolgabíró, országgyűlési képviselő. 1873-ban született Baranyajenőn. Középiskoláit Budapesten és Kaposvárott végezte. 1894-ben avatták a budapesti egyetemen jogi doktorrá, aztán Baranya vármegye szolgálatába lépett. 1895-ben Sásdra került szolgabírónak. 1898-

ban ugyanebben a minőségben Siklóson, 1903-ban Pécsváradon volt. 1905-ben Pécssett lett szolgabíró, ahol 1908-ig marad. 1908-ban sásdi főszolgabírónak választották meg. 1916-tól pedig Pécssett járási főbíró. 1929-ben nyugdíjaztatta magát és a sásdi kerület országgyűlési képviselőjévé választotta, 1931-ben mandátumát újból elnyerte.

Ferenczy Andor dr., orvos, nőgyógyász. Született 1890-ben Pécssett. Ugyanitt tett érettségi vizsgát a főreáliskolában, majd a budapesti egyetemen 1913-ban orvosi diplomát nyert. Budapesten közkórházi alorvos volt. A háború alatt, mint katonarvos működött és a Károly keresztet kapta. Jelenleg a legnépszerűbb orvosok közé tartozik.

Fenyvessy Béla dr. (zalai), egyetemi ny. r. tanár. Budapesten, 1873-ban született. Egyetemi tanulmányait a budapesti egyetem orvosi fakultásán végezte és 1897 november hó 10-én sub auspiciis Regis avattatott doktorrá. 1897 április hó 1-től 1906 december hó végéig a gyógyszerzeti tanszék mellett működött mint tanársegéd. 1905-ben a gyógyszerzetan magántanára lett. 1907-ben lépett a budapesti egyetem közegészségtani intézete kötelékébe, mint tanársegéd, illetve ugyanezen évben április hó 1-től kezdve mint adjunktus. 1908-ban a közegészségtan magántanár, 1909-ben pedig címzetes rendkívüli tanára lett. 1913-tól fogva a budapesti egyetem bölcsészeti karán is előadója volt a közegészségtannak. Amikor a pozsonyi egyetemen az orvostudományi kar megalakult, 1918 április 3-án oda a közegészségtan nyilvános ren-

des tanárává nevezetett ki. Katonai szolgálata alatt az ország területén levő katonai alakulatok és intézmények körüli különböző higiéniai teendők, különösen az időnkint felmerült járványok elleni eljárás mellett fődolga volt a honvédség, valamint a szövetséges bolgár hadsereg részére is typhus és cholera elleni védőoltóanyagok termelése. Háborús kitüntetései: Ferenc József rend lovagkeresztje, Signum laudis, Magyar, Porosz és Bolgár Vöröskereszt. A háború alatti honvédségi, valamint pozsonyi intézete berendezésén és külföldi tanulmányútjain szerzett tapasztalatait felhasználva igyekezett a pécsi intézetét a közegészségügy legkülönbözőbb munkairányainak megfelelően berendezni és ebben úgy a tanítás, mint a tudományos munkák terén élénk életet teremtett. Intézete Pécs város és Baranya vármegye higiéniai és bakterológiai vizsgálóállomása gyanánt is működik. Emellett szociálhigiéniai tanulmányokat folytatott a város és a vármegye területén és élénk egészségügyi oktató és propaganda tevékenységet fejtett ki, úgy Pécs városában, mint a baranyai falvakban. Tevékenysége elismeréséül Baranyavármegye főispánja 1926. június hó 9-én vármegyei tb. tiszti-főorvossá nevezte ki.

Fischer Béla, Baranyavármegye alispánja. Született Gyöngyösön 1877-ben. Középiskolai tanulmányainak elvégzése után a jogot a pécsi jogakadémián hallgatta s itt szerezte meg az államtudományi államvizsgát. Baranyavármegye szolgálatába 1900-ban lépett, s 1903-ban várm. aljegyzővé, majd 1918-ban várm. másodfőjegyzővé

választatott. A szerb megszállás idején tevékeny részt vett Baranyavármegye felszabadítása érdekében alakult mozgalomban. Az ellenséges megszállás alól történt felszabadulás után a vármegye alispánjának és főjegyzőjének együttes akadályoztatása folytán a vármegye közönsége őt 1921-ben az alispáni és főjegyzői teendők ellátásával megbízta. 1922-ben várm. főjegyzővé, majd 1925-ben először, 1929-ben újból alispánná választotta.

Fischer József, állatorvos, városi közbiztonsági igazgató. Sárváron 1872-ben született. Az állatorvosi főiskola elvégzése után 1896. évben nyert diplomát. Ez év óta vezeti a városi közbiztonsági igazgatói minőségben. A vágóhid fejlesztése és modern berendezése az ő kezdeményezése alapján történt. Az 1928. évben új hűtőcsarnok, 1929. évben pedig jéggyár létesült. A világháború alatt a szerb, orosz és olasz harctereken vett részt és magatartásáért a koronás arany érdemkeresztrel és a signum laudissal tüntették ki.

Fodor Leó dr., a m. kir. Erzsébet Tudományegyetem gyermekklinika fül-, orr- és gége szakfőorvosa. Pécsen 1879-ben született. Középiskolai tanulmányait a pécsi főreáliskolában végezte. Innen a budapesti egyetemre iratkozott be. Ennek elvégzése után szaktanulmányait Bécsben és Berlinben folytatta. 1906 óta kórházi főorvos, az Erzsébet Tudományegyetem Pécsre helyezése óta pedig gyermekklinikai rendelő főorvos. Mint orr, fül és gégespecialista országos hírű.

Forbát Arnold. Született 1867-ben. Középiskolai tanulmányait a

nagyváradai premontrei főgimnáziumban, majd a wieni Kereskedelmi Akadémián végezte. Érettségi után több évet töltött külföldön tanulmányuton, főképp Svájc és Franciaországban. 1892-ben került Pécsre, mint a hírneves Wertheimer J. bornagykereskedő cég beltagja és később egyedüli tulajdonosa vezette a monarchia ezen egyik legnagyobb borexportüzletét és évekig nagy küzdelmet folytatott a pécsi bor világhírének visszaállításáért. 1911-ben sikerült megszereznie a régi Hirschfeld-féle sörgyárat, melyet azután a Hazai Bank égisze alatt részvénytársasági alagra helyezve, a vidéki sörgyárak legmodernebbjévé rekonstruált. Annak jelenleg is ügyvezető alelnöke, számos más iparvállalatnak és banknak igazgatósági tagja, alelnöke, illetve elnöke. Pécs város törvényhatósági bizottságának két évtized óta tagja, a Magyar Nemzeti Bank váltóbírálója, 1903 óta kamarai beltag, 1907-ben lett első ízben a pécsi Kereskedelmi és Iparkamárának alelnöke, 1908 és 1914-ben újból azzá választották. A szerb megszállástól kezdve Zsolnay Miklós kamarai elnök távozása, majd halála után évekig egyedül vezette a Kamara ügyeit és képviselte a Kamarát a nemzetközi határmegállapító bizottság előtt. Alelnöki minőségében a szerbek a pécsi kereskedőknek a szerbek ellen irányuló sztrájkja következtében le is tartóztatták. Később Pécs város küldöttségében Belgrádban azokon a tanácskozásokon vett részt, melyek Linderék uralmának megszüntetését célozták. — 1923-ban a Kamara elnökévé választották. — 1927-ben a Gyáriparo-

sok Országos Szövetsége öt jelölte, mint a gyáripar vidéki képviselőjét felsőházi tagságra és a vidéki kereskedelmi és iparkamarák által, mint választott felsőházi póttag, legtöbb szavazattal került ki az urnából.

Frigyér László dr., egyetemi m. tanár. Született 1893-ban Kapreváron. Középiskoláit Temesváron végezte a piarista gimnáziumban. Majd a budapesti egyetemre került, amelynek elvégzése után 1918-ban a Jendrasik klinikán nyert alkalmazást. Jelenleg a m. kir. Erzsébet Tudományegyetemen működik, mint egyetemi magántanár és a Röntgen-osztály vezetője.

Özv. F-né Futima Sarolta polgári leányiskolai igazgató. Született Pécsen 1867-ben. Polg. leányiskolai tanári oklevelét 1885-ben szerezte meg. Már ez évben a pécsi községi polgári leányiskolához választották meg, ahol mint tanárnő 1924-ig működött, azóta pedig az intézet igazgatói tisztében fejt ki a leánynevelés érdekében áldásos tevékenységét.

G

Gács Ferenc dr., Baranyavármegye tiszti főügyésze, született Bakonyán 1880-ban. Középiskoláit Pécsen a cisztercita főgimnáziumban, jogi tanulmányait a pécsi jogakadémián és a kolozsvári egyetemen végezte. Ügyvédi oklevelét Budapesten nyerte s 1906. évben Pécsen ügyvédi irodát nyitott. Baranyavármegye törvényhatósága 1907. év január havában tiszti alügyésszé választotta meg. E minőségében két évig az akkor Pécsen volt jegyzői közigazgatási tanfolyamon előadóként működött.

1925-ben a vármegyei tiszti fő-
ügyészi állásra helyettesített s
ugyanezen évben Baranyavárme-
gye törvényhatósága tiszti főügyé-
szévé választotta.

Gebauer Ernő festőművész Pé-
csett 1886-ban született. Közép-
iskoláit ugyanitt végezte. Majd a
budapesti képzőművészeti akadé-
mián nyert oklevelet. Négy évig
dolgozott Székely Bertalan mel-
lett. Képei díjat nyertek úgy a
belföldi, mint a külföldi tárlato-
kon. Mint templom-festő az or-
szág legjobbjai közé tartozik, fres-
kói messze földön kitűnő hírnevet
szereztek neki.

Gedeon Mátyás dr., -polgári isk.
igazgató. Alsómecenzéfen, (Abauj-
Torna vm.) született 1887-ben. A
tanítói oklevelét az eperjesi tani-
tóképzőben szerezte meg, a gim-
náziumi érettségét pedig a pécsi
ciszt. r. kat. Nagy Lajos főgim-
náziumban. A polgári iskolai ta-
nári oklevelét Budapesten nyerte.
A jogi tanulmányait még a pécsi
joglyceumban kezdte és itt tette le
az államtudományi államvizsgát
is, államtudományi doktorrá 1924-
ben avatták az Erzsébet Tudo-
mány Egyetemen. Tanári műkö-
dését Pécsett kezdte. 1923-ban a
Farkas István-féle ösztöndíj ka-
matait, mely a legérdemesebb ta-
nárt jutalmazza meg, a zsüri neki
ítélte. 1926-ban igazgatóvá neve-
zték ki. Eddigi igazgatói működése
alatt az intézetet mintaszerűvé fej-
lesztette és számos olyan dolgot
honosított meg, amelyek a többi
polgári iskolák között elsőbbsé-
get biztosítanak az intézetnek.

Germán István dr., az Országos
Társ. Bizt. Intézet pécsi fiókjának
ig. főorvosa. 1893-ban született
Pécsett. Középkoláit Pécsett, a

ciszterciek főgimnáziumában vé-
gezte. A doktorátust a pesti egye-
temen szerezte meg, azután Pécsre
került a közkórházhoz másodor-
vosnak. Az egyetem Pécsre helye-
zéséig itt működött, mint helyet-
tes főorvos. Jelenleg az Országos
Társadalombiztosító Intézet főor-
vosa. Leginkább a tuberkulózis
elleni védekezés problémái érdek-
lik s ezért szociálpolitikai kérdé-
sekkel is foglalkozik.

Gorka Sándor dr., egy. ny. r.
tanár, született Ungváron 1878-
ban. Tanulmányait a budapesti
egyetemen végezte. 1899-ben a
bogarak bélcsövének szerkezeté-
ről írt munkáját a bpesti egyetem
a Margó-díjjal tüntette ki. Ugyan-
ekkor választották meg aszisztens-
nek az egyetemi zoológiai és
bonctani tanszéken. Azóta mint
tanársegéd és 1907-től 1920-ig
mint adjunktus állott a budapesti
Pázmány Péter tudományegyetem
szolgálatában, 1906-ban a Kir.
Magyar Természettudományi Tár-
sulat másodtitkárává és a Termé-
szettudományi Közlöny szerkesz-
tőjévé, 1913-ban a Magy. orvosok
és természetvizsgálók Vándorgyü-
lése szintén titkárává választotta.
1913-ban a bpesti egyet. a felsőbb-
rendű gerinctelen állatok anató-
miája és élettana c. tárgykeréből
magántanárrá habilitálta, 1914-től
1920-ig a budapesti egyetemen
Entz Géza dr. nyugalombavonu-
lása után a zoológia, 1921—33-ig
a pécsi egyetemen a biológia he-
lyettes tanára volt. 1923 szeptem-
berétől a pécsi egyetem orvos-
tudományi karán a biológiai nyil-
vános rendes tanára. A Kir. Magy.
Természettud. Társulat 1914-ben
első titkárává, 1920-ban pedig ál-
landó titkárának választotta. Utób-

bi állásáról azonban 1925-ben a pécsi egyetemre való távozása miatt lemondott. Főtitkári és szerkesztői tevékenységének eredménye, hogy a Kir. Magy. Természettudományi Társulat tagjainak száma nyolcezerről tizenhétezerrel is többre emelkedett. 1914-ben a X. nemzetközi zoológiai kongresszus és 1918-ban a Felső Oktatásügyi Egyesület főtitkára volt. Az 1926-ban egybehívott természet-, orvos-, műszaki- és mezőgazdaságtudományi országos kongresszusnak szintén főtitkára volt és ezen tisztségben szerkesztette a Kongresszus Munkálatait. A Természettudományi Közlönyt húsz éven át és a Felső Oktatásügyi Egyesület Közleményeit nyolc évig szerkesztette. Szerkesztője volt a Révay Nagy Lexikona állattani részének, melynek állattani cikkeit — gazdasági rovartaniai és néhány madártani cikk kivételével mind a húsz kötetben ő írta. Számos bel- és külföldi tudományos és kulturális egyesület tagja.

Gossmann Márton, földbirtokos, volt nemzetgyűl. képvis. 1891-ben született Babarcon. Középiskoláit és a felsőkereskedelmi iskolát Pancsován végezte, majd a későbbi felsőbb textiliskola növendéke lett s tanulmányai befejezése után 1911-ben visszatért szülőhelyére és gyakorlati gazdává képpezte ki magát. A háború kitörésétől kezdve az 52. cs. és kir. gyalogezerredben teljesített katonai szolgálatot az orosz fronton s a II. oszt. ezüst és bronz vitézségi érem, a vas és ezüst szolgálati érdemkereszt tulajdonosa. Háborúból való visszatérte után birtokán gazdálkodik, de békés életét a szerb megszállás zavarja meg.

Mint a község egyik exponensének, neki is sok kellemetlensége van a megszállókkal. 1921 októberében a villányi kerület az első nemzetgyűlés képviselőjévé választja. A vármegyei törv. hat. biz. és közs. képviselőtestületi tag, vármegyei Kisgazdapárt alelnöke, a babarci kultúrház elnöke stb.

Gyomlay Gyula dr., egyetemi nyilv. r. tanár. Született Nagyváradon, 1861-ben, ahol atyja, a Székeskápt. jószágigazgatója volt. 1883-tól 1906-ig szakvezető tanára volt a budapesti tanárképzőintézet gyakorló főgimnáziumának 1902-től 1918-ig a br. Eötvös József-collégiumban és a budapesti középisk. tanárképzőnek is. 1910 óta budapesti egyetemi magántanár; 1918-ban a bölcsészeti kar ny. r. tanára Pozsonyban, majd a Pécssett székelő Erzsébet egyetemen. 1898 óta a M. Tud. Akadémia levelezőtagja s 1907—1922 közt a klasszika-filológiai bizottságának előadója. A klasszika-filológia hazánkbeli fejlődésében annak a középső nemzedéknek egyik képviselője, mely a legelső úttörőket felváltva előkészítette a legújabb, nemzetközi értelemben tudományos irányt s mint ilyennek, munkássága részben a görög és latin-szakiskola érdekeit szolgálta. Tudományszakát népszerűsítő célzattal írta, a görögök történetét (a Nagy Képes Világtörténet II-ik kötete, 1899), a görög tárgyú tragédiáját (a „Világhódító”), melyet az Akadémia a régóta ki nem adott Telekidíjjal s emlékérmével jutalmazott. Az egyetemnek 1926—27. évben rektora volt.

Györfly Géza. Született 1886-ban Újpesten. Középiskoláit Budapesten, majd a technológia vegyészeti szakát ugyanitt végezte 1905-ben. Ezt követőleg állami szolgálatba lépett. Az 1925. év óta a pécsi m. kir. mértékhitelítő hivatal főnöke.

H

Habich György, gazdálkodó. Született 1872-ben Dunaszekcsőn s iskolai elvégzése után a gazdálkodást választotta életcéljául. Apja elhunytával átvette a 121 kat. holdas családi birtok kezelését s azt modern gazdasággá fejlesztette. A várm. törv. hat. bizottságának 22 éve, a közs. képv. testületnek pedig 33 éve tagja. Az Iparoskörnek és a 48-as körnek sok éven keresztül egyik vezetője s a községnek 3 évig bírása volt.

Halász Ármin dr., városi állatorvos. Született Mohácson 1882 augusztus 25-én. Középiskoláit és egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Oklevelet 1904-ben, doktorátust 1926-ban nyert. Pályáját, mint községi állatorvos Békéscsabán kezdte, majd 1905 január 19-én Mohács állatorvosa lett. A háború alatt a 12. tábori tüzérezred főnök állatorvosa. Mint ilyen küzdi végig a világháborút. A közbiztonság egészségügyi vezetője. Több egyesület választmányi tagja.

Hamerli József, kereskedelmi tanácsos, a Pécsi Kereskedők Testülete elnöke. Pécsett, 1878 jan. 31-én régi pécsi családból született. Középiskoláit itt végezte, majd a 44. gy. e.-nél 1 éves önkéntes volt és tiszti vizsgát tett. 1894-ben kezdte pályáját, 1896-ban lépett be a Matros János céghez, 1907-ig pedig Auber Gyulával tár-

sas viszonyban vezette a céget, azóta önálló. A mozgósításkor a 19. honv. gyalogezredhez vonult be. 1915-ben nevezték ki ker. tanácsossá. A Kereskedők testületének a megszállás óta elnöke, a Pécs-Baranyai Közp. Takp. Rt. alelnöke és számos vállalat igazgatósági tagja. Sokat szereplő tagja a város törvhat. bizottságának és több helyi egyesületnek.

Herger Zoltán, főszámvevő. Született Mohácson 1901-ben. Középiskolai tanulmányait a pécsi állami főreáliskolában végezte, a jegyzői oklevelet Szombathelyen szerzte meg. 1921-ben jegyzőgyakornok, 1924 szeptember 24-én számtisztté választják, 1925-ben városi alszámvevő, 1929-ben Mohács város főszámvevője. Választmányi tagja a Mohácsi Iparosok Olvasóköreinek.

Hoffer Kálmán, Baranyavármegye főjegyzője. Született 1879-ben Kisharsányon. Középiskoláit Kiskunhalason, a jogot pedig a budapesti egyetemen végezte és itt tett államtudományi államvizsgát is. Közszolgálatát Baranyavármegyében kezdte meg 1901-ben mint közig. gyakornok, 1904-ben tb. aljegyzővé neveztetett ki s 1907-ben tényleges aljegyzővé választatott. A szerb megszállás alatt Sásdra kirendelve a csonka vármegye területén a vármegyei főjegyzői teendőket látta el, majd az ellenséges megszállás alól történt felszabadulás után 1922-ben várm. másodfőjegyzővé lett és 1925-ben először, 1929-ben újból vármegyei főjegyzővé választatott.

Vitéz Horváth István dr., pécsváradai főszolgabíró. Született 1895 máj. 25-én Siklóson. Középiskoláit Pécsett a r. kat. főgimnázium-

ban végezte. Jogi vizsgáit Pécsset a püspöki joglyceumban, doktorátust pedig Budapesten a Pázmány tudományegyetemen tette le. 1915 máj. 15-én bevonult a cs. és kir. 10 huszárezredhez, mint önkéntes. A világháborúban az orosz, román és olasz harctereken küzdött. 1918 aug. havában Asiágónál hadifogságba esett és az angliai „Donington Hall” hadifogolytáborban volt 1919 okt. hó végéig, amidőn hazakerült. A harctéren 2 ízben sebesült meg. A Kormányzó Úr Öfömméltósága 1924. évben vitézzé avatta. A megszállás megszűntével vármegyei szolgálatba lépett és különösen a járási szolgálat terén tevékenykedett. 1931 július 15-én a pécsváradi főszolgabírói állásra helyettesítették és ez év szeptember havában a várm. törvény hatósága által ez állásra meg is választatott.

Horváth János egyetemi főkeresztész. Született 1884-ben Kaposváron. Iskoláit ugyanott végezte. Hosszabb ideig működött Balatonföldváron. Ezt követőleg 1912-ben állami szolgálatba lépett és a m. kir. budapesti tudományegyetemi kertészet kötelékébe került. Itt 1918-ban főkertésszé nevezték ki. A m. kir. Erzsébet Tudományegyetemnek Pécsre történt áthelyezésével ezen intézmény kertészetének vezetését vette át.

Vitéz Horváth Kázmér dr., árvaszéki ülnök. Született Felsőszentmártonban (Somogy m.) 1893. évi május hó 10-én ósrégi tanítócsaládból. Középiskoláit a pécsi áll. gróf Széchenyi István főreáliskolában, jogi tanulmányait a pécsi jogakadémián végezte. Állami és jogtudományi doktorátusát a pécsi Erzsébet tudományegyetemen sze-

rezte. 1913-ban Pécs város díjnoka. Mint ilyen vonul a világháborúba és mint tart. főhadnagy szerel le. 1919-ben a Pécsi Est szerkesztője. 1920-ban Kaposvárt vezeti a Baranyai ügyosztályt. 1921-ben a Somogyi Újság felelős szerkesztője. Felszabadulás után ismét átveszi a Pécsi Est szerkesztését. 1925 április 24-én választják meg Mohács város aljegyzőjének. 1931-ben veszi át az árvaszék vezetését. 1926-ban avatják vitézzé. Tevékeny részt vesz a közéletben. Elnöke a Frontharcosok Szövetsége mohácsi főcsoportjának. Hadnagya mohácsi járás és Mohács megyei város vitézeinek. Főtitkára a Magyar Nemzeti Szövetség mohácsi köre elnökségének, a Mohácsi Hadastyán Betegsegélyző Egyesületnek. Titkára a mohácsi II. Lajos Múzeumegyesületnek. Választmányi tagja a Mohácsi Credo Egyesületnek, a pécsi állami főreáliskola volt növendékei Szövetségének, a Magyar Nemzeti Szövetségnek Budapesten stb. Tagja a Berzsenyi Dániel irodalmi körnek Kaposvárt, a Kat. Hirlapírók Pázmány Péter egyesületének, a Janus Pannonius Irodalmi Társaságnak stb. Kitüntetései: I. oszt. tiszti vitézségi érem, III. oszt. katonai érdemkereszt, Signum laudis isniételen, II. oszt. vitézségi érem, bronz vitézségi érem, II. oszt. Német vaskereszt, Károly csapatkereszt, Sebesülési érem, Hadi emlékérem, 1912/13 emlékkereszt, Polonia Restituta lovagrend tagja és lovagkeresztjének tulajdonosa. Irodalmi működést is fejt ki. Művei: Baranya demografiai fejlődése (1925). Mohács útmutatója (1926). Trónörök-lési jogunk fejlődése. (1927) Az

ági- és szerzeményi vagyon örökösödési jogunkban (1927). Mohács fejlődéstörténetének vázlata (1928). Mohács II. József korában (1929). Délbaranya és trianoni szerződés revíziója (1931). A cs. és kir. 52. gy. e. történetének rövid összefoglalása (1932). Kéziratban: Mohács történelme a szerb megszállás alatt. Az 52. gyalogezred története. Háborús Napló (4 kötet) Mohács demografiai fejlődése. Mohácsi görögkeleti püspökség és annak székhelye. A mohácsi ferencrendi zárda története. Mohács újratelepítése visszafoglalása után 1686—1740. A II. mohácsi csata stb. Belső munkatársa Dunántúl napilapnak és munkatársa Dunavideknek és Mohácsi Hirlapnak.

Horváth Mihály, várm. számvevőségi főtanácsos. Született Szigetváron 1880-ban. Középiskolai tanulmányait a pécsi cisztercita főgimnáziumban végezte. 1901-ben Budapesten letette az államszámviteltani államvizsgát s ugyanezen évben Baranya vármegye szolgálatába lépett. 1903-ban — a régi vármegyei számvevőség és pénztárak államosítása folytán — szolgálattételre a pécsi pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez került, ahol a m. kir. pénzügyminiszterium pénzügyi számíttté, 909-ban sz.-ellenőrré, 918-ban számvizsgálóvá, 1921-ben pedig számvevőségi tanácsossá nevezte ki. 1924-ben — a pénzügyi és vármegyei számvevőség szétválasztása folytán — újból Baranyavármegyénél nyert szolgálati beosztást, mint a m. kir. belügyminiszterium alá rendelt vármegyei számvevőségi tanácsos. 1930-ban a belügyminiszteriumtól számvevőségi főnök-helyettesi megbízást,

1932-ben pedig számvevőségi főtanácsosi címet és jelleget kapott.

Huba Aladár dr., Baranyavármegye árvaszéki ülnöke. Született Szigetvárott, 1893-ban. Középiskolai tanulmányainak elvégzése után a zeneművészeti főiskolára kerülve, hegedűművészi pályára készült. Céljának elérésében a világháború kitörése és katonai szolgálatra történt bevonulása akadályozta meg. A jog- és államtudományi államvizsgát a pécsi jogakadémián szerezte meg, míg az államtudományok doktorává a pécsi Erzsébet tudományegyetemen avatták. Baranyavármegye szolgálatába 1918-ban lépett s 1922-ben vármegyei aljegyzővé választották. 1929-ben a vármegye főispánja tb. várm. II. főjegyzővé nevezte ki, majd 1932-ben árvaszéki ülnökké választatott.

Huzella Lajos dr., városi tisztii főorvos. Vácott született 1887 március 22-én. Középiskoláit és az egyetemet Budapesten végezte. Az orvosi diplomát 1912. évben nyerte el. Ezután tényleges katonai szolgálatba lépett. 1913-ban a budapesti I. sz. női klinika gyakornoka lett Bársony professor mellett. Itt 1918. év végéig működött. Közben egy évig a szerb harctéren, félévig pedig Kecskeméten teljesített szolgálatot, mint ezredorvos. Az 1919. évben h. körorvos volt Alsónémedin, majd 1919 októbertől 1922 évi január hóig Budapesten a Timót utcai hadirokkant utógondozó intézet igazgató-főorvosa. Az 1922. évtől 1928 májusáig Kalocsa város ügyvezető tisztii orvosa. Ezen állásában érte a kitüntetés, hogy a Rockefeller-alap amerikai, illetve angliai tanulmányuttra küldte. Az

1928. év májusában foglalta el Pécs városi tiszti főorvosi állását, amelyen azóta működik.

I

Igaz Béla dr., prelátskanonok, felsőházi tag. Született 1865-ben Lábodon (Somogy m.). A főgimnáziumot Veszprémben, Budapesten és Pécsen végezte, majd a hittudományi előadásokat Bécsben, az egyetemen hallgatta. Az 1888. évben szentelték pappá. Mint segédlelkész Pincehelyen, Mágocsön működött, majd 1892-ben ugyan ezen minőségben a pécs-belvárosi plébániára került. Előzőleg az 1891. évben a bécsi egyetemen megszerzi a hittudori oklevelet. Felsőbb hatósága 1894-ben papnevelő-intézeti tanulmányi felügyelővé s helyettes teológiai tanárrá, valamint a pécsi kat. legényegylet másodelnökévé nevezte ki. Az 1892—1898. években mint városi, továbbá a baranyavármegyei árvaház hitoktatója működött. Egyházi pályájának további állomásai során 1892-ben püspöki titkár, 1899-ben ideiglenes püspöki irodaigazgató és pápai kamarás, 1906-ban püspöki irodaigazgató és tb. kanonok, 1912-ben székesegyházi kanonok, papnevelő intézeti rektor és egyházm. főtanfelügyelő lett, amely tisztét 11 éven át viselte. 1917-ben dorozsmai c. apát, 1920—1926. években káptalani uradalmi kormányzó, 1923-ban pápai praelátus és az egyházmegyei r. k. tanítók fegyelmi tanácsának elnöke. 1930 óta az egyházmegyei bíróság elnöke. A székesegyházi énekiskola prodirektora. Az egyházmegyei zsinati vizsgálóbizottság tagja. Közéleti tevékenységében örökös tagja Baranyavármegye törvényhatósági bi-

zottságának. Baranyavármegye az 1927. és 1930. években felsőházi tagjává választotta. Pécs sz. kir. város törvényhatósági bizottságának, Baranyavármegye és Pécs város közigazgatási bizottságának, valamint kisgyűlésének tagja. Elnöke a Vármegyék és Városok Orsz. Mentőegyesülete pécsvidéki fiókjának, a pécsi járás adófelszámolási bizottságának, a VI. és VII. cserkészkerületnek. Résztvett a Pécsi Kat. Kör alapításában és 1915. év óta annak egyházi alelnöke. Alelnöke továbbá a Baranyavármegyei Gazdasági Egyesületnek.

Irk Albert dr., egyetemi tanár. Az 1884. évben született Brassóban. Középiskolai tanulmányait szülővárosában, az egyetemet Kolozsvárt végezte. Egyetemi tanulmányainak befejeztével külföldi tanulmányutakat tett, majd a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban segédfogalmazó lett. Innen a nagyváradi kir. jogakadémiára került tanárnak, 1918. évben az I. Ferenc József egyetem h. tanára, 1920-ban pedig az Erzsébet tudományegyetemen a büntetőjog rendes tanárává nevezték ki. Több tudományos társulat rendes tagja és számos munkával szaporította a büntetőjogi szakirodalmat.

J

Jellachich Jenő dr., I. oszt. aljegyző, tb. tanácsnok. Született 1898 január 26-án Mohácson. Tanulmányait a pécsi püspöki jogliceumban végezte el, doktori fokozatot a m. kir. Pázmány Péter tudományegyetemen nyerte el. A város szolgálatába lépett 1921. évi november hó 29-én. 1921 december 21-én tb. aljegyzővé, 1925

február 20-án II. oszt. aljegyző, 1927 május 5-én I. oszt. aljegyző, 1930 március 27-én tb. tanácsnok lett. Katonai kötelezettségének a volt cs. és kir. 6. gyalogezrednél tett eleget és mint tartalékos hadnagy szerelt le. Kitüntetései: II. oszt. ezüst vitézségi érem két ízben, Károly csapatkereszt, háborús emlékérem, sebesülési érem.

Jobszt Valér dr., városi tiszti főügyész. Született 1892 október 4-én Dárdán. Főiskolai tanulmányait a pécsi püspöki jogliceumban végezte el. A doktori fokozatot a budapesti m. kir. Pázmány Péter tudományegyetemen nyerte el, majd letette az egységes bírói és ügyvédi vizsgát. 1919 január 17.—1921 január 16-ig joggyakornok a pécsi kir. járásbírósnál, illetve törvényszéknél, 1921 jan. hó 17. gyakornok ügyvéd, 1929 december hó 2-án Pécs szab. kir. város tiszti főügyésze. Hadkötelezettségének a volt cs. és kir. 69. gyalogezrednél tett eleget és mint tart. főhadnagy szerelt le. Kitüntetései: ezüst és bronz érdemérem, Signum Laudis a vitézségi érem szalagján a kardokkal, II. oszt. ezüst vit. érem, Károly csapatkereszt, háborús emlékérem.

Justus György, olajgyáros. Pécssett 1895. évi okt. 20-án született. Középiskolai tanulmányait Pécssett, a városi felsőkereskedelmi iskolában végezte és ugyanott tett érettségét is. Innen a bécsi kereskedelmi főiskolára ment tanulmányai folytatására. Iskolái befejeztével Bécsben a D. Bew. kőszén nagykereskedő cégnél gyakornokoskodott, majd az Olajipar r. t. Budapest, jelenleg Hutter és Lever r. t. cég szolgálatába lépett, ahol

az összes üzletágakban működött. Az 1919. évben ezen állását elhagyva Pécsre jött és itt atyja olajgyárában tevékenykedett, majd édesatyjának 1925. évben bekövetkezett elhunytával átvette a gyár önálló vezetését. A világháború alatt 1915 május 15-én vonult be katonai szolgálatra. Megjárta az olasz és romániai harcterekeket; az összeomláskor mint tart. hadnagy szerelt le. Tulajdonosa a koronás arany érdemkeresztnek és a háborús emlékéremnek. Az Apollo Projectograph r. t. és a Pécsi Irod. és Könyvnyomdai r. t. felügyelő-bizottsági tagja, a frontharcosok pécsi fiókegyesületének választmányi tagja. A szaklapokban és a napisajtóban több szakirányú cikke látott napvilágot.

Justus Mihály, mérnök. Az 1863. évben Pécssett született, ugyanitt végezte a főreáliskolát is. A műegyetemet Bécsben hallgatta és ott szerezte meg a mérnöki diplomáját 1888-ban. Mint tervező és építő a budapesti Ganz-gyárban és a Magyar Villamossági r. t. kebelében működött. A pécsi villamos áramfejlesztő telep r. t.-nek első igazgatója. Alapítója és alelnöke az Apollo Projectograph r. t.-nak s e vállalat két mozgószínháza (Apollo és Park) építésével a legszebb és legmodernebb ilyenemű intézménnyel gazdagította városunkat. A város törvényhatóságának hosszú éveken át volt tagja s közérdekű munkássága ott különösképp a villamossági- és szénkérdésekben, de egyéb közgazdasági kérdésben is kitűnt. Ezirányú közhasznú tevékenységét a város közönsége, a városi villamostelep felügyelő-bizottságában állandóan igénybeveszi. Felügyelő-bizottsági tagja

még a Pécsi Közúti Villamosvasúti r. t.-nak.

Jüngling Kálmán dr., klinikai főorvos. Szül. Kaposvárott 1887-ben. A gimnáziumot Kaposvárott, az egyetemet Budapesten végezte, majd 1909-ben orvosdoktorrá avatták. Gyakorlóéve után Pécsre az elmegyógyintézetbe került, ahol 1919-től az egyetem Pécsre jövevényéig mint vezető főorvos működött. Részt vett a háborúban, ahol mint ezredorvos működött és kétszer megsebesült. Harctéri érdekei elismeréséül megkapta a Ferenc József rendet, két Signum Laudist, koronás érdemkeresztet, stb. A pécsi kir. törvényszék elmeszakértő orvosa.

K

Kabdebó József dr., egyetemi orvos. Született 1901-ben Sárvárott. Középiskoláit Székelyudvarhelyen, orvosi diplomát 1927-ben a Pázmány Péter tudományegyetemen Budapesten szerzett. Budapesten az Angyalföldön és Szombathelyen teljesített működés után 1931 óta a pécsi gyermek-klinika sebészeti osztályán Vertán Emil dr. assistense.

Kaiser Nándor, a Szt. Ferenc Rend pécsi házának főnöke. 1863-ban született Mőzsön, Tolnavármegyében. Középiskoláit Pécsen és Baján végezte, majd a Szent Ferenc rend kötelékébe lépett és rendi, valamint teológiai tanulmányainak befejeztével 1887. évben pappá szentelték. A különböző rendi működésében eltöltött állomáshelyei: Budapest, Kaplony, Szatmár, Máriaradna, Szeged, Baja, majd ismét Budapest, Dunaföldvár és Pécs. Rendi előjárósága külföldön is fontos missziók-

kal bízta meg, így a Szentföldön két ízben is működött. Élénk irodalmi működést fejtett ki rendje történelmi adattárának feldolgozásában és okiratok feltárásában. Több ily munkát írt és adott ki. Megemlítendő az „Új. Útmutató a Szentföldre” című műve.

Kalenda Loránt, műszaki főtanácsos. 1892-ben Nagyváradon született és műegyetemi tanulmányainak elvégzése után a Máv. debreceni üzletvezetőségének építő osztályához került mint mérnök 1915 nov. 1-én. 1919 jan. 1-vel Debrecen város mérnöki hivatalában mint I. oszt. mérnök, majd 1923 május 1-én mint műszaki tanácsos, főnökhelyettes és 1926 január 13-tól mint Pécs város mérnöki hivatalát és üzemeit vezető műszaki főtanácsos működik.

Kalla Róbert, (imolai) uradalmi tanácsos. Edelényben 1878-ban született. Középiskoláit és a kereskedelmi akadémiát Kassán és Budapesten végezte. Működését a diószegi cukorgyárnál kezdte meg, ahonnan Nákó Sándor fiúmei kormányzóhoz került titkárnak. Az 1904. évben a gr. Draskovich-féle sellyei hitbizomány szolgálatába került és azóta ott fejt ki a magyar mezőgazdaság érdekében élénk tevékenységet.

Karg Norbert dr., az Erzsébet tud. egy. gazdasági hivatalának igazgatója, egyetemi m. tanár. Született 1889-ben Budapesten. Középiskoláit Budapesten, főiskolai tanulmányait a Ferenc József tud. egyetemen végezte, ahol summa cum laude államtudományi doktorrá avatták. 1907-ben lépett állami szolgálatba a vallás- és közokt. miniszteriumban. 1915-ben a klinikai célokat szolgáló

pozsonyi állami kórház gazdasági hivatali ellenőre. 1919-ben a cseh megszálló hatalom Pozsonyból kiutasította. A pozsonyi egyetem budapesti működése idején megbízást nyert a gazdasági ügyek vitelére, majd az egyetem Pécsre helyezésekor a gazdasági hivatal megszervezésére. 1924-ben e hivatal gondnoka, 1927-ben igazgatója lett. Legutóbb egyetemi magántanárrá habilitáltak. Tagja a Magyar Közgazdasági Társaságnak s munkálkodik a gazdasági irodalom terén is. Nagy természetbarát, a Magyar Turista Egyesület tagja és a Mecsek Egyesület választmányi tagja.

Kastner Jenő dr., egyetemi ny. rk. tanár. Született 1892-ben Magyardiószegen (Pozsonym.) Elemi és középiskolai tanulmányait Zsolnán és Kecskeméten végezte. 1909—1913-ig az egyetem bölcsészeti fakultását Budapesten hallgatta mint a Bárány Eötvös József kollégium tagja. 1913-ban Párizsba ment és a „Sorbone” hallgatója lett egész 1914-ig. 1914-ben katonának vonult be, résztvett az egész világháborúban és 1919-ben szerelt le. 1919-ben a budapesti V. kerületi főreáliskola tanára lett egész 1924-ig, mikor is a pécsi Erzsébet tudományegyetem ny. rk. tanárává nevezték ki. 1923-tól 1924-ig a római magyar történeti intézet helyettes igazgatója volt.

Katona János, városi főmérnök, tb. műszaki főtanácsos. Született 1873 március 28-án Szegeden. Építési oklevelét a m. kir. József műegyetemen nyerte el. 1898 okt. 1-től 1900 május 15-ig magánalkalmazásban volt. 1900 máj. 15-én a Máv. szolgálatába került, majd 1903 augusztus 19-én h. osztály-

mérnök Pécs városánál, 1904 aug. 13-án osztálymérnök, 1913-ban tb. főmérnök, 1925-ben tb. műszaki főtanácsos lett.

Kämpfner Árpád dr., fogorvos. Született 1896-ban Pancsován. Tanulmányait önerejére utalva tartott szorgalommal magánúton végezte el és 1923-ban mint családos ember tett érettségit Budapesten. Mint tanuló Budapesten a legnevesebb fogtechnikusoknál sajátította el ismereteit, majd Miskolcon önnállósította magát. 1923-ban Pécsre kerül és itt az egyetem orvosi fakultására iratkozik be. 1929-ben avatták a Pécsi Erzsébet tudományegyetemen orvosdoktorrá. Különböző magyar fogorvosi szaklapokban ismertek szakirányú írásai.

Kis Gál János, várm. törv. biz. tag. Született 1887-ben Zalatán. Töröksztrmiklóson végezte a gazdasiskolát és 1918-ban vette át atyja 30 holdas birtokát. 1929 óta választott tagja a vármegyei törvényhatósági bizottságnak.

Kollár István, áll. vizsgázott fogász. Kisközszegen 1882 június 13-án született és ugyanott végezte iskolai tanulmányait is. Pályáját Budapesten kezdte meg és 1906 decemberében szülővárosában, Kisközszegen nyitotta meg önálló fogműtermét. 1913 január 21-én tette le a fogászati államvizsgát. A világháború alatt katonai szolgálatot a 26. egészségügyi csapatosztagnál, Hercegovinában teljesített. Pécssett 1922 januárjában telepedett le és azóta vezeti megyeszerte ismert fogászati műtermét. Működésének huszonöt-esztendő jubileumát 1931-ben ünnepelte, amikor a város különböző iparos és társadalmi testü-

letei meleg ünnepeltetésben részesítették. A Belvárosi Katolikus Kör és Polgári Kaszinó tagja.

Kolossváry Andor, székesegyházi uradalmi erdőtanácsos. A legrégibb magyar nemesi családok egyikének sarja, mely eredetét az Árpádok korára viszi vissza. Kajáron (Győr m.) született 1863-ban. Középiskoláit Győrött végezte, majd a selmecbányai erdészeti akadémia hallgatója lett s oklevelét 1887-ben szerezte meg. Ugyanez évben már mint főerdész működött Almássy István hevesmegyei uradalmában, azután 1893-ban ugyancsak mint főerdész lépett át a pécsi püspöki uradalom szolgálatába s a mánfai erdőgazdaság vezetője lett. Később főerdőmérnök lett Pécsen az uradalom központjában, majd Árpádtető-pusztán az ott elterülő erdőbirtokok vezetésével bízták meg és 1925-ben erdőtanácsossá nevezték ki. Mint erdészeti és vadászati szakíró, országszerte ismerik és számos szakelőadást is tartott. Szakmáján kívül különösen zenével foglalkozik intenzívebben s mint kiváló zeneértőt ismerik. Különösen hervadhatatlan érdemeket szerzett Sikonda gyógyfürdő létesítése körül. Az ő energikus és kitartó munkájának köszönhető, hogy ez a gyönyörű fürdőhely ma a betegek ezreinek adhat gyógyulást.

Komáromi József, bérlő. 1895. évben Óbecsén született. 1932-ig atyja birtokán gazdálkodott megszállt területen. Jelenleg a 385 holdas Borostyán-pusztai gazdaságot bérlő, hol mintagazdaságot létesített. A megye egyik legtekintélyesebb gazdasági szakértője, aki úgy az állattenyésztés, mint

a mintagazdálkodás egyéb terén is több aranyérmét és oklevelét nyert. Gazdasági szakkönyvtára a legértékesebb ilyenemű gyűjtemények egyike.

Köberling Nándor dr., városi tb. tanácsnok, Pécsen született 1885-ben. Ugyanitt végezte el a gimnáziumot is. 1908-ban a kolozsvári tud. egyetemen államtudományi doktorrá avatták. 1907-ben Pécs szab. kir. város szolgálatába lépett. 1908-ban tb. aljegyzővé nevezték ki. 1909-ben egy évi önkéntesi szolgálatot teljesített a 69. gy. ezredben. 1911-ben fogalmazónak, 1914-ben aljegyzőnek választották meg. 1914 július 27-én az I/69. zljjal a szerb harctérre került, aug. 18-án Sabac alatt megsebesült. Felgyógyulása után 23 hónapig, és pedig 1916 áprilisától 1917 májusáig, egy éven át, 1917 októbertől 1918 májusáig félévén át egyfolytában frontszolgálatot teljesített, 1916-tól mint tart. főhdgy., századparancsnok. Részt vett az orosz fronton: 1914 novemberben az orosz-lengyel előnyomulásban, 1916 nyarán a lucki áttörési harcokban, az olasz fronton: 1917 febr.—május a X. isonzói (Faiti Hrb-Hermada) csatában, 1917 október—1918 május hónapokban a XII. isonzói csatában (Tolmein-Santa Lucia) és az ezt követő előnyomulásban a Monte Perticán vívott harcokban. A közbeeső idő alatt, mint üdülő beteg a 69. gy. e. pótzászlóaljánál Pilsenben, 1915 júniustól 1916 ápriliséig a géppuskás pótszd., 1917 októberig a törzsszázad parancsnoka volt. 1918 júniusában felmentették a katonai szolgálat alól. 1924-ben tb. tanácsnoknak nevezték ki.

Krisztián György, városi főmérnök, tb. műszaki főtanácsos. Született 1879 nov. 11-én Pécsen. Gépészmérnöki oklevelét a m. kir. József műegyetemen nyerte el. Az 1905–1913. években gyári gépészmérnök az Egyesült Izzólámpa és Villamossági R. T.-nál, Pohl E. és Társai szombathelyi gépgyárában és a Ganz és Társa Danubius gép-, waggon- és hajógyár R. T.-nál. 1913 február 1-én városi osztálymérnök, 1925 dec. 28-án tb. műszaki főtanácsos.

Krisztics Sándor dr., egy. ny. r. tanár. Született 1890 január havában Budapesten. Középiskolai tanulmányait a kegyesrendiek budapesti gimnáziumában, egyetemi tanulmányait a budapesti egyetem jogi karán végezte. Itt 1911-ben a jogbölcseleti pályadíjat, 1912-ben pedig a politikai pályadíjat nyerte el pályaművével. Jogi tanulmányai alatt a budapesti kereskedelmi akadémia kétéves akadémiai tanfolyamát is elvégezte és biztosítási diplomát nyert. 1912 novemberében a jogtudományok, 1913 februárjában az államtudományok doktorává avatták a budapesti egyetemen, 1919 decemberében a budapesti tudományegyetem jog- és államtudományi karán a politika magántanárává nevezték ki. 1912 decemberében Budapest székesfőváros könyvtárának hivatalnokává nevezték ki, majd az 1917. évben könyvtárosná választották. A Területvédő Liga közgyűlése 1918. év decemberében főtitkárává választotta s a fővárosi könyvtárból egyelőre szabadságoltatott. Mint a Területvédő Liga főtitkára, az önálló magyar nemzeti propagandának egyik megalapítója és szer-

vezője volt. A kommün alatt ellenforradalmi ténykedése miatt ötévi kényszermunkára ítélték s a budapesti Margit-körúti katonai fegyházban a kommün megszűnéséig súlyos rabságot szenvedett. A kommün megszűnése után 1919 szeptembertől december végéig sajtófőnök helyettes volt. 1920-ban mint a magyar béke delegáció tagja két ízben is volt Párisban a békekonferencián. 1922-ben a londoni Sociologiai Intézetben és az oxfordi egyetemen tartott előadásokat. A Területvédő Liga feloszlatása után a Magyar Nemzeti Szövetség főtitkára lett. Majd 1924 májusában a Magyar Sociographiai Intézet igazgató állását foglalta el. 1926 január havában a pécsi Erzsébet tudományegyetem jogi karára a politika és jogbölcselet nyilvános r. tanárává neveztetett ki.

Kussinszky Sándor dr., Baranyavármegye árvaszéki ülnöke. Született Karádon, (Somogy m.) 1881-ben. Középiskolai tanulmányait Kalocsán és Pécsen, a jogot a pécsi püsp. jogakadémián végezte, ugyanitt szerezte meg előbb az államtudományi, majd a jogtudományi államvizsgálatot. Baranyavármegye szolgálatába 1904-ben lépett, 1909-ben várm. aljegyzővé és 1913-ban árvaszéki ülnökké választották. A szerb megszállás elején, 1919. évben a megszálló hatalom Vinkócére internálta, ahol 3 hetet töltött. Ugyanezen évben a Sásdon megszervezett árvaszéki kirendeltséghez ment ki szolgálattételre, ahol 1 évet töltött eleinte előadói, majd vezetői minőségben. A pécsi Erzsébet tudományegyetem működésének első évében, 1924-ben az államtudományok doktorává avatta.

L

Lenkei Lajos, a „Pécsi Napló” főszerkesztője. 1864-ben Pécsen született. A cisztercita gimnázium elvégzése után a kereskedelmi pályára készült, de édesatyjának, a legrégebb pécsi hivatásos újságírónak váratlan elhunytá következtében 19 éves korában már arra kényszerült, hogy a „Fünfkirchner Zeitung” német nyelvű hetilap szerkesztését vegye át. Ebből a lapból rövid idő alatt hetenként megjelenő modern hetilapot fejlesztett. Az első távirati hír is ebben jelent meg Pécsen először. Néhány évvel később megindította a „Pécsi Ujság” c. napilapot Perczel Béni országgyűlési képviselő főszerkesztésében. Akkor már a „Pécsi Napló” is megjelent. Ez nem bírta a versenyt, amiért is fuzionált vele és „Pécsi Napló” néven ezen idő óta a vidéki sajtó egyik legelterjedtebb organumává fejlődött. E lapnál való munkássága csakis a szerb megszállás alatt szakadt meg egy időre. Ezt a rövid néhány hónapot is nem pihenésnek szánta, hanem megírta a „Negyven év Pécs életéből” c. könyvet, amelynek nagy sikere volt.

Lieber Ferenc dr., a siklói járás főszolgabírája. Született Baranyavármegye Ujpetre községében 1875-ben. A középiskolai tanulmányok elvégzése után a jogot Pécsen végezte és Kolozsváron szerezte meg az államtudományi tudori oklevelet. Baranyavármegye szolgálatába 1901-ben lépett és Pécsváradon, mint közig. gyakornok, majd 1906-tól mint szolgabíró és utóbb mint tb. főszolgabíró teljesített ugyanott szolgálatot. A szerb megszállás

alatt Sásdon, azt követőleg Pécsen és Szentlőrincen működött tb. főszolgabírói minőségben, míg 1924-ben a siklói járás főszolgabírájává választott meg, hol jelenleg is szolgál.

Linder Ernő, a „Dunántúl” felelős szerkesztője. Született 1886-ban a baranyamegyei Majs községben. Középiskoláit Budapesten és Pécsen végezte. Második kereskedelmista korában az Ifjú Világnak volt a munkatársa, az első tárcája a Budapest-ben jelent meg Ódonászok címmel. Iskolai elvégzése után közigazgatási pályára lépett, majd Pestre ment és a Magyar Állam munkatársa lett. Utána szerkesztette a Katholikus Tudósítót; Nyiregyházán a Szabolcsi Hírlapot. Szerkesztőségi tagja volt a Révai Lexikonnak is. Tizenhét éve a helybeli Dunántúl napilap szerkesztője és volt idő, mikor egyidőben három lapnak is a felelős szerkesztője volt: Dunántúl-nak, Pécsi Ujlap-nak és a Világháború Heti Postájá-nak. Sokat utazott külföldön, így bejárta Afrikát, Olaszországot, Németországot stb. Két könyve jelent meg eddig: a Malom-ember, regény és Várom a babámat, történetek.

Lipokatics János, polgármester-helyettes, főjegyző, Mohácson született 1879-ben. Középiskoláit Zomborban végezte, jegyzői oklevelet Budapesten nyert. Pályáját Dunaszekcsőn, mint segédjegyző 1899-ben kezdte. 1902-ben Mohács községhez került, mint fogyasztási nyilvántartó, 1905-ben községi pénztárnoknak, 1914-ben jegyzőnek, 1918-ban községi főjegyzőnek választják meg. A szerb megszállás alatt sok üldöztetésben

volt része. Tevékeny részt vett Mohács várossá alakulásában. 1925 április havában Mohács város főjegyzőjévé választották meg, Számos társadalmi egyesület választmányi tagja.

Littke József, pezsgőgyáros, m. kir. kormányfőtanácsos. Született Pécsen, 1872 október 15-én. Középiskolai tanulmányait elvégezvén, hosszabb ideig külföldön tartózkodott, majd hazatérve 1902 óta vezeti az európai híru pezsgőgyárát. A város társadalmi és közéletének, valamint közgazdasági életének is vezető egyénisége, akinek ebbeli érdemeit a város közönsége avval ismerte el, hogy törvényhatóságának örökös tagjává választotta. Egyébiránt közéleti és közgazdasági munkásságát felsőbb helyen is honorálták, amikor m. kir. kormányfőtanácsosi címet nyert.

Lovász Pál dr., az OTI pécsi ker. pénztár ügyvezetője. Született 1896-ban. Középiskolai tanulmányai után 1923-ban a szegedi egyetemem államtudományi doktorrá avatták. A világháború alatt a temesvári 7. tüzérezred kötelékében teljesített katonai szolgálatot. Pályáját a népjóléti minisztériumban kezdte meg, ahol 1922-től 1924-ig szolgált, majd az OTI budapesti központjához lépett át, ahonnan 1928-ban a pécsi kerületi pénztári ügyvezetőjévé nevezték ki. 1929 óta a városi és vármegyei törvényhatósági bizottság tagja. Hivatali működésén kívül az irodalomnak szenteli idejét és jelentős eredményeket ért el. Irodalmi működésének legszébb elismerése, hogy a most alakult Janus Pannonius Társaság titkárává választotta.

Ludwig Ferenc dr., ny. városi tisztii főorvos. Született 1855-ben Pécsen. Főgimnáziumi tanulmányainak elvégzése után a bécsi egyetemre került, ahol 1881-ben orvosdoktorrá avatták. Egyetemi gyakornoki korában két ízben is volt Károly Tivadar bajor királyi hercegnek, a világhíru szemorvosnak magyar tolmácsa. Tanulmányai végeztével Pécsen telepedett le. Egyike a legrégebbi betegpénztári orvosoknak. Évekig a csetneki Vasgyármezei Bánya Rt-nak és a Zsolnay-gyárnak orvosa volt. 1882 óta működött mint díjtalan tb. városi ker. orvos Pécs város közegészségügye szolgálatában és már ezen idő óta nagy tevékenységet fejtett ki vagyon-talan betegek közalapi gyógykezelésében. 1894-ben Kardoss Kálmán főispán városi kerületi orvossá nevezte ki, majd a városi tisztii főorvosa lett és ezen minőségében működött 1928. évben történt nyugalombavonulásáig. — Megszervezte Pécsen addig teljesen nélkülözött baleseti első segélynyújtást s azóta a mai napig évenként többször megtartja előadását a mentési ügyről. Ezenkívül ő volt Pécsen az első, aki a népszerű közegészségügyi előadások megtartásával foglalkozott.

Lusztig László fűszer- és csemegekereskedő. Született 1895 február 17-én Egerben. Iskolai tanulmányainak elvégzése után a kereskedői pályára lépett. A világháború alatt 1915 januárjában vonult be a m. kir. 10. honv. gyalogezredhez és az orosz és olasz harctéren küzdött. 1918-ban olasz hadifogságba esett, ahonnan az 1919. évben szabadult meg. Háborus kitüntetései: a II. oszt.

ezüst és bronz vitézségi érmek, Károly csapatkereszt és sebesülési érem, háborús emlékérem. A hadifogságból hazatérte után Pécssett telepedett le és itt 1920-ban fűszerkereskedést nyitott. Az 1919. évi törvényhatósági választások alkalmával a pécsi kcsesk. és iparkamara mint érdekképviseleti tagot küldte a város közgyűlésébe. A köz érdekében kifejtett ezirányú tevékenységén kívül még élénk részt vesz a front-harcosok egyesületének mozgalmaiban, mint vezetőségi tag.

M

Makay István, Pécs sz. kir. város h. polgármestere. Pécssett 1876. évi március hó 20-án született. A középiskolát a pécsi ciszt. főgimnáziumban végezte. Jogi tanulmányainak befejeztével — miután előzőleg a bécsi egyetem hittudományi karán mint Pázmány-intézeti növendék 2 évfolyamot végzett, 1898 szept. 1-én a város szolgálatába lépett. Az 1901. évben tb. rendőrkapitánnyá nevezték ki, az 1902. évben II. aljegyzővé választották. Mint a bejelentő hivatal első főnöke, ő végezte ennek a hivatalnak alapvető szervező munkáját. Városi szolgálatán kívül több éven át a főispáni titkári teendőkkel is meg volt bízva báró Fejérváry Imre és Erreth János főispánsága idején. Az 1906. évben tanácsnokká lépett elő. Ebbeli minőségben az első két évben a katonai és illetőségi ügyosztály élén állott. Majd 18 éven át — a Linder-féle forradalmi kormányzat idejének kivételével, amely eltávolította a hivatalától — az akkor még egyesítve volt gazdasági és építési

ügyosztálynak, 1926. év óta pedig máig is a gazdasági ügyosztálynak vezetője. Az 1930. évben az akkor ujjonnan szervezett h. polgármesteri állásra választották meg. 1917. év őszén a király a II. oszt. polgári hadi érdemkereszt adományozásával tüntette ki.

Makucz Jenő, tb. tanácsnok, I. oszt. aljegyző. Székelyudvarhelyen 1892. évi július hó 5-én született. Középiskoláit Eperjesen végezte s a jogot is ott hallgatta. Az 1913. évben vonult be egyévi önkéntesi szolgálatának teljesítésére. A világháború kitörésekor a m. kir. 9. honv. gyalogezreddel vonult a harctérre s az egész háborút végig küzdötte. Mint tart. főhadnagy a háború után alakult nemzeti hadsereg kötelékében is szolgáltott teljesített 1921. év augusztusáig. Ez év december 14-én Pécs város szolgálatába lépett, mint fogalmazó. Az 1922. év április hó 26-án tb. aljegyzővé nevezték ki. 1925 február 20-án II. oszt. aljegyző, 1929 dec. 2-án I. oszt. aljegyző, végül 1930 márc. 27-én tb. tanácsnok lett. Közhivatali tevékenysége mellett élénk részt vesz Baranyavármegye és Pécs város tűzoltói mozgalmaiban. Alelnöke a vármegye tűzoltósövetségének, parancsnoka a Pécsi Önkéntes Tűzoltótötestületnek. Háborús kitüntetései: a III. oszt. katonai érdemkereszt, a Signum Laudis, az ezüst vitézségi érem, a sebesülési érem, a Károly csapatkereszt és a német vaskereszt.

Margitay Lajos dr., polgármester. Született 1881 augusztus 16-án Mohácson, ahol édesatyja tekintélyes ügyvéd volt. Középiskolai tanulmányait Ujvidéken végezte. Az érettségi után Budapesten jo-

gászkodott, ahol 1903. évi február hó 1-én avatták a jogtudományok doktorává. Pályáját Mohácson kezdte mint közigazgatási gyakor-nok, 1914-ben tb. szolgabíró, 1907-ben szolgabíró. Négy hónapig Pécssett, ötnegyed évig Sásdon, 1910-től Mohácson teljesít szolgálatot. 1917-ben tb. főszolgabíróvá nevezik ki. A forradalom kitörése után a megszállóktól a közigazgatás visszavételéig vezette a főszolgabírói hivatalt és a titkosan működő magyar hatóságok exponense, 1923-ban a szentlőrinci járás főszolgabírája lett. 1924. évi szeptember hó 24-én választották meg Mohács első polgármesterévé. Elnöke : a Mohácsi Mentő Egyesületnek, a Mohácsi Torna Egyesületnek, a Mohácsi Vadásztársaságnak, a Mohácsi Dunafürdő Egyesületnek, a Mohácsi II. Lajos Múzeumegyesületnek, a Mohácsi Credo Egyesületnek. Alelnöke : a Pécs-baranyai Tüzoltó Egyletnek, a VII. Cserkészkerületnek. Választmányi tagja : a Magyar Nemzeti Szövetségnek, a Revíziós Ligának, a Pécs-Baranyai Aeroclubnak, a Mohácsi Casinónak, a Mohácsi Iparosok Olvasókörének, a Mohácsi Szinpártoló Egyesületnek stb. Polonia Restituta lovagrend tagja és tiszti keresztjének tulajdonosa.

Márovits Andor, építési vállalkozó. Pécssett 1892-ben született. A felsőipariskola elvégzése után állásba ment és 1917-ben önállósította magát. Ma egyik a legnagyobb pécsi építési vállalkozó. Élénk tevékenységet fejt ki a város társadalmában és a sport terén is. 1919-ben a P. S. C. elnökévé választotta, 1921-ben megalapította az Iparos és Bőrgyári

Torna Clubot, amelynek 1925-ig elnöke volt. Ezután egyidőre visszavonult a sportélettől, míg 1927-ben a Pécs-Baranya Football club választotta meg elnökévé. A pécsi Ipartestületnek éveken át agilis elnöke volt. Jelenleg az Iparosok Olvasókörének elnöke és a város törvényhatósági bizottságának tagja. Építési vállalkozói működését több nevezetes középület hirdeti: a pécsi Erzsébet tudomány egyetem jogi fakultásának új épülete, a Szt. Mór Kollégium, a bányakapitányság palotája, a szekszárdi közkörház stb.

Mérő József dr., Baranyavárm. főlevéltárosa. Született Németbolyban, 1879-ben. Középpiskoláit Pécssett, egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. 1903—1919-ig teljesített egyházi szolgálat után 1922-ig korrepetitor s ugyanazon évben Baranyavármegye allelevéltárosi állásba helyettesített. A levéltárosi vizsgát 1922-ben letette s az allelevéltárosi állásban véglegesítve még ugyanazon évben elnyerte főlevéltárosi kinevezését. 1932 jún. 1-től egyúttal Baranyavármegye Hivatalos Lapjának szerkesztője.

Mihálffy Ernő dr., egyetemi ny. r. tanár. Tamásiban, Tolnavármegyében született. Elemi és középiskolai tanulmányait Pécssett elvégezve és a jogi tanulmányai befejezése után a budapesti tudományegyetem 1885-ben az egyetemes jogtudományok, később az államtudományok doktorává avatta. A jog- és államtudományi kar 1896-ban a pénzügytanból egyetemi magántanárrá képesíti. A pécsi püspöki jogakadémián éveken át helyettes, majd rendkívüli, végül rendes tanára a nemzetgaz-

daságtan, pénzügytan és magyar pénzügyi jognak, amely minőségben 1922 júliusban a pécsi püspök az V. fiz. osztályba nevezi ki. Az 1922-ben Pécsre került Erzsébet Egyetem jog- és államtudományi karán a közgazdaságtan és pénzügytan ny. r. tanára lett. 1924—25. tanévben az egyetem Rector Magnificusává választják. Rectorsága alatt helyezkedik el teljes egészében Pécssett az egyetem. 1926—27. évben a kar dékánja volt. A Pécssett alakult „Tudományos, irodalmi és művészeti társaság” tudományos szakosztályának elnöke.

Minker János, született 1871-ben. 1911-ben önállósította magát és már 15 segéddel dolgozott, mikor 1914-ben hadbavonult. Háború alatt a katonai építési osztálynál teljesített szolgálatot. 1918-ban jöhírű vállalatát újraélesztette, mely ma is vezetőszerpet visz a szakmában. Az ipartestület előljáróságának tagja, a bádogos szakosztály elnöke, kamarai beltag és a város törvényhatóságának tagja.

Moll Károly, született 1886-ban, Iskoláit Villányon végezte és ott is szabadult fel. Mint segéd az ország városainak nagyobb vállalatainál dolgozott. Perczel-utcai üzenét 1912-ben alapította, a Rákóczi-útít 1925-ben vette át. Az Iparkamara tagja, az Ipartestület előljárósági tagja, az Orsz. Sütőiparosok Szövetségének elnöke stb. Pécs város törvényhatósági bizottságának tagja.

Molnár Kálmán dr., egyetemi tanár. Született 1881-ben Nagyváradon. Középiskolai tanulmányait a nagyváradai premontri főgimnáziumban, jogi tanulmányait a nagyváradai kir. kat. jogakadé-

mián és a kir. magyar Pázmány Péter tud.-egyetemen végezte, ahol is 1903-ban jogtudorrá, 1904-ben államtudorrá avatták. 1907 febr. 1-ével az egri érseki jogakadémián a magyar közjog, politika és nemzetközijog tanárává nevezték ki. Kormányrendeletek címmel 1911-ben megjelent közjogi tanulmánya alapján a kir. m. Pázmány Péter tudományegyetem jogi kara magántanárává habilitálta s habilitációs dolgozatát később a Magyar Tudományos Akadémia díjjal jutalmazta. Az Erzsébet egyetem jog- és államtudományi kara meghívására 1928 január hó 1-vel a magyar közjogi tanszék ny. r. tanárává neveztetett ki. A vilgháborút az első naptól az utolsóig végigszolgált.

Montenovo Nándor herceg, cs. és kir. kamarás, földbirtokos, sz. 1888 május 29-én Margarethen am Moos-ban, Ausztriában. Gimnáziumi és jogi tanulmányait Bécsben végezte, majd a 9-es Nádasdy-huszároknál szolgált a leönkéntesi évét. 1912-ben több hónapig tartó expedíciót vezetett Szudánban s egészen a Kongóig jutott el. Diplomáciai pályára készült s a külügyminisztériumban nyert beosztást, mint fogalmazó. A háboru első napjától az összeomlásig teljesített katonai szolgálatot. Másfél évig a 10. cs. és kir. lovashadosztály segédtisztje és 2 és fél évig a 9-es huszárok kapitánya és századparancsnoka volt. Harcolt mind a négy fronton, részt vett a limanowai, lutzki és assiagoi véres harcokban is. Kitüntetései: 2 katonai érdemkereszt, 4 Signum Laudis a kardokkal, a német vaskereszt II. osztálya és a Károly csapatkereszt.

A forradalom kitörése után ő is leszerelt és hazakészülődött, hogy átvegye baranyai uradalmának vezetését, ezt azonban csak a szerbek kivonulása után vehette kezébe. Azóta németbólyi kastélyában él, magát teljesen a gazdálkodásnak szenteli, de tevékeny részt vesz megyéje kulturális és gazdasági életében is. A vármegyei törvényhatósági bizottságnak örökös tagja, a kisgyűlésnek és a közigazgatási bizottságnak választott tagja.

Morvay Dezső, körjegyző. Született 1876-ban Mezőtúron. Kecskeméten 1894. évben tett érettségit, amely után jegyzőgyakornok lett Csúzában. Az 1901. évben a sellyei körjegyzőség élére választották és azóta vezeti mintaszerűen a reábizott községek ügyeit. A népművelési bizottság elnöke.

N

Nádor Lajos, árvaszéki ülnök. Az 1866. évi szeptember 2-án született Dályokon. Főiskolai tanulmányait a pécsi püspöki jogliceumban végezte el. 1889—1900-ig Pécssett ügyvédjelölt és szerbhorvát hites tolmács, 1900 dec. 27-óta Pécs szab. kir. város árvaszéki ülnöke.

Nagy Elek, a városi villamos- és légszesztelep igazgatója. Született Sárközön (Szatmár vm.) 1884-ben. Középiskoláit Hodmezővásárhelyen végezte, 1908-ban a budapesti műegyetemen gépészmérnöki oklevelet nyert. 1909-ben a Ganz-féle villamossági gyárhoz került mérnöki minőségben, 1912-ben az Aradhegyaljai villamos vasút főmérnöke lett, 1916-ban ugyanilyen minőségben Po-

zsonyba kerül a városi villamos vasúthoz, később ennek és a Pozsony országhatárszéli vasútnak igazgatójává nevezik ki. 1922-ben a csehek kiutasították, akkor Pécsre jött a városi villamostelephez és ezt igazgatja 1925-ben történt kinevezése óta. A legutóbbi években átvette a Pécsi Közúti Villamos Vasút vezetését és így a két üzem az ő szakavatott kezében közös igazgatás alá került.

Nagy József dr., egy. nyilv. r. tanár. A kies Dunántúlon, Fehér megyében született 1885-ben. Már húsz éves korában 1905-ben a kiskunhalasi ref. főgimnáziumban tanárkodik, s ezen a vidéki helyen is olyan elismert tudományos munkásságot tudott kifejteni, hogy a budapesti tudományegyetem magántanárává képesítette. Ezen a réven került aztán Budapestre a polgári iskolai tanárképző főiskolára, ahol a filozófia és a pedagógia katedráját töltötte be. De alig két évi működése után a pécsi egyetem filozófiai tanszékére nyer meghívást. Markáns egyéniségét és energikus tetterejét ott lehetett találni mindenütt, ahol a pécsi egyetem megalakításáért kellett küzdeni. Mint az egyetem első pécsi rector magnificusa, igen fontos szerepet töltött be az itteni elhelyezkedés nagy munkájában. Azontúl ő szervezte meg és rendezte be az egyetem könyvtárát. Nagy József tehát, noha aránylag még fiatal ember, már elérte mindazokat az egyetemi tisztségeket, amelyekkel egy egyetem megbecsülheti a tanárait. S e sokágú tevékenység mellett irodalmi munkássága számára is jutott ideje. Hat év alatt kilenc munkája jelent meg, ame-

lyek a magyar filozófiai irodalom legolvasottabb művei közé tartoznak.

Nagy S. János, községi bíró. Született 1894-ben Zalátán. 1912-ben vette át atyja birtokát és azt felnövelve gazdálkodik. 1929-ben lett a község bírója. A Kisgazdák Lapjában fejt ki közérdekű érdekes publicisztikai munkásságot.

Németh Dénes, Baranya vármegye árvaszéki ülnöke. Született Pécsen 1887-ben. Középiskolai tanulmányainak elvégzése után a jogot a pécsi jogakadémián hallgatta és itt szerezte meg a jog- és államtudományi államvizsgát. Baranyamegye szolgálatába 1910-ben lépett, 1917-ben vármegyei aljegyzővé, majd 1927-ben várm. árvaszéki ülnökké választott. 1914 augusztusától 1918 novemberig, mint tartalékos főhadnagy katonai szolgálatot teljesített. A vármegye közönsége 1933. évi május havi közgyűlésében árvaszéki elnök helyettesi megbízást nyert.

Németh Károly, mohácsi járási főszolgabíró. Született Mohácson 1876. évben. Középiskolai és jogi tanulmányait elvégezvén, az államvizsgát szerezte meg és 1899 június 29-én lépett Baranyavármegye szolgálatába. Előbb a központban mint gyakornok, később mint aljegyző működött, 1903. év január havában tartott vármegyei közgyűlésen szolgabíróvá választott meg és a vármegye főispánja szolgálattételre a mohácsi járás főszolgabírája mellé osztotta be. Itt teljesített szolgálatot 1915 ápr. 15-ig, amikor is hasonló minőségben a siklósi járás főszolgabírája mellé került, hol a szerb megszállás kezdetéig, majd az 1921 augusztus 20-án bekövetkezett

felszabadulástól kezdve folytatólag 1924 február hó 1-ig teljesített szolgálatot. Az 1924. év január hó folyamán tartott rendes közgyűlésen a mohácsi járás főszolgabírájává választott meg és ma is még ezen állásban működik. A szerb megszállás tartama alatt 1919 március havától 1921 augusztus hó 20-ig a megszálló hatalom rendelkezése folytán Mohácson, közben 1920 október 17-től december 21-ig Valjevóban volt internálva.

Nendtvich Andor, kir. tanácsos, polgármester. Született Pécsen 1867-ben. Középiskoláit Pécsen és Győrött, a jogot pedig szintén a pécsi jogakadémián hallgatta. Pályáját 1890-ben a pécsi kir. törvényszéknél, mint joggyakornok kezdte. 1891-ben a város törvényhatóságához II-od aljegyzőnek választották meg. 1893-ban I. oszt. aljegyző, 1894-ben árvaszéki ülnök, 1897-ben tanácsnok, 1898-ban árvaszéki elnök és polgármester helyettes és 1905-ben Pécs szab. kir. város h. polgármestere, 1906 júniusában megválasztott polgármester. Ez állásában mind a mai napig a város érdekeit szolgálja és nála a polgármesteri cím valóban azt jelenti, hogy ő a város legelső polgára. Erdemei elismeréséül számos kitüntetést kapott és az egyetem felállítása érdekében kifejtett munkásságáért 1927 december havában az Erzsébet kir. egyetem avatta díszdoktorrá, a kormányzó úr pedig a II. oszt. magyar érdemkeresztel tüntette ki.

Neuber Ernő dr., egy. ny. r. tanár. Szolnokon 1886-ban született. Atyja tábornok-orvos volt. Középiskoláit a budapesti Markó-utcai

főgimnáziumban végezte. Amidőn egyetemi tanulmányai befejeztével orvos-doktori diplomáját elnyerte, kórbonctani tanulmányok folytatása céljából Petrich Ottó professzor mellett működött. 1912-ben Réczey professzor vezetése alatt álló sebészeti klinikán műtőnövendék lett. A műtővizsga letétele után Verebély Tibor professzor klinikáján folytatta tanulmányait. 1915-ben a Margitszigeti tartalékkórház vezető sebésze, 1916-ban a III. sz. sebészeti klinika tanársegéde volt. Klinikai munkája mellett a háború alatt a Wahl-féle segédkórházat is vezette. 1918-ban mint ezredorvos a klinika sebészcsoportjának vezetője Belgrádban működött. 1919-ben a szolnoki tartalékkórházat vezette. 1921-ben az I. sz. sebészeti klinika első tanársegéde, majd 1925-ben „A sebészeti diagnosztika” c. tárgykból magántanár lett, majd a Bakay professzor eltávozásával a pécsi Erzsébet egyetemen megüresedett sebészeti tanszékre ny. r. tanárrá nevezték ki.

O

Oberhammer Antal, volt országgyűlési képviselő és városi főjegyző. Született Kislippón 1871-ben. Középiskolai tanulmányainak elvégzése után a pécsi jogakadémián jogot hallgatott és államtudományi vizsgát tett. 1893-ban Pécs város szolgálatába lépett. 1898-ban a városrendőrfőkapitánya lett. 1918-ban a polgárság óhajára Pécs város kormánybiztosi tisztességét töltötte be, de a megszálló szerb csapatok ez állásából elmozdították és ekkor mint a város főjegyzője és helyettes polgármes-

tere teljesített szolgálatot. Az 1922. évi második nemzetgyűlési választások alkalmával Pécs város első kerülete mint pártonkívülit nemzetgyűlési képviselővé választotta meg, azonban nemsokára belépett az egységspártba. Az 1926. évi országgyűlési választások alkalmával Pécs város egységspárti lajstromán mint listavezető kapott mandátumot. A város törvényhatósági bizottsága 1929. évben örökös tagjává választotta. Agilis és a közjó érdekében mindenkor áldozatos életét az 1930. év április havában bekövetkezett elhunytá törte ketté, mélységes gyászba borítva nemcsak szerető családját, hanem városát is.

Ollé István, Baranyavármegye másodfőjegyzője és tb. vármegyei főjegyző. Született Pécsen, 1886-ban. Középiskolai és jogi tanulmányait Pécsen, a cisztercita rendi főgimnáziumban és a pécsi jogakadémián végezte, katonai kötelezettségének is Pécsen, a 19. honvéd gyalogezrednél tett eleget. A vármegye szolgálatába 1909-ben lépett, 1913-ban szolgabíróvá lett megválasztva s ezen minőségben Sásdon, Siklóson, Mohácson, Szentlőrincen, majd ismét Sásdon teljesített szolgálatot. 1929-ben választatott meg vármegyei másodfőjegyzővé s a vármegye főispánja ugyanezen évben tb. vármegyei főjegyzővé nevezte ki.

Ozánich Gyula, DGHT. bányafőfelügyelő, a pécsi bányakerület főnöke. Temesvárott született 1887-ben, ahol a főreáliskolában érettségi bizonyítványt szerezve Selmezbányára a bányászati főiskolára került, ahol tanulmányait 21 éves korában befejezte. Az 1908/1909. évben Klosterneuburgban

hidászönkéntes volt, ahonnan az autósztaghoz helyezték át. 1909-ben mint bányasegédmérnök kapott állást a DGHT-nál; 1911-ben letette a államvizsgát és bányamérnöki oklevelet szerzett. A háborúban mint autósztagparancsnok főhadnagyi rangot ért el. Háború után mint bányafőmérnök Mecsekszabolcson működik és 1920-ban átvette a pécsi bányakerület vezetését, amely állásban jelenleg mint bányafőfelügyelő működik. Az ő gondnoksága alatt fejezték be a modern berendezésű „Gróf Széchenyi István aknát”, amelyet 1928. évben fényes ünnepség keretében adtak át a használatnak. Az 1929 óta a város törvényhatósági bizottságának tagja.

P

Papp István, birtokos és törvényhatósági bizotts. tag. Pécssett, 1859. évben született. Iskoláit is szülővárosában végezte, melynek befejezte után gazdálkodást folytatott. Ezt követőleg útépitő és kavicsszállító vállalatot létesített, amelyet 32 éven át kitaró szorgalommal és szakértelemmel ön-maga vezetett. A város törvényhatósági bizottságának virilis jogon több ízben tagja s e minőségben különösen a gazdasági kérdésekben végez a város javára igen értékes munkát. Nagy munkásságot fejtett ki a város egyik nagy jövőre hivatott létesítménye, a város erdei műút építése körül. A köz javára teljesített széleskörű tevékenységén felül említésre méltó működést fejtett ki társadalmi és karitatív téren is, gondnoka a budai külvárosi Szt. Ágostonról elnevezett plébánia templomnak.

Papp Jenő, városi főmérnök, tb. műszaki tanácsos. Született 1895 november 16-án Pázdányban. Mérnöki oklevelét a m. kir. József műegyetemen nyerte el. A város szolgálatába 1924 május 1-én lépett, mint tiszteletdíjas mérnök, 1925 október 22-én lett főmérnök, 1930-ban tb. műszaki tanácsos. Katonai kötelezettségének a volt cs. és kir. 69. gyalogezrednél tett eleget. Kitüntetései: bronz katonai érdemérem, a vitézségi érem szalagján, a kardokkal, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem.

Pauncz Lipót dr., orvos. 1853-ban Godisán született. Középiskoláit Pécssett, egyetemi tanulmányait Bécsben végezte. 1877-ben avatták orvossá. 1878 óta, tehát több mint 50 év óta folytatja Pécssett orvosi működését és mint a pécsi orvosok nesztora még ma is fiatalos fürgeséggel látogatja betegeit. A szegénysorsú betegeknek nem csak orvosa, hanem segítőtje is. A városi törvényhatósági bizottság örökös tagja.

Pázmány Zoltán dr., (szőlősi, és laki) egy. ny. r. tanár. Született 1869-ben, Esztergomszentgyörgy-mezőn, csallóközi generikus családból. Középiskoláit Komáromban, Győrött, Esztergomban, a bölcséletet a római Gergely-Egyetemen, a jogot a budapesti kir. m. Pázmány-Péter tudományegyetemen végezte, ahol magántanári képesítést is nyert. Több ízben tett Közép-Európa világvárosaiban (Páris, London, Zürich stb.) tanulmányutat. Olaszországban három évet, Fiumében hét évet töltött. Négy évig a bíróságoknál működik, majd 1896-ban a kecskeméti reform. jogakadémián, 1905-ben

a pozsonyi kir. kat. akadémián, 1914 óta pedig a magy. kir. Erzsébet tudományegyetemen a római jog nyilvános rendes professzora. Jog- és bölcsélet doktor, a bölcsészet római licentiátusa. Komárom vármegye tb. főjegyzője, a római arkadia tagja, a magas német lovagrend Máriakeresztese, a komáromi Jókai-Egyesület alelnöke, az országos Magyar Esperántó Egyesület elnöke, a Magyar Külügyi Társaság igazgatója stb. Polyglott ismeretekkel bíró jogi bíró. Ezidő szerint az egyetem rectora.

Pekár Mihály dr., született 1871 augusztus 21-én, Aradon. Apja néhai Pekár Károly vasúti mérnök volt, a m. kir. állami vasútak aradi üzletvezetőségének később vezetője. Anyja, Horváth Anna, Horváth Mihály püspöknek, a kiváló történetírónak unokahuga volt. Összes iskoláit Aradon végezte, ahol érettségét is tett. Aradról a budapesti egyetem orvosi fakultására került. Már medikus korában sokat dolgozott egyes intézetekben, majd a budapesti egyet. élettani intézetében eleinte gyakornok, majd assistens és végül adjunktus lett. Ez intézetnél egy pár hónap híjján 20 évet töltött. Közben magántanár lett a budapesti egyetemen. 1914 július 1-én Jankovich kultuszmin. az egyetemi ügyosztályba rendelte be központi szolgálatra azzal a céllal, hogy a két új vidéki egyetem felállításával járó munkatöbblet lebonyolításában vegyen részt. A közbejött világháború az új egyetemek kérdését elodázta és ezalatt egyelőre az orvos és természet-tudományi ügyek referense lett. A háború alatt majdnem 2 évig

500 ágyas hadikórházat vezetett Ujpesten, amiért megkapta a Ferenc József-rend lovagkeresztjét. Ugyancsak a háború alatt sokat dolgozott az Országos Hadigondozó Hivatalban, különösen a tuberkulózissal és a beteg hadiárvák ügyével foglalkozott. A háború végefelé, Apponyi kultuszministersége alatt megszervezett pozsonyi egyetemhez egyetemi tanárrá nevezik ki. Ő volt az orvosi fakultás első dékánja, aki vállalkozott az egész orvosi karnak Pozsonyban való megszervezésére. Sajnos alig, hogy az orvosi kar berendezkedett és működését megkezdette, $\frac{3}{4}$ évi működés után 1919 január 1-én a csehek megszállták Pozsony városát. Az egyetemnek sok nehézség között sikerült még a cseh megszállás alatt is tovább ott működnie egész 1919 szept. 22-ig, amikor a csehek az orvostudományi kart végleg beszüntették és az orvoskar tanárainak legnagyobb részét kiutasították, őt pedig 6 hétig Morvaországba internálták. Mindent, az összes felszerelést, könyvtárakat stb. elveszítve, nem sokkal a kommunizmus bukása után kerültek a pozsonyi orvos-tanárok az ő vezetésével Budapestre, ahol igen nagy nehézségek között egy évi szívós munka árán sikerült az egész egyetemet összes intézményeivel együtt átmenetileg Budapesten elhelyezni. Nagy érdeme, hogy a budapesti elhelyezkedést biztosítani tudta. Pécs városának a szerb megszállás alól történt felszabadítása után mint orvoskari dékán külön miniszteri megbízással már másnap Pécssett volt és azonnal megindította a tárgyalásokat a város vezetőségével az egyetem elhelyezését illető-

leg. Hosszas tárgyalások több éves szakadatlan munkássága megtermi gyümölcsét — a m. kir. Erzsébet tudományegyetem megkezdi Pécssett működését. Pekár Mihálynak, aki 7 éven át volt dékán, három ízben kellett az egyetem megalapításával járó szervezési munkálatokat végigcsinálnia. Egyszer Pozsonyban, utána átmenetileg Budapesten és végül Pécssett. Ebbeli munkásságát a tanári kar azzal honorálta, hogy Strobl Zsigmonddal bronz-szobrát megcsináltatta, amelyik ideiglenesen az egyetem aulájában van elhelyezve. Ezenkívül az egyetem tanárai hála-juk kifejezéséeként a pécsi egyetem felsőházi tagjává választották, továbbá a kormányzó Signum Laudissal tüntette ki.

Perr Viktor, az Emericanum igazgatója. Született 1891-ben. Középiskoláit Zentán, Szegeden, Temesvárt, a teológiát Pécssett végezte. A szociális kérdések iránti érdeklődése s az a meggyőződés, hogy e téren mint pap tehet legtöbbet, e pályára vonzották. 1915-ben káplán, 1916-ban a pécsi Emericanum prefektusa, 1917-ben a munkásság életének és lelkületének tanulmányozása végett Budapesten napszámos, 1918-tól a szerb megszállás alatti Pécsi Est intranzingens napilap szerkesztője, majd ennek a szerbek általi megszüntetése után egy ugyanily hetilap kiadója és szerkesztője — szintén a megszüntetésig. Közben a Julián tanonc-internátus igazgatója s a hazafias és keresztényszociális törekvések egyik mozgatója, miért is a szerbek és a Linder-rezsim négyszer tartóztatják le. Különleges szolgálataiért a miniszterelnök sajátkezű levél-

ben mond köszönetet. A megszállás után két évig ismét a pasztorációban dolgozik. 1924-ben az Emericanum igazgatója s ezt háromszorosra fejleszti, melyben körülbelül 40 árvát is elhelyez. Névéhez, mint alapítók egyikéhez fűződik a tanoncügyet szolgáló Julián üzem, továbbá a pécsi munkásifjú mozgalom, ennek cserkészete, zenekara, országossá lett lapja stb. Az 1929. év óta a város törvényhatósági bizottságának tagja s ezen tisztében és különösen a szociális kérdésekkel foglalkozik igazi hozzáértéssel és a szociálpolitikus mindig készséges akarásával.

Piacsek Zoltán dr., ügyvéd. 1882-ben Pécssett született. Középiskoláit és jogi tanulmányait részint itt, részben Kolozsvárott végezte. Doktorátust 1904-ben, ügyvédi vizsgát 1909-ben Budapesten tett. Azóta vezeti pécsi irodáját. A világháborúban 1915-ben bevonult és 1918-ban, olasz frontszolgálat után, mint tartalékos főhadnagy szerelt le. A Signum Laudis, bronz vitézségi érem, Károly csk. tulajdonosa. A megszállás alatt a nagy sztrájk miatt letartóztatták. 1927 óta virilis tagja a városi törvényhatósági bizottságának. A Pécsi Takarékpénztár, Pécs Baranyai Központi Takarékpénztár, Pécsi Ker. és Iparbank stb. ig. tagja, a Pécsi Takarékpénztár, valamint több nagyobb uradalom ügyésze, az Ügyvédi kamara h. elnöke.

Puskás Elemér, Baranyavármegye tb. II. főjegyzője. 1894-ben Licsen született. Középiskolai tanulmányainak Kaposváron elvégzése után a jogot a pécsi jogakadémián hallgatta és itt szerezte

meg az államtud. államvizsgát. Baranyavármegye törvényhatóságának szolgálatába az 1921. évben, közvetlenül a szerb megszállás megszűnte után lépett s 1923. évben vármegyei aljegyzővé választott, majd 1929. évben vármegyei tb. II. főjegyzőjévé nevezték ki, amely állásában működik jelenleg is. A világháborúban 1914-től 1918-ig az 52. gyalogezredben teljesített katonai szolgálatot, 1915. évben az orosz harctérre került, ahol sebesülve a fogságba esett. 1918. évben az orosz fogságból megszökve, az olasz harctérre ment. A forradalom kitörésekor hazajöve mint tartalékos hadnagy szerelt le.

R

vitéz Rábay Gyula, okleveles erdőmérnök, erdőmester. Szül. 1892 január 9-én Budapesten. Oklevelét a selmecebányai erdészeti és bányászati főiskolán nyerte el. 1919 január 1-én Budapest székesfőváros erdőmérnöke, 1925. év május 5-én Pécs város erdőtisztje, 1928. évi július hó 1-től kezdve pedig erdőmestere. Katonai kötelezettségének a volt cs. és kir. 6. vartüzérezrednél tett eleget, majd mint tábori pilóta szolgált. Leszerelt mint tart. főhadnagy. Kitüntetései: Hadiékitményes III. oszt. katonai érdemkereszt a kardokkal, hadiékitményes III. o. érdemkereszt a kardokkal másodsor, ezüst katonai érdemérem, (signum laudis) a vitézségi érem szalagján a kardokkal, katonai bronz érdemérem a vitézségi érem szalagján a kardokkal, I. oszt. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, háborús emlékérem, pilótajelvény.

Reuter Camilló, dr., egyetemi ny. r. tanár. Született 1874-ben Resicabányán. Középiskoláit Temesvárott és Budapesten végezte, majd a budapesti tud. egyetem orvosi fakultására iratkozott be, ahol 1901-ben orvosdoktorrá avatták. Utána a budapesti ideg- és elme klinikán 13 évig dolgozott Morawcsik professzor mellett. 1914-ben, a háború kitörésekor Pécsre vonult be, mint népfőlkelő. Zágrábban a helyőrségi kórház főorvosa volt. Leszerelés után a pozsonyi egyetem nyilvános rendes tanárává nevezték ki, majd az Erzsébet egyetem Pécsre kerülésekor ő is Pécsre jött. Számos ideg és elme kórtani cikket írt. Orvosi hivatásán kívül a turisztika foglalkoztatja leginkább s e tekintetben a Mecsek Egyesület működése keretében fejti ki jelentékeny tevékenységét.

Riha Ferenc, városi főszámvevő. Budapesten 1882 október 11-én született. 1907 december hó 28-án I. oszt. számtiszt Marosvásárhelyen, 1909 január 29. számellenőr, 1911 február 6. főszámvevő kelyettes ugyanott. Az 1917. évi július 24. belügyminiszteriumi számvevőségi tanácsos lett. 1919 jan. 1. belügyminiszteriumi számvevőségi II. oszt. főtanácsos, 1922 június 23. I. oszt. főtanácsosi cím és jelleggel, 1927 október hó 29. Pécs város főszámvevője. Katonai kötelezettségének a volt m. kir. 22. honvédgyalogezrednél tett eleget s mint tart. százados szerelt le. Kitüntetései bronz katonai érdemérem, (signum laudis) a vitézségi érem szalagján és kardokkal, háborús emlékérem, sebesülési érem és jubileumi emlékérem.

Római Róbert, kereskedő. Máriakémeden született 1882 dec. 21-én. Iskolai tanulmányait részben ott, részben pedig Pécsen végezte, majd a kereskedői pályára lépve a tanulóévek elmúltával huzamosabb ideig mint segéd működött a fűszer- és csemegeszakmában. Így szerzett elismert szaktudást s gyakorlatot. 22 év előtt önállóította magát Pécsen, mely idő alatt üzletét mindinkább fejlesztette és közismertté vált szolid üzleti elvei vállalkozása fellendülését eredményezték. A szerb megszállás alatt sok zaklatásnak volt kitéve, házkutatásokat tartottak lakásán. Pécs sz. kir. város törvhat. bizottságának előbb virilis, majd 1929-től, az új közigazgatási törvény életbelépése óta virilis jogon választott tagja. Több ízben szólalt fel közérdekű kérdésekben. Római Róbert készségesen veszi ki részét a város minden jelentősebb társadalmi, kulturális, valamint jótékony célú megmozdulásából.

Rostás Géza, tűzoltóparancsnok. Szül. 1864-ben. Az Önkéntes Tűzoltó Testületbe az 1888. évben mint tűzoltó lépett be. Nagy ambícióval látott hivatásához és már akkor is arra törekedett, hogy az intézmény munkájához fűződő ismereteket elsajátítsa. Ezen törekvésének eredménye volt, hogy 1893-ban szakaszparancsnokká, 1897-ben segéd tisztté lépett elő, majd 1900-ban alparancsnok lett. 1905—1906. években már a hivatásos tűzoltó legénység elméleti és gyakorlati oktatását is ő végezte. 1907-ben rendezett kiállításon felállított tűzország felelős parancsnoka lett és 1909-ben választották meg parancsnokká. E tisztben az országos tűzoltó szö-

vetség által 1911-ben rendezett és 1912-ben tartott magasabb tűzoltói tanfolyamokat elvégezte. A város tanácsa látván a tűzoltó-ügy iránti nagy érdeklődését, széleskörű működését, szaktudását, rátermettségét, 1912. évben a hivatásos tűzoltóság vezetésével bízta meg, amely ma is vezetése alatt áll. Az 1918. évben az Önkéntes Tűzoltó Testületet teljesen átszervezte. Az önkéntes tűzoltótestület parancsnokságáról a hivatásos tűzoltóságnál felszaporodott munkák miatt 1925. évben lemondott, de ugyanekkor az Önkéntes Testület főparancsnokává választották meg. 1916 április 18-án a m. kir. belügyminiszter a tűzoltás és mentés terén 25 éven át teljesített érdemes tevékenysége elismerésül I. Ferenc József király 1911. évben kelt legfelsőbb elhatározásával alapított díszérmét adományozta neki.

Rutényi Árpád, m. kir. posta- és táviráda főigazgató. Született Rozsnyón (Gömör és Kishont vm.) 1875. évben. Középkorait szülővárosában végezte, jogi és államtudományi államvizsgálatokat Kassán tette. Az 1894. évben lépett a m. kir. posta- és táviráda szolgálatába. Működésének állomásai: Selmecbánya, Bpest, Eperjes, Kassa, Miskolc. 1919 október 1-én Kaposvárra került, mint az abban az időben ott székelő pécsi postaigazgatósági kirendeltséghez. Az 1920. évi július hóban posta- és táviráda igazgatói rangban a miskolci posta- és táv. igazgatóság helyettes vezetője lett. Az 1925. évben ugyanezen minőségben a debreceni igazgatósághoz helyezik át, míg végül 1932 szeptember 30-án Pécsre, az itteni igazgatóság élére került.

Ruzsinszky Béla, asztalosmester, a Pécsi Ipartestület elnöke. Pécs-Rácvároson 1871-ben született. Gimnáziumi tanulmányai elvégzése után a műasztalosipart tanulta ki. Felszabadulásakor Ausztriát is bejárta, hogy tudását és látókörét szélesítse. 1902-ben önállósította magát. 1903-ban kezdődött a tulajdonképeni nyilvános szereplése. Ebben az évben vetette meg alapját a pécsi ker. szoc. mozgalomnak, melynek további életében állandóan élénk tevékenységet fejt ki, mint annak főtitkára. A ker. szoc. egyesület, a szakszervezetek és a párt alapításában a legfőbb szerep néki jutott. Majd 1912-ben a pártvezetőségi tagságáról lemondott és a párt kötelékéből kilépett. 1904-ben Pécs I. kerülete bevásztja a törvényhatósági bizottság tagjai közé. Az 1911. évben megalakult a Pécsi Iparosok Szövetsége, mely őt elnökévé választja. A pécsi ipartestület átreformálása és az Iparosok Lapja megalapítása is az ő nevéhez fűződik. 1925-ben élénk tevékenységet fejt ki az iparosság országos megszervezése munkájában. Az Ipartestület Országos Szövetsége 1923-ban társelnökké és a nagyválasztmány tagjává választja, mely tisztséget 1927. évig viseli. 1931. évben az ipartestület elnökévé választotta s azóta iparostársai érdekeinek szem előtt tartásával állandóan betölti e tiszttét.

S

Sándor Károly, Mecsekszabolcson. 1891-ben született. Iskoláit Pécsen végezte. Mint útépitő vállalkozó ismertté tette nevét. Baranyavármegye több köz- és magán-

útainak építésével szerzett érdemeket. Az 1925. év óta a város törvényhatósági bizottság tagja. A pécs-budai külvárosi Szt. Ágostonról nevezett egyházközség világi elnöke és számos közérdekű egyesület tagja és vezetője.

Sárkány Armin dr., ügyvéd. Született Pécsen, 1876-ban. Jogi tanulmányait Pécsen végezte és mint az akkori diákegyesület, a „Jogakadémiai Olvasókör” egyik vezetője élénk részt vett a társadalmi mozgalmakban. Jogtudori oklevelet nyert Budapesten 1900-ban. Az ügyvédi vizsgát 1903. évben Budapesten tette le. Tanulmányai befejeztével Pécs sz. kir. város szolgálatába lépett, ahol 1899 decemberében, mikor az új büntető perrendtartás életbelépésével a bűnügyi nyomozás elvégzése a rendőrségre bízott, tb. rendőrkapitány lett. Valóságos rendőrkapitánnyá 1900-ban neveztetett ki. 1903. évben a beteg és távollévő Vasary Gyula főkapitány állandó helyettesítésére rendeltetett ki, majd 1905. évben tb. rendőrfőkapitánnyá nevezték ki. Hivatali állásáról 1907. évben lemondott és ügyvédi gyakorlatra lépett. Rendőrségi működése alatt állított fel vezetés alatt a lovasrendőrség, uniformist kaptak a tisztviselők. Eredményes nyomozásai, főleg szakirodalmi működése országosan ismertté teszik, a magyarországi rendőrtisztviselők országos egyesületében vezetőhely jut neki, aki egyik előharcosa volt a rendőrség államosításának. A Budapesten 1904. évben megtartott első rendőrtisztviselői kongresszuson az előadói tisztet tölti be. Rendőrségi múzeum alapját teszi le. Pécs város törvényhatóságának

1907. év óta tagja, ebbeli minőségében élénk tevékenységet fejt ki; a legtöbb albizottságnak és a kisgyűlésnek is tagja, szókimondó bírálója a városi ügyeknek, a lakáshivatal megszüntetése mellett élesen küzdött. A Pécsi Háztulajdonosok egyesületének megalapítója és az alakulás óta ügyvezető elnöke és mint ilyen a lakások felszabadításának egyik előharcosa úgy a budapesti és vidéki kongresszusokon. Elsőnek jelentette meg annak idején hosszas számadásokat igényelt lakbérfizetési táblázatokat. A pécsi háztulajdonosokat érdeklő ügyekről szerkeszti a „Háztulajdonosok Értesítője” c. időközi lapot. Háborús szolgálatát az isonzói és hétfensiki frontokon a 21 cm. próba mósárüteggnél teljesítette, majd a piavei fronton, mint a tüzérségi felügyelő adjutánsa volt beosztva.

Schaurek Rafael dr., egyetemi nyilv. r. tanár. Született Pécsen, 1882 október 1-én. Atyja, Schaurek Bódog dr. a pécsi püspöki jogakadémia professzora volt. Középiskolai tanulmányait a pécsi ciszterci rendi r. k. főgimnáziumban végezte. Jogi tanulmányait a pécsi püspöki jogakadémián folytatta és a kolozsvári m. kir. Ferenc József tudományegyetemen fejezte be, ahol államtudományi és jogtudományi doktorátust szerzett. 1906. évben Baranyavármegye közigazg. gyakornoka, majd tiszti ügyészségi joggyakornoka, utóbb vármegyei aljegyző és árvaszéki jegyző, 1911 október 16-án a pécsi püspöki jogakadémián a magyar magánjog, osztrákjog és bányajog nyilvános rendkívüli tanára lett. 1918-ban a pozsonyi m. kir. Erzsébet tudományegye-

temen a magyar magánjog egyetemi magántanárává képesítették, ugyanezen év októberétől fogva a pécsi jogakadémia nyilvános rendes tanára. 1922. évi augusztus hó 24-én az akkor még Budapesten működő m. kir. Erzsébet tudományegyetem magyar magánjogi és osztrákjogi tanszékére nyilvános rendes egyetemi tanárrá neveztetett ki. A magyar házassági vagyoni jog köréből, a hitbér intézményről monográfiát írt. Hírlapokban és folyóiratokban különböző tárgyú cikkeket írt. A zeneművészettel irodalmi téren, valamint gyakorlatban kiváló eredménnyel foglalkozik. A Pécsi Kat. kör alelnöke.

Schmidt Lajos dr., I. oszt. aljegyző, tb. főjegyző. Született 1891 október 4-én Budapesten. Főiskolai tanulmányait a budapesti m. kir. Pázmány Péter tudományegyetemen végezte el s ugyanott nyerte el a doktori fokozatot is. 1919 július 5-től 1919 november 1-ig joggyakornok és jegyző a fiumei törvényszéknél, 1921 nov. 6-ig törvényszéki bíró, majd államügyész ugyanott. 1922 márc. 3-ig a fiumei állami rendőrség vezetője, 1924 október 31-ig törvényszéki bíró a fiumei törvényszéknél, 1925 február 19-ig a Dunántúli Bank R. T. tisztviselője, 1925 február 20. III. oszt. aljegyző Pécs városánál, 1927 május 5. II. oszt. aljegyző, 1929 december 2. I. oszt. aljegyző, 1930 március 27. tb. főjegyző. Katonai kötelezettségének a volt m. kir. 19. honv. gyalogezrednél tett eleget. Kitüntetései: bronz katonai érdemérem (Signum Laudis).

Schneider József, a Németbólyi Kölcsönös Segélyző Egylet igaz-

gatója. 1867-ben született Németbolyban. 26 éves korában már választott tagja a törvényhatóságnak és lelkes előharcosa községe fejlesztésének s annak egyideig bírója is. Az ő kezdeményezésére létesült a gőzmalom, ő alapította a tejszövetkezetet s egyike az új ovoda kezdeményezőinek. A kat. hitélet terén is szerepet visz. Több ízben világi elnöke az egyházközségnek és iskolaszéki tag, 1912-ben tartott kat. nagygyűlésen pedig mint szónok vesz részt. Majd a politikára is ráterelődik a figyelmé. Több közgazdasági és politikai cikket írt s főképpen sokat foglalkozik a nemzetiségi kérdésekkel, melyekben a pángermánokkal szemben a legintranszigensebb magyar álláspont harcosa. A Németbolyi Kölcsönös Segélyző Egyletnek 37 év előtt lett igazgatósági tagja, majd másodigazgatója és 14 év óta annak igazgatója. A háborút követő szerb megszállás alatt sok üldöztetés érte a szerbek részéről hazafias, magyar magatartása miatt s a magyar csapatok élén bevonuló Horthy kormányzót ő üdvözölte a község nevében.

Scipiades Elemér dr., egyet. ny. r. tanár, az Erzsébet egyetem szülő- és nőibeteg klinikájának igazgatója. Született 1875 aug. 21-én Jászárokszálláson, mint Scipiades János köz- és váltó ügyvéd egyetlen fiúgyermeké. Elemi iskoláit szülőfalujában, a gimnázium első osztályát Gyöngyösön (Heves m.) a Ferencrendieknél, a VI—VIII. éveket pedig Egerben, a cisztercitáknál végezte és pedig utóbbi helyen mint a Foglár püspök által alapított érseki fiúnevelőintézet növendéke. A budapesti Páz-

mány Péter egyetem orvosi fakultására 1893 szept. 1-én iratkozott be. Itt — miután Salzburgban az önkéntesi félévét is leszolgálta — 1898 október 27-én szerezte meg orvosi diplomáját. Ezután 1898 október 1-től 1899 október 1-ig díjtalan, majd díjas gyakornok a budapesti egyetem élettani intézeténél (Prof. Klug); 1899 október 1-től 1900 szept. 1-ig díjtalan gyakornok a budapesti egyetem II. sz. belgyógyászati klinikáján (Prof. Kétly Károly); 1900 szept. 1-től 1903 július 1-ig díjtalan, majd díjas gyakornok, 1903 július 1-től 1910 április 1-ig tanársegéd, 1910 április 1-től 1919 augusztus 31-ig adjunktus a budapesti egyetem II. sz. szülő- és nőibeteg klinikáján (Prof. Tauffer), ahol közben 1910 június hó 21-én egyetemi magántanárrá habilitáltak: „A terhességi és szülési pathológia” című tárgykörből. Ezután 1919 aug. 31-től 1919 nov. 30-ig helyettes főorvos a Székesfőváros Szt. Rókus kórházában; 1919 dec. 1-től 1922 jan. 4-ig közkórházi főorvos a Székesfőv. Zita-kórházában, ahol 1920 szeptember 5-től az Erzsébet egyetem szülészeti- és nőgyógyászati tanszékének helyettesítésével lett megbízva; 1922 január 4-től az Erzsébet egyetem szülészeti- és nőgyógyászati tanszéken ny. r. tanár és a pécsi szülő- és nőibeteg klinika igazgatója. Tudományos működésén kívül a pécsi közéletben is részt vesz és számos közérdekű ügy előharcosa.

Sebestyén Lajos dr., adó- és pénzügyi tanácsnok, árvaszéki elnök. Született 1890 augusztus hó 23-án Pécsen. Főiskolai tanulmányait a pécsi püsp. jogliceumban és a m. kir. pécsi Erzsébet tuda-

mányegyetemen végezte el. A város szolgálatába lépett 1911. évi április hó 3-án. 1914 dec. 7-én tb. aljegyző, 1915. augusztus 30-án számtiszt, 1918 jan. hó 31-én I. oszt. rendőrfogalmazó, 1918 december 1-én II. oszt. rendőrkapitány, 1921 december 21-én h. I. oszt. aljegyző, 1923 dec. 28-án I. oszt. aljegyző, 1925-ben tb. tanácsnok, 1927 május 5. óta tanácsnok, az adó és pénzügyi osztály vezetője. Árvaszéki elnök 1929 dec. 30-án lett.

Solymár László, ny. posta- és távirtda hiv. igazgató. Született 1872-ben Pécsen. Középiskolai tanulmányait ugyanitt végezte. 1893-ban került a postához. 1921 óta hivatali igazgató és e minőségében a pécsi 1. számú posta- és távirtda hivatal főnöke volt 1933 január hó 1-én történt nyugalmabavonulásáig. Úgy hivatali működésével, mint a társadalmi életben élénk részvételével általános közbecsülést vívott ki a maga számára.

Soós Nándor, rendőrfőtanácsos. Született Pécsen. A középiskoláit és a jogliceumot Pécsen elvégezve a város szolgálatába állott s 1906-ban a városi rendőrséghez került. Itt gyorsan emelkedett és 1918-ban a szerb megszállás alatt a rendőrség vezetője lett. Meg nem alkuvó természete miatt a szerbek veszélyesnek tartották és állandóan zaklatták. 1919-ben a megszálló csapatok parancsnoka, mint „renitens” elemet, több pécsi polgárral együtt börtönbe vetette. A Pécsen és Eszéken kiállott börtönbüntetés után három hétig Vinkovcén őrizték túszként. Innen visszatérve ismét elfoglalta hivatalát, de az üldözés még min-

dig nem szűnt meg. Az időközben feltűnt kommunisták is ferde szemmel nézték, végül is ezen magukról megfélelkezett emberek 1920 szeptember havában szerb karhatalommal távolították el hivatalából. Ő volt Magyarország utolsó városi rendőrfőkapitánya, mert Pécs a megszállás következtében elmaradt az államosítástól és csak két évvel később, 1921-ben szűnt meg a városi rendőrség. A felszabadulás után a Pécsre helyezett kerületi főkapitányságnál teljesített szolgálatot, ennek megszűnése óta a pécsi kapitányságon a vezető helyettese.

Stein Lajos dr. (mecsekjános), okl. gazda. Pécsen 1869. évben született és itt a ciszterciták gimnáziumában végezte a középiskolai tanulmányait. Ezután Bécsbe ment, ahol a gazdasági főiskolát látogatta és egyidejűen az egyetem bölcsészeti fakultásán folytatott tanulmányokat. Ugyanitt szerezte meg 1889. évben a gazdasági oklevelet, illetve 1891-ben a tudori diplomát. Egyévi önkéntesi katonai szolgálat után a gazdasági pályán működött. Moson vármegyében gazdasági segédtsízt volt, majd néhány év után Baranyavármegyébe teszi át működési körét s azóta állandóan itt is dolgozott a mezőgazdaság fejlesztése érdekében. Munkássága azonban az irodalmi téren is jelentős, még pedig nemcsak a gazdasági szakirodalom, hanem a szépirodalom terén is sikereket ért el. Az 1914. évben a magyar gazdasági élet fejlesztése terén kifejtett tevékenysége elismerésül „mecsekjános” előnévvel magyar nemességet nyert. Nemessi címere a toll, a bagoly, a könyv,

és a mezőgazdaság jelképei élénken tükröztetik vissza a komoly munkásságát és életcéljait. Külön kiemelendő az a közérdekű tevékenység, amelyet a Baranyavármegyei Gazdasági Egyesület kebelében, mint annak 15. éven át alelnöke teljesített és e minőségben részese és irányítója volt e nagyjelentőségű egyesület felvirágoztatásának. Tagja volt három évtizeden át részint a vármegyei, részint Pécs város törvényhatósági bizottságának. Erdemekben gazdag és eredményes munkásságban eltöltött életpályájának végén 1932. évben m. kir. kormányfőtanácsos lett, amde e kitüntetést követőleg a benne lapangó súlyos kór kettétörte munkás életét és 1933. évben a közéletnek súlyos veszteségére elhunyt.

Sz.

Szapáry Lajos gróf dr., (muraszombati, szécsiszigeti és szapári), Baranya és Somogy vármegyék, úgyszintén Pécs sz. kir. város főispánja. Abonyban 1886-ban született. Gimnáziumi tanulmányait Kalocsán és Kecskeméten végezte, majd Magyaróvárott, a gazdasági akadémián szerzett oklevelet. Leszolgálván önkéntesi évét, a budapesti egyetemen államtudományi doktorátust szerzett. Tanulmányainak befejezése után 1912-ben Pest vármegye szolgálatába lépett. A háború elején bevonult és aktív szolgálatot teljesített 1916-ig. Akkor szolgabíróvá, majd 1920-ban vármegyei aljegyzővé választották és mint ilyen szolgált egészen 1921-ben történt nyudijasztatásáig. Azóta birtokán gazdálkodik. Tisztviselőségének

ideje alatt s azóta is élénk részt vesz Pest vármegye közéletében, társadalmi mozgalmában és gazdasági életében. Tagja Pest vármegye törvényhatósági bizottságának, több gazdasági és társadalmi egyesületnek. A 2-ik nemzetgyűlésen az albertyisai kerületet képviselte egységspárti programmal. Helyet foglalt a frankügy politikai háttérének megvizsgálására kiküldött parl. bizottságban. Az 1926. és 1931. évi országgyűlési képviselőválasztások alkalmával régi kerülete egyhangúlag küldte a képviselőházba. Az 1931. október óta Baranya- és Somogyvármegyék és Pécs szab. kir. város főispánja.

Sziebert Nándor, ügyvéd. Született Baranyavármegye Németbóly községében 1845-ben, 9 éves korában Pécsre került hol népiskolai, gimnáziumi tanulmányait végezte. Érettségit 1866-ban tett, utána a pécsi jogakadémián tanulmányait elvégezve, Baranyavármegye tb. aljegyzőjévé nevezték ki. Az ügyvédi vizsgát 1870. év december havában tette le. 1871. január hó 1-én nyitott ügyvédi irodát, amelyben mindmáig lankadatlan munkakedvvel folytatja tevékenységét. A pécsi ügyvédi kar nesztorja. A függetlenségi eszméknek tántoríthatatlan híve. Ifjú korában a függetlenségi és 48-as pártnak jegyzője, majd főjegyzője, végre ügyvezető elnöke lett. A városi iskolaszéknek 30 év óta tagja. Az iparos és kereskedő tanonciskola bizottságnak 40 évig jegyzője volt. Számos társadalmi és kulturális egyesület vezetőségi tagja, illetve ügyésze.

Szieberth Róbert, ny. felügyelőigazgató. Németbólyban 1871-ben

született. Középiskolai tanulmányait és a tanítóképző intézetet Pécsen végezte. Tanítói oklevelet 1891-ben nyert, amelynek birtokában egy esztendeig vidéken tanítószkodott, majd azután a pécsi népiskolákhoz került. Kiváló képzettségével és az oktatás ügye iránti lelkesedésével párosultan az újabb idők szükségleteinek megérzését hozta magával. Az 1912. évben lett igazgató az ágoston-téri elemi iskolában, 1914. évben pedig az összes helybeli állami elemi iskolák felügyelő-igazgatója. Ezen tisztségében kiváló rátermettségéről tett tanubizonyosságot. Elemi iskoláink decentralizálása, az osztályok szaporítása, azok növendékei létszámának lecsökkentése, a tanszemélyzet megsokszorozódása, a gyenge tehetségűek szelektálása és külön oktatása, a VII. és VIII. osztályok megnyitása stb., mind az ő kezdeményezésére, szorgalmazására történt. Az Irányi Dániel-téren, Gyárvárosban, Isten-kútnál. Ullmann-telepen emelt iskolaépületekkel a belterületi zsufoltságot szüntette meg és a külterlekek lakóinak tudást szomszédos gyermekeiket juttatta lelkétudító, értelmet termékenyítő forrásokhoz. Tudás, idő, munka mellett jelentős anyagi áldozatokkal segítette életrevaló eszméit a megvalósuláshoz. Külön lapra kívánkozni a háborús évek alatt kifejtett tevékenysége és az az áldozatosság, mellyel a megszálló hatalom által kifosztott népiskolák karbahelyezését és újbóli felszerelését végezte. Ezeket a hervadhatatlan érdemeket óhajtotta honorálni a város polgársága, mikor 1929. évben városi törvényhatósági bizottsági taggá s az 1931.

évi általános orsz.-gyűl. képviselő-választások alkalmával országgyűlési pótképviselőjévé választotta. Tagja továbbá a vármegyei törvényhatósági bizottságnak is. Az 1933. évi július 1-én vonult nyugalomban.

Sziksz Ferenc, püsp. udvarmester. Született 1876-ban Baránavasnakon. Iskoláit Szent-Benedeken végezte. 1902 óta a pécsi püspöki székház udvarmestere.

Szivér István dr., a pécsi járás főszolgabírája. Született 1874. évi május hó 22-én Siklóson. Középiskoláit és jogi tanulmányait Pécsen végezte, ahol 1897. évben államtudományi államvizsgát tett és Kolozsváron a jogtudományi tudori oklevelet 1899. évben szerzte meg. Baranyavármegye szolgálatába 1897. évi április hó 8-án lépett, mint közíg. gyakornok és még ugyanezen év júliusában vm. IV. aljegyzővé, majd októberében vm. III. aljegyzővé, 1901. évi december 23-án vm. II. aljegyzővé választott meg, mely állás 1905. évi jan. 1-vel vm. I. oszt. aljegyzői, majd 1912. évben vm. másodfőjegyzői állássá szerveztetett át. Az 1916. év július havában baranyavári járási, 1925. évi április havában szentlőrinci járási, majd 1929. évi június havában pécsi járási főszolgabíróvá választott meg és ebben a minőségében szolgál jelenleg is. A Pécsen szervezve volt és 1900. évtől az 1913. évig működött községi közigazgatási tanfolyamnak előadója volt a tanfolyam egész fennállásának ideje alatt. Mint várm. II. aljegyzőt 1902. évben Baranyavármegye akkor volt főispánja tb. vm. főjegyzővé nevezte ki.

Szöke Hugóné Zánkay Cornélia dr., a pécsi városi női felsőkereskedelmi iskola igazgatója. Született 1885-ben Pécsen. Középiskolai tanulmányait a pécsi ciszt. rendű főgimnáziumban, egyetemi tanulmányait a budapesti Pázmány Péter Tud. Egyetemen végezte és ugyanott nyerte el a doktori diplomát is. A pécsi női felsőkereskedelmi iskolához 1912-ben választották meg helyettes, 1915-ben rendes tanárnak. 1923 óta az intézet igazgatója. A Nemzeti Szövetségnek, a Kereskedelmi Iskolai Tanárok Orsz. Egyesületének, a Pécs-Baranyamegyei Múzeumegyesületnek, a Keresk. Oktatásügyi Nemzetközi Egyesületnek választmányi tagja, a Nemzeti Szabadtanításnak igazgatósági, a Corvin Mátyás egyesületnek, a La Fontaine irodalmi társaságnak, a ciszterci diákszövetségnek rendes tagja. A Nemzeti Szabadtanítás egyesületében több előadást tartott Beethovenről és Wagnerről.

Vitéz Szőnyi Alajos, adó- és gazdasági tanácsnok. 1893. évi november hó 17-én született Siklósön. Középiskolai tanulmányait Szegeden az állami főgimnáziumban végezte, jogi tanulmányait a budapesti tudományegyetem jogi fakultásán folytatta, államvizsgát a pécsi jogakadémián tett. A világháborút a cs. és kir. 78. gy. e. kötelékében harcolta végig. Tartalékos főhadnagyként szerelt le. Kitüntetései: I. o. vitézségi érem, Károly csapatkereszt és sebesülési érem. 1929-ben avatják vitézzé. 1921-ben Mohács nagyközségnél mint jegyzőgyakornokot alkalmazták, 1922-ben pénztári ellenőr, majd pénztárnok, 1924 októ-

berében I. oszt. aljegyző, 1924 dec. 17-én városi adóügyi tanácsnokká választják. Alelnöke a Mohácsi Tornaegyletnek. Választmányi tagja a Mohácsi Iparosok Olvasókörének, a Tűzoltó Egyesületnek. Képviselőtestületi tagja a r. k. egyházközség tanácsának. Járási vitézi hadnagyhelyettes.

Sztropkó Flórián, irgalmasrendi áldozópap és perjel. Született 1880. évben Abonyban (Pest m.), középiskoláit Gyöngyösön végezte, amely után orvosi pályára öhajtott lépni, de később hajlamai a papi élet felé vonzották. Ily elhatározással lépett 1899. évben az irgalmas rendbe, ahol a lelki élet gondozásán kívül másik ifjonti vágyának, a szenvedő embertársai fájdalmanak enyhítését is munkálhatta. Theológiai tanulmányait Pozsonyban végezte s Esztergomban szentelték pappá 1912-ben. Mint kórházi lelkész a rend több házában működött. Egerben noviciusmester, majd 1928. évben Pápán kórházigazgató és lelkész. Ezen állásában újjászervezi és a mai kornak megfelelően modernizálja a rend ottani kórházát. Legutóbbi rendi előjárói a pécsi rendház és kórház vezetését bízzák rá, mely feladatának a rend hagyományaihoz híven és a régi nagy elődök nyomdokain haladva elismerésre méltó módon tesz eleget.

T

Takó István ág. h. ev. lelkész 1900 dec. 20-án született. Középiskolai és theológiai tanulmányait Sopronban végezte. Korábbi lelkészi állomáshelyein: Szombathegyen és Győrött teljesített lelkes és odaadó munkássága szolgáltak

lépcsőfokul, hogy 1932. évben mint a pécsi ágostai hitv. evangélikus gyülekezet vezető lelkésze a boldogemlékü Jeskó Lajos és Baldauf Gusztáv örökébe lépett.

Teleki Sándor m. kir. kormányfőtanácsos, szőlőbirtokos. Született 1890 decemberben Pécsen. Érettségizett a pécsi főreáliskolában, majd a wieni „Handelsakademie“-n folytatta tanulmányait. 1910-ben átvette édesatyja, néhai Teleki Zsigmond villány-pécsi szőlei és vesszőtelepei vezetését, melyet bátyjával együtt a volt monarchia egyik legnagyobb ilyenmű üzemévé fejlesztett. A világháború kitörésekor hadbavonult és 26 hónapi frontszolgálatot teljesített a szerb, orosz és olasz harctereken; az orosz harctéren 1916-ban súlyos koponyasebesülést szenvedett. Kitüntetései: a balkán haderők parancsnokságának elismerése, a bronz és ezüst Signum Laudis a kardokkal, sebesülési érem, Károly csapatkereszt és háborus emlékérmek. A szerb megszállás alatt a szerbek 14 hónapig fogva tartották a pécsi ügyészségi fogházban a Kosuth-nóta játszása miatt, utána a birtokát sequestrálták. Elnöke az Alsódunántúli Mezőgazdasági Kamara szőlészeti osztályának, az Alsódunántúli Árlecsapoló Társulatnak, az 1930. évi Országos Szőlészeti Kongresszusnak, a járási és községi mezőgazdasági bizottságnak stb. Alelnöke a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületének. Tagja az Országos Szőlő és Borgazdasági Tanácsnak és igazgatósági tagja több társadalmi és kulturális egyesületnek. Vármegyei törvényhatósági bizottsági és kisgyűlési tag. Több magyar

szaklap munkatársa, külföldi kongresszusokon képviselte több ízben a magyar szőlősgazdákat. Foglalkozik szőlőnemesítéssel és az alanyfajok szelektálás útján való javításával.

Tolnai Vilmos dr. egyetemi ny. r. tanár. Született Pozsonyban 1870-ben. Filozófiai doktorrá a budapesti egyetemen avatták. — Előbb a pozsonyi ág. ev. liceum, majd a budapesti ág. ev. főgimnázium tanára lett. 1906-ban az Erzsébet nőiskola tanárának s 1925-ben az Erzsébet Egyetem ny. r. tanárává nevezték ki. 1908-ban a Magyar Tudományos Akadémia tagjai közé választotta. Itt, mint a szótárbizottság előadója, az Akadémia Nagy Szótárának adatgyűjtését végezte. — Számos cikket és tanulmányt írt szaklapokba.

Tóth Dezső, baranyavári j. főszolgabíró. Született Temesvárott 1882. évben. Közép- és felsőiskoláit Pécsen végezte. 1906. évben lépett Baranyavármegye szolgálatába. 1906—1911. években a központban tb. aljegyző, 1911—19. években Dárdán mint szolgabíró teljesített szolgálatot. A megszállás alatt Pécsen volt internálva. A felszabadulás után Villányban mint szolgabíró működött 1925. évig, amely évtől mint a baranyavári járás főszolgabírójára áll szolgálatban.

Tóth Zsigmond dr. egyetemi ny. r. tanár. Született Pécsen 1872-ben. Tanulmányait Budapesten elvégezve, az egyetem II. sz. anatómiai intézetének tanársegéde lett. 1902—1903-ban állami ösztöndíjjal Freiburgban dolgozott. 1920-ban a pesti egyetemen az antropologia helyettes, 1922-től a

pécsi egyetemen az anatómia rendes tanára lett. Pécs sz. kir. város törvényhatósági bizottságának tagja.

Török Lajos (ecsedí), m. kir. rendőrfőtanácsos, a pécsi kapitányság vezetője. Született Aradon 1880-ban. Középiskoláit Aradon elvégezve, tanulmányait a budapesti Pázmány egyetemen folytatta. 1905-ben az államvasút szolgálatába állott. Röviddel ezután 1906-ban ügyvédjelölt. Ugyanabban az évben az aradi rendőrség szolgálatába lépett, mint napidíjas. 1909-ben fogalmazói minőségben Lugosra került, ahol 1920 februárjáig maradt. Itt 1911-től 1913-ig a ker. munkásbiztosí pénztár miniszteri biztosa is volt. 1920-ban a székesfehérvári kerületi főkapitányságon a vezető helyettese volt 1921-ig. 1921-ben, a felszabadulásakor Pécsre helyezték és az államrendőrség pécsi kapitányságának vezetője lett. Hivatali működése keretein kívül a művészeti kérdések felé fordul érdeklődése s ez szolgált indító okul arra, hogy megalapította a Pécsi Képzőművészetek Társaságát, amelynek jelenleg is elnöke.

U

Ujváry Kamilla ny. városi polgári leányiskolai igazgató, Kehidán, Zalavármegyében született. Tanulmányait Budapesten végezte s itt szerezte meg 1881-ben polgári iskolai tanárnői diplomáját is. Működését az újvidéki áll. polgári leányiskolánál kezdte meg, ahol egy évet töltött. Az 1882. évtől nyugalombavonulásáig állandóan a pécsi községi polgári leányiskolánál működött és pedig

1908-ig mint tanárnő, ettől kezdve 1923 december 31-ig mint az intézet igazgatónöje. Kiváló pedagógiai tevékenységével maradandó emléket állított magának Pécs város nőnevelése terén. E téren elért sikeres munkásságát felsőbb helyekről is kellő méltánylásban részesítették. A pápa Öszentsége a „Pro Ecclesia et Pontifice” érdemkereszttel tüntette ki, negyven éves pécsi működése alkalmából pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszteri elismerésben részesült. Ez alkalommal meleg ünneplésben részesült az egész város közönsége részéről is. Hosszú időn át a Baranyavármegyei Általános Tanító Egyletnek pénztárosa, a Polgári Iskolai Tanárok Orsz. Egyesületének alelnöke, a Pécsi Jótékony Nőegyletnek választmányi tagja volt. Pedagógiai szaklapokban a nőnevelésről több cikke jelent meg.

V

Vajk Ernő dr., árvaszéki ülnök. Született 1897 jan. 20-án Pécsen. Főiskolai tanulmányait a pécsi püspöki jogliceumban végezte, a doktori fokozatot pedig a pécsi m. kir. Erzsébet tudományegyetemen nyerte el. 1925 december 31-én joggyakornok a zalaegerszegi kir. törvényszéknél, 1927 május 5-én Pécs városánál III. oszt. aljegyző. 1928 július 4-én II. oszt. aljegyző, 1932 október havában árvaszéki ülnök lett. Katonai kötelezettségének a volt cs. és kir. 52. gy.-ezrednél tett eleget s mint tart. zászlós szerelt le. Kintüntetései: Károly csapatkereszt, háborús emlékérem.

Vargha Damján dr., ciszterci-rendi áldozópap, a pécsi Erzsébet egyetem nyilv. r. tanára, a Szent Mór kollégium igazgatója, a Szt. István akadémia rendes, a Magy. Tudományos Akadémia levelező tagja. Moson-szentmiklóson, 1873 április 6-án született. Középiskoláit Magyaróvárott és Kecskeméten a kegyestanítórendben, majd mint ciszterci-rendi clericus Egerben végezte. Egyetemi tanulmányait a budapesti Pázmány Péter tudományegyet. bölcsészeti fakultásán folytatta, mint Beöthy Zsolt és Gyulai Pál hallgatója. Közben végezte a hittudományi tanulmányait és a cisztercitarendben ünnepeles fogadalmat tett. Tanári pályájának egyes állomásai: Baja, Eger, Székesfehérvár, Budapest. Ezt követően 1925 júniusában nevezte ki a kormányzó a pécsi Erzsébet tud.-egyetem magyar irodalomtörténeti katedrájára. Vargha Damján dr. tudományos és irodalmi működését figyelve, meg kell állapítanunk, hogy az szervesen hozzáfűződik ahhoz, hogy ő első-sorban pap és így ennek a keretében mozog. Kiváló művelője a kódexirodalomnak. (A Nagyszombati Códex teljes bölcsességének forrása és értékelése 1909, Sense H. J. Amand a magyar Códex irodalomban, Speculum Humanae Salvationis és a magyar Codexirodalom, a Magyar Ferencesek Codex-irodalmi érdemei stb.) Különösen a Szent Ferenc és Szent Domonkosrend hétszázéves jubileumára készült tanulmánya bír örökbecsű értékkel. Néki köszönhető ezenkívül számos, eddig ismeretlen kódex felkutatása. Legújabbán a Szt. Imre problémákkal foglalkozik és ennek kapcsán

a szent kilencszázéves jubileumi évében, 1931-ben a Magyar Tudományos Akadémián tartott felolvasást, amelyben a Szent Imre legenda és Maurus pécsi püspök közti összefüggést tárgyalta. Számos külföldi tanulmányútján tudományos kutatásain kívül különösen a diákjóléti intézményeket vizsgálja. Talán ennek köszönhető, hogy az általa elgondolt és igazgatása alatt működő Maurinum (Szent Mór-kollégium) európai viszonylatban is mintaszerű.

Vas Jenő dr., vezetőorvos. Született 1887. évben Dombóváron. Érettségét Kaposváron tett. Orvosi diplomáját 1910-ben Budapesten szerezte meg. Pályáját mint kórházi gyakorlóorvos kezdte meg Budapesten, majd Kaposváron dolgozott. Utána Siklóson nyit rendelőt. 1913-ban Mohácson munkásbiztosítópénztári orvos, 1916-tól községi, illetve városi orvos. A világháború alatt a 32. gyalogezred ezredorvosa volt. Kitüntései: Ezüst és bronz Signum Laudis a kardokkal és Károly csapatkereszt. Szerződéses orvosa az OTI-nak. Igazgatója Mohácsi Duna-fürdő Egyesületnek. Választmányi tagja a Mohácsi Belvárosi Casinónak.

Vasváry Ferenc dr., egyetemi ny. r. tanár. Született Pécsen 1872-ben. Jogi tanulmányai elvégzése után bírósági, majd Pécsen városi közigazgatási szolgálatba lépett, 1900-ban pedig a pécsi jogakadémián a római jog, 1907-ben a közigazgatási jog, statisztika és államszámviteltan tanárává nevezték ki. Az 1905-ben a budapesti egyetemen a közigazgatási jogból magántanárrá habilitáltak, 1922-ben kinevezték ny.

r. tanárrá az Erzsébet egyetem közgazdaságtani tanszékére. Munkái: *Der ungarische Gesetzentwurf zur Bekämpfung des unlauteren Wettbewerbes* (Jena 1901). A magyar közigazgatási jog központi alapszervei; Bevezetés a magyar közigazgatási jogtudományba; A magyar közigazgatási perrendtartás vezérfonala. A város törvényhat. bizottságának hosszú évek óta tagja.

Vidákovich Lajos dr., Baranyavármegye tiszti főorvosa. Krassó-Szörény várm. Uj-Moldova községében 1874. évi július hó 1-én született. A középiskolát Szegeden, Temesvárott és Fehértemplomban végezte. Az orvosi egyetemet Wienben látogatta, ahol 1899. évben doktorrá avatták. Ezután 2 évet a bécsi egyetem belgyógyászati osztályán töltött, majd 1901—1903. év április hó 1-ig az egyesített északmagyarországi kószénbánya-társulatnál mint kórházvezető bányorvos szolgált. 1903. évi április 1-én közszolgálatba lépett és mint kör-, majd járásorvos teljesített szolgálatot. 1914 július 27-én önként lépett be katonai szolgálatra és a világháborúban súlyos felelőséggel járó rendkívül fontos egészségügyi feladatok teljesítésére rendelte ki feleltes par.-noksága. A háború után Lugosra tért vissza, ahonnan a román megszállás idején menekülnie kellett. 1922. évi március hó végéig átmenetileg Kalocsára mint kir. törvényszéki orvos, 1922. évi április hó 27-én Baranyavármegye tiszti főorvosi állásába került.

Virág Ferenc, pécsi püspök. Született 1869-ben a tolnamegyei Bonyhádon. Középiskolai tanulmányait Bonyhádon és Pécssett

végezte, majd Pécssett a teológiát hallgatta. 1892-ben pappá szentelték. Ettől fogva az egyházmegye területén több kápláni állást töltött be. Később Szekszárdra került mint hittanár, majd Pécssett karkáplán, 1901-ben a szeminárium spirituális, a tanítóképző intézet hitoktatója, a kath. legényegylet elnöke lett. A város hitélete és társadalmi mozgalmában tevékeny részt vett. Később Paksra került plébánosnak, hol körülbelül 10 éven át működött és eközben esperessé, majd pápai kamarássá nevezték ki. 1922-ben Szekszárd plébánosa, c. apát, m. kir. kormányfőtanácsos lett s ezen tisztségében érte 1926 áprilisban a pápa kinevezése a pécsi egyházmegye püspöki székének betöltésére. Baranyavármegye törvényhatósági bizottságának örökös tagja.

Visnya Ernő, Pécssett, 1879. évi július hó 21-én született. Ugyanitt végezte a felsőkereskedelmi iskolát és érettségi vizsgát tett 1898-ban. M. kir. kincstári főtanácsos, a Magyar Országgyűlés Felsőházának Pécs szab. kir. város törvényhatósága által választott tagja, a Felsőház pénzügyi, valamint népjóléti és munkaügyi bizottságának tagja, — a Pécsi Kereskedelmi és Iparkamara elnöke s a Kamarák Közös Irodájának vidéki elnöke. Immár 21 év óta tagja Pécs szab. kir. város törvényhatósági bizottságának, mely őt 1929. évben örökös tagjává választotta. Jelenleg is tagja a törvényhatóság kisgyűlésének, a közigazgatási bizottságnak és számos albizottságnak is. A Ferenc József rend lovaskeresztese. A Pécsi Takarékpénztár vezérigaz-

gatója s ezen intézet igazgatóságának elnöke, amely intézetnek 1898. év óta tisztviselője. A világháború kitörésétől kezdve a szerb harctéren teljesített, mint népfelkelő főhadnagy katonai szolgálatot. A háborút követő szerb megszállás alatt hathatósan támogatott minden hazafias megmozdulást s azok vezetésében is tevékeny részt vett. Erdemeit a város törvényhatósági bizottságának a szerb megszállást követő első közgyűlése jegyzőkönyvi határozatában is kiemelte és megörökítette. Számos közgazdasági vonatkozású érdekképviseleti és társadalmi egyesületnek vezetésében vesz tevékeny részt. Gyakori külföldi utazásai során több ízben megfordult Német-, Francia-, Angol- és Olasz országokban. Közéleti tevékenységét mint iparkamarai elnök is, mindenekelőtt a közgazdasági vonatkozásokban, valamint ipari és pénzügyi téren fejt ki, szószólója a vidéki pénzügyi intézetek és a vidéki gazdasági élet érdekeinek. Országos vonatkozásokban, valamint magában a parlamentben is elsősorban ily kérdésekkel foglalkozik. Utóbbinak inkább bizottsági munkáiban, mint plénumában fejt ki tevékenységét.

Vitéz Visy Imre dr., (nagyatádi) ügyvéd. 1886 júl. 29-én Pécsen született. Középiskoláit és a jogakadémiát ugyanitt végezte, majd jogi tanulmányait a kolozsvári egyetemen fejezte be. Ügyvédi és bírói vizsgát Budapesten 1912-ben tett. 1914-ben bevonult a 69-es gyalogezredhez és az összeomlásig az olasz és az orosz fronton küzdött. Mint tartalékos főhadnagy szerelt le. Kítüntetései: ezüst és bronz Signum Laudis a kardokkal, II.

oszt. német vaskereszt és német katonai emlékérem. A kormányzó úr 1927-ben vitézzé avatta. Pályáját 1912-ben Pécsen kezdte és 1926 óta a Dunántúli Bank R. T. ügyésze. A Magyar Nemzeti Szövetség igazgatója, a Revíziós Liga pécsi csoportjának alelnöke, a Baranyai Gazdák Egyesületének, Jótékony Nőegyletnek és a Mecsek Egyesületnek ügyésze.

Visy László dr., ny. főispán, ügyvéd. Született 1854. évben Nagyatádon. Pécs városi közéleti és társadalmi életének egyik vezető férfia. Pécs és Baranya utolsó évtizedeinek történetében jelentékeny szerepe van. Mint ügyvéd, ügyvédi kamarai elnök, 1911—1917. években a város főispánja mindig a korszerű fejlődés híve volt. A város törvényhatósága érdekében e gazdag fiát azzal emelte ki, hogy örökös tagjává választotta. Jelenleg is számos egyesület elnöke, illetve intézet igazgatósági tagja.

Vörös Mihály dr., városi tanácsnok. Született 1893 május 14-én Pécsen. Főiskolai tanulmányait a pécsi püspöki jogliceumban végezte el, a doktori fokozatot a m. kir. Ferenc József tudományegyetemen nyerte el. 1918 december 26-án Pécs városnál számtiszt, 1919 január 21-én tb. rendőrfogalmazó, 1921 december 29. m. kir. államrendőrségi rendőrfogalmazó, 1924 március 25. m. kir. rendőrkapitány, 1929 december 2-án városi tanácsnok. Hadkötelezettségének a volt cs. és kir. 69. gyalogezrednél tett eleget s mint tart. főhadnagy szerelt le.

Werner István dr., a Pécsi Irodalmi és Könyvnyomdai Részvénytársaság igazgatója. Született

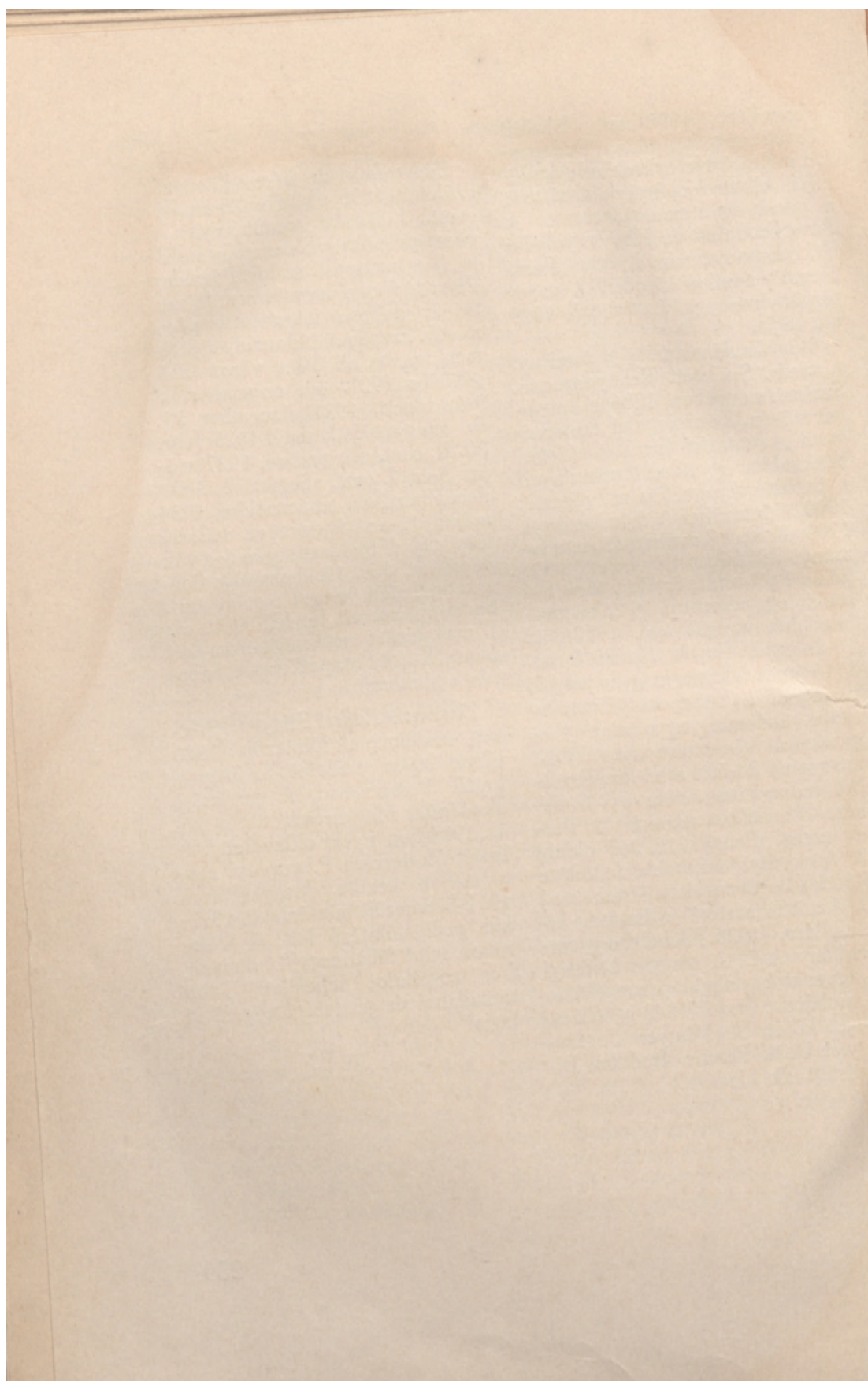
Suhopoljén, 1898-ban. Iskoláit Pécsen végezte, utána Budapesten a Keleti Kereskedelmi Akadémiát. Állattudományi doktorátusát a pécsi egyetemen szerezte. A Pécsi Irodalmi és Könyvnyomdai Rt. igazgatója, mint ilyen a „Pécsi Napló” napilap kiadója. A város törvényhatósági bizotts.-nak 1929 óta tagja.

Winkler János dr., egyetemi ny. r. tanár. Született Királydarócon, Szatmármegyében, 1886 szeptember 13-án. Középiskolai tanulmányait a szatmári kir. kat. főgimnáziumban, egyetemi tanulmányait a budapesti egyetemen végezte. 1909 júniusában jogtudományi, 1909 október havában államtudományi doktorátust szerzett. 1909 július 1-től budapesti kir. törvényszéki joggyakornok, 1912 májusában bírói vizsgát tett, 1912 jún. 10-én pécsi jogakadémiai tanár, 1916 júniusában a magyar polgári perjogból a budapesti Pázmány Péter tudományegyetemen magántanári képesítést nyert. 1922 augusztus 24-étől a m. kir. Erzsébet tudományegyetem ny. r. tanára. Megjelent munkái: 1. Perjegyzés. (Pécs, 1915. 365 oldal.) 2. A királyi ítélőtábla fejlődése (1925. Jogászegyleti értekezés.) 3. Az ítélőmesteri joghatóság kialakulása. (1926. Klebelsberg emlékkönyv.) 4. A magyar bírósági szervezet és polgári peres eljárás a mohácsi véstől 1848-ig. (Pécs. I—II. kötet. A Magyar Jogászegylet Deák Ferenc Irodalmi Bizottságának kiadása.)

Z

Zádor Imre dr. városi főjegyző, született 1895 október 25-én Pécsen. Főiskolai tanulmányait a pécsi püspöki jogliceumban kezdte és a budapesti m. kir. Pázmány Péter tudományegyetemen fejezte be. A doktori fokozatot a pécsi m. kir. Erzsébet tudományegyetemen nyerte el. Pécs város szolgálatába 1921. évi november hó 9-én lépett. 1921 december 21. tb. aljegyző lett, majd 1925 febr. 20. II. oszt. aljegyzővé, 1927 május 5-én I. oszt. aljegyzővé, 1929 december 2-án tanácsnokká, 1930 május 13-án főjegyzővé választották. Hadkötelezettségének a volt pécsi m. kir. 19. honvédegységhez tartozó tartalékos hadnagy szerelt le. Kitüntetései: I. oszt. ezüst vitézségi érem két ízben, Károly csapatkereszt, háborús emlékérem.

Zambach Endre, Frigyes főherceg uradalmának főintézője. 1880 július 26-án született. Középiskoláit Pozsonyban, a gazdasági akadémiát Magyaróvárott végezte és 1904-ben nyert oklevelet. Pályáját Metternich P. szajszai uradalmában kezdte. Magyarbólyra 1911-ben került mint intéző. 1923-ban pedig főintéző lett. A háborúban mint főhadnagy 11 hónapig frontszolgálatot teljesített. Több társadalmi és gazdasági egyesület tagja.

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
<i>Bevezető</i>	3
I. R É S Z	
Monographiák	
Baranyavármegye. Írta: <i>Mérő József dr.</i> , Baranyavármegye főlevéltárosa .	9
Pécs város története. Írta: <i>Fejes György dr.</i> , a városi Múzeum ügyvezető igazgatója	23
A kétezredéves Mohács. Írta: <i>vitéz Horváth Kázmér dr.</i>	37
Sellye. Írta: néhai <i>vitéz Jávor János</i> , ref. lelkész, volt egyházmegyei tanácsbíró	51
II. R É S Z	
Tanulmányok a mai közigazgatás köréből	
Baranyavármegye villamosítása. Írta: <i>Péntek László</i> , Baranyavármegye vil- lamossági szakértője, kir. törvényszéki hites szakértő	63
Pécs város szociális munkája. Írta: <i>Esztergár Lajos dr.</i> , Pécs szab. kir. város jogügyi és népiéleti tanácsnoka	79
Pécs szab. kir. város egészségvédelmi szolgálata. Írta: <i>Huzella Lajos dr.</i> , Pécs szab. kir. város tiszti főorvosa	85
III. R É S Z	
A vármegyei, városi és községi közigazgatás	
Baranyavármegye szabályrendeletei	90
Baranyavármegye felosztása országgyűlési képviselőválasztói kerületek és szavazókörök szempontjából	96
A vármegyei törvényhatósági választókerületek beosztása	100
Baranyavármegye törvényhatósági bizottsága	105
1. A legtöbb adótfizetők közül választott tagok	105
2. Az összes választók közül választott tagok	108
3. a) A szakszerűség képviselése címén tagok	112
b) A vallásfelekezetek képviselése címén tagok	112
c) Érdekképviselések kiküldött tagja	113
4. Örökös tagok	114
5. Hivatali állásuknál fogva tagok	114

	Oldal
Vármegyei kisgyűlés	115
Közigazgatási bizottság	115
Szakbizottságok és választmányok	116
1. Állandó népnevelő bizottság	116
2. Egészségügyi bizottság	116
3. Esküdtbírói bizottság	116
4. Igazoló bizottság	117
5. Iskolánkívüli népművelési bizottság	117
6. Járási mezőgazdasági bizottság	117
7. Kijelölő választmány	117
8. Központi választmány	117
9. Lótenyésztési választmány	118
10. Testnevelési bizottság	118
Baranyavármegye és Pécs város főispánja	119
Baranyavármegye közigazgatási beosztása	120
I. Központi igazgatás	120
A) Alispán és alispáni előadók	120
B) Vármegyei árvaszék	123
C) Tiszti főügyészi hivatal	123
D) Tiszti főorvosi hivatal	123
II. A vármegye törvényhatósága mellett működő állami hivatali szervek	124
A) M. kir. államépítészeti hivatal	124
B) Törvényhatósági m. kir. állatorvosi hivatal	124
C) A vármegyei kir. gazdasági felügyelőség	125
D) A m. kir. belügyminiszterium alá rendelt vármegyei szám- vevőség	125
III. Járási és községi közigazgatás	126
A) Baranyavári járás	126
B) Hegyháti járás	126
C) Mohácsi járás	128
D) Pécsi járás	129
E) Pécsváradi járás	130
F) Siklói járás	131
G) Szentlőrinci járás	132
Pécs törvényhatósági joggal felruházott szabad királyi város szabályrendeletei Pécs sz. kir. város országgyűlési képviselőválasztói kerület szavazókörök szerinti felosztása	134 136
Pécs város törvényhatósági választókerületeinek beosztása	140
Pécs sz. kir. város törvényhatósági bizottsága	144
1. A legtöbb adófizetők közül választott tagok	144
2. Az összes választók közül választott tagok	145
3. Szakszerűség képvisellete címén tagok	147
4. Vallásfelekezeti képvisellete címén tagok	148
5. Az érdekképviselletek kiküldött tagjai	148
6. Örökös tagok	148

	Oldal
7. Hivatali állásuknál fogva tagok	149
Városi törvényhatósági kisgyűlés	150
Közigazgatási bizottság	150
Szakbizottságok és választmányok	151
1. Adófelszámolási bizottság	151
2. Borellenőrző bizottság	151
3. Egészségügyi bizottság	151
4. Építési szakbizottság	152
5. Felsőkeresk. iskolai igazgató-bizottság	152
6. Gazdasági szakbizottság	152
7. Igazoló választmány	152
8. Idegenforgalmi bizottság	152
9. Iskolaszék a polgári isk. számára	153
10. Jogügyi szakbizottság	153
11. Jövedékek kezelését ellenőrző bizottság	153
12. Kereskedő tanonciskolai bizottság	153
13. Kijelölő bizottság	154
14. Központi választmány	154
15. Közrendészeti szakbizottság	154
16. Köztemetői bizottság	154
17. Múzeumi bizottság	154
18. Népjóléti szakbizottság	155
19. Nőipariskola felügyelő bizottság	155
20. Ovodai felügyelőbizottság	155
21. Összeférhetlenségi bizottság	155
22. Pénzügyi szakbizottság	155
23. Szakirányú iparostanonc-iskolai felügyelő bizottság	156
24. Színügyi bizottság	156
25. Testnevelési bizottság	156
26. Villamos és légszesztelepi felügyelő bizottság	156
27. Zeneiskolai bizottság	156
Pécs sz. kir. város közigazgatása és annak ügybeosztása	157
I. Polgármester	157
Polgármesteri ügyosztályok	157
A) Jogügyi és népjóléti ügyosztály	157
B) Adó- és pénzügyi ügyosztály	158
C) Gazdasági ügyosztály	158
D) Közigazgatási ügyosztály	160
E) Főjegyzői ügyosztály	160
F) Műszaki ügyosztály	163
II. Városi árvaszék	164
III. A tiszti főügyészi hivatal	164
IV. Elsőfokú közigazgatási hatóság	165
V. Szakhivatalok	165
A) Tiszti főorvosi hivatal	165
B) Városi mérnöki hivatal	166

	Oldal
C) Számvevőség	169
D) Adóhivatal	169
VI. Segédhivatalok	171
A) Főpénztár	171
B) Erdőhivatal	171
C) Állami anyakönyvi hivatal	171
D) Községi bíróság	171
E) Hordójelző hivatal	172
VII. A város törvényhatósága mellett működő állami hivatali szervek .	172
A) Törvényhatósági m. kir. állatorvosi hivatal	172
B) M. kir. gazdasági felügyelőség	172
Mohács megyei város szabályrendeletei	173
Mohács város képviselőtestülete választókerületeinek beosztása . .	174
Mohács város képviselőtestületének tagjai	177
Szakbizottságok	178
1. Pénzügyi-, gazdasági- és városfejlesztési bizottság	178
2. A villamosmű és villamosüzem ellenőrző bizottság	178
3. A dunai átkelési üzem, vágóhid és jéggyárüzem ellenőrző biz.	178
Mohács megyei város közigazgatásának ügybeosztása	179
I. A polgármester	179
Polgármesteri ügyosztályok	179
1. Elnöki ügyosztály	179
2. Közigazgatási ügyosztály	179
3. Adó-, pénzügyi- és gazdasági ügyosztály	180
4. Műszaki ügyosztály	180
II. Városi ügyészi hivatal	181
III. Városi árvaszék	181
IV. Szakhivatalok	181
1. Városi ügyvezető orvosi hivatal	181
2. Városi helyhatósági állatorvosi hivatal	181
3. Városi számvevőségi hivatal	181
4. Városi adóhivatal	182
5. Városi pénztár hivatal	182
6. Gazdasági hivatal	182
Közigazgatási hatáskört kitöltő állami hatóságok	183
A) M. kir. pénzügyigazgatóság	183
B) M. kir. pécsi adóhivatalok	184
C) M. kir. pécsi állami rendőrkapitányság	186
D) M. kir. államrendőrség pécsi kapitányság pécsbányatelepi	
kirendeltsége	187
E) M. kir. államrendőrség mohácsi kapitánysága	187
IV. R É S Z	
Életrajzok	189

20117

PÉCS
VÁROSI VILLAMOSTELEP
P É C S,
LÉGSZESZGYÁR-ÚTCA 13.
T.: 30-92, 30-93, 30-94, 30-95

PÉCS
VÁROSI LÉGSZESZTELEP
P É C S,
LÉGSZESZGYÁR-UTCA 13.
T.: 30-92, 30-93, 30-94, 30-95

K É S Z Í T:

*VILLAMOS VILÁ-
GITÁSI- ÉS ERŐ-
ÁTVITELI BEREN-
DEZÉSEKET*

*GÁZVILÁGITÁSI-
FŰTŐ- ÉS FŐZŐ-
BERENDEZÉSEKET*

E L A D:

*IZZÓLÁMPÁKAT,
CSILLÁROKAT,
V I L L A M O S
VASALÓ- ÉS FŐZŐ-
KÉSZÜLÉKEKET,
V I L L A M O S
MOTOROKAT*

*M I N D E N N E M Ű
GÁZFELSZERELÉSI
CIKKEKET, IZZÓ-
KAT, GÁZVASALÓ-
KAT, GÁZTŰZ-
HELYEKET*

**KÖLTSÉGVETÉS DÍJTALANUL
KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEK
NAGY RAKTÁR**

O.

M.

T.

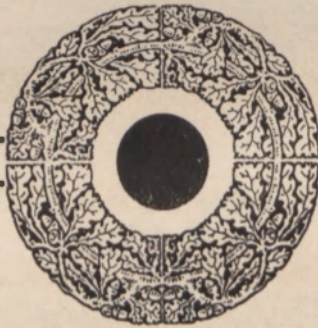
K.

Kenyér

Sütemény

Legjobb

*Leglelkiismeretesebb kiszolgálás
Ezt kérje mindenütt!*

O.

M.

T.

K.

Tej

Vaj

Sajt

Legmegbízhatóbb!

Legkényelmesebben

legtisztábban és

legolcsóbban

**pécsi tojásszénnel, dió-
brikettel, duna-
brikettel és diószénnel**

fűthet és főzhet

Mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál:

**az ELSŐ DUNAGŐZHAJÓZÁSI TÁRSASÁG
BÁNYAIGAZGATÓSÁGA**

Pécs, Mária-utca 9. Telefon: 29—87 és 24—33.

Baranyavármegye kisbicsérdi gyümölcsfaiskolája és mohács-szigeti mintagyümölcsöse

szállít a vármegye talaj- és éghajlati viszonyainak leginkább megfelelő elsőrendű, jó gyökérzetű, egészséges és fajtaazonos **alma-, körte-, szilva-, cseresznye-, meggy-, kajszi- és őszibarack oltványokat, dió-csemetéket magas, közepes és alacsony törzssel.** Szállít ezenfelül elsőrendű, kiválóan jó és egészséges gyökérzetű **alma- és körte-vadcsemetéket és prunus** :—: **myrabolana** csemetéket is. :—:

Szállítási feltételekkel és árajánlattal, valamint esetleges felvilágosításokkal készséggel szolgál

**Baranyavármegye kertészete Pécs,
Vármegyeháza**

**Rákóczi-út
és Deák-u.
sarok**

**ALAPITVA
1895-BEN**

**TELEFON:
Aut.
23—27.**

Friedman Károly butorgyára

A céget néhai **Friedman Károly** alapította és szakavatott vezetése mellett csakhamar virágzásnak indult. **Gyártmányai nemcsak Pécsen és Baranyában, hanem az egész országban ismertek.** Az a hatalmas lendület, amely a cég munkáját kísérte, arra készítette annak agilis tulajdonosát, hogy az **külön nagy szőnyegházat létesítsen.** A cég fejlődésének élénk tanubizonyysága az, hogy számos kiállításon kitüntetésben részesült, így az 1907. évi pécsi országos kiállításon **arany-érmét** nyert. — A cég alapítójának korai elhalálása után annak vezetését fia, **Friedman Jenő** vette át, aki mindenkép méltó utóda atyjának úgy a szakmában, mint az üzem fejlesztése tekintetében is, úgy hogy a cég ma is **az ország legelső butorgyárai közé tartozik és állandó kiállításaival ma is reprezentánsa a pécsi iparnak.**

RH